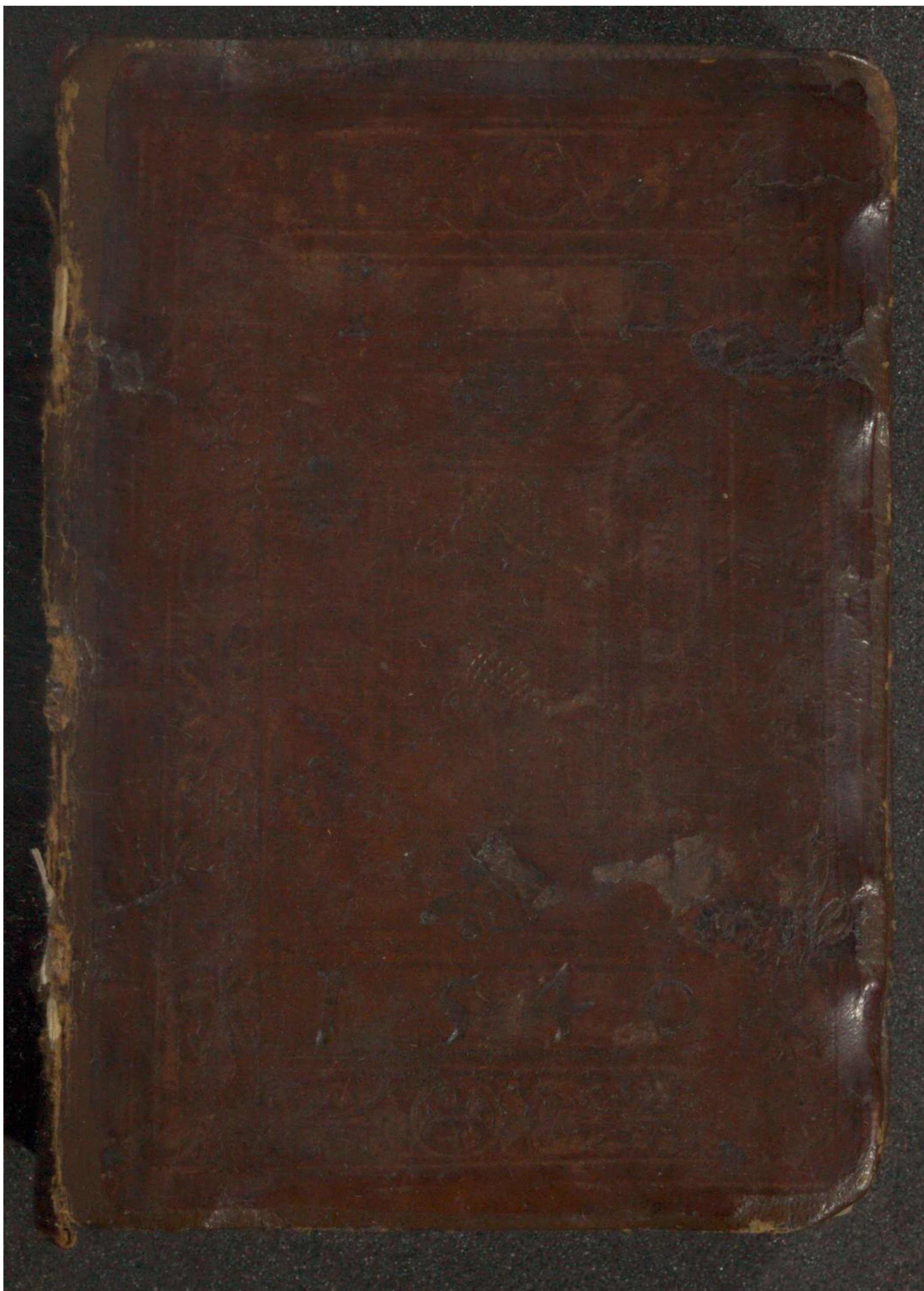
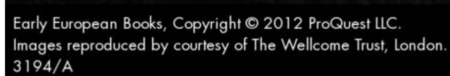

1540

RABELAIS.
HIPPOCRATES

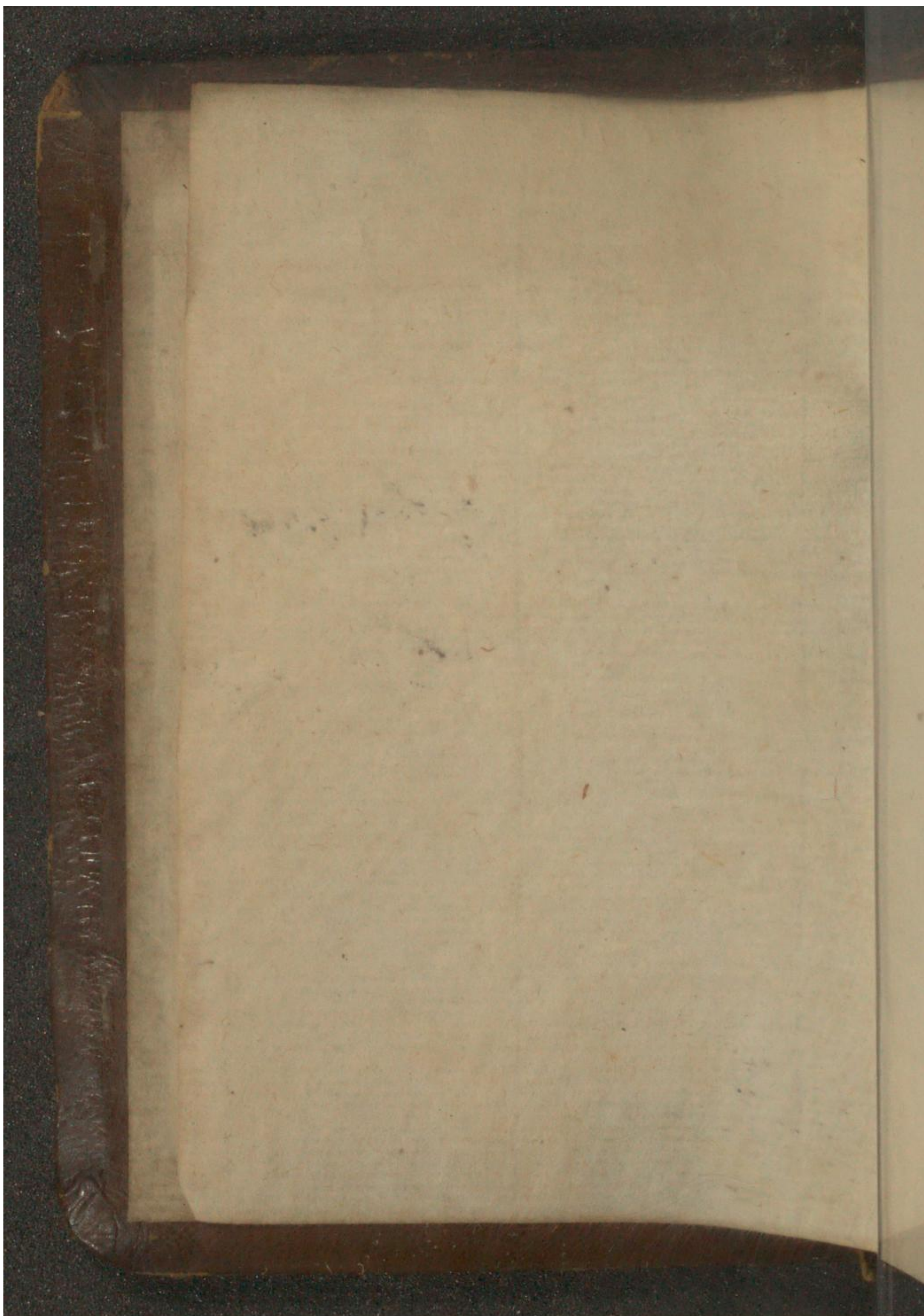

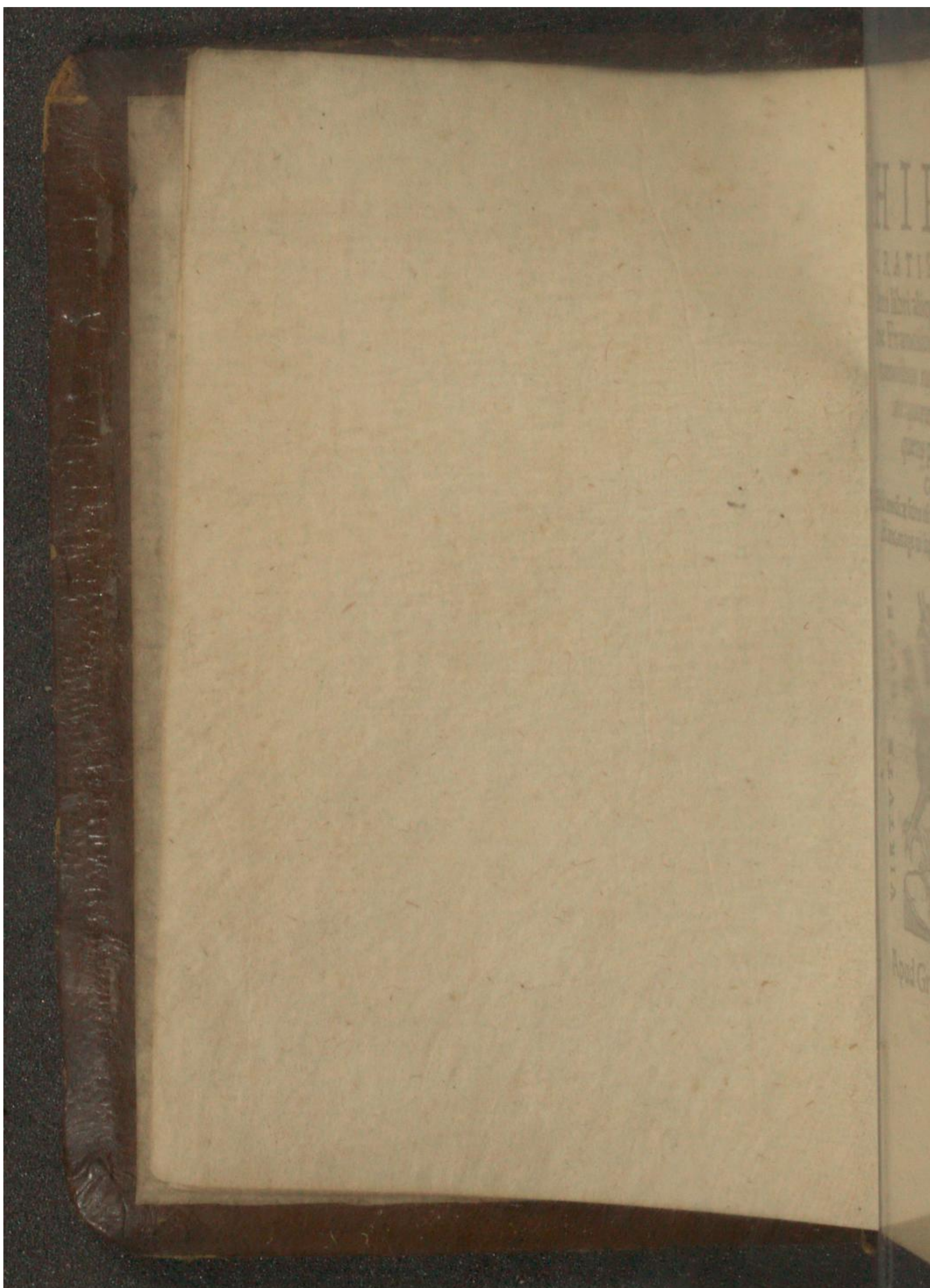

29024

Payne 1/17/11

HIPPO CRATIS AC GA-leni libri aliquot, ex recognitio ne Franciſci Rabelæſi, medici omnibus numeris abſolutiſſi-mi: quorum elenchum ſe quens pagella indi cabit.

Hic medicæ fons eſt exundantiſſimus artis.
Hinc, mage ni ſapiat pigra lacuna, bibe.

Apud Gryphium Lugd.
1532

HIPPOCRATIS Aphorismorum Sectiones VII.
Eiusdem Præsagiorum lib. III.
Eiusdẽ de ratione uictus in morbis acutis, lib. IIII.
Eiusdem de natura humana.
GALENI Ars medicinalis.
Aphorismi Hippocratis lingua Ionica, ex fide uetustissimi codicis.

HIPPOCRATIS

ἐπιτάφιον.

Θεσσαλὸς Ἱπποκράτης, Κῷος γένος ἐνθάδε κεῖται.
Φοίβου ἀπὸ ῥίζης ἀθανάτου γεγαώς.
Πλεῖστα τρόπαια νόσων στήσας ὅπλοις ὑγιείης.
Δόξαν ἕλεν πολλὴν οὐ τύχῃ, ἀλλὰ τέχνῃ.

ἀγαθῇ τύχῃ.

CLARISSIMO DOCTISS. QVE VIRO D. Gotofredo ab Estißaco Malleacensi episcopo Franciscus Rabelæsus medicus, S. P. D.

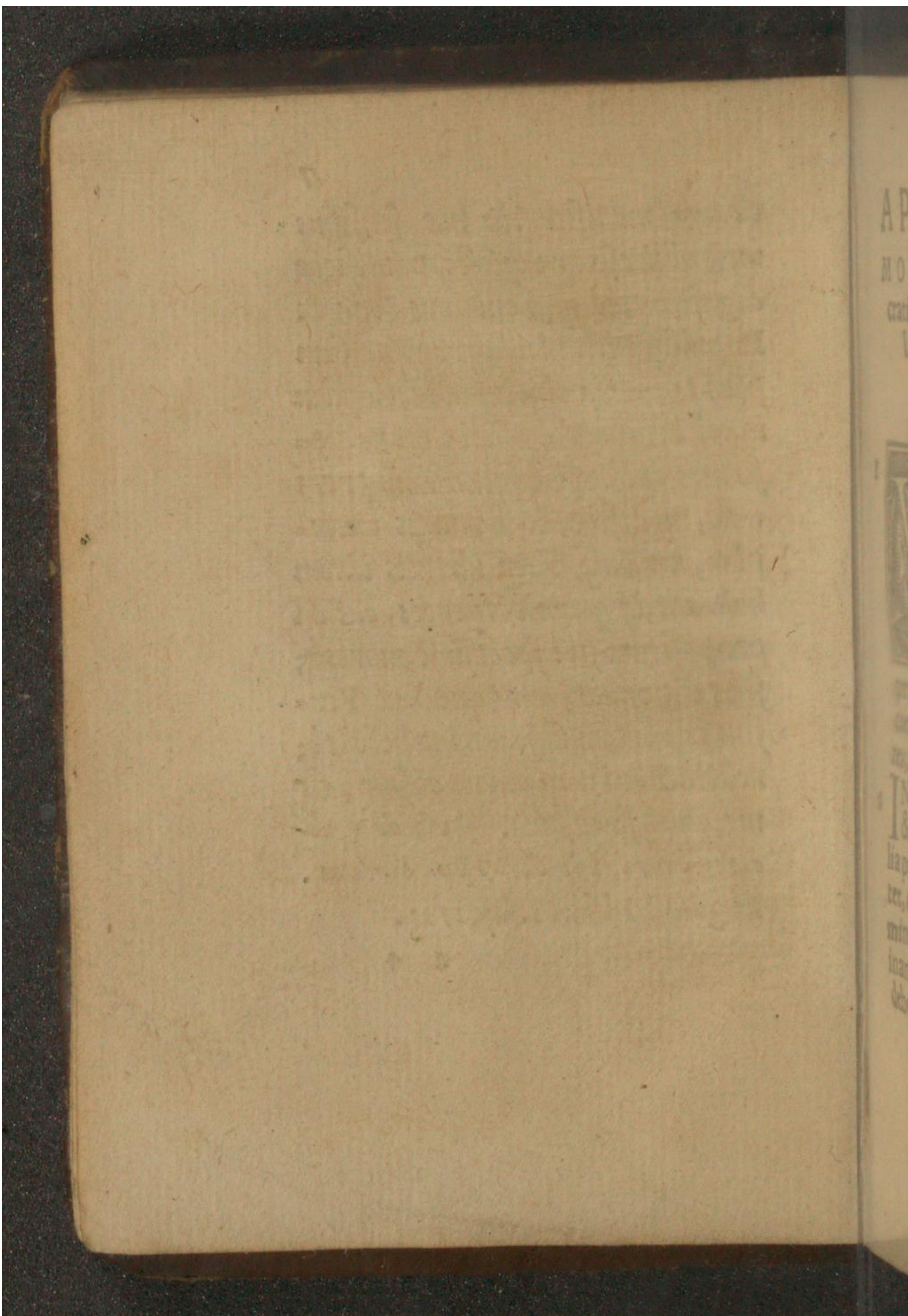
VM anno superiore Monspeßuli aphorismos Hippocratis, & deinceps Galeni artem medicam frequenti auditorio publicè enarrarem, Antistes clarißime, annotauerã loca aliquot, in quibus interpretes mihi non admodum satisfaciebant. Collatis enim eorum traductionibus cum exemplari græcanico, quod, præter ea quæ uulgo

circunferuntur, habebam uetustißimum, literisq; Ionicis elegantißime castigatißmeq; exaratum, comperi illos quamplurima omisisse, quædam exotica & notha adiecisse, quędã minus expreßisse, non pauca inuertisse uerius quàm uertisse. Id quod si usquàm alibi uitio uerti solet, est etiã in medicorũ libris piaculare. In quibus uocula unica, uel addita, uel expuncta, quin & apiculus inuersus, aut præpostere adscriptus, multa hominũ milia haud raro neci dedit. Neq; uero hæc à me eò dici putes, uelim, ut uiros bene de literis meritos suggillem. ἀπήμεγο. Nam eorum laboribus & plurimum deberi arbitror, & me non

leuiter profeciſſe agnoſco. Sed ſicu=
bi ab eis erratũ eſt, culpam totam in
codices, quos ſequebantur eiſdẽ ne=
uis inuſtos, reijciendã cẽſeo. Anno=
taciunculas itaq; illas Sebaſtianus
Gryphius calcographus ad unguẽ
cõſumatus, & perpolitus. cùm nu=
per inter ſchedas meas uidiſſet, iam=
diuq; in animo haberet priſcorum
medicorũ libros, ea qua in cæteris
utitur diligentia, cui uix æquipera=
bilem reperias, typis excudere, con
tendit à me multis uerbis, ut eas ſi=
nerem in cõmunem ſtudioſorũ utili=
tatem exire. Nec difficile fuit impe=
trare, quod ipſe alioqui ultrò datu=
rus eram. Id demũ laborioſum fuit,
quod quæ priuatim nullo unquàm

edendi cõſilio mihi excerpſeram, et
ſic deſcribi flagitabat, ut libro ad=
ſcribi, eoq́; in enchiridij formã reda
cto, poſſent. Minus enim laboris,
nec pluſculum fortaſſe negocij fuiſ=
ſet, omnia ab integro latine redde=
re. Sic qa libro ipſo erãt quæ anno=
tauerã altero tanto prolixiora, ne li
ber ipſe deformiter excreſceret, ui=
ſum eſt loca dũtaxat, ueluti ꝑ tran=
ſennã, indicare, in quibus Græci co
dices adeundi iure eſſent. Hic nõ di
cam qua ratione adductus ſim, id
quicquid eſt laboris, tibi ut dicarẽ.
Tibi enim iure debetur quicqd effi
cere opera mea poteſt: qui me ſic tua
benignitate uſq; fouiſti, ut quocũq;
oculos circũferam, οὐδὲν ἢ οὐρανὸς οὐδὲ

θαλασσα munificentiæ tuæ ſenſibus meis obuerſetur: qui ſic pontificiæ dignitatis, ad quā omnibus Senatus Populiq́; Pictonici ſuffragijs aſſumptus es, munia obis, ut in te, tāquàm in celebri illo Polycleti canone, noſtrates epiſcopi abſolutiſsimū probitatis, modeſtiæ, humanitatis exemplar, ueramq́; illam uirtutis ideam habeant, in quam cōtuentes, aut ad propoſitum ſibi ſpeculū ſe, moresq́; ſuos cōponant, aut (quod ait Perſius) uirtutem uideant, intabeſcātq́; relicta. Boni itaq; omnia cōſule, & me, quod facis, ama. ἔῤῥωσο οὖν ἱερ εὐδοκιμώτατε καὶ εὐτυχῶν διατέλει. Lugduni Idibus Iulij, 1532.

APHORISMORVM HIPPOcratis ſectio prima, Nicolao Leoniceno Vicentino interprete.

1 ITA breuis, ars uero longa, occaſio autẽ præceps: experimentũ periculoſum, iudiciũ difficile. Nec ſolũ ſeipſum præſtare oportet opportuna facientẽ, ſed & ægrum, & aſſidentes, & exteriora.

2 IN perturbationibus uentris, & uomitibus *ſpõtaneis, ſi talia purgent̃ qualia purgari oportet, confert, & leuiter ferunt: ſin minus, contrà. Sic & °uaſorum inanitio, ſi talis fiat, qualis fieri debet, confert, & bene tolerant:

* αὐτομάτως γινομένοισιν. i. ſpõte factis.
° κινιαγγείη

ſin minus, contrà. Inſpicere itaq; oportet & regionem & tempus, & ætatem, & morbos in quibus conueniat, aut non.

*εὐεξίαι, i. boni habitus.

H*Abitus exercitatorũ qui 3
ad ſummũ bonitatis attingunt, periculoſi, ſi in extremo cõſtiterint. neque enim poſſunt in eodẽ permanere, neque quieſcere. Cum uero nõ quieſcant, neq; poſſunt proficere in melius: reliquũ eſt igitur ut decidant in deterius. His de cauſis bonum habitum ſtatim ſoluere expedit, ut corpus rurſus nutriri incipiat. neq; *cõpreſſiones ad extremũ ducẽdæ: periculoſum enim. Sed qualis natura fuerit eius qui debet perferre, ad hoc ducere cõuenit. Sic & euacuationes quæ ad extremũ deducunt, periculoſæ. & rurſus refectiones, cum extremæ fuerint, periculoſæ.

*ξυμπτώσιες.

4 V*Ictus tenuis, atq; exquiſitus, in °morbis quidem longis ſemp̱, in acutis uero, in quibus non cõuenit, periculoſus. Et rurſus qui ad extremum deuenit tenuitatis, grauis eſt. Nam & repletiones, quæ ad extremum deueniunt, graues ſunt.

*δίαιται. i. rationes uictus.

°πάθεσι, i. affectibus.

5 IN tenui uictu ægri delinquũt. quo fit ut magis lædant̃. Quicunq; enim error cõmittitur magnus, maior in hoc fit, q̃ in paulo pleniori uictu. propterea etiã ſanis p̱iculoſus exiſtit ualde exquiſitus uictus, & conſtitutus: quoniam errores grauius ferũt. Ob hoc igit̃ tenuis uictus, atque admodũ exquiſitus, eo q̃ ſit paulo plenior, magis periculoſus.

6 EXtremis morbis, extrema exquiſite remedia optima ſunt.

7 VBi morbus peracutus eſt, ſtatim extremos habet la-

bores,& extremæ tenuiſſimo ui ctu utendum eſt. Vbi uero non, ſed pleniorem uictum contingit adhibere: tantum cibi, indulgen dum eſt, quanto morbus extremis eſt *mollior.

*Leuior, Gaza.

QVando morbus in ſuo uigore conſtiterit, tunc uictu tenuiſſimo utendum eſt. 8

COniectari autē oportet, an æger cū uictu ſufficiat perdurare donec morbus conſiſtat, & nūquid prius ille deficiat, nec poſſit cum uictu perdurare, uel morbus anteà deficiat, atq; hebeteſcat. 9

QVibus igitur ſtatim morbus conſiſtit, his ſtatim tenuis uictus adhibendus eſt. quibus uero poſterius debet conſiſtere, his & in ipſo cōſiſtēdi tēpore, & parū ante illud, cibus ſubtrahēdus. prius uero uberius agendum, ut æger ſufficiat. 10

11 IN acceſſionibus abſtinere o=
portet. nam cibum dare, no-
cuum eſt, & quibus per circuitũ
fiũt acceſſiones, in ipſa acceſſio=
ne abſtinere oportet.

12 ACceſſiones uero & conſtitu
tiones, morbi indicabunt,
& anni tempora, & circuituum
ſucceſſiua incrementa, ſiue quo=
tidie, ſiue *alternis diebus, ſiue p
maiora interualla fiant. Sed &
ex his quæ mox apparent, indi=
cia ſumuntur: quemadmodũ in
morbo laterali, ſi circa initia ſta
tim *ſputum appareat, morbũ
breuiat, ſi uero poſtea appareat,
producit. Et urinæ, & alui excre
menta, & ſudores, quæcunq; ap
paruerint, uel bonam morborũ
iudicationẽ, uel malam, uel bre=
ues, aut longos fore morbos o=
ſtendunt.

Galenus primo de criſibus.

*παρ' ἡμέρην.

*Screatio purulenta. Gaza.

13 SEnes facillime ieiunium fe=
runt; ſecundo loco qui ætatẽ

consistentem habent: minus ado lescentes: omnium minime pueri, præsertim qui inter ipsos sunt *uiuidiores.

*προθυμότερα. i. animo propensiores.

QVi crescunt, plurimum habēt calidi innati: plurimo igitur egent alimento, alioquin corpus absumitur. Senibus uero parum calidi innati inest: paucis propterea *fomitibus egēt, quia à multis extinguntur. Hanc etiā ob causam febres senibus nō similiter acutæ fiunt, frigidū enim eorum corpus. 14

τὰ αὐξανόμενα.

*ὑπεκκαυμάτων.

VEntres hyeme, & uere natura calidissimi sunt, & somni longissimi: quare per ea tempora alimenta copiosiora sunt exhibēda. Etenim tunc calor innatus plurimus est, unde & pluribus egent alimentis. *Indicio sunt ætates, & athletæ. 15

*Argumento, Gaza. σημεῖον.

VIctus humidus febricitantibus omnibus confert, ma 16

*δίαιται.

xime uero pueris, & alijs qui tali uictu uti consueuerunt.

27 ET quibus semel, aut bis, & quibus plura'ne, an pauciora particulatim oporteat afferre, considerandum. *Condonandum autẽ aliquid tempori, ætati, & consuetudini.

* δοτέον. i. impertiendũ: ne quis indulgẽdũ putet. Vide Gal. lib. 8. θεραπευτικῆς.

28 AEstate, & autũno cibos difficillime ferunt, hyeme, facillime: secundum locum uer habet.

29 HIs qui per circuitus, accessionem habent, nihil dare oportet, neque cogere, sed subtrahere adiectioni ante iudicationes.

20 QVæ iudicantur, & iudicata sunt integre, neq; mouere, neq; nouare aliquid, siue medicamẽtis, siue aliter irritando, sed sinere.

21 QVæ ducere oportet, quo maxime natura uergit R

loca conferentia eò ducere.

*ὀργᾷ, gliscant. [a]Sed magna ex parte. *Copia.

COncocta medicari, atq; mouere non cruda, nec in principijs, modo nõ *turgeant, [a]plurima uero non turgent.

DEiectiones, non *multitudine sunt æstimandæ, sed si talia deijciãtur qualia cõueniunt, & ægri facile tolerant. Atq; ubi usque ad animi defectionem expedit ducere, faciendum, si æger possit *tolerare.

*Durare, Gaza. [a]Affectibus.

IN acutis [a]passionibus raro, & in principijs medicinis purgantibus uti, & hoc cũ præmeditatione faciendum. 2

SI qualia oportet purgari, purgentur, confert, & facile ferunt; si contrà, difficulter. 2

APHORISMORVM HIPPOcratis Sectio secunda.

IN QVO modo somnus laborem facit, mortale: si uero iuuat, non mortale.

VBi somnus *delirium sedat, bonum.

* παραφροσύνην.

SOmnus, atque uigilia, utraque si modum excesserint, malum.

NOn satietas, non fames: neque aliud quicquam quod *modum naturæ excesserit.

*Naturam Gaza.

SPontaneæ lassitudines, morbos prænuntiant.

QVicunque dolentes parte aliqua corporis, *omnino dolorem non sentiunt: his °mens ægrotat.

*τὰ πολλὰ i. magna ex parte. Gaz.
° γνώμη.

QVæ longo tempore exte= 7
nuantur corpora, lente re=
ficere oportet: quæ uero breui,
breuiter.

SI à morbo cibum assumens 8
quis non corroboratur, pluri
χρῆται. alimento corpus uti significat.
quod si non assumente cibũ hoc
accidat, scire oportet quòd indi=
get euacuatione.

COrpora cum quispiam pur 9
εὔροα. gare uoluerit, oportet flui=
da facere.

[illegible] NOn pura corpora quanto 10
plus nutries, tanto magis
lædes.

FAcilius est impleri potu, quã 11
cibis.

QVæ relinquuntur in mor= 12
*ὑποστρο- bis, *recidiuas facere con=
φάς. sueuerunt.

QVibuscunq; crisis, id est iu- 13
Instat. Ga dicatio fit, his nox grauis
za. ante accessionẽ. Quæ uero sub-

ſequitur magna ex parte leuior exiſtit.

14 IN profluuijs alui, mutationes excrementorum iuuant, niſi ad mala mutatio fiat.

15 VBi fauces ægrotãt, aut * tubercula naſcuntur in corpore, excretiones inſpicere oportet. Nam ſi biliosæ fuerint, corpus una ægrotat. ſi uero ſimiles ſanis, tutum eſt corpus nutrire. * φύματα

16 VBi fames, laborandum non eſt.

17 VBi cibus præter naturam plus ingeſtus eſt, hic morbum facit. oſtendit autẽ ſanatio.

18 EOrũ quæ * uniuerſim & uelociter nutriũt, ueloces quoque fiunt excretiones. * ἀθρόως

19 ACutorum morborum non omnino ſunt certæ prænunciationes, aut ſalutis, aut mortis.

QVibus iuuenibus adhuc aluus humecta eſt, his ſeneſcẽtibus exiccatur. Quibus uero iuuenibus adhuc aluus ſicca eſt, his ſeneſcentibus humectatur. 20

FAmem, thorexis, id eſt uini potio ſoluit. 21

QVicunque morbi ex repletione fiunt, curat euacuatio. Et quicunque ex euacuatione, repletio. & aliorum contrarietas. 22

Contraria contrariis curantur.

Acuti morbi in quatuordecim diebus iudicantur. 23

κρίσις morbor. acutor.

SEptenorũ, quartus eſt index. Alterius*ſeptimanæ octauus principium. Eſt autem & undecimus cõtemplabilis. Ipſe enim quartus eſt alterius ſeptimanæ. Rurſus uero & decimus ſeptimus cõtemplabilis, ipſe ſiquidẽ quartus, eſt à quartodecimo: ſeptimus uero, ab undecimo. 24

*Septenarij Gaza.

25 AEstiuæ quartanæ magna ex parte breues: autumnales, longæ, & maxime quæ hyemẽ attingunt.

26 FEbrem conuulsioni superuenire melius est, quàm febri conuulsionem.

27 H*Is qui nõ ex ratione leuius se habent, nõ oportet fidere, neq; multum formidare mala quæ præter rationem eueniunt. Plurima enim talia stabilia non sunt, neq; multũ durare, & permanere consueuére.

* τοῖσι μὴ κατὰ λόγον κουφίζουσιν. i. His quæ non ex ratione leuãt.

28 FEbricitantium non omnino *leuiter, permanere corpus, & nihil minui, uel etiã plus quã ratio postulat, contabescere, malum. hoc enim morbi longitudinem, hoc uero imbecillitatẽ significat.

* ἐπιπολαίως.

29 CVm morbi inchoãt, si quid mouendum uidetur, moue. cum uero consistunt, ac uigent,

melius est quietem habere.

CIrca initia, & fines, omnia 30
imbecilliora. cum uero con
sistunt, fortiora.

EIus qui ex ægritudine bene 31
cibatur, nihil proficere cor-
pus malum.

OMnes ferè qui male se ha- 32
bent circa initia bene ciba-
ti, nec quicquam proficientes,
* ἀσιτέουσιν. circa finem rursus * cibum non
appetunt: qui uero circa ini-
tia cibum ualde non appetunt,
postea bene appetētes, ij melius
euadunt.

IN quouis morbo mente con- 33
stare, & bene se habere ad illa
quæ offeruntur, bonum. contra
uero se habere, malum.

IN morbis minus periclitant 34
quorū naturæ, aut ætati, aut
habitui, aut tempori magis con
gruit morbus, quā quibus secun
dum nihil istorum congruit.

35 IN quouis morbo partes ad umbilicũ, & imũ uentrem attinentes, crassitudinem habere, melius est. multum uero extenuari, ac cõtabescere, prauum. Sed & hoc quoq; ad inferiores purgationes, periculosum.

36 QVi salubritatẽ corporis habent, per medicamẽta euacuati cito exoluunt, & qui prauo utuntur cibo.

37 QVi bene se hñt corpore, difficulter ferũt medicatiões.

38 PArum deterior potus, aut cibus, suauior autem, melioribus quidẽ, sed minus suauibus, est præferendus.

39 SEniores iuuenibus * plurimũ ægrotant minus. Qui uero morbi ipsis accidunt longi, maxima ex parte * comitantur ad mortem.

* τὰ μὲν πολλὰ. i. magna ex parte

* ξυναποθνήσκει.

40 RAucedines, & grauedines in ualde senibus coctionem

non admittunt.

QVi frequenter, ac fortiter abſq; cauſa manifeſta exoluuntur, de repente moriuntur. 41

SOluere morbum, quem apoplexiā uocant, fortē, impoſſibile: debilem uero, non facile. 42

STrāgulati, atq; diſſoluti, nōdum mortui, non referuntur, quibus ſpuma circa os fuerit. 43

*Obeſi, Gaza.

QVi natura admodū *craſſi ſunt, citius intereunt, quā qui graciles. 44

QVicunque iuuenes morbo comitiali laborant, mutatione maxime ætatis, & temporum, & locorum, & uictuū quoque liberantur. 45

* μὴ κατὰ τὸν αὐτὸν τόπον . i. nō eodem in loco.

DVobus doloribus ſimul * eundem locū infeſtantibus, uehementior alterū obſcurat. 46

DVm pus cōficitur, dolores, ac febres accidunt magis, quàm iam confecto. 47

48 IN omni corporis motu ubi laborare cœperit, quies ſtatim *laſſitudinem aufert. *ἀκοπίης.

49 QVi conſueti ſolitos labores ferre, & ſi fuerint imbecilles, & ſenes, non conſuetis, fortibus, atq; iuuenibus facilius ferunt.

50 QVæ ex longo tempore conſueta ſunt, etſi deteriora ſunt, inſuetis minus moleſtare ſolent. Oportet igitur ad inſueta permutari.

51 PLurimum, atq; repente euacuare, uel replere, uel calefacere, uel refrigerare, ſiue quouis alio modo corpus mouere, periculoſum, quoniam omne nimis eſt naturæ inimicum. ſed quod paulatim fit, tutũ eſt, tum aliàs, tum cum ab altero ad alterum tranſitus fit.

52 OMnia ſecundum rationẽ facienti, ſi non ſuccedat ſecun

dum rationem, non est transeundum ad aliud, stante eo quod à principio uisum est.

QVicunque aluos humidas habent, si quidē iuuenes fuerint, melius cōmutant his qui siccas habent. Ad senectā uero deterius cōmutant. nā senescentibus magna ex parte exiccantur. 53

MAgnitudo corporis iuuentæ quidem, neque indecēs, neque illiberalis: senectæ uero *inutilis, & deterior paruitate. 54

* δύσχρηστον.

APHORISMORVM HIPPOcratis Sectio tertia.

Vtationes temporū potissimum pariunt morbos: & in quibusdā temporibus magnæ mutatiōes, aut frigoris, aut caloris, & alia 1

proratione, eodem modo.

NAturarum, hæ quidem ad æstatem, hæ uero ad hyemem bene, male'ue * se habent. *πιφύκασιν.

3 MOrbi quoque alij ad alia bene, uel male se habent, & quædam ætates ad tempora, & loca, & uictus genera.

4 IN temporibus, quãdo eadem die modo calor, modo frigus fit, autũnales morbos expectare oportet.

5 AVstri auditum hebetantes, caliginosi, caput grauantes, * pigri dissoluentes. quando huiuscemodi tempestas præualuerit, talia in morbis patiũtur. At si aquilonia fuerit, tusses, fauces, alui duræ, difficultates urinæ, * horrores, costarũ dolores, & pectoris. quando hæc tempestas præualuerit, talia in morbis expectare oportet. *νωθροί. * φρικώδεις. i. horrifici, Gaza.

QVando æſtas fit ueri ſimi- 6
lis, ſudores in febribus mul
tos expectare oportet.

IN * ſiccitatibus febres acutæ 7
fiunt: & ſi annus magna ex
parte talis fuerit, qualem fecerit
cõſtitutionem, tales °plurimum
morbos oportet expectare.

IN conſtantibus temporibus, 8
cũ tempeſtiue tempeſtiua red
duntur, morbi cõſtantes, & ¨bo
ni iudicij fiunt. In inconſtanti-
bus autem, inconſtantes, &* ma
li iudicij.

AVtumno morbi acutiſſimi, 9
atq; °exitiales, maxima ex
parte. Ver uero ſaluberrimum,
& minime exitiale.

AVtumnus * tabidis malus. 10

DE temporibus: ſiquidẽ hy- 11
ems* ſicca, & aquilonia fue
rit, uer uero pluuioſum, & au-
ſtrale, neceſſe eſt æſtate febres a-

* ἐν τοῖσιν αὐχμοῖσι .i. per ſqualorem, Gaza.
° ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. i. ut plurimum, magna ex parte.
¨ εὐκρινέστατοι. i. iudicatu faciles.
* δύσκριτοι.
° θανατωδέστατοι. i. exitioſiſſimi.
* φθίνουσι.
* αὐχμηρὸς. i. ſqualida.

cutas, & lippitudines, Græci
ophthalmias uocant, & intesti-
norum difficultates fieri præci-
pue uero mulieribus, & uiris q
12 natura sunt humidiores.

SI uero hyems australis, &
pluuiosa, & *serena fuerit, uer *εὔδιος. i.
autem °siccum & aquiloniũ, mu tepida, Ga.
lieres q̃bus partus ad uer ineſt, °αὐχμηρὸν i. squalidũ.
ex quacunque occasione abor-
tiunt: quæ uero parient, imbecil-
les, & morbidos infantes pari-
unt, quare uel statim intereunt,
uel tenues, & ualetudinarij ui-
uunt. Cæteris uero difficultates
intestinorum, lippitudines siccæ
fiunt. Senioribus autem destilla-
tiones quæ cito interiment.

13 SI uero æstas *sicca fuerit, & *αὐχμηρόν.
aquilonia, autũnus uero plu-
uiosus, & australis, dolores capi
tis ad hyemem fiunt, & tusses,
raucedines, atque grauedines,
quibusdam autem & tabes.

*ἄνυδρον. SI uero aquilonius ſit, & *ſic- 14
cus: his qui naturam habent humidiorem, & mulieribus con feret: reliquis autem erunt lippi- tudines ſiccæ, & febres acutæ, & grauedines. nonnullis uero & atræ biles.

EX anni autem cõſtitutioni- 15
bus, quod in totũ dixerim, *οἱ αὐχμοί. *ſiccitates imbribus ſunt ſalu- briores, & minus mortiferæ.

MOrbi in pluuiarum multi- 16
tudine, magna ex parte fiunt febres longæ, alui proflu- uia, putredines, morbi comitia- les, & attoniti, quos apoplexias *αὐχμοῖσι. Græci uocãt, & anginæ. In *ſic- citatibus autẽ, tabitudines, lip- pitudines, articulorum dolores, ſtillicidia urinæ, & difficultates inteſtinorum.

QVotidianæ autem conſti- 17
tutiones, aquiloniæ qui- dem corpora denſant, conten-

dunt, & bene mobilia, coloratiora, & melius audiētia faciūt, & aluos exiccant, oculos mordent, & si pectus dolor aliquis obsederit, dolorem augent. Austrinæ dissoluunt corpora, & humectant, auditum obtundunt, capita aggrauant, & uertigines faciunt, oculis atq; corporibus difficilem motū præstant, & aluos humectant.

18 PEr tempora anni, uere quidem, & prima æstate pueri, & qui* hos sequuntur ætate, optime degunt, & sani sunt maxime. Aestate uero & autumno, usque ad aliquid senes. *Reliquū, & hyeme, qui mediam ætatem habent.

*οἱ τουτέων ἐχόμενοι .i. qui his ꝓximi sunt.

*Reliquo autūni tempore, Gaza

19 MOrbi, omnes quidem in omnibus temporibus fiunt, quidam uero magis in quibusdam ipsorum & fiunt & *excitantur.

*παροξύνονται .i. irritantur.

VEre etenim furores, & atræ 20
biles & morbi comitiales,
& profluuia ſanguinis, & angi-
næ, & grauedines, & raucedi-
nes, & lepræ, & tuſſes, & * impe-
tigines, & ^a uitiligines, & puſtu-
læ ulceroſæ plurimæ, & tuber-
cula, & articulorum dolores.

* λειχῆνες.
^a ἀλφοί.

AEſtate autem, nonnulli ho- 21
rum, & febres continuæ, &
ardentes, & tertianæ * febres, &
quartanæ, & uomitus, & alui ꝓ-
fluuia, & lippitudines oculorũ,
& aurium dolores, & oris ulce-
rationes, genitaliũ putredines,
& ^a ſudamina.

* πλεῖστοι. i. plurimæ. Leonic. uidet legiſſe πυρετοί.
^a ἱδρῶα.

AVtũno uero, & plurimi uel 22
æſtiui morbi fiunt, & febres
quartanæ, & erraticæ, & lienes,
aquæ inter cutem, & tabes, &
ſtillicidia urinæ, & difficultates
inteſtinorum, & leuitates inte-
ſtinorum, & coxendicum dolo-
res, & anginæ, & anhelationes,
quas

quas Græci aſthmata uocant, *ilei, morbi comitiales, furores, atræ biles.

*εἰλεοί. i. Voluuli, Gaza.

23 HYeme uero, ^morbi laterales & * pulmonis inflãmationes, grauedines, atq; raucedines ¨tuſſes, dolores pectoris & laterũ, atq; lumborũ, capitis dolores, uertigines, & apoplexiæ.

^πλευρίτιδες. *περιπνευμονίαι. i. pulmoniæ. ¨λήθαργοι, i. ueterni.

24 IN ætatibus autem talia cõtingunt, paruis & nup natis puerulis, oris ulcera, quę aphthæ uocantur, uomitus, tuſſes, *uigiliæ, pauores, umbilici inflammationes, aurium humiditates.

*Inſomniæ, Gaza.

25 IN progreſſu uero cum iã dentire incipiunt, gingiuarũ ¨ prurigines, febres; cõuulſiones, alui profluuia & maxime cum caninos ædunt dentes, & his præſertim pueris, qui craſſiſſimi ſunt, & aluos *duras habent.

¨ὀδαξυσμοί. *Aſtrictas, Gaza.

26 CVm uero iam magis adoleuerint, ^tonſillæ & uertebræ

^παρίσθμια.

quæ in occipitio ad interiora luxationes, crebri anhelitus, quos Græci aſthmata uocant, calculi, lumbrici rotundi, aſcarides, uerrucæ, quas Græci acrochordonas uocant, ſatyriæ, ſtrumæ, & alia tubercula, ſed pręcipue ante dicta.

GRandioribus autem, & iam accedentibus ad pubertatē plurima ex his, & febres diuturnæ magis, & ex naribus profluuia ſanguinis. 27

PLurimæ autē* paſſiones puerulis iudicantur. nonnullæ quidem in quadraginta diebus, nonnullæ in ſeptem menſibus, nonnullæ uero in annis ſeptem, quędam uero iam ad pubem accedentibus. quę uero permanſerint, nec in pubertate finierint, puerulis, aut fœminis cum menſtrua erumpunt, conſeneſcere cō ſueuerunt. 28

* πάθη, i. affectus.

29 ADolescentibus autē sanguinis spuitiones, tabes, febres acutæ, morbus comitialis, & alij, sed præcipue antedicti.

30 VLtra hanc ætatem asthma, id est creber anhelitus, morbi laterales, pulmonis inflammationes, lethargi, *phrenetides, ardores, diuturna ꝓfluuia, °cholera, difficultates intestinorum, leuitates intestinorū, ∵ hæmorrhoides.

*Deliria.
°Bilares.
∵Mariscæ.

31 SEnibus spirandi difficultates, distillationes cum tusse, urinæ stillicidia, urinæ difficultates, articulorum dolores, renum passiones, uertigines, apoplexiæ, mali habitus, *pruritus totius corporis, uigiliæ, alui, oculorum & narium humiditates, uisus obtusus, glaucedines, auditus graues.

*ξυσμοί.i. aspredines.

APHORISMORVM HIPPOcratis Sectio quarta.

Tero gerentes sunt 1
* ἣν ὀργᾷ. medicandæ:* si ma-
teria turget quarto
mense, & usq; ad se-
ptimum, sed has mi
nus. Iuniora autē & seniora ue-
reri oportet.

IN medicationibus talia edu- 2
cere è corpore, qualia & spō-
te prodeuntia utilia, quę uero cō
trario modo prodeunt, cohibere
oportet.

SI qualia oportet purgari, pur 3
gentur, confert, & leuiter fe-
* δυσχερῶς. runt. Contraria uero *grauiter.

MEdicari æstate superiores 4
magis, hyeme uero infe-
riores.

5 SVb cane, & ante canẽ* dif- *ἐργώδεες.
ficiles sunt medicationes.

6 G*Raciles & facile uomẽtes *Macilen-
purgare superius, cauentes tos, Gaza.
hyemem.

7 VOmentes uero difficulter,
& mediocriter bene carno-
sos, per inferiora cauentes æsta-
tem.

8 TAbidos uero, cauẽtes ad su-
periores purgationes.

9 MElancholicos plenius infe
riores, eadem ratione con
traria apponentes.

10 MEdicari in ualde acutis:* si *ἢν ὀργᾷ, i.
materia turget, eadẽ die. gliscit, spõ
Tardare enim in talibus ma- te cietur.
lum est.

11 QVibus tormina, & circa
umbilicũ *labores, & lum *πόνοι. i.
borum dolor, qui neq; à medi- dolores.
camento; neque aliter soluitur,
in aquam intercutem siccam fir-
matur.

*λδουτιριώδεες.

QVorũ aluí* inteſtinorũ leui- 12
tate laborãt, hyberno tem
pore ſupra purgari, malum.

AD Eleboros qui non facile 13
ſupra purgantur, eorũ cor-
pora ante potionem pluri cibo,
atq; quiete humectanda ſunt.

* Veratrũ.

CVm biberit quis *Eleborũ, 14
ad motiones quidem corpo
rũ ducere magis, ad ſomnos ue-
ro, atq; quietem minus. Indicat
autẽ nauigatio turbari motione
corpus.

CVm uolueris magis ducere 15
Eleborum, moue corpus:
cum uero ſiſtere, ſomnum faci-
to, & non moueto.

CArnes ſanas habẽtibus Ele 16
borus piculoſus. Facit enim
conuulſionem.

* ἀποσιτίη. i. cibum nõ appetat.
° σκοτόδινος. i. tenebricoſam uertiginẽ.

SIqs febrẽ nõ habẽs, *abſtine- 17
at à cibo, & cordis morſum,
ſeu °uertiginẽ patit, & oris ama-
ritudinẽ ſentit, purgatione indi-

gere per ſuperiora ſignificat.

18 S*Vpra præcordia dolores, purgatione indigere per ſuperiora ſignificant. Quicunque uero inferiora moleſtant, per inferiora. *ὑπὲρ τῶν φρενῶν.

19 QVi in*medicamentis purgati, non ſitiunt, non quieſcunt priuſquam ſitiant. *Medicamentorum potione.

20 NOn febricitantibus ſi tormina acciderint, & genuũ grauitas, & lumborum dolor, purgari inferius oportere ſignificatur.

21 DEiectiones nigræ, qualis eſt ſanguis niger, ſpõte uenientes, ſiue cum febre, ſiue ſine febre, peſſimæ: & quanto colores magis praui fuerint plures, peius: cum medicamẽto uero melius, & quãto colores plures*nõ praui. *οὐ πονηρόν. i. nõ prauũ.

22 MOrbis qbuſlibet incipiẽtibus ſi atra bilis, uel ſupra,

uel infra exierit,letale.

QVibuſcunq; ex morbis a- cutis,aut diuturnis, uel ex uulneribus,ſiue quouis alio mo- do extenuatis, nigra bilis, ſiue uti ſanguis niger de ſubter exie- rit,poſtridie moriuntur. 23

DIfficultas inteſtinorum, ſi ab atra bile incœperit.leta- lis eſt. 24

SAnguis quidē ſupra, qualiſ- cunque fuerit malus:infra au tem,bonus eſt. 25

A Difficultate inteſtinorū ha- bito,ſi ueluti carunculæ ex- eant,letale eſt. 26

QVibus in febribus ſangui- nis fluxerit multitudo, quacūq; ex parte cum reficiun tur,alui his humectantur. 27

QVibus bilioſæ deiectiones, ſuperueniēte ſurditate ceſ ſant: & quibus ſurditas,ſuperue nientibus bilioſis deiectionibus 28

cessat.

29 QVibus in febribus sexto die rigores fiunt, difficile iudicium sequitur.

30 QVibuscunque accessiones fiunt quacunque hora febris dimiserit, si eadem cras occupauerit, iudicium habent difficile.

31 LAssitudinẽ habentibus in febribus, in articulos & circa maxillas potissimum abscessus fiunt.

32 QVibuscunq; resurgentibus ex morbis, si quid laborauerit, hic fiunt abscessus.

33 SEd & si ante morbum aliqua parte doluerit. hic morbus firmatur.

34 SI à febre habito tumore non existẽte in faucibus, strãgulatio repente supuenerit, letale. *ἐν τῷ τραχήλῳ. i. in collo.

35 SI à febre habito *collũ peruertitur, & uix potest deuorare,

ἐξαίφνης.i. de repente. sine ullo tumore letale est.

SVdores febricitāti si incœpe 36
rint, boni, & tertio die, & qn-
to, & septimo, & nono, & unde-
cimo, & quartodecimo, & septi-
modecimo, & uigesimo, & uige-
simoseptimo, & trigesimo quar-
to. hi enim sudores iudicāt mor
bos. Qui uero nō ita fiunt, labo-
rem significant, & morbi longi-
tudinem, & recidiuam.

FRigidi sudores, cū acuta qui- 37
dem febre mortem: cum mi-
tiori autem, longitudinem mor-
bi significant.

QVa parte corporis sudor 38
est, ibi significat morbū.

ET qua parte corporis calor, 39
aut frigus, ibi morbus.

ET ubi in toto corpore muta 40
tiones, & si corpus refrige-
retur, uel rursus calefiat, uel co-
lor alter ex altero fiat, longitudi-
nem morbi significat.

41 SVdor multus ex ſomno fa-ctus abſque cauſa manifeſta, corpus uti pluri cibo ſignificat. Si uero cibum nõ accipienti hoc accidat, ſcire oportet quòd eua-cuatione indiget.

42 SVdor multus calidus, uel fri-gidus *ſuperfluens, frigidus magis, calidus minus, ſignificat morbum.

*ἀεὶ. i. aſſi-duè.

43 FEbres quæcũq; nõ intermit-tentes, tertia die fortiores fi-unt, magis periculoſæ. Quocũq; autem modo intermiſerint, peri-culum abeſſe ſignificatur.

44 QVibus febres lõgæ, his tu-bercula, uel labores in ar-ticulis fiunt.

45 QVibus tubercula, uel in ar ticulis labores* fiunt: hi pluribus utuntur cibis.

*ἐκ πυρετῶν μακρῶν, i. ex febribus lõ-gis.

46 SI rigor incidat febre non defi ciente, ægro iam debili: leta-le eſt.

EXcreationes in febribus nõ intermittẽtibus, liuidæ, cruentæ, fœtidæ, & biliosæ, omnes malæ. & si bene exeunt, siue per alui excreationẽ, siue per urinas: bonæ. * si uero non aliquid eorũ quæ iuuant, per hæc loca excernitur: malum. 47

* At si nihil cõmode, Gaza.

IN febribus non intermittentibus, si partes exteriores frigidæ, interiores urũtur, & sitim habeat, letale est. 48

IN febre nõ intermittente, si labrũ, uel oculus, uel nasus, uel supercilium peruertatur, uel nõ uideat, uel nõ audiat, iam debili existente corpore, quicquid horũ euenerit, mors proxima est. 49

VBi in febre nõ intermittente difficultas spirãdi, & delirium acciderit, letale. 50

IN febribus, abscessus q ad primas iudicationes nõ soluunt, longitudinẽ morbi significant. 51

52 QVicunq; in febribus, uel in alijs morbis * ſponte illachrymant, nihil abſurdũ. qui uero ° non ſponte, abſurdius.

* κατὰ προαίρεσιν.

° Sine uoluntate dicit Celſus.

53 QVibus circa dẽtes in febribus ¨ quidam lentores naſcuntur, his fortes fiunt febres.

¨ περιγλίσχρα. i. Humores glutinoſi dentibus inhærent, dicit Celſus.

54 QVibus plurimũ ſiccæ tuſſes leuiter irritantes in febribus ardentibus fiunt, nõ multum ſiti infeſtantur.

55 EX inguinum tumoribus febres omnes malæ, pręter diarias.

56 FEbricitanti ſudor superueniens febre non deficiente, malum. Prorogatur enim morbus, & multam ſignificat humiditatem.

57 QVi à cõuulſione, aut * diſtentione neruorũ tenetur, febre ſuperueniente liberatur.

* τετάνου.

58 A Febre ardente habito, rigore ſuperueniente, ſolutio.

ἀκριβὴς.

TErtiana* exquisita septenis 59
circuitibus, quod longissi-
mum est, iudicatur.

QVibus in febribus aures 60
obsurduerunt, sanguis ex
naribus fluens, aut aluus turba-
ta, soluit morbum.

FEbricitantem nisi diebus im 61
paribus febris reliquerit, so
let recidiuare.

QVibus in febribus morbus 62
regius ante diem septimū
accidit, malum*.

* Nisi humores ex aluo ꝑdeāt.

QVibus in febribus quoti- 63
die rigores fiunt, quotidie
febre soluuntur.

QVibus in febribus mor- 64
bus regius, septimo, uel
nono, uel undecimo, uel quarto-
decimo superuenerit, bonū: nisi
dextrum ilium obduruerit, siue-
ro non,* non bonum.

* Malum.

IN febribus circa uētriculum 65
& fortis ęstus,° & cordis mor

° καρδιωγμός.

ſus, uel dolor, malum.

66 IN acutis febribus conuulſiones, & circa uiſcera dolores fortes, malum.

67 IN febribus ex ſomnis timores, uel conuulſiones, malum.

68 IN febribus ſpiritus* offendẽs, malum, cõuulſionem enim ſignificat.

* προσκόπτον. i. ſubſiſtẽs, Ga. Quorũ faucibus in febre eliditur ſpiritus, dicit Celſus.

69 QVibus urinæ craſſæ, grumoſæ, paucæ, non ſine febre, multitudo ueniẽs ex his tenuis iuuat. præcipue uero tales ueniunt quibus ab initio, uel breui ſedimen ineſt.

70 QVibus urinæ perturbatæ quales ſunt iumentorum, his dolor capitis uel adeſt, uel aderit.

71 QVibus ſeptima iudicatur, his nubeculã habet quarta die urina rubeam,* & alia ex ratione.

* καὶ τἄλλα κατὰ λόγον.

QVibus urinæ albæ, & per- 72
spicuæ, malæ: presertim si
in delirantibus appareant.

* μετέωρα. QVibus ilia * suspensa mur- 73
murant, lumborum dolo-
re superueniente, his alui hume-
ctantur, nisi flatus erumpāt, aut
urinæ multitudo proueniat. hæc
uero in febribus.

QVibus speratur abscessum 74
futurum ad articulos, libe
rat ab abscessu urina multa, craſ
sa & alba facta, qualis in labo-
riosis febribus quarto die qbuſ-
dam incipit fieri. Si uero etiā ex
naribus fluxerit sanguis, breui
admodum solutio fit.

SI sanguinē, aut pus mingat: 75
aut renum, aut uesicæ exul-
cerationem significat.

QVibus in urina crassa exi- 76
stente, carunculæ paruæ,
aut ueluti capilli unà exeunt, his
à renibus excernitur.

Quibus

77 QVibus in urina craſſa, furfurea quędam ſimul exeunt, his ueſica ſcabie laborat.

78 QVicunq; ſpōte ſanguinem mingunt, his à renibus uenulam ruptam ſignificatur.

79 QVibus in urinis arenoſa ſubſiſtunt, his ueſica laborat calculo.

80 SI ſanguinē mingant, aut grumos, uel ſtillicidiū urinæ habeant, & dolor* in imū incidat uentrem, & pectinem, & femen: circa ueſicam labor eſt.

*ὑπογάστριον.

81 SI ſanguinem aut pus minxerit, aut ſquammulas, & grauis odor adſit, ueſicæ exulcerationem ſignificat.

82 QVibus ī urinaria fiſtula* tubercula naſcūt: his ſuppuratiōe facta, & eruptiōe, ſolutio.

*φύματα, i. Minuti abſceſſus, dicit Celſus.

83 MIctio noctu plurima facta, paruā ſignificat deiectionem.

APHORISMORVM HIPPOcratis Sectio quinta.

Onuulſio ex Eleboro, letalis eſt. 1

COnuulſio ex uulnere, letalis eſt. 2

VBi ſanguis plurimus fluxerit, ſingultus, aut conuulſio ſuperueniens, malum. 3

EX ſuperflua purgatione, cõuulſio, aut ſingultus ſuperueniens, malum. 4

SI ebrius quiſpiam repẽte obmutuerit, cõuulſus moritur, niſi febre corripiatur, aut ubi ad horam peruenerit qua ſoluũtur crapulæ, uocem recuperet. 5

* τιτάνυ. QVicunq; à *diſtentione corripiuntur, in quatuor diebus pereunt: ſi uero has effuge- 6

rint, sani fiunt.

7 QVibuscunque morbi comitiales fiunt, ante pubertatem mutationẽ accipiunt. quibuscunque autem uigesimoquinto, commoriuntur.

8 QVicunque morbo laterali laborãtes in quatuordecim diebus non repurgantur, hi ad suppurationem uertuntur.

9 TAbes fiunt maxime ætatibus, à decimooctauo usque ad trigesimumquintum. φθίσιες γίνονται

10 QVicũque ab angina liberãt, his ad pulmonẽ uertit, & in septem diebus pereunt: si uero has effugerint, suppurantur.

11 QVi tabe molestantꝰ, si sputũ quod extussiunt graue olet, iniectum carbonibus, & capilli in capite defluunt, letale.

12 QVibuscunque tabe laborantibus capilli à capite defluunt, his alui profluuio superue-

niente moriuntur.

*Spumantem ſanguinē excreāt, Celſus.

QVicunque *ſpumoſum ſan- 13
guinem expuunt, his è pul
mone eductio fit.

ATabe habito ꝓfluuiū alui 14
ſuperueniens, letale.

QVicunque ex morbo late- 15
rali ſuppurantur, ſi in qua-
draginta diebus *purgantur, à
die à qua fit ruptio, liberantur. Si
uero non, ad tabem tranſeunt.

*ἢν ἀνακαθαρθῶσιν, i. repurgent.

CAlidum ubi quis ſæpius eo 16
utatur, hæc mala affert,
carnium effœminationem, ner-
uorum incontinentiam, *men-
tis torporem, profluuia ſangui-
nis, animi defectionem, hæc ad
quæ mors.

*γνώμης.

FRigidum autē, conuulſiones 17
diſtentiones, *liuores, rigo-
res febriles.

*μελασμὸς.

FRigidum inimicum oſſibus, 18
dentibus, neruis, cerebro, ſpi
nali medullę, calidū uero, *utile.

*φίλιον i. amicum.

19 QVæcunq; refrigerata ſunt excalefacere oportet, exceptis his quibus ſanguis fluit, aut fluxurus eſt.

20 VLceribus, frigidum quidẽ mordax, cutẽ obdurat, dolorem inſuppurabilem facit,* liuorem obducit, rigores febriles, conuulſiones, diſtentiones[a].

* μελαίνει.

[a] ποιέει, i. inuehit. Gaza.

21 ESt autem ubi in diſtentione ſine ulceratione, iuuene bene carnoſo, æſtate media, frigidę aquæ multa perfuſio calorẽ reuocat. Calor autem, hæc ſoluit.

22 CAlidum ſuppuratorium nõ in omni ulcere, magnum ad ſecuritatẽ indicium, cutem mollit, extenuat,* dolorem ſedat, rigores, cõuulſiones, & diſtentiones mitigat:[a] & ex his quæ ad caput attinent, eius ſoluit grauitatem, plurimum autem confert oſſiũ fracturis, ſed ¨ nudis præcipue, eorumq; maxime qui in ca-

* ἀνώδυνον

[a] Et capitis.

¨ ἐψιλωμένοισι.

pite ulcera habent,& quæcunq;
à frigore moriuntur,uel ulceran
*ἑρπητικοῖσιν ἐσθιομένοισιν. tur,& *repentibus comesis, sedi,
pudendis,utero,uesicæ: his cali-
dum amicum,& iudicans: frigi-
dum inimicum,& perimens.

IN his frigido utendum unde 23
fluit sanguis,aut fluxurus est,
nõ ad ipsa,sed circa ipsa unde in-
fluit:& quæcunq; inflammatio-
ἐπιφλεγίσματα. nes, uel inflammina ad rubrũ,
& subcruentum sanguine recen-
ti tendunt,nam ueteribus nigre-
dinẽ affert. Erysipelas etiam nõ
ulceratum iuuat:nam exulcera-
tum lædit.

FRigida qualis nix,& glacies 24
pectori inimica, tusses mo-
uẽt,& sanguinẽ,& destillatiões,

TVmores articulorum, atq; 25
dolores absq; ulcere,& po-
dagricos quoq;, atq; conuulsa,
horum plurima frigida aqua lar
ge effusa leuat, & extenuat, sol-

uitq; dolorem, nã modicus* tor- *νάρκη.
por dolorem soluit.

26 AQua quæ cito calet, & cito refrigeratur, leuissima est.

27 QVi noctu bibere appetunt, his admodum sitiẽtibus si superdormierint, bonum.

28 SVffitus aromatũ *muliebria *γυναικεῖα i menses.
ducit. sæpius uero ad alia utilis esset, nisi capitis faceret grauitatem.

29 GRauidas purgare* turgente *ἢν ὀργᾷ.
materia à quarto mẽse usq; ad septimum, minus uero has. Recentiores autẽ, & seniores uereri oportet.

30 MVlierem utero gerentem capi ab aliquo morbo acuto, letale est.

31 MVlier utero gerens sanguine misso ex uena, abortit: & magis si fœtus sit maior.

32 MVlieri sanguinem euomẽti, menstruis erumpenti-

bus, ſolutio.

*Mulieri. M*Enſtruis deficiẽtibus ſanguis ex naribus fluẽs, bonum. 33

MVlieri in utero gerenti ſi aluus plurimũ profluat, periculum eſt ne abortiat. 34

* ὑπὸ ὑστερικῶν. MVlieri quæ *uterinis moleſtatur, aut difficulter parit, ſuperueniens ſternutatio, bonum. 35

MVlieri menſes decolores, nec per idem ſemper tempus uenientes, purgationẽ indicant eſſe neceſſariam. 36

MVlieri utero gerenti ſi mãmę *graciles repẽte fiant, abortit. 37
*Emacruerunt.

MVlieri utero gerenti, ſi altera mamma gracilis fiat geminos habenti, alterum abortit, & ſi quidem mãma dextera gracilis fiat, marem: ſi uero ſiniſtra, fœminam. 38

39 SI mulier quæ neque grauida est, neque peperit, lac habet: huic menstrua defecerunt.

40 QVibuscunque mulieribus ad mammas sanguis colligitur, *furorem significat.

*μανίην.

41 SI uelis noscere an conceperit mulier, cum dormitura est ei *aquam mulsam potandã da: & si alui tormina patietur, concepit: si minus, non concepit.

*ἀδείπνῳ ἐούσῃ. i. incœnatæ existẽti.

42 MVlier °si marẽ concepit, bene colorata est: si uero fœminam, male colorata.

° ἔγκυος. i. grauida.

43 SI mulieris grauidæ, in utero sit *erysipelas, letale.

*Ignis sacer. Gaza.

44 QVæcunque pręter naturam tenues existentes utero gerunt, abortiunt priusquã crassescant.

45 QVæcunque mediocriter corpora habentes, abortiũt, secundo aut tertio mense sine occasione manifesta; his *acetabu-

*κοτυληδόνες.

la uteri plena mucoris ſunt, & non poſſunt ex pondere fœtum continere, ſed diſrumpuntur.

Qvæcũq; preter naturã craſſæ, nõ cõcipiũt utero, his *omẽtũ os uteri cõprimit: & prius q̃ extenuẽtur, nõ cõcipiunt. 46

* ἐπιπλό-ον.

SI uterus in coxam uergẽs ſuppuratur; neceſſe eſt * linamentum fieri. 47

* ἔμμοτον. i. medicamentum liquidũ, qđ linteolis cõcerptis excipitur, atq; intra ulcera cõditur.

FOetus; mares quidẽ in dextris: fœminę uero in ſiniſtris magis. 48

VT secũda procidat, ſternutatorio appoſito, & nares apprehendito, & os. 49

MVlieri ſi uelis mẽſtrua cohibere, cucurbitulã quàm maximã ad mammas appone. 50

MVlieri utero gerẽti tenaſmus ſuperueniẽs, abortũ facit. 51

Hic adiectus eſt ex Græco codice uetuſtiſſimo.

QVæ utero gerunt, his uteri os comprimitur. 52

53 MVlieri utero gerenti, si lac multum è mammis effluat, fœtum imbecillem significat, si uero mammæ * solidæ fuerint, fœtum significant saniorem. * Duræ. Celsus.

54 QVæ corrupturę sunt fœtus, his mammæ extenuãtur. Si uero rursus duræ fiant, dolor aut mãmas, aut coxas, aut oculos, aut genua infestabit, & non corrumpent.

55 QVibus os uteri durum est, his uteri os comprimi est necessarium.

56 QVæcunque utero gerentes à febribus corripiũtur, & fortiter calefiunt sine occasione manifesta, difficulter pariunt, & cum periculo, aut abortũ facientes periclitantur.

57 IN fluxu muliebri si conuulsio, & animi defectus aduenerit, malum.

SI menſtrua plura fiant, acci- 58
dunt morbi: & ſi non fiant,
* ex utero morbi contingunt.

* Matricarij morbi, Gaza.

R ᵃ Ecto inteſtino, aut utero 59
inflammationem patiente,
urinæ ſtillicidium accidit, & renibus purulentis urinæ aduenit
ſtillicidium. ∵

ᵃ τῷ ἀρχῷ. i. podice.

∵ Iecinore inflãmatione patiẽte, ſingultus accidit.

SI mulier non concipit, ſci- 60
re autem uelis ſi conceptura ſit, pannis circuntectam deſubter ſuffias, & ſi odor uideatur per corpus ire ad nares, & os, ſcito quòd ipſa non ex ſeipſa ſterilis eſt.

SI mulieri utero gerenti purga 61
tiones eant, impoſſibile eſt fœtum eſſe ſanum.

SI mulieri ceſſent purgatio- 62
nes, neq; febris, neq; * rigor ſuperueniat, & ᵃ faſtidia incidãt, iudica ipſam in utero habere.

* φρίκης. i. Horror.

ᵃ ἄσαι.

QVæcunque frigidos, & ſpiſ- 63
ſos uteros habent, nõ con

Cauſæ ſterilitatis in mulieribus.

cipiunt. Et quæcunque præhumidos uteros habent non concipiunt. extinguitur enim in eis genitura. Et quæcunq; ſiccos, magis &* adurentes. nam ex defectu alimẽti corrumpitur ſemen. Quæcunq; uero ex utriſque mediocrem habẽt temperaturam, hæ fœcundæ ſunt.

*περικαεῖς. i. calidos.

64 SImiliter autẽ & in maribus, aut enim propter corporis raritatem ſpiritus extra fertur, ut ſemen nõ tranſmittat* ad os: uel propter ſpiſſitudinẽ humor non exit foras: uel propter frigiditatem non concaleſcit, ita ut ad hunc colligatur locum: uel propter caliditatem hoc idẽ accidit.

*Ad os, nõ legit in exẽplari Græcanico.

65 LAc dare caput dolentibus, malum: malum uero & febricitantibus, & quibus ilia *ſuſpenſa murmurant, & ſiticuloſis; malum autem & quibus in

* μετέωρα

febribus acutis biliosæ sunt deiectiones, & quibus sanguinis multi deiectio facta est. Conuenit autem, & tabidis dare qui non ualde multum febricitant, & in febribus longis, * & paruis, si nullum ex supradictis signis affuerit, & præter rationē consumptis.

* βληχροῖσι. i. tussibundis.

QVibus tumores in ulceribus apparent non conuelluntur maxime, neque insaniūt. Verum his euanescētibus derepente, quibusdam à tergo conuulsiones & distentiones fiunt: quibusdam ante insania, uel dolor lateris acutus, uel suppuratio, uel difficultas intestinorū; si tumores sunt rubicundi. 66

SI in uulneribus fortibus, & prauis tumor non appareat, ingens malum. 67

MOlles, boni: crudi uero, mali. 68

59 DOlenti partem capitis posteriorẽ, in fronte recta uena incisa prodest.

0 RIgores incipiũt mulieribus quidẽ ex lumbis magis, & per dorsum ad caput: sed & uiris parte corporis posteriore magis, quàm anteriore, ueluti femorũ, cubiti. Sed & cutis rara, indicio autem est pilus.

61 AQuartanis capti non admodum conuulsionibus capiuntur. Si uero prius capiantur, & quartana superuenerit, liberantur.

2 QVibus cutes circuntenduntur* aridę & siccæ, sine sudore moriuntur, quibus uero laxæ & raræ, cum sudore moriuntur.

*καρφαλέα. i. squalidæ, Gaza.

3 QVi regio morbo laborant, non multum uentosi sunt.

APHORISMORVM HIPPOcratis Sectio sexta.

NLongis leuitatibus intestinorũ si ructus acidus fiat qui prius non erat, signum bonum. 1

QVibus nares natura humidiores, & genitura humidior, minus integra sanitate fruuntur. Quibus uero contraria, salubrius degunt. 2

INlongis difficultatibus intestinorũ, inediæ ex fastidio malum, & cum febre peius. 3

*ἕλκεα. i. Vlcera. V*Vlnera circumglabra, praua sunt. 4

DOlores qui sunt in lateribus & pectoribus, atque alijs partibus, si multum *differãt perdiscendum. 5

*Infestent.

Renum,

6 RENum,& uesicæ uitia in senioribus difficulter sanantur.

7 DOlores * uentris ᵃ sublimes leuiores. Qui uero non sublimes, fortiores. *Et tumores. ᵃ μετέωρα.

8 AQua inter cutem laborantibus, ulcera in corpore facta difficulter sanantur.

9 LAtæ * pustulæ non admodũ pruriunt. * ἐξανθήματα.

10 CAput dolenti, & circundolenti, pus, uel aqua, uel sanguis effluẽs per nares, aut os, aut aures, morbum soluit.

11 ATra bile uexatis, & renum passionibus, * hæmorrhoides superuenientes, bonum. *Mariscæ.

12 ADiuturnis sanato hæmorrhoidibus, si unà non seruatur, periculum est aquam inter cutem, uel tabem aduenire.

13 ASingultu habitum sternutatio superueniens * liberat. *Tollit singultum.

AB aqua inter cutem habito, 14
A ſi aqua è uenis in uentrem
defluxerit, ſoluitur morbus.

A Longo alui profluuio habi= 15
to, ſpontaneus uomitus ſu=
perueniens * morbum ſoluit.

* Profluuium.

A Morbo laterali, uel pulmo= 16
nia habito, alui profluuium
aduenienſ, malum.

LIppientē alui profluuio cor= 17
ripi, bonum.

VEſica diſciſſa, aut cerebro, 18
aut corde, aut ſepto, aliquo
ex tenuioribus inteſtinis, aut uē=
triculo, aut iecore, letale eſt.

CVm diſciſſum fuerit os, aut 19
cartilago, uel neruus, aut ge
næ particula tenuis, uel præpu=
tium, neque augetur, neque coa=
leſcit.

SI in uentrem ſanguis præter 20
naturam effunditur, neceſſe
eſt ſuppurari.

21 IN insanientibus si uarices, uel hæmorrhoides supuenerint, insaniæ solutio.

22 QVæcunq; * rupta ex dorso ad cubitum descendũt, uenæ sectio soluit. * al's, ἀλγήματα. i. dolores.

23 SI timor, atque mœstitia longo tempore habentes perseuerent, ex eo atra bilis significatur.

24 SI quod intestinorum graciliũ discindatur, non coalescit.

25 ERysipelas ab exterioribus uerti ad interiora, non est bonum: ab interioribus autem ad exteriora, bonum.

26 QVi in febribus ardentibus tremores fiunt, * delirio soluuntur. * παρακόπη,

27 QVicunque * suppurati, aut aquam inter cutem patientes uruntur, aut secantur, si pus, aut aqua uniuersim effluxerit, omnes moriuntur. * ἔμπυοι. i. purulenti.

*Spadones.

E*Vnuchi, necq podagra laborant, necq calui fiunt. 28

MVlier podagra non laborat, nisi menstrua defecerint. 29

PVer podagra non laborat ante usum uenereorum. 30

*ἢ πυρίη.i. aut fomentum.

DOlores oculorum meri potio, aut balneum, *aut uenæ sectio, aut medicamentum epotum soluit. 31

*Longo.

BAlbi ab alui profluuio maxime capiuntur.* 32

QVi acidum eructant: non ualde morbo laterali corripiuntur. 33

QVicuncq calui sunt, his magnæ uarices nõ fiunt. Quibus uero caluis uarices magnæ superueniunt, hi rursus capillati fiunt. 34

AQua inter cutem laborantibus tussis superueniens, malum. 35

36 DIfficultatem urinæ uena secta iuuat: secare uerò interiores.

37 AB angina habito, si tumor fiat in collo, bonum foras enim morbus deducitur.

38 CAncros occultos omnes melius est non curare. Curati enim cito pereunt: nō curati uero, longius tempus perdurant.

39 COnuulsio fit, uel ex repletione, uel inanitione: ita uero & singultus.

40 QVibus dolor circa ilium fit absq; inflammatione, his febris superueniens, morbum soluit.

41 QVibuscunq; suppuratio in corpore existens nō innotescit, his ob crassitudinē puris, aut loci, non innotescit.

42 MOrbo regio laborātibus, si fiat hepar durum, malum.

QVicunq; lienosi à difficul- 43
tate inteſtinorum capiun-
tur, his ſuperueniente longa dif-
ficultate inteſtinorũ, aqua inter
cutem, aut leuitas inteſtinorum
aduenit, & moriuntur.

QVibus ex ſtillicidio urinæ 44
*ileos ſupuenerit, in ſeptẽ
diebus pereunt, niſi febre ſupue-
niente, ſatis urina fluxerit.

*Volui-lus, Gaza. morbus in-teſtini tenu-ioris. Cel-ſus.

VLcera quæcunque annua 45
ſunt, aut etiam diuturnio-
ra, os ° abſcedere eſt neceſſariũ,
& cicatrices cauas fieri.

° ἀφίστασθαι

QVi gibbi ex aſthmate, aut 46
tuſſi fiunt ante pubertatẽ,
moriuntur.

QVibuſcunque uenæ ſectio, 47
uel purgatio cum medi-
camento conuenit, hos uerè pur
gare, uel uenam incidere opor-
tet.

LIenoſis difficultas inteſtino- 48
rum ſuperueniens, bonum.

49 QVicunque morbi podagrici fiunt, hi ſedata in quadraginta diebus inflammatione, finiunt.

50 QVibuſcunque præciditur cerebrum, his neceſſe febrem, & bilis uomitum ſuperuenire.

51 QVicunque ſani dolore capitis repẽte capiuntur, & ſtatim muti fiunt, & ſtertunt, in ſeptem diebus pereunt, niſi febris apprehenderit.

52 OPortet uero & conſiderare oculorum* in dormientibus ſuſpectiones. Nam ſi quid album commiſſis palpebris ſubinſpicitur, neq; ex alui profluuio, aut medicamenti potione iſtud contingat, malum eſt ſignum, & letale ualde. *In ſomnis.

53 DEſipientiæ quæ cum riſu fiunt, ſecuriores: quæ uero *cum ſtudio, periculoſiores. *Serio, Gaza.

*Affectibus. ° ἀναπνοαί.

IN acutis *passionibus quæ cũ febre sunt, luctuosa ° suspiria, malum. 54

DOlores podagrici, uere, & autumno magna ex parte mouentur. 55

IN morbis melancholicis ad hæc periculosi *decubitus, stuporem corporis, uel conuulsionem, uel furorem, uel cæcitatem significant. 56

* ἀποσκήψιες.

APoplexiæ autem fiunt, maxime à quadragesimo anno usq; ad sexagesimum. 57

SI omentum excidat, necessario putrescit. 58

QVibuscunque à coxendicũ dolore molestatis excidit coxa, & rursus incidit, his mucores superueniunt. 59

QVibuscũq; à coxendicum dolore molestatis diuturno excidit coxa, his crus tabescit, & claudicant, si nõ urantur. 60

APHORISMORVM HIPPOcratis Sectio septima.

1 N morbis acutis, frigus partium extremarum, malum.

2 IN osse ęgrotāte caro liuida malū ē.

3 A Vomitu singultus, & oculorum rubor, malum.

4 A Sudore horror, nō bonum.

5 A *Furore difficultas intestinorū, uel aqua inter cutem, uel °mentis alienatio, bonum. * μανίῃ. ° ἔκστασις.

6 IN morbo diuturno fastidium cibi & deiectiones syncere, malum.

7 EX multa potatione rigor & desipientia, malum.

8 A *Tuberculi intus ruptione, exolutio, uomitio, aut ani- *Vomicę, Gaza.

mi defectio fit.

A Profluuio sanguinis, desi- 9
pientia, ac conuulsio, ma-
lum.

AB ileo, uomitus, singultus, 10
desipientia, uel conuulsio,
malum.

* Pulmonia.

A Morbo laterali *inflamma- 11
tio pulmonis, malum.

A Pulmonis inflammatione 12
phrenitis, malum.

AB æstibus fortibus conuul- 13
sio, aut distentio, malum.

IN capitis ictu obstupescẽtia, 14
& desipientia, malum.

A Sanguinis sputo, puris spu- 15
tum, malum.

* Tabes.

A Puris sputo *phtisis, & flu- 16
xus: cum uero sputum reti-
netur, moriuntur.

IN hepatis inflammatione sin 17
gultus, malum.

IN uigilia, conuulsio, uel desipi 18
entia, malum.

19 IN oßis exutione eryſipelas.

20 AB eryſipelate, putredo, aut ſuppuratio, malum.

21 IN ueterno tremor, malum.

Hic adiectus eſt ex Græco codice uetuſtiſſimo.

22 A Forti in ulceribus pulſu, pfluuiũ ſanguinis, malum.

23 A Ventris dolore diuturno, ſuppuratio.

24 A Deiectione ſyncera difficultas inteſtinorum.

25 IN oßis præciſione* deſipiẽtia, ſi in uacuum apprehenderit.

*Stupor et.

26 EX medicamenti potione cõuulſio letalis eſt.

27 IN forti dolore uentris, partiũ extremarũ frigiditas, malũ.

28 MVlieri utero gerenti, ſi tenſio ſuperuenerit, facit abortum.

29 QVando os, aut cartilago, aut neruus abſcinditur in corpore, non augetur.*

*Neq; coaleſcit.

QVi alba pituita detinet̃, ſi 30
fortis uentris fluxus ſup-
uenerit, à morbo liberatur.

QVibus in alui profluuijs ex 31
cremẽta ſpumoſa ſunt, his
ex capite pituita defluit.

QVibuſcũque febricitanti- 32
bus, in urinis fiunt ſedimi-
na, ueluti farina craſſior, longã
ægritudinem fore ſignificat. 33

QVibus autem biliosa ſedi-
mina ſupra tenuia, acutũ
morbum ſignificant.

QVibuſcunq; urinæ diſtãtes 34
ſunt, his turbatio fortis in
corpore fit.

QVibus in urinis bullæ ſub- 35
ſiſtunt, morbum renalem,
& longum ſignificant.

QVibus inſidens pingue, ac 36
ſimul totum his, renũ ui-
tium acutum ſignificatur.

QVibus autẽ morbo renali 37
laborãtibus, prædicta ac-

cidunt ſigna doloresq́ circa ſpi-
næ muſculos fiunt, ſi quidem cir-
ca loca exteriora fiant, abſceſſus
quoq; exterius futuros expecta:
ſi uero dolores magis circa loca
interiora fiant, etiam abſceſſus
expecta futuros interius.

38 QVicunq; euomunt ſangui-
nem, ſi ſine febre quidem,
ſalutare: ſi uero cum febre, ma-
lum. Curare uero* acerbis, &
refrigerantibus.

* στυπτικοῖσιν. i. adſtringentibus.

39 DEſtillationes in uentrem ſu-
periorem ſuppurãtur intra
uiginti dies.

40 SI quis ſanguinẽ minxerit, &
grũmos, & ſtillicidio urinæ
laboret, & dolor inciderit in fe-
mur & imum uentrẽ, pectinẽq́,
quæ circa ueſicam male ſe habe-
re ſignificatur.

41 SI lingua repente incõtinens
fiat, aut aliqua pars corpo-
ris ſtupore elanguit, tale eſt me-

lancholicum.

SI timor atque mœstitia lon- 42
go tempore hominẽ haben-
tes pseuerauerint, tale est melan-
cholicum.

SI senioribus supra modũ pur 23
gatis, singultus superuenerit,
non bonum.

SI febris non ex bile habeat, 44
multa aqua calida capiti su-
perinfusa, solutio fit febris.

MVlier ambidextera non 45
fit.

QVicunq; suppurati urũtur, 46
uel secantur, si pus purum
fluxerit, & album, euadũt: si ue-
ro subcruentum, & fœculentum,
ac fœtidum, pereunt.

QVorum hepar suppuratũ 47
aduritur, si pus purum flu
xerit, & album, euadunt: : in
tunica enim his pus continetur.
si uero qualis amurca fluat, per-
eunt.

48 DOlores oculorum poſt meri potionẽ, & aquę calidæ balneum, uenæ ſectione curato.

49 AQua inter cutem laborans, ſi à tuſſi habeatur, deſperatus eſt.

50 VRinæ ſtillicidium, & mingendi difficultatẽ,* uini potio & uenæ ſectio ſoluit, incidere autem interiores. * θωρηξις.

51 AB angina habito, tumor, & rubor in pectore ſuperueniens, bonum: extra enim uertitur morbus.

52 QVibus cerebrum *ſphacelatum, id eſt corruptum eſt, in tribus diebus pereunt, ſi uero hos euaſerint, ſani fiunt. * Syderatum. Gaz.

53 STernutamentũ fit ex capite, calefacto cerebro, aut humectato eo qđ in capite inani. Aër enim intus cõtentus extra erumpit, ſonat autẽ, quoniam per anguſtum ipſi eſt exitus.

QVicunq; hepar circundo- 54
lent, his febris superueni-
ens soluit dolorem.

QVibus à uenis sanguinem 55
mittere cõfert, his uerè ue-
nam oportet secare.

QVibus inter uentriculũ, & 56
septũ pituita reposita est,
& dolorẽ affert non habens exi-
tum, neque ad alterum uentrem:
his per uenas ad uesicam pitui-
ta uersa soluitur morbus.

QVibus hepar aqua plenũ 57
in omentum eruperit, his
uenter aqua repletur, & mo-
riuntur.

*Pandiculatio. H*Alycæ. i. anxietudo, osci- 58
tatio, horror, uinum æqua-
le æquali potum soluit ægritu-
dinem.

QVibus in urinario meatu 59
tubercula fiunt, his suppu
ratione facta, & eruptione, sol-
uitur dolor.

Quibus

60 QVibus cerebrū aliqua ex causa cōcussum fuerit, necesse est statim mutos fieri.

61 COrporibus carnes habentibus humidas, famem adhibere conuenit. fames enim corpora siccat.

62 SI à febre habito tumore non existente in faucibus, strangulatio repente superueniat, & nisi uix deuorare non possit, letale.

Duo sequētes adiecti sunt ex codice Greco uetustissimo.

63 SI febricitanti collū peruertit ut deuorare non possit sine ullo colli tumore, exitiosum est.

64 VBi in toto corpore mutationes & corpus refrigeratur, & rursus calefit, aut colorem alium ex alio cōmutat: longitudo morbi significatur.

65 SVdor multus, calidus, uel frigidus, semper fluens, humorē abduci, robusto quidē supra, debili uero infra significat.

FEbres quæcunque non intermit- 66
tentes, tertio die uehementio-
res fiunt, periculosæ. Quocunque
autem modo intermiserint, secu
ritatem inesse significatur.

QVibus febres longe, his uel 67
uomicæ uel in articulos do
lores decumbunt.

QVibus uomicæ diutinę aut 68
in articulos dolores ex fe-
bre decumbunt, hi cibo pleniore
utuntur.

SI quis cibum febricitanti de- 69
derit, ut sano robur, sic labo-
ranti morbus.

QVæ per uesicam excernun 70
tur, inspicere oportet, si ta
lia qualia sanis excernunt. Quæ
igitur minime similia sunt his, hæc
morbosiora. Quę uero sunt sanis
similia, hæc minime morbosa.

ET quibus deiectiones, si sta- 71
re permiseris, & non moue-
ris, ueluti strigmenta subsistunt:

& si pauca, paucus est morbus, & si multa, multus. his confert alui purgatio, quòd si aluo non purgata dederis sorbitiones, quanto plures dederis, tanto magis nocebis.

72 QVibuscunque inferius cruda deijciunt ab atra bile sunt, si plura pluri, si pauciora pauciori.

73 EXcreationes in febribus nõ intermittentibus liuidæ, sanguineæ, biliosæ, & fœtidæ, omnes malæ. Cum uero bene excernuntur, bonũ est, & per uentrem, & per uesicam, & ubi aliquid secedens steterit non purgatum, malum.

74 COrpora oportet ubi quis purgare uoluerit fluida facere, & si supra, sistere aluum, si uero infra, humectare.

75 SOmnus, uigiliæ, utraque modum excedentia, morbus.

IN febribus non intermitten- 76
tibus,si exteriora frigent, in-
*ταῖς, sitis. teriora urunt,& *febris habeat,
letale.

IN febre non intermittente si 77
labrum,aut nasus,aut oculus,
aut supercilium peruertitur,si non
uideat,si non audiat,& iam debi
lis sit, quicquid horum fuerit, mors
prope est.

A Pituita alba, aqua inter cu- 78
tem superuenit.

AB alui profluuio difficultas 79
intestinorum.

A Difficultate intestinorum, 80
leuitas intestinorum super-
uenit.

*σφακελισμῷ. A *Corruptione,abscessus os- 81
sis.

A Sanguinis uomitu,tabes,& 82
puris purgatio supra. In ta-
be fluctio ex capite. In fluctione
alui profluuium. In alui profluuio
adstrictio purgationis superio-

ris. In adſtrictione mors.

83 A Sanguinis ſputo, puris ſputum, & liberatio. cum uero ſaliua retinetur, moriuntur.

84 QValia fuerint ueſicæ, aut alui excremẽta, & ex carnibus, & ſicubi alibi à natura corpus exierit, ſi parum, paucus eſt morbus: ſi multũ, multus: ſi ualde multum, letale eſt.

85 QVicunq; ſupra quadrageſimum annum inſani fiũt, non admodum conualeſcũt. Minus enim periclitantur, quibus proprius naturæ & ætati morbus fuerit.

86 QVibus in ægritudine oculi pro arbitrio illachrymantur, bonum. quibus autem non ex arbitrio, malum.

87 QVibus in febribus quartanis, ſanguis ex naribus fluxerit, prauum.

SVdores in decretorijs diebus 88
uehementes & ueloces facti,
periculosi.

EXpulsi à fronte stillarum in- 89
star & scaturiginum, & fri-
gidi uehementer & multi sunt.
Sudorē enim eiuscemodi necesse
est uiolenter & cum labore sum-
mo, & elisione diuturna exire.

IN morbo diutino uentris de- 90
pressio, malo est.

QVæcūq; medicamentis nō 91
curantur, ferrū curat: quæ
ferro non curantur, ignis curat:
quæ igne non curantur, ea existi
mare oportet immedicabilia.

APHORISMORVM
HIPPOCRATIS
FINIS.

HIPPOCRA=
TIS COI PRAESA=
giorū liber Primus, Gui-
lielmo Copo Basiliēsi
interprete.

1 IHIL pinde me-
dico conducibile
censeo, quàm ut
prudentē se præ=
stare laboret.
2 SI enim apud
ægros, pręte-
rita, præsentia, & futura, atq; ea
quæ ipsi inter narrandum omi=
serunt nouerit, prædixeritq;, ni=
hil, *quod ægris usui fuerit, igno- * τὰ τῶν
3 rare putabitur. Quo fit ut au- νοσιόντων
dentius homines medico sese cō πράγματα.
mittant.
4 ETenim perquam salutarem °ἐκ τῶν
adhibebit curationē, si °fu- παρεόντων
turas affectiones præuiderit. Nā i. ex præsen
tibus.

fieri non poteſt,ut omnes ægros
ſanitati reſtituat, quãquam hoc
multo prȩſtantius erat,quàm fu
tura prænoſcere.

IGitur quũ homines intereãt, 5
aliȷ quidem ob morbi uehe-
mentiam, antea quàm uocetur
medicus: nonnulli uero, uocato
licet medico,repente moriũtur,
ac aliȷ unico duntaxat die, aliȷ
paulò longiori ſpacio uitam ex=
tendũt,prius quàm medicus ar-
te ſua ſingulis morbis *occurren
do reſiſtat. Proinde harũ affe= 6
ctionum naturas noſcere opor-
tet, quantum uidelicet corporis
uiribus ſint ſuperiores. Quũ 7
etiam ſi * diuinum quidpiã mor=
bis ineſt,huius quoq; prouiden=
tiam perdiſcere.ſic enim optimo
iure,& admirabilem,& bonum
ſe præſtabit medicũ: quos enim
ſuperſtites fore cognouerit, eos
rectius quoque ſeruabit, utpote

* ἀνταγωνίσασθαι.

* θεῖον.

ex multo tempore ſingula conſulte perpendens. Itaq; morituros, uicturosq́; præſentiens, atq; denuncians, omnem prorſus calumniam uitabit.

NOTAE EX FACIE.

8 IN acutis morbis ſic conſiderare oportet, in primis quidem ægri * faciem, an ſanorum faciebus, maxime uero ſuæ ipſius, ſimilis ſit: ea enim optima cenſenda eſt. quæ uero maximo diſcrimine ab hac ſimilitudine recedit, grauiſſimum periculum portendit, cuius hæ ſunt notæ, * πρόσωπον.

Nares acutæ, oculi concaui,
9 collapſa tempora, frigidæ contractæq́; aures, & a imis partibus leniter uerſæ. a καὶ οἱ λοβοὶ τῶν ὤτων ἀπεστραμμένοι.
10 Cutis circa frontem dura, intenta & arida: totius faciei color aut niger, aut * pallidus, aut liuens, aut plumbeus. * χλωρόν.

QVòd si inter morbi initia huiusmodi facies appareat, neq; ex alijs indicijs cõiectura sumi possit, inquirendũ est, an uigilia, aut uẽtris uehemẽs resolutio, aut inedia pręcesserit: quorũ si quidpiã deprehenderis, *nihil periculi timendũ est. atqui si ob huiusmodi causas, hæc faciei species orta est, una die, nocteq; *finit. si uero eas pręcessisse æger negauerit, ᵃdiutius'q; iam dicto tẽpore hęc forma durauerit, ∵ scire licet eũ morti proximũ esse. 11

* ἧσσον. i. minus.

* κρίνεται. i. iudicatur.

ᵃ μῆκδ' ἐν τῷ χρόνῳ τῷ προειρημένῳ κατασῆ.

∵ Scire oportet hoc signũ exitiosum esse.

QVòd si in uetere morbo iã triduo, quadriduo'ue talis est, inquirenda sunt ea signa, quę supra proposui, ad hæc, reliqua quoque indicia, non solum ex facie, uerumetiam ex reliquis corporis partibus ꝑpendenda sunt, præcipue ex oculis. 12

NOTAE AB OCVLIS.

13 NAm si lumen refugiunt, & illachrymant, id'q; præter uoluntatem, aut peruertuntur, alter'q; ex ijs minor est, & quæ in ipsis alba esse debent, rubescunt, aut * genæ pallent, atq; in ijsdem uenulæ nigricant, aut lippitudo innatans tãdem ° angulis inhæret, ⁘ aut frequens est oculorum motus, ij'q; aut uehementer subsederunt, aut facti tumidiores sunt, fuerit'q; aspectus horridus obscurus'q;, atque uniuersæ faciei color mutatus: hæc omnia signa, mala, * perniciosaque putanda sunt.

14 QVin etiam oculorũ per somnũ suspectiones obseruandæ sunt. Vbi enim palpebræ nõ committuntur, sed inter has ex albo oculorum aliquid apparet, neq; id fluens aluus, aut medicamenti potio prçcessit, prçsertim si qs non sic dormire cõsueuerit,

* πελιδνὰ βλέφαρα. i. liuidæ palpebræ.
° περὶ τὰς ὄψιας.
⁘ ἢ καὶ ἀνεωρυμένοι, ἢ ἐξίσχοντες, ἢ ἔγκοιλοι ἰσχυρῶς γινόμενοι.
* Exitiosa.

prauum hoc ſignum, letaleq́ꝫ admodum eſt.

15 SI palpebra, aut labrum, aut naſus * retorquetur, aut pallet, aut liuore inficitur, accedēte quopiam reliquorum ſignorum ægrū morti proximū eſſe haud dubitandum eſt. Mortem etiam portendunt labra reſoluta, ſuſpēſa, frigida, candicantia.

* κάμπυλον.

À DECVBITV NOTAE.

16 DEprehēdendus eſt * æger in dextrum ſiniſtrum 'ue latus cubans, ᵃ brachijs, ceruice, & cruribus paulū reductis, ac uniuerſo corpore molliter affecto, q fere ſani quoq; iacentis habitus eſt. quippe quum optimus ſit ille decubitus, qui à ſanorum conſuetudine non uariat.

* A medico.
ᵃ Manibus

17 S*Ed nō laudatur decubitus, quo brachia, ceruix, & crura extenduntur.

* ὕπτιον δὲ κεῖσθαι. i. ſupinū autē cubare.

18 ID uẽro grauius eſt, ſi ſeipſum °æger continere nō ualens, ad pedes ſubinde delabitur.

° εἰ προπετὴς γένοιτο.

19 VBi pedes nudat, neque ijs calor ſubeſt, ubi brachia, ceruicem, & crura inæquabiliter diſpergit ac nudat, mali morbi, *angorisq́ ſignum eſt.

* ἀλυσμόν.

20 PErnicioſum eſt, ubi hians qs
21 aſſidue dormit. Aut ubi ſupinus iacet, cruribus uehemēter contortis, complicatisq́.

22 SI pronus iaceat is, quiꝑ bonam ualetudinē ſic dormire non conſueuit: aut delirium, aut uentris dolorem portendit.

23 VBi reſidere uult æger in ipſo morbi uigore, malum quidem indicium eſt in omnibus acutis *affectibus, ſed longe peſſimū °pulmonibus laborātibus.

* νοσήμασι.
° In pulmonia.

À STRIDORE DENTIVM.

24 STridor dentium per febres, præter cōſuetudinē à teneris

contractam, insaniam significat & mortem: atqui ab utrisque futurum periculum denunciandum est. Si uero iam deliranti, stridor quoque accedit, uix aliã æque pnıciosam inuenies notam.

AB VLCERE.

VLcus, siue ante, siue in ipso morbo natũ est, obseruari debet: nam si moriturus est homo, aridum & liuens, aut pallidum,* ante mortem apparet. 25

*Et siccũ.

À GESTICVLATIONE MANVVM.

EX manuum latione huiuscemodi notas perpẽde, in acutis febribus, in* peripneumonia, phrenetide, capitis dolore, si qs eas faciei admouerit, ut inde qdpiam superuacue uenetur, aut festucas carpat, aut à ueste floccos, aut à pariete paleas auellat: omnes hæ malæ letalesque sunt. 26

*Pulmonia.

A SPIRATIONE.

27 SPiritus frequens, aut doloris, aut inflammationis in partibus septo transuerso superioribus, indicium est. Magnus, & ex longis interuallis, deliriũ declarat. Frigidus ex naribus & ore prodiens, letalis admodum est.

28 FAcilis spiratio, in acutis morbis, quibus febris copulatur quicq; intra quadraginta dies *finiri solent, magnum habet ad salutem momentum. *Iudicari.

À SVDORE.

29 SVdores, saluberrimi censentur, in omnibus acutis morbis, si in diebus decretorijs oriantur, febrimq; *finiant, aut ubi toto corpore æqualiter insudante, æger morbũ facilius sustinere uidetur. Contrà inutiles, qui id efficere non ualent. Pessimi omnium sunt frigidi, & ubi caput *τιλέωσ.

dumtaxat aut facies, aut ceruix insudat: quippe q in acuta quidem febre, mortẽ: in mitiore uero, morbũ diuturnum fore significant.
30 * Additũ ex Græco codice. *Et qui ꝑ totum corpus eodẽ modo fiũt qui circa caput, qui autẽ Milŋ instar & circa collum dũtaxat fiunt, mali. qui uero guttatim & exhalãdo, boni. Considerare autẽ oportet sudorem in uniuersum. Alŋ enim ꝓpter corporũ exolutionem, alŋ propter inflãmationis uehementiam fiunt.

A PRAECORDIIS.

31 *Ilia. ATque inter optima indicia sunt *præcordia, ubi sine ullo sensu doloris in utraque parte æqualiter mollia sunt. Inflãmata uero, dolentia, & intenta, & ubi aliter in dextra aliter in sinistra parte afficiũtur, *suspecta haberi debent.

* φυλάσσεσθαι χρή.

Præcor

32 PRæcordiorũ uenę, si pulsent, aut turbationẽ, aut deliriũ portendunt: sed eorũ qui sic affecti sunt, oculos aspicere oportet: quippe frequens illorum motus, insaniam cõminatur.

À TVMORIBVS.

33 P*Ręcordia tumida, dura, dolẽtia, si in uniuersum sic affecta sunt, maximũ malũ portendũt: si uero altera parte dũtaxat, ex sinistra minus periculũ est. * Tumor in Ilijs.

34 CAeterum huiusmodi tumores, in principio qdẽ ꝓximã
35 mortẽ denũtiant: Vbi uero uiginti dies excesserint, neq; quiescẽte febre, neq; tumore remisso ad suppurationẽ conuertuntur.

36 Atq; inter primos circuitus, sanguis è naribus fluens, nõ mediocri ipsis præsidio est, sed tum sanguinis eruptio expectari debet, quum interrogati, aut caput dolere, aut oculos caligare fatẽt.

Id uero iunioribus, uidelicet 37
circa quintum & trigeſimū an-
num, plærunq; euenire ſolet.

MOllis tumor dolorem non 38
inferēs, & digitis cedens,
longiori tempore finitur, ſed nō
ita graue ab eo periculū pendet.

Quòd ſi intra ſexaginta dies, 39
neq; febris deſinit, neque tumor
reſedit, ſuppuratione expectare
oportet. Idem haud ſecus in reli-
quis quoq; uētris partibus per-
penditur.

ITaque durus, magnusq; tu- 40
mor, dolore crucians, mortis
periculum, non multo poſt fore
denūciat. Mollis uero & ſine do
lore, quiq; premēti digito cedit,
longus eſſe ſolet.

VEntris tumores, nō tam cre 41
bro, ut hi qui in præcordijs
oriunt, abſceſſum efficiūt, quòd
ſi ſub umbilico cōſtituantur, ne-
quaquā ad ſuppurationem con-

42 uertẽtur. Sed ex ſuperioribus maxime ſedibus, ſanguinis fluorem expectare oportet. *In quibus omnis humor diuturnus, ad ſuppurationem ferè ſpectat.

*Omniũ autẽ tumorũ diuturnorũ circa hæc loca oportet ſuppurationẽ cõſiderare.

A SVPPVRATIONE.

43 ITaq; ſuppurationũ obſeruatio ſic accipiẽda eſt. earum enim quæ in exteriorẽ partẽ erũpunt, optimæ ſunt, paruæ admodum °eminentes, atq; in acutum faſtigiatæ: peſſimę uero ſunt, quę maximæ, quæq; planiſſimæ ſunt.¨

44 SEd illarũ quæ intus*excitantur, optimæ cẽſent,° quæ exteriorem cutem nõ decolorant, ſed cõtrahuntur, nullo'q; dolore cruciãt, atq; ubi exterioris cutis color manet uniformis.

45 PVs illud optimũ eſt, quod album¨ & lene eſt, & haudquaquã fœtet, quod uero ab hoc uariat, peſſimum eſt.

° ἐκκλίνοντα ἔξω.

¨ Minimeque in mucronẽ deſinunt.

* ῥήγνυται. rumpunt.

° ἃ μηδὲν τῷ ἔξω χωρίῳ ἐπικοινωνέει.

¨ Aequale,

HIPPOCRATIS COI PRAESAGIORŨ LIBER SECUNDUS.

DE AQVA INTER CUTEM.

AQVA inter cutem si ex acuto morbo cœpit, periculosa est, neque enim febrim soluit, sed doloribus *torquet atq; interficit: orĩt uero magna ex parte uel ᵃ ab ilibus & lumbis, uel à iecinore. 1

SEd ubi ab ᵘ ilibus lumbisq; ' ortum contraxit, pedes tumidos reddit, fluorem diuturnum inducit, qui neque lumborum, *ilium'ue dolorẽ soluit, neq; uentrem efficit molliorem. 2

AT quibus à iecinore aqua inter cutem proficiscitur, ij 3

*κάρτα. i. uehemẽter.
ᵃ ἀπὸ τῶν κενεώνων. i. a uacuis partibus.
ᵘ ἀπὸ τῶν κενεώνων.
*τῶν κενεώνων. Quæ Galenus dicit esse ieiunũ, mesenteriũ, & ĩtestina graciliora.

tussi uexant, ª sed qua penè nihil
excreatur, pedes tumẽt, deiectio
dura, ∵ coactaq́ʒ est, circa uentrẽ
tumores, modo in dextra, modo
in sinistra parte attolluntur, de-
inde desinunt.

ª βήξουσί τε καὶ θύμος ἐγγίνεται αὐτέοισιν. ∵ καὶ πρὸς ἀνάγκην, pro necessitate.

4 MAli etiã morbi signũ est,
caput & pedes, manusq́ʒ
frigidas habere, uẽtre & *lateri-
5 bus calentibus. Securitatẽ pol
licetur corpus, quod æqualiter
6 molle, & calidũ est. ªQuodq́ʒ
facile conuertitur & surgit.

* πλευρῶν

ª Verti autem facile oportet eũ qui doleat, & ad surgẽdum leuem esse.

7 GRauitas uero, quæ uel ma-
nus & pedes, uel reliquum
quoq́ʒ corpus premit, periculũ
8 significat. Quòd si cũ graui-
tate, ungues quoq́ʒ ac digiti liuo-
re afficiant, continuò * perniciẽ
9 expectare oportet. At omni-
no nigri, tum digiti, tum pedes,
minus q́ʒ liuentes, periculũ por-
tendunt: sed tũc ad reliqua signa
refugere oportet, etenim si æger

* Mortem.

facile malū ſuſtinet, adſintq́; alia quædam indicia, quæ ſecuritatē polliceri ſolent,* ſuppurationem ſperabis, atque ſuperſtes manebit æger, ſed denigratæ corporis partes decident.

* τὸ νόσημα ἐς ἀπόστασιν τραπῆναι ἐλπίς. i. morbū in abſceſſum uerti.

10 TEſticuli pudendaq́; ° retracta, uehementes dolores, atque letale periculum ſignificant.

° Cōuulſa.

DE SOMNO.

11 QVod uero ad ſomni rationem pertinet, quemadmodum ſani etiam ſolent, interdiu uigilare, noctu uero dormire oportet. ·· à qua conſuetudine ſi qs aberrauerit, peior erit ſomnus qui inter quartam horam & noctē, quàm qui matutino tempore ad quartā. 12 Peſſimū tamen eſt, ſi ſomnus neq; noctu, neq; interdiu accedit: id enim ob dolorē laboremq́; accidit, uel delirium

·· ἢν δὲ εἴη τοῦτο. Id autem ſi commutetur, peius eſt. Minime uero offenderit, ſi dormiat prima luce ad tertiam diei partē. q uero ab eo tpe ſomni fiūt, deteriores ſunt.

futurum significat.

DE ALVI EXCREMENTIS.

13 ALui excrementa inter bona indicia sunt, si mollia, si * figurata sunt, si eodem ferè tempore quo in secunda ualetudine deijci solebant, excernuntur: si his quæ ingeruntur proportione respondent, utpote quæ inferiorem uentrem recte ualere declarant.

* ξυνεστηκότα. i. constantia.

14 SI uero * liqda fuerint, præstat ut sine stridore, neque frequẽter, neq; ex breuibus interuallis deijciantur, etenim fatigatᷓ æger, si crebro surgit, uigilijsq; consumitur, quũ uero affatim sæpeq; deijcit, ne animus eum deficiat, periculum est.

* ὑγρά. i. humida.

15 COnuenire debent excrementa, his quæ assumuntur, & bis ter'ue interdiu, noctu uero semel deijci, idq; maxime ma-

tutinis temporibus pro cuiusq; consuetudine.

ADfinem iam tendente morbo, bonũ est si crassiora reddantur. *Ac rufa, & odoris fœditate, sani hominis aluũ nõ uehementer excedant. 16 17

LVmbricos etiam ᵃ cũ excrementis sub fine morbi descẽdisse ∵ nihil nocet. 18

VEnter in quouis morbo *uacuus, corpulentusq; esse debet. 19

PEriculosum stercus est, qđ ᵃ perliquidum, albicans, pallidum, uehementer ∵ rufum, aut spumans est. 20

ITem malũ est, quod exiguũ, glutinosum, *idemq; subpallidum est. 21

OMnium maxime letiferum est, nigrum, pingue, liuens, ᵃ aut quod peioris est odoris q; pro consuetudine. 22

* ὑπόπυῤῥον δὲ ἔσω καὶ μὴ λίην δυσῶδες. i. Subrussũ autẽ sit, & non admodũ graueolens.
ᵃ Teretes.
∵ ἐπιτήδειον.
* λιπαρὴ. i. mollis, pinguis.
ᵃ ὑδαρὲς κάρτα. i. aquosum, dilutũ ualde.
∵ ἐρυθρόν. i. rubrum.
* καὶ λευκόν i. & cãdidũ.
ᵃ ἰώδεα καὶ κάκοδμα. i. æruginosũ & fœtidũ.

23 VAria excrementa, quanq; diutius mortem differunt, nō tamen minus ſunt letalia, huiuſmodi & ramētoſa ſunt, bilioſa* & nigra, atque porri colorē imitantur.ᵃ

*Crueta.

ᵃAliquādo quidem ſimul, aliquādo per uices excreta.

24 INter optima ſigna eſt flatus, q neq; ſtrependo, neq; pedendo emittitur, quanquā enim ſatius eſt ipſum cum ſtrepitu exire quàm includi: tamen hoc pacto prodiens aut dolere, aut delirare ægrum ſignificat, niſi ſua ſponte flatum ipſum emiſerit.

25 PRæcordiorum recētes quidem dolores, *gibboſq;, niſi inflammatio quoque acceſſerit, murmur in ipſis exortum ſoluit, ac unà cum ſtercore & urinis, atq; flatu egredit̄, quod ubi non contingit, ſi tamen ex ſede ſua transfertur, bonum ſignum eſt, idq; magis ſi ad inferiora deſcendit.

*κυρτώματα. i. tubercula tumores.

DE VRINIS.

VRina illa optima eſt, in qua 26
per totum morbi decurſum * reſidet album, leue, æquale: hæc nimirum ſecuritatem, breuemq́ꝫ morbum ° ſignificat. Quòd ſi aliquid horum deeſt, ut modo ¨ liquida ſit, modo album, leueq́ꝫ in ipſa reſideat, hæc ut longiorem morbum denunciant, ita ſecuritatem minorem pollicetur.

* ἕως ἂν κριθῇ ἡ νοῦσος. i. donec morbus iudicetur.
° ἔσεσθαι. i. fore,
¨ καθαρόν. i. pura.

SVbrubra urina, in qua ſubru 27
brũ, leueq́ꝫ reſidet, quãquàm ſuperiore morbum diuturniorẽ, eundem tamen ſalubriorem fore declarat.

MAla eſt urina, quum id qđ 28
reſidet, * parti farinæ craſſiori ſimile eſt, peior uero, ſi ° lamis, ac uituperať quoq́ꝫ alba ¨ tenuiſq́ꝫ, quanquã lõga maius periculũ illa portendit in qua quæ

* κριμνώδεις.
° πεταλώδεις.
¨ Admodũ.

dam *tanquã furfura resident.
29 NEbulæ in urina suspensæ, al
bæ quidẽ bonæ, nigræ ue-
ro malæ sunt.
30 CAeterum quoad urina rufa,
tenuis'que apparuerit, crudũ
31 morbũ significat. ᵃQuod si di
utius talis ꝑmanserit, ne priusq̃
morbus ⸪ quiescat, æger uiribus
destitutus succumbat, periculũ
32 est. Perniciosissima est urina,
quę mali odoris, & diluta, & *te-
nuis, & nigra, & crassa est.
33 IN uiris quidẽ & mulieribus
nigra, in pueris uero ᵃ tenuis
& diluta, deterrima est.
34 SI urina tenuis & cruda, sic
diu fertur, ut reliqua signa sa-
lutaria sint, plærunque infra se-
ptum trãsuersum abscessus ori-
ri solet.
35 NEque leuiter terrere nos de-
bet urina, cui pinguedo te-
lis araneorum similis innatat,

*πιτυρώδεις.

ᵃSi uero morb⁹ diuturnus fuerit, urina autem talis fuerit.

⸪πεπανθῇ. i. concoquatur.

*Aquosa.

ᵃὑδατώδεα. i. aquosa.

quippe quæ hominem tabe con ſumi ſignificat.

NVbecularū poſitum, ſupremum'ne locū, an infimum teneant, obſeruare oportet. *Nā quæ in ima parte conſtituuntur cum coloribus, quos ſupra propoſui, bonę ſunt, atq; laudantur: quæ uero ſurſum attollūtur, °malæ, uituperandæ'q; ſunt. 36

*καὶ τὰ χρώματα ὁκοῖα ἴσχουσι. i. & cuiuſmodi colores habent.

° Cum coloribus ſupradictis.

SEd caue ne ueſica quoquo modo affecta, ſi huiuſmodi reddiderit urinas, te decipiat: tales enim non ad uniuerſum corpus, ſed ad ipſam duntaxat ueſicam referri debent. 37

DE VOMITV.

PErquā utilis eſt uomitus, q bilem pituitæ mixtā habet, ſi neq; craſſitie, neque multitudine admodum excedat: *nam ſynceræ pituitę, bilis'ue uomitus periculoſus eſt. 38

*οἱ γὰρ ἀκρητέστεροι, κακίους εἰσίν. ſynceri em̄ deteriores ſunt.

39 SI uero* uiridis, aut liuidus, aut niger est, quilibet horum colorum acciderit, uiciosus est.

* πρασοειδής. i. porraceus.

40 SI uero omnes affatim in eodẽ appareant, mortis periculũ ualde timendum est.

41 AD ultima uentum esse testatur liuidus uomitus, præcipue si malus in hoc odor est.

42 *Siquidem fœtores in quouis uomitu mali sunt.

* πᾶσαι δὲ ὑπόσαπροι καὶ δυσώδεες ὀδμαί. i. omnes autem subputres & fœtidi odores.

DE SPVTO.

43 IN pulmonis, costarumq́ꝫ doloribus, oportet ut sputum celeriter, facileq́ꝫ screetur.
44 Et ° cruor sputo uehementer misceatur.

° τὸ ξανθόν, flaua bilis.

45 Etenim si multo post doloris initium, aut cruentũ, aut rufum, aut nõ sine multa tussi, nec adeò cõmixtum expuitur, uiciosum censetur.

46 QVippe* cruentum, si syncerum quoque fuerit, pe-

* ξανθόν.

riculum ſubeſſe teſtatur. album uero, uiſcidum, & rotundum, inutile eſt.

MAli etiam morbi teſtimonium eſt quod admodum uiride, quodq́ʒ ſpumoſum eſt. 47

ID uero omni alio deterius eſt, quod ſic eſt ſyncerũ ut nigrũ quoque uideatur. Neque tutum eſt ſputũ, quod non expurgatur, nec proijcit ipſum pulmo, ſed ob nimiam plenitudinem feruet in gutture. 48

IN omnibus morbi pulmonis *deſtillatio, ſternutamẽtumq́ʒ, ſiue præfuerint, ſiue ſuperuenerint, periculum oſtẽdunt, quamquàm in cæteris morbis, uel periculoſiſſimis, °utilitate carent. 49

* κορύζαι. i. grauedinis.

° οἱ πταρμοὶ λυσιτελοῦσιν. i. ſternutamenta iuuant.

SPutum ¨cruentum cui paulũ ſanguinis admixtum eſt, in morbi principio, inflãmato pulmone proiectum, ſecuritatem atque auxilium pollicetur. quod 50

¨ ξανθόν. i. flauum.

uero ad ſeptimum uſq; diem, longiori'ue ſpacio tale apparet, non adeò tutum eſt.

51 OMne ſputum, quod dolorē non mitigat, malum eſt. Nigrum, ut ſupra demōſtrauimus, peſſimum eſt: ſed longe ſaluberrimum eſt id quod dolorem placat.

DE SVPPVRATIONE.

52 DOlores in dictis ſedibus, quos neque ſputi purgatio, neque ſoluta aluus, neque ſanguinis miſſio, neq; medicamentum, neque uictus ratio, ſedare potuit, ſcire licet eos ad ſuppurationem tendere.

3 SVppuratio erumpens, ſputo adhuc bilioſo apparente, ſiue bilis ſeorſum, ſiue unà cum pure expuatur, admodum pernicioſa eſt, præſertim ſi à die morbi ſeptimo incœperit pus ab huiuſce-

modi ſputo procedere. Itaque 55
timendũ eſt ei qui ſic expuit, ne
decimaquarta die moriatur, niſi
ſalutiferum aliquod indiciũ in-
terea ſuperueniat.

POrrò bonæ ſpei ſigna ſunt, 56
ſi æger bene ſuſtinet morbum, ſi facile ſpirat, ſi dolor leuatus eſt, ſi ſine difficultate ſcreat, ſi corpus æqualiter molle & calidum eſt, neque ſitis infeſtet: præterea urina, alui ſedimina, ſomni, ſudores, ut de ſingulis ſupra demonſtrauimus, probe reſpondent, quorum ſi nullum deeſt, haudquaquam æger morietur. *Contrà, ſi intolerabilis eſt morbus, ſi halitus magnus & frequens eſt, neque mitigatus eſt dolor, uix ſputum redditur, ſitis uehementer cruciat, febris inæqualiter corpus afficit, ſi denique uenter & latera uehementer calent, fronte, manibus, & pedibus

* ἢν δὲ τὰ μέντοι ἀντέων ἐπιγίνοιτο &c. i. ſi uero eorꝝ aliqua quidẽ adſint, aliqua nõ, die ad ſummũ tertiodecimo æger morieť.

pedibus frigore affectis, atque urina & alui excrementa, & somni, & sudores, ex supra propositis notis periculum minantur. quidquid horum iam dicto sputo superuenerit, aut nono, aut undecimo die ægrum moriturum significat, ita ut decimumquartum non queat attingere. Huiusmodi coniectura letale sputum consequi oportet, quod uidelicet ad decimumquartũ diem ægrũ uiuere non permittit. Ex prædictis itaque signa, tum bona, tum mala perpendere, ac subinde futura prædicere oportet.*

57 Reliquæ autem ᵃuomicæ magna ex parte rumpũtur. sed aliæ in die uigesimo, aliæ trigesimo, aliæ quadragesimo, nonnullæ ad sexagesimum usque perueniunt.

*Sic enim quis uerum maxime p̃dixerit.

ᵃἐκπυήσιες. i. suppurationes.

58 PRoinde suppurationis initiũ obseruare oportet, quod ab

eo die putãdum eſt quo primum quis aut febricitauit, aut inhorruit, aut pro dolore grauitatem illius partis ſenſit, quã antea dolor infeſtabat. Nam talia in ſuppurationum principio accidere ſolent. ab hoc igitur tempore, uſque ad iam definita ſpacia, * uomicarum eruptiones expectandæ ſunt.

* ἐμπυημάτων,

AN uero alteram duntaxat 59
partem ° uomica occupet, ex his ferè notis perpẽdere licet, ſi alterum latus dolore cruciatur & altero calidius eſt, atque ubi in partem ſanã aliquis decubuit, interrogatus, onerari eam, ueluti ex pondere aliquo reſpondeat. quibus cognitis, in eo latere ſuppurationẽ eſſe conijcies, cui grauitas incumbit.

° ἐκπύημα. i. ſuppuratio,

SVppuratos omnes hoc pa- 60
cto deprehendes, Si febris non dimittit, eaq́ꝫ interdiu leuior

est,noctu increscit,multus sudor oritur,tussiendi cupiditas est, sed nihil penè¨ excreatur,oculi cauātur,malæ rubent,*ungues in manibus curuantur, digiti, maximé'que summi calent, pedes tu- ¨ἄξιον λόγου, i. effatu dignum. *adunci fiunt.Celsus.
61 ment,cibi fastidium est, pustulæ toto corpore nascuntur.Atq; diuturnarum° uomicarū hæ sunt notæ, quibus haud dubia fides adhibenda est.Sed quæ breuiori spacio duraturæ sunt,ex ijsdē notis deprehenduntur, atq; ex his quoq; quæ in principio apparere solent,simul si spiritus maiori cum difficultate trahitur. °ἐμπυημάτων.

62 CEleriorem,tardiorem'ue eruptionem ita conijcies,Si protinus ab initio¨ tussis fuit, & spiritus difficultas, atque sputi excretio,uomica intra uigesimū diem erumpet.Si uero non adeò uehemens fuerit dolor, cætera'que illi ex proportione respondeant, ¨ὁ πόνος. i.dolor &.

ſerius ruptura ſequetur. quo tempore & dolorem & ſpirandi difficultatem minui, atqꝫ ſputi ſcreatum increſcere, ante uidelicet puris eruptionem, neceſſe eſt. 63

CAeterũ a periculo tuti ſunt, quibus eodem die quo eruptio facta eſt, febris conquieuit, deſieruntq́ꝫ urgere cibi faſtidiũ & ſitis, aluus exigua quædam & *figurata reddit, pus album, leue, ſimplici colore, & ſine pituita eſt, atque ſine dolore leui tuſſicula eijcitur. Hæ ſunt notæ perquàm ſalubres, quæ celeriter liberant hominem. ab his ſecuritatem quoque pollicentur, quæ ad ipſas proxime accedũt. At certum periculum eſt, ſi febris non quieuit, aut poſt quietẽ repetit. Item ſi ſitis eſt, ſi cibi faſtidium, ſi uenter [a]liquidus, ſi pus eſt liuidũ aut pallidum, ſi nihil niſi ſpumãtem pituitam æger ſcreat. Itaqꝫ

* ξυνεστηκότα. i. cõſtantia.

[a] ὑγρὴ. i. humidus.

ſeruari non poſſunt, quibus om=
nia hæc accidũt. quibus uero nõ
omnia, alij quidem moriuntur,
alij uero poſt longa temporũ in=
teruallaſani euadunt. Ex omni=
bus autẽ iam propoſitis cõiectu
ris, reliquarum quoq; affectionũ
ſigna conſyderare oportet.

DE ABSCESSIBVS.

64 QVibus ob laborantem pul
monem, abſceſſus ſecun=
dum aures oriuntur, & in parti=
bus infernis ſuppurãtur, ac fiſtu=
lam efficiunt, ijs ſecunda * ualetu * συρρηγνοῦνται
do contingere ſolet.

65 IN quibus huiuſcemodi notas
obſeruabis, Si febris non con=
quieſcit, neq; dolor mitigatur, ſi
ſputum non pro ratione eijcitur,
ſi aluus, neque biliosa, neq; ᵃ liqui ᵃ εὔλυτοι .i. friabilia.
da, neque ſyncera excernit, ſi in
urina admodum exigua ¨, mul= ¨ nec craſſa.
ta reſident, ac reliqua quoque

ſigna omnia ſecuritatem pollice-
antur, eiuſmodi abſceſſus expe-
ctandi ſunt.

QVi aliis quidem eueniunt in 66
partibus infernis, ſi quodã
modo* inflãmata fuerint præcor
dia: aliis uero in ſuperioribus, ſi
præcordia neque tumore, neque do-
lore infeſtantur, ſed accedit pro
tempore ſpiritus difficultas, quæ
deinde ſine ulla euidenti occaſio-
ne quieſcit.

* ἤν τι τοῦ φλέγματος i. hic phlegma dicit Hipp. pro aduſtione & inflammatione.

IN uehementi periculoſa'que 67
peripneumonia non inutiliter
in cruribus naſcuntur abſceſſus:
nec poteſt aliud quicquam meli-
us accidere, præſertim ſi mutato
ſputo ſic appareant. Siue enim
tumor ſiue dolor ſentitur, ^a ſputo
cruento in pus iam conuerſo ex-
cretoque, tutiſſimum id indicium
eſt. Nam & æger à periculo libe-
ratur, & abſceſſus doloris expers,
celerrime conquieſcit. At ſi neque

^a Sputo, pro flauo purulento effecto.

ſputum probe excernitur, nihil'que reſidet in urina quod bonam ſpem fulcire uideatur, ne ex eo articulo claudicet æger, uel plurima certe ſuſtineat negotia, periculum eſt.

68 SI uero * ſubſederūt abſceſſus, ſed rurſus repetunt, non prodeunte ſputo, ac perſeuerante febre, grauis timor eſt, ne delirium ſubeat æger, aut moriatur. * ἀφανίζονται. i. conduntur.

SAnè ex ſuppurationibus, q̃s pulmonum morbi concitarunt, ferè ſenes moriuntur: ex cæteris, iuniores.

69 LVmborum, inferiorum'que partium dolores, quibus febris quoq; accedit, ſi ad ſeptum tranſuerſum tranſeūt, relictis inferioribus, admodum pernicioſi ſunt. animaduertēda tamen reliqua quoque indicia ſunt: ſi enim periculoſum aliquod ſignum acceſſerit, ° hominem à ſpe deponit ° ἀνέλπιστος.

Quum uruntur ſuppurati, ſi pus fluxerit purum, candidum, & ſine fœtore, ſeruantur. ſi uero ſubcruentum, cœnoſumq́ꝫ, pereunt. Si ad ſeptum tranſuerſum, malū aſcenderit, nullo reliquorum ſignorum periculum oſtendente, futuræ ſuppurationis indubitata ſpes eſt.

EX VESICA NOTAE.

VEſica dura, dolens, graue periculum, letale'que comminatur: id'que ſi continua quoque febris acceſſerit. nam ueſicæ dolores, ualidam necandi uim obtinent, quo tempore aluus etiã nihil reddit, niſi dura quædam, ac ne ea quidem, niſi cogatur. 71

AT uero urina purulenta procedẽs, in qua reſidet album & leue, metum detrahit. 72

*ἣν δὲ μήτε τῷ οὔρῳ μηδὲν ἐνδιδοίη

Q*Vòd ſi ab huiuſmodi urina dolor leuatus non eſt, 73

neque uesica mollior effecta est, neq; febris cōquieuit, laborantē per primos morbi circuitus moriturum, denunciandum est.

74 ID uero pueris à septimo anno ad decimumquintum præcipue accidere solet.

HIPPOCRATIS COI PRAESAGIORUM liber tertius.

DE FEBRIBVS.

1 FEBRES, siue sanus ab ipsis quis euadat siue pereat, æquali dierum numero* finiuntur. *κρίνονται. i. iudicãtur.

2 VT em̃ [a] saluberrimæ febres, quæ uidelicet tutissimis fulciũtur notis, die quarto uel Antea quiescere solent, ita pessimæ [a] εὐθέστατοι. i. simplicissimæ.

3

quæque, & quibus periculosissima adsunt signa, die quarto, uel citius interficiunt.

PRimus itaq; earum insultus 4
ita finitur, alter in septimum diem producitur, tertius in undecimum, quartus in decimũquartum, quintus in decimũseptimũ, sextus in uigesimum. Igitur accessiones ipsæ ex acutissimis morbis per quatuor in uiginti auctæ finiuntur. uerũ huiuscemodi sup 5
puratio per dies integros nimirũ fieri nõ potest: quippe quum nec annus, nec menses ipsi, integris numerentur diebus.

DEinde eadem ratione, atque additione, primus circuitus ad quatuor & triginta, alter ad quadraginta, tertius ad sexaginta dies perueniet.

SEd huiusmodi morbos, qui longiori spacio finiri debent, ab initio perquàm difficile est di-

ſcernere, quod ſimillima ſint eo-
rũ principia. animaduertere ta-
men à prima die oportet, atq; ſin
gulos dierum quaterniones ob-
ſeruare: ſic enim haud obſcure ſci
es, quò ſe cõuerſurus ſit morbus,
8 Ac quartanæ quoque conditio
hunc ſeruat* ordinem.

9 MOrbi autem tempore bre *κόσμος
uiſſimo finem attingẽtes,
facilius dignoſcũtur, utpote qui
maximis protinus ab initio di-
ſtinguntur differentijs. ſiquidem
ad ſanitatem tendẽtes, facile ſpi-
rant, non dolent, dormiũt noctu,
ac reliqua quoq; ſigna, maximã
10 eis ſecuritatem pollicentur. Peri
turi uero difficulter ſpirant ᵃ deli-
rant, uigilant, cæteraq́; id genus ᵃ ἀλλοφάσ-
peſſima ſigna eis accedunt. σοντες. i. tu-
multuãtes,

11 VT igitur, his ſic ſe habenti- inquieti.
bus, morbos ad iudicium tẽ
dentes coniectura conſequi opor
tet, & ex tempore, & ex ſingu-

lis additionibus. Ita eadem 12
quoque ratione in mulieribus, morborum iudicia, à partu numeranda ſunt.

CApitis in febre uehementes, 13
perpetuiq́ꝫ dolores, accedente letalium notarum aliqua, ualde ſunt pernicioſi: ſi uero nullo tali ſigno apparente, diem uigeſimũ dolor exceſſerit, necꝫ febris conquieſcat, ex naribus ſanguinis fluorem, aut in partibus inferioribus abſceſſum expectabimus. Similiter dolori etiã recẽti, ſanguinis ꝓfuſio ex naribus, aut ſuppuratio ſupuenire ſolet, pręcipue ſi dolor & tẽpora, & frontem infeſtauerit.

MAxime uero ſanguinis flu 14
xio expectanda eſt in iuuenibus, qui quintum & trigeſimum annum nondum ſuperauerunt, nam maioribus natu, ſuppuratio ferè oritur.

15 AVris dolor acutus cũ febre
non intermittẽte, uehemen
tiq́ꝫ, graue periculum minatur,
nam & mentem turbat, & * ho-
minem rapit. Quum igitur an-
ceps ſit huius rei exitus, à primo
protinus die omnibus ſignis ac-
curate animum adhibere opor-
16 tet. Nam ex eo ᵃ caſu iunio-
res quidem intra ſeptimum diẽ,
¨ ſeniores uero multo tardius mo
riuntur: quippe qui nõ æque ma
gnas febres experiuntur, neque
adeò * inſaniunt. ᵃ proinde ſuſti-
nere poſſunt donec ſuppuretur
affectus. Quòd ſi morbus in hac
ætate reuertaẽ, ¨ magna ex par-
te interficere ſolet. Sed iunio-
res, antea quàm auris ſuppure-
tur, pereunt: niſi pus candidum
ab ea defluens, ſecuritatem pol-
liceatur, præſertim ubi ſalutariũ
quoque ſignorum aliquod appa
ret.

* ἀπολέσθαι. i. periculũ enim eſt, ne homo delyret ac pereat.

ᵃ νοσήματος. i. morbo.

¨ καὶ ἔτι θᾶσσον. i. & citius.

* Delyrãt.

ᵃ καὶ τὰ ὦτα &c. i. proinde in eis aures antea ſuppurantur.

¨ Plurimos

NEq; leuiter terreri debemus 17
ubi febricitanti fauces exul
cerãtur: cui ſi aliud quoq; ex mã
gnis quæ ſupra declarauimus ac
ceſſerit, in periculo hominẽ uer
ſari, denuntiandum eſt.

DE ANGINA.

ANgina, perículoſiſſima eſt, 18
celeriter'que enecat, ſi neque
in faucibus, neq; in ceruice quic
quam apparet, ſi dolor uehemẽs
eſt, ª ſi uix ſpiritus trahitur: ete
nim eodem die iugulat, licet in
terdum uſque ad ſecundum, aut
tertium, aut etiam quartum pro
trahatur.

ª ὀρθόπνοια. i. niſi erecta ceruice nõ ſpirant.

QVæ uero in reliquis quidem 19
non minore dolore afficit,
in faucibus uero tumorem rubo
rem'q; excitat, ſuperiori non mi
nus periculoſa eſt, ſed lõgius ſpa
cium habebit, præcipue ſi uehe
mens fuerit rubor,

20 SEd tum præcipue malũ pro-
longatur, quum non ſolum
fauces, ſed ceruicem quoque ru-
bor occupat. maxime uero po-
teſt ab ea ſecũda ualetudo cõtin-
gere, ſi rubor ſimul & ceruicẽ &
pectus comprehendat, neque ad
interna reuertatur eryſipelas.

21 QVum uero deletur eryſipe-
las, ſed non in decretorijs
diebus, neq; in exteriores partes
conuertitur tumor, neq; pus ſcre
at æger, ſed leuis & à dolore im-
munis uidetur, id aut mortem ſi-
gnificat, ∵ aut dolorem reuerſum.

∵ ἢ ὑποστροφὴν τοῦ ἐρυθήματος. i. aut recidiuã ruboris.

22 TVtius eſt & tumorem & ru-
borem in externas maxime
partes conuerti. ſi uero ad pul-
monem conuerſio fiat, dementiã
excitabit: quanquam nonnulli
ſic affecti, magna ex parte ſuppu
rantur.

23 GVrgulio ſi cũ rubore tume-
ſcit, ſine periculo præcidi* nõ

* & ſcarificari.

poteſt, etenim inflammatio, ſanguinisq́ꝫ profuſio ei accedit. Proinde ſatius eſt aliꝭs quibuſdã auxiliꝭs uti, quibus extenuari poſſit. * Quum uero pallidior efficitur, uua nominari ſolet: quòd ſi tum ima eius pars craſſa & rotũda, ſumma uero tenuis uideatur, intrepide præcidi debet. Satius tamẽ fuerit, antea quàm manus adhibeatur, aluum uacuare, ſi tempus id ita permittat, ut interim ſuffocatio hominem non præoccupet.

* ὅταν δὲ ἀποκριθῇ ἤδη πᾶν ὃ δὴ σταφυλὴν &c. i. Cum uero ſecretum fuerit omne id qđ uuã appellant, & ſũma pars gurgulionis maior & rotunda &c.

QVibus febres, neque salu- 24
taribus notis apparentibus, neque in diebus decretorꝭs conquieſcunt, ꝭ reuerſionem timere debent.

IN longa febre, ex qua tamen 25
æger liberari poteſt, ſi neqꝫ ob inflammationem, neque ob aliã ullam manifeſtã cauſam, dolor infeſtat, aut tumidũ aut doloroſum in

ſum in articulis abſceſſum expe-
ctare oportet, præcipue in imis
26 partibus. Maxime uero in his
ætatibus quæ triginta annos nõ
exceſſerunt, eiuſmodi abſceſſus
naſci conſueuerunt, idq; in tem-
pore breuiori.

27 NOn tamen expectandus eſt
abſceſſus, donec uigeſimã
diem febris præterierit, is natu
maioribus raro accidit, quãuis
longo ſpacio duret febris.

28 SOlet etiam continuis febri-
bus abſceſſus ſupuenire. In-
terpellata uero febris, eademq;
errabunda, in quartanam mu-
tabitur, præcipue ſi autumnus
proximus eſt.

29 ATque ut abſceſſus oriuntur
in his qui triginta annis mi
nores ſunt, ita quartana eos qui
trigeſimum annum aut agunt
aut exceſſerunt, præcipue cor-
ripit.

IGitũ ſcire licet, abſceſſus hye- 31
me magis accidere, ſerius fi-
niri, ſed non facile reuerti.

DE VOMITIONE SPONTANEA.

SI cuipiam in nõ letali febre, 32
caput dolet, aut ante oculos
obſcura quædam obuerſantur,
aut *cordis dolor accidit, is bilẽ
euomet. Si uero [a] horruerit & in-
feriores præcordiorũ partes fri-
gore afficiantur, citius ad uomi-
tionẽ properabit. quòd ſi eo tem
pore quidpiam aut biberit, aut
ederit, id quoq; quàm celerrime
euomet.

*Galenus dicit, ſũmi uentriculi morſum.

[a] ῥῖγος προσγένηται i. rigor adſit.

QVibus itaq; à primo proti- 33
nus die dolor ſupuenerit,
ijs quarto & q̃nto die ingraue-
ſcit, mox in ſeptimo liberantur.
Sunt non pauci qui in tertio die
dolere incipiũt, quinto maxime
*moleſtantur, deinde nono uel

*χειμάζονται. i. fluctuant, fluentium inſtar exagitant.

undecimo tuti euadũt. Sed quos dolor q̃nto die uexare cœperit, reliqua ex proportione respondeant, ijs decimo quarto die * finitur morbus. Hæc tum uiris, 34 tum mulieribus, sed in tertianis maxime cõtingere solent. Iunioribus uero cum in ijs ipsis, tum præcipue in continuis febribus, atq; tertianis syncerís.

*κρίνεται. i. iudicatur.

35 ITaque quibus in huiuscemodi febre caput dolet, oculi uero obscuras illas imagines non uident, sed caligatione hebetantur, aut splendentia quædã cernere se putant, ac * præcordis dolore, in alterutra parte precordia tendũtur, ac neq; dolor infestat, neq; inflammatio, ijs pro uomitu sanguis è naribus profluet, id'q; præcipue iunioribus accidit, si uero trigesimum annum uel agunt, uel superauerunt, uomitum potius quàm sanguinis

* ἀντὶ τῶ καρδιώσσειν. i. pro uẽtriculi morsu.

fluorem expectabimus.

DE CONVVLSIONE.

SI pueris in acuta febre aluus nihil deijcit, neque somnus accedit, sed terrentur, flent, color mutat, ut modo pallidus, modo liuidus, aut ruber efficiat, * neruorũ distentio timeri debet, utpote quæ pueros qui septimum annũ nondũ excesserunt, quàm promptissime inuadit. Grãdiusculos uero pueros, atq; adultos, non adeò in febribus neruorum distentio præhẽdit, nisi uehemẽtis admodum malitiæ signũ aliquod affuerit, qualia uidelicet in phreneticis uidentur. 36

* σπασμοὶ γίνονται. i. cõuulsiones fiunt.

ERgo ex omnibus signis, ut de singulis morbis singula præscripta sunt, & morituros, & eos qui ad bonam ualetudinem redire poterunt, siue pueri sint, siue natu maiores, sic conij- 37

cere oportet.

39 ATque hęc de acutis morbis, atque de his qui ab eis nascuntur, dixisse uelim.

40 CAeterum si recte discernere uolueris, & morituros, & eos qui à periculo tuti sunt, & qs morbus longo, & quis breuiori spacio finietur, disce omnium signorum inter se collatorum uires, ut supra demõstrauimus, accurate iudicare, tum aliorū, tum præcipue urinæ, ac sputi, quum scilicet simul & pus & bilē æger
41 screat. Item *superueniẽtium quoque morborū impetum, ac temporum anni conditionē accurate obseruare oportet.

* ἐπιδημεόντων. i. populariter grassantiū.

42 POstremo quod ad coniecturas, reliquaq; signa ptinet, haudquaquam uel ignorãdum, uel negligendum est, quòd quouis anno, & quouis anni tẽpore, mala signa timorem, utilia uero

bonam ſpem denunciant. Et 42
enim in Lybia, & Delo, atque
Scythia, ꝓpoſita iam ſigna, ue-
ra eſſe comprobauimus.

VNde ſcire licet, in ijſdem ter 43
ris multo plura quàm ſu-
pra propoſuimus, illū facile aſſe-
qui poſſe, qui ea recte & iudica-
re & perpendere didicerit.

SEd nullius morbi hic non de- 44
ſcripti nomen deſyderãdum
eſt: nam omnes qui in dictis tem
porum ſpacijs morbi* finiũtur,
ijſdem quoque indicijs diſcernũ-
tur.

*κρίνεται. i. iudicantur.

HIPPOCRATIS COI
PRAESAGIORVM
FINIS.

HIPPOCRA-
TES DE NATVRA Hominis, Andrea Brentio Patauino interprete.

QVI consueuit audire eos ꝗ de humana natura altius quā ad medēdi facultatem pertinet, disputant, huic certe mea oratio ut audiatur apta nō est. Neque enim prorsus dixerim hominē aërem esse aut ignē, aut aquā, aut terrā, aut aliq̄d aliud: quod minime unū in homine inesse manifesto apparet. Sed id quibus placet, dicere permitto. Atqui mihi quidē nō uidenť huiuscemodi homines recte sentire. Nā cum idē sentiant, idemq́; cōcludant, loquunť tamē diuer-

ſa. Aiunt enim unum quid eſſe quod eſt, ac id eſſe unum & omne: uerbis autem diſcrepant. Quoniam id unum & omne, eorum alius aſſerit eſſe* ſpiritum, alius calorem, alius liquidū, alius aridum. Tum ſua quiſq; ratione concludunt argumenta, ac teſtimonia & indicia afferūt, quę nullius ſunt penitus momēti. Quod uero eodē ſunt ſenſu, uerbis autem diſſentiunt: ea re patet eos ignorare quæ profitentur. Quod quidem his præcipue perſpicere licuit, qui illorū contentionibus interfuerint. Nam cum ĳdem illi boni uiri eodem in cōſpectu atque conſeſſu auditorum inter ſe contendant, nunquam tamen in eodem ſermone unus idemq; uir tres deinceps alios conuicit, ſed modo hic ſuperior eſt, modo ille, cuicunque præſertim fuerit lingua magis fluxa, magisq; in tur-

* ὃ δὲ· πῦρ ὃ δὲ ἀέρα &c. ille qdē ignem, ille aërem, alius aquam, alius terrā.

bam idonea. Qui autẽ recte sentire putãs aliquid de rebus pollicetur, is meritò rationes suas probabiles atque inuictas semper affert. siquidem uera intelligit & recte demõstrat. At uero isti quidem uidentur imprudentia sua non tam in uerbis, dum disputant, errare, quàm etiam Melissi sententiam sequi atque probare: sed de his hactenus. Etiam ex medicis quidam * hominẽ sanguine tantum, quidam bile, quidam pituita constare dicunt: ipsi'que omnes eandẽ subijciunt conclusionem. Aiunt enim, unum quid esse, cui nomen ad illorum cuiusque libidinem imponitur. porrò id unum formam & uim mutare à calore, uel frigore coactum mox dulce aut amarum, aut albũ, aut nigrũ, ° aut aliud quid diuersum fieri. Verum hæc non sic habere mihi uidẽtur ∵ Nam si homo una

* ὡς ὁ ἄνθρωπος αἷμα ἐστίν. i. hominem sanguinẽ esse, alij bilẽ, alij pituitam.

° καὶ παντοῖον. i. & omnimodũ

∵ ἐγὼ δέ φημι. i. ego uero dico si.

re conſtaret, nullo unquam morbi genere afficeretur. neque enim eſſet unde doleret, cum unum tantummodo foret. Quòd ſi affligeretur, una utique curatio neceſſario foret. Contrà, nūc plures exiſtunt: quia plura in corpore ſunt, quæ cum plus iuſto inter ſe calfiunt, aut refrigerantur, aut ſicceſcunt, aut humefiunt, morbos pariunt: ex quo multa habentur ægrotationum, genera, & multæ quoque illarū curationes. Cæterum, mea quidē opinione, qui hominem ſanguinem & nullam aliam rem eſſe cenſet, is deberet demonſtrare, eum non mutare formam, aut uariari, aut ſaltem aliquod anni tempus, aut hominis ætatem oſtendere, qua ſanguis ſolus appareret eſſe in homine. ueriſimile nanque, fore aliquod tempus, quo id unum in ſeipſo eſſet. Hæc à me dicta etiam in

παρὰ φύσιν. i. præter naturā.

ἰδέαι. i. formæ.

γίγνεσθαι παντοῖον. i. omnimodum fieri.

eos conueniunt, qui* bili siue pituitæ tantum tribuunt. Ex quibus uero hominem ego constare dixerim, ea & secundum legem, & secundum naturam, cum & uniuscuiusque ætati tam iuuenili, quàm senili, tum tempori tam calido quàm frigido ᵅ conuenire demonstrabo: atque signa etiam & argumenta afferam, ea'que aperiam, quibus necessario quodque augetur ¨ aboletur'ue ī corpore. Primum generatio eius ab uno fieri nequit. Quonã enim pacto unũ quid generare posset, nisi quid aliud admisceretur? Tum nec quæ miscentur, generarent: nisi essent eiusdem generis, eandem'que haberent facultatẽ. *Rursus nec generatio quidẽ nobis perfecta foret, nisi calidum & frigidum, siccum & humidũ inuicẽ temperate & pari modo se haberent: aliter inanis esset, si alterutrum altero ua-

* Qui pituitam esse hominem & quidem bilem ait.

ᵅ ὁμοίως .i. æque

¨ φθίνῃ .i. marcescit.

Galenus dicit hic adiectum esse. οὐδ᾽ ἂν τὰ αὐτὰ ἡμῖν ξυντελέοιτο .i. neque similia nobis efficiantur.

lentius infirmius'ue foret. Proinde qui uerisimile est ut aliquid ab uno generetur, cum id ne à pluribus quidē fieri possit, nisi mutuo tēperamēto mixtis? Cum igitur natura eiuscemodi sit, cum omnium reliquarū rerum, tum etiā hominis: necesse est hominem non unare constare, sed unumquodque eorum, quæ generationi suppeditauerint, talem quempiam uim in corpore possidere, qualē contribuerit. Rursus homine animam agēte singula in propriam naturam discedūt, * udum inquā in udum, siccum in siccum, ᵅ feruidum in feruidum, ∵ algidum in algidum. Nempe talis est tum animantium, tum cæterarum omnium rerum natura. * omniaq́ꝫ sic orta, occidunt similiter. Ex his enim quæ prædiximus omnibus, cuiusq; natura consistit, desinitq́ꝫ ᵅ pari ratione: cum id in seipsum

* ὑγρόν. i. humidum.

ᵅ θερμόν. i. calidum.

∵ ψυχρόν. i. frigidum.

* γίνεται &c. i. oīa similiter generātur, & desinunt similiter omnia.

ᵅ κατὰ τὰ &c. i. ut prę dictū est, in id ipsū. unde conflatū ē unūquodq́ꝫ, eo quoque abscedit.

unde concreuerit, se receperit. Corpus autem humanū habet in se sanguinem & pituitam, & bilem duplicem, tū flauam, tum atram: ᵃ ex quibus & consistit, & ægrotat, & ualet. Valet quidē præcipue cum ea inter se uim & copiā mediocriter temperatas, maximeq; pmixtas habuerint. Contrà laborat, cum eorum aliquid est plus minus'ue iusto, siue cum in corpore secretū est, neq; cum alijs confusum. * Quod quidem nō modo locum, ex quo abscesserit, afficit: uerumetiam ad quē abscesserit, exercet, propter nimiam & exuperantē copiam. Vtiq; si qd citra superfluitatē foras eruperit, negotium præbet propter exinanitionē. Similiter

ᵃ καὶ ταῦτα &c. & hęc illi sunt natura corporis, & ꝓpter hęc ægrot. &c.

* ἀνάγκη γὰρ ὁκόταν &c. Necesse est enim, cū horum quicq; secretum fuerit, et a seipso steterit, nō locū tantū ex quo excessit, morbidum effici, sed etiam illum ubi consiiterit, & influxerit, nimium abundantem dolorem laboremq; præbere. Cum enim horum quicquam extra corpus effluxerit præter id quod redundat, uacuatio dolorē affert.

intus si uacuefit migrat'ue, aut ab alijs excernitur, duplicem molestiam præbeat, necesse est, quemadmodum dictum fuit, uidelicet unde abscesserit, ac ubi exuperat. Quòd uero dixi me quibuscunque hominem constare statuerim, ea semper esse demonstraturum secundum institutum & naturam, idcirco aio sanguinem esse & pituitam, & bilem tum flauam, tum atram. Atque horum nomina primum quidem instituto distincta esse dico, quod nulli eorum idem nomen inditum sit: deinde secundum naturã formas discrepare, minimeq́; pituitam similem esse sanguini, aut sanguinem bili, aut bilem pituitę. Quonam enim pacto inter se similia esse possunt, cum neque ad uisum, neque ad tactum similia esse cognoscantur? Neq; enim pariter calida, siue fri

gida,siue sicca,siue humida sunt. Ergo quando tantum inter se & forma & ui differunt, necesse est ea non esse unum: siquidem neq; ignis & aqua idem sunt. Quòd ea omnia unum non sint, sed ex ipsis quodque propriam uim atque naturam trahant, uel hac una re tibi maxime constare posset. quia pharmaco quod pituitam siue bilem aut flauam, aut atram cit, dato, pituita siue bilis flaua aut atra tibi euomitur. Itẽ aliqua corporis pars uulnere affecta, tibi sanguinem emittet. Atq; omnia usu hæc tibi uenient tã interdiu quàm noctu, tam hyeme quam æstate, nullo temporis spacio intermisso: donec homo spiritum accipere reddereq; potest. poterit autem, donec aliquo istorum priuetur cognatorum. Quæ quis negaret esse congenita? cum luce clarius appareat hominem

dum inter uiuos agit, cum ea omnia in se semper habere quæ nũc dico atque demõſtro, tum etiam natum altumq́ꝫ ab homine eadẽ illa omnia habente, Qui autem unum quid eſſe hominem putãt, hi mihi propterea in hanc opinionem uenire uidentur, quòd ex ĳs q epoto pharmaco inter purgationes animam efflarunt: quoſdam bilem, quoſdã pituitam euomentes conſpicati, putarunt hominem quoduis illud eſſe, quod per purgamenta morientem eĳcere conſpexiſſent. Eadem nituntur ratione qui hominem dicunt eſſe ſanguinem, quoniã cruorem qui ſibi ſub conſpectum ex iugulatis hominibus manans ſubĳcitur, animum in homine eſſe putarunt: hæc ſunt quibus oẽs iſti utuntur in ſuis ſermonibus, argumenta. Verum* qui bilem ſolum per purgationem eiecerit, adhuc mortuus

* ἐν τῇσιν ὑπερκαθάρσεσιν.i. ĩ immodicis purgationibus.

mortuus eſt nemo, ſed ſumpto pharmaco quod bili mouēdę eſt, primum bilem, mox pituitā, porro alteram bilē atram et quidem per uim, tum demū moribundus ſanguinem euomit purum: quod idem contingit his qui ſumūt potiones pituitā mouentes. Primū enim pituitam, deinde bilem flauam, ex hac atrā, poſtremo ſanguinem purum euomunt, atq; è ueſtigio finiunt uitam. Nā pharmacum cum corpus intrarit primo id quod omniū maxime ª ſibi secūdum naturam cognatū atq; ſimile eſt, agit: exinde reliqua trahit & purgat: quemadmdū ſtirpes & ſemina terram ingreſſæ, ſibi quod ex ipſarū natura eſt trahunt uel acre, uel amarū, uel dulce, uel ſalſum, uel aliud quid diuerſum, in primisq; ex eo plurimum, quod ſibi naturali propinquitate maxime cōiunctū eſt, ar

ª τῶν ἐν τῷ σώματι ἐόντων, i. ex his quæ in corpore inſunt.

ripiẽdo, tum cætera deinceps at-
trahendo. Talem quoque modũ
pharmaca seruant. quæ bilem
mouent, primum meracissimam
purgant, deinde mixtã. Item pitu
*mixtam. itæ pharmaca primum meracio
rẽ pituitam ciunt, post* cõfusam.
Iugulatis sanguis fluit, primo qui
dem feruẽtissimus atque perquã
rubidus, mox magis pituitosus
magisq; biliosus. Hyeme crescit
in homine pituita. quòd ipsa prę
cipue ex omnibus quæ in corpo-
re sunt, natura sua, eo tempore fri
gidissima, est argumento: quia si
pituitam, bilem, sanguinem tan-
gere libuerit, pituitam profecto
facile omnium algidissimam re-
peries: tamen & si lentissima sit,
ac non nisi summa cum uiolentia
secundum atram bilem citetur.
Quæ enĩ per uim ueniunt, ea pro
pter uiolentiam feruentiora red-
duntur, Sed tamen præ his omni

bus pituita ſuapte natura multo frigidiſſima apparet. Quod autẽ hyẽs corpus pituita impleat, ti-bi patebit, cum ex ſputo & muc-co ac pituita naſi, quæ hyeme ſu pra modum fluenta emungun-tur, tum uero ex cæteris morbis pituitoſis, præſertim'que tumo-ribus qui præcipue eo tẽpore ma xime albicant. Vere autem pitui ta in corpore ualentiſſima ineſt: ſed ſanguis creſcit, ſuſcipit'que indies maius incrementum. tunc enim frigora remittuntur & im-bres° relaxantur, ex quibus & di erum quoque tepore ſanguis au-getur: cuius naturæ id anni tem-pus, quoniam humidũ eſt & cali dum, maxime conſimile exiſtit, indicio ꝙ homines uerno æſtiuo' que tempore potiſſimum* tormi nibus corripiuntur, ac ſupra mo dum caleſcunt & rubent atque ſãguis è naribus fluit. Aeſtate ue-

° ἐπιγίνεται i. ſuccedũt.

* δυσεντεριῶν. i. difficultatibus iuteſtinoꝝ.

ro adhuc ſanguinis cum uiget, ſed bilis effertur accreſcit'que & in autumnum pertinet. In autu-mno ſanguinis parum eſt, quia il lius naturæ id temporis contra-rium habetur. Bilis & æſtiuo & autumnali tempore imperiũ cor poris obtinet, argumento, quod homines & ſponte ſua & per pur gationum potiones bilem bilio-ſiſſimas'que res euomunt uel ex-cernũt: quod item ex febribus & hominũ coloribus patet. Pituita æſtiuo tempore longe infirmiſſi-ma eſt, quòd ei tẽpus ob calores ſiccitatesq; uehementer aduerſa tur. Autumno, ſanguinis quota pars eſt in homine? quoniam id tempus ſiccum eſt, & hominẽ iã refrigerare incipit. Sed atra tunc bilis, quàm plurima eſt & poten tiſſima, quæ inſtãte uero hyeme decreſcit imminuiturq; refrige-rata. Rurſus pituita uiciſſim au-

getur, tum ab imbribus numero sioribus, tum à noctibus longio- ribus. Profecto hæc omnia semper habet corpus humanū: quæ certe non negauerim pro tempo ris circunsistentis qualitate, ac propria cuiusque natura, separa tim modo maiora, modo mino- ra fieri. Vt annus omnis omniū istarum rerum caliditatis scilicet & frigiditatis & siccitatis & hu- miditatis particeps est: neq; enī quæpiam illarum uel quota tem poris parte consisteret, sine reli- quarum omniū quæ in hoc mun do sunt, consortio: imò si qua de- ficeret, omnes simul abolerētur: quippe quæ ab eadem sunt cōsti tutæ necessitate, inuicemq; alun- tur & substentātur. Simili modo homo, si quid eorū ipsi deficeret quæ congenita sunt, nō amplius uitam degere posset. In anno, mo do hyēs maxime, modo uer, mo-

do æſtas, modo autumnus uiget. haud aliter in homine interdum pituita dominatur, interdum ſanguis, interdum bilis, tum flaua, tum atra, euidentiore quoque argumento: quia ſi quater in anno eidem homini unam eiuſdem generis potionem dederis, hyeme tibi euomẽtur pituitoſiſſima, uere humidiſſima, æſtate bilioſiſſima, autumno nigerrima. Cum igitur hæc ita ſe habeant, oportet ægrotationes quæ hyeme incrementum ſuſcipiunt, æſtate deſinere: & econtra, quæ æſtate creuerint, hyeme terminari, niſi intra dierum circuitum, de quo poſtea loquemur, abſoluantur. Vernorum morborũ liberatio in autumnum expectanda eſt, Autumnales autem, ueris tempore liberentur neceſſe eſt. Hæc uero quiſquis ſtata tempora ſuperauerit, hunc fore annuum ſcire opor

tet. Sic medicum morbis mederi oportet, habita bene cuiusque quod in corpore pro tempore & eius natura uiget, ratione.* in primisq́ praeterea non ignorare debet, morbos qui ex impletione proficiscuntur, exinanitione curari: & ediuerso, qui euacuefactione proueniunt, sanari ^a saturitate. Qui à labore, hos quiete: qui ex ocio, eos exercitatione euinci. In summa, oportet medicum scire obsistere instantibus & morbis & formis & temporibus & aetatibus, & contenta laxare, & laxata contendere. tali nanque modo morbi uitium facillime desistere poterit. Et hoc mihi sanatio esse uidetur.

* Galenus non putat Hippocratis esse reliqua omnia quae sequũtur.

a Repletiõe

OBSERVATIONES morborum.

Morbi alij à uictus genere, alij à spiritu quem tra-

hentes uiuimus, proueniunt. Sed de utrisque hoc modo disceptari atque dijudicari oportet. Cum una ægritudine complures eodem homines tempore corripiuntur, causam ad id reijcere debemus, quod maxime commune est, quoque omnes utimur: id autem spiritus est quem accipimus reddimusque: tunc enim uictum nostrum nequaquam in causa esse manifesto constat, cum morbus omnes pariter attingit, tam iuniores quàm seniores, tam fœminas quàm mares, tam temulentos quàm abstemios, tam qui ordeaceum quàm qui triticeū in cibatu sumunt panem, tam qui parum quàm qui multum laborant. Ergo non uictus rationi in causa ponendum est: cum homines quoquo uescendi modo utentes in eandem incidunt ægrotationem. Cum uero eodem tem-

pore* diuersi morbi gignuntur, sine dubio uictus cuiusque culpa est. Oportet itaque remedia adhibere cũ morbi occasione, quẽadmodum à nobis alibi dictum est, repugnando, tum etiam uictus genera mutando: quandoquidem cibos quibus homo uti solitus est, nequaquam aptos esse liquet, uel uniuersos uel plærosq; uel unum eorum quempiã: quod cum didiceris inspecta tamen & considerata, ut à me iam dudum dictum est, hominis natura, ætate, forma, & anni tẽpore, & morbi genere: debes uictum mutare & remedia facere, modo demendo, modo addendo: cum hoc ut omnem curationem tuam siue uictum ad cuiusque ætatis habitum, tẽpora, formas, morbosq; dirigas. Atqui si morbus unus omnes ꝓmiscue & uulgo infestat, clarum est non uictum, sed quem

* παντοδαπαί.

ἐπιδημίων.

trahimus ſpiritum, in cauſa eſſe. quippe qui morbidã plane quandam excretionem habeat. Perpetuum igitur eſt homines per id temporis hæc admoneri, ſcilicet ne uictum mutent qui morbi cauſa non exiſtat: proſpiciant ut corpus ſit quàm* ſolidiſſimum atque attenuatiſſimum, cibis potibusq́ue quibus uti conſueuerint, ſenſim demendo. quia ſi feſtinantius uictus mutaretur, à mutatione periculum foret aliquid in corpore innouandi. Quare ſolito uictu utendum eſt, cum noxæ cauſa ſit nulla hominis. Inſuper ut quàm pauciſſimus ſpiritus corpus ingrediatur, is'que ut maxime peregrinus ſit prouidendum, tum loca ĩ quibus morbus graſſatur, quoad fieri poteſt, mutando, tum corpora attenuando. ſic enim minime multo ac denſo homines egeãt ſpiritu. Morbi

* ἀογκότατον i. minime tumidũ & graue.

qui à corporis membrorum ualidissimo proficiscuntur, grauissimi sunt: atque si ibi ubi cœpti sunt, manserint, necesse est ualidissimo membrorum laborante totum corpus * laborare.° Sin autem ab imbecillioribus se in ualidissima insinuauerit, facilius absoluuntur. quia ui facile uindicãtur quæ influunt.

DE VENARVM natura.

VEnæ corporis crassiores ad hunc modum ∵ oriuntur, quatuor paria sũt.* Primũ quod ab occipite tendit per ceruicem summa perreptans latera spinæ, ad clunes & crura: deinde per tibias & malleolos exteriores ad pedes. quã ob rem doloribus dorsi & coxarum, de poplitibus malleis'ue exteris sanguinẽ mitti soli

* ὀχλέεσθαι. i. turbari.

° Desunt hæc, καὶ ἢν ἐπὶ τῶν ἀσθενεστέρων τι ἀφίκηται &c. Et si a ualidissimo quicquã ad imbecilliora deuenerit, ęgre diluitur.

∵ πεφύκασιν. implantatę sunt: ne qs putet uenas ortum habere a capite.

* ἐν τῷ σώματι. i. ĩ corpore.

tum est. Secũdum uenarum par, de capite circum aures per ceruicem,* iugulariæ dictæ sunt: intus propter spinam & lumbos ad testes & fœmora perfertur, atque per poplites & tibias ꝑpter interiores malleolos ad pedes. Quapropter doloribus lumborum et testium sanguinem poplitibus aut malleolis mittimus interioribus. Tertium par uenarum, à temporibus per ceruicem sub scapulis porrigitur ad pulmones, & altera de parte dextra in sinistram pergens mammam subit, & ad lienem renem'que descendit: altera de sinistra in dextram procedens à pulmonibus mammam subit, mox iecur petit & renem: utraque postremo ad podicem desinit. Quartum par à sincipite, de sede oculorum per ceruices ad humerorum clauiculas deuenit, unde per lacer-

*σφαγίτιδες

Quæ hic de uenarũ partitione dicũtur Galenus absurdissima esse asserit, et pugnãtia cum ijs quæ ab Hippocrate scripta sunt libro secundo epidemiarum.

tos ad agilem, mox per cubitos ad uolam & digitos, unde intus remeans ad alas propaginem mittit, quæ ſummas coſtas perreptat, dum altera ad lienem, altera ad iecur perueniat: deinde utraque eminens per uentrem ad genitale deſinit. ita uenæ craſſiores habent. Procedunt quoque à uentriculo per corpus aliæ permultæ & uariæ uenulæ ramulorum modo, per quas alimentum corpori tranſmittitur, quod à craſſis uenis & interioribus & extimis ferunt uentriculo, & reliquo corpori ſibi'que inuicem ſubminiſtrant, internæ ſcilicet externis, & externæ internis. Quam ob rem has mittendi ſanguinis rationes ſeruare aptiſſimum eſt. Operæ'que precium eſt, ut cultellus quam longiſſime à loco ubi dolor eſſe & ſanguis cogi didicit, adigatur: quia

talí modo haud magna repente mutatio fieret & consuetudo remoueretur, eódem amplius coeundi. Omnibus qui aut febre integri multum puris excreãt, aut dolore uacui sedimentum urinæ admodum purulentum, aut stercora cruẽta, sicut in torminibus, & diuturna habẽt: qualia esse solent iuuenibus quinq; & triginta annos natis, & hominibus etiã grandiore æuo: his omnibus eadem illa res morbi causa existit. Quapropter eos exercitationibus atque corporis laboribus deditos esse oportet, ac ne operariorum quidem labores in adolescentia subterfugere, deinde laboribus remissis, corpus implendũ est molli carne, & à priore multũ differente, ita ut adeptum & aduẽticiũ corpus à superiore & uernaculo discriminis habeat multũ. *Si qui igitur ita affecti quan-

* ὥστε μὴ ὁμολογεῖν. i. sic ut minime conueniant.

docꝫ in ægrotationẽ inciderint, quàm primum euadunt. ſed poſt à morbo, ſubinde temporis curriculo corpus liquatur, & ad saniei effigiem per uenas, quæ latiſſimæ et peruiæ ſunt, diffluit. Quòd ſi ad inferiorẽ uentriculũ citeruit tale ferme quale intus erat, foras mittitur per meatus ſeceſſum. quippe quod utpote uia decliui & lubrica, haud diu in inteſtino detineatur. Quibus in pectus deſtillarit, ſuppuratione infeſtantur: quia diutius in pectore ſedens cum ueluti accliui expurgatione ſurſum uerſus difficulter eijciatur: marceſſit & ſuppurat. Si ad ueſicam eruperit, à loci calore calefit, album redditur, ſecernitur ac rarefit, rarefactumque deſuper fluitat, pars craſſa ſubſidet, quæ pus dicitur. Ideóque pueris calculi concreſcunt, ob eius loci & reliq corporis cali

ditatẽ: quod uſu uiris nequaquã uenit, propter corporis frigiditatem. Non alienum eſt ſcire, hominem prima die ſupra quã poſſit, eſſe calidiſſimum, nouiſſima autem frigidiſſimum: neceſſe enim eſt calere corpus quod adoleſcit, & ad uires incrementumq́ꝫ tendit: e diuerſo illud ſupra modum, frigere, quod cœperit aboleri & tanquam maturũ ac uietum atque caducũ in ruinã præceps feſtinare. Atque hac ratione homo prima die quãto maximum ſuſcipiat incrementum, eo magis caleſcit: ſic extrema, quanto plurimum uitalis roboris detrahitur, tanto frigidiorem eſſe neceſſe eſt. Ex illis autem qui prædicto modo affecti ſunt, plerique ſponte ſua, ſi tempeſtiue, ſcilicet quinto & quadrageſimo die liquari cœperint, ſaneſcunt. Sin autem eam dierum metam prætererint, per ſe

per ſe annũ cõualeſcunt, niſi uero quapiam alia re homo offendat. Morbos qui ſenſim oriũtur & quorum cauſę cognitu faciles exiſtunt, tutiſſimos appellare licet. Quare p̃ſentiſſima curatio, ſi quamprimũ morbi cauſæ occurratur: qua ſublata, morbus abſq; negocio diſcedit.

DE VRINIS.

QVibus in urina ad arenularũ ſimilitudinẽ aliquid ſubſidit, ſeu* pori, id eſt tophi lapilli, his tubercula ad craſſam uenã enata ſunt, atq; ſuppuruerunt: deinde cũ ea haud ita cito erũperent, pori deuoluti ex pure per uenã, ſimul cũ urina in ueſicã extruduntur. Si urinæ cruentæ ſunt, in uenis uitium eſt. Si urina quę craſſa eſt, habuerit ad effigiẽ capillamenti carũculas admodum minutas, ſigno eſt uitiũ eſſe

*πῶροι. i. calli, duricies lapidoſæ.

in renibus & articularibus. Si pura & in ſumma urina ueluti furfures huc illucq́ʒ innatẽt, ſcire licet ueſicæ ſcabiem ſubeſſe.

DE FEBRIBVS.

MAgna ex parte febres à bile ſunt.* genera earũ quatuor ſunt, abſque illis quæ doloribus eueniunt. Nũcupantur autem, continens, quotidiana, tertiana, quartana. ° Continens, à copioſiſſima atque meraciſſima bile prouenit, & perquàm breui iudicatur. quoniam corpus à uehemẽti calore feruefactum, dum nullo temporis interuallo refrigeſcit, celeriter ſoluitur & abſumitur. Quotidiana, ſecundũ continentem à largiſſima bile eſt, & ex omnibus aliis citiſſime euincitur. longior eſt continente, quo pauciore ex bile uenit. tum quia corpus propter intermiſſionem

* εἴδεα. i. ſpecies.

° σύνοχος. i. neotericũ eſt, συνεχὴς ab antiquis dicebatur.

reqeſcit:in continente autē nullo unquā tempore quietē habet qa nulla fit intercapedo.* Tertiana, diuturnior eſt quā quotidiana,à minore bile accedit. quāto plus in tertiana q̃ in quotidiana corpus reqeſcit,tanto diuturnior eſt,quàm quotidiana. Quartana alioquin pari ratione lōge diuturnior tertianis eſt: tum qa minus bilis habens æſtū afferentis,tum qa corpus amplius refrigeſcit,quod ab atra bile id ſuperātis materiæ ꝑficiſcitur ac difficulter euellitur. Nam cum ea inter omnes corporis humores lentiſſima,& glutinoſiſſima ſit: diuturniores ſedes conſtituit. Quòd autē febres quartanæ, atræ bilis participes ſint, hac re tibi patebit ꝙ homines autūnali potiſſimum tempore,& in ætate uiginti quinq; annorū uſq; ad quadragesimum quintum annum, quæ

* Quæ hic de febribus dicuntur, ineptiſſima ſunt, & ab ijs q̃ Hippocrates ſcripſit primo epidemiarum diuerſa, qua ratione Galenus ꝓuincit appendicem nāc nō eſſe Hippocratis.

ex omnibus ætatibus, maxime atra bile detinetur, corripiuntur quartanis, quibus autũnus inter omnia alia anni tempora expositissimus est. Quos igitur ultra citra'ue id tempus ac eã ætatem quartana accesserit, pro cõperto habere debes hãc febrem minime diuturnã fore, nisi quid aliud homini officiat.

LIBRI DE NATVRA HVMANA FINIS.

HIPPOCRATIS COI DE RATIONE UICTUS IN MORBIS ACUTIS: SEU DE PTISSANA, LIBER PRIMUS, GUILIELMO COPO BASILIENSI INTERPRETE.

Priscorum medicorũ tres fuisse familias meminit Galenus libro primo de curandi uia & ratione. Vna eorum fuit medicorũ, qui Coum insulam incolebant: quorũ princeps fuit Hippocrates. Alia Rhodiorum. Tertiæ sectæ authores Gnidij uocabantur, a Gnido insula: una ex quinq; Cycladibus. Horum placita Hippocrates hoc loco Gnidias sententias uocat.

VI Gnidias uocatas sententias, posteritati literis ꝓdiderũt, quãuis in singulis morbis & affectus et accidẽtia quædã ægrorũ recte quidem illi scripserint, tamẽ ea dũtaxat attigerũt,

quæ nullo ferè negocio scriberet is quoque, qui medicinã non didicit, si laborantem accurate super singulis affectionibus interrogaret. quippe multa, quæ non referente ægro, medicũ prænoscere necesse est, præterierunt. atque in alijs quidẽ alia, quorũ nonnulla 2
*ἐς τεκμαρσιν. non mediocrem * ad cõiecturas cõmoditatem habere uidentur.
Igiť de his quæ uel ad coniecturam, uel ad curationis rationem pertinẽt, equidẽ longe aliter atque 3
illi enarrauerunt, sentiendum puto. Quapropter eos haudquaquam laudauero, idque nõ solum 4
ob hanc causam, uerũ etiã quòd paucis admodum medicamẽtis usi sunt. Nam præter ea quæ de acutis morbis præcipiunt, hæc duntaxat tradiderunt, elateriũ,
*ἐλατήρια. * serum, & lactis suo tempore potionem. Quæ si satis efficacia ad morborum curationem essent,

ipsi summa laude fuissent extol-
lendi, utpote qui pauca admo-
5 dum, sed quibus nihil deesset,
præscripsissent. *Id uero lõge ab- *ψυχῶν.
est à ueritate. Proinde posterio-
res, suscepto corrigendi munere,
ª medica magis uia, ea quæ singu- ª ἰατρικώτε-
lis exhibenda sunt, instituere ten- ρον.
6 tauerunt. Etenim de uictus ra-
tione, ueteres nihil pene scripse-
runt, sed hanc partem haudqua-
quam contẽnendam prætermisse
7 uidentur, quàmuis nonnulli sin-
gulorum morborum uarietates,
multifidos'que ipsorum modos,
8 non ignorarent. Quinetiam in
hoc peccauerunt, quòd omnium
morborum numerum manife-
ste deprehendere conati sunt.
id uero perdifficile est, si inde
coniecturam feceris, quòd mor
bi inter se differunt, nullus'que
sit idem morbus, nisi idem quo-
que nomen sortiatur. Mihi

uero placuit uniuersæ huic arti sic mentem adhibere, ut enarrata in ipsa singula officia, probe perficiantur, & quæ celeritatem desyderant, celeriter, & quæ puritatem, pure: & quibus dolor accedere non debet, ea iucundissime tractentur, ac reliqua id genus omnia secundum hunc modum, qui à proximo illo plane abhorret, in meliorem formam redigantur. Quocirca illum medicum in primis laudandum putauerim, qui in acutis morbis, ea quæ plures enecare solent, longe diuersa ab alijs ratione, in melius commutare potest. Igitur hi sunt acuti morbi, quos ueteres uocauerunt * costalem, peripneumoniã, ^a insaniam, lethargum, ^* ardorem, & si qui alij illos sequantur, inter quos omnino febres continuæ ægrum interficiunt. Quum enim nullum com

* πλευρῖτιν.
^a φρενῖτιν.
^* καῦσον.

mune peſtilentis morbi genus
graſſatur, ſed * diſperſi, diſſimi- *σποράδες.
lesq́ fuerint morbi, ij magis quã
reliqui omnes hominem peri-
10 mere ſolent. Idiotæ uero, quod
ad huiuſmodi morbos pertinet,
ſicuti nequeunt quantum quiſq́
11 à proximo differat, diſcernere:
Ita modo has, modo illas cura-
tionis formas, aut laudant, aut
12 uituperant. Cuius rei haud me-
diocre indiciũ eſt, quòd horum
morborum curandi rationẽ po-
pulares, utpote rudes, omnino
ignorãt: medicos enim arbitrã-
tur eſſe eos qui medici non ſunt,
maxime ubi dictorum morborũ
genus aliquod inciderit: facile e-
nim eſt apud ægros nomina uſu
comprobata proferre: quippe ſi
aut * ptiſanæ cremorẽ, aut uinũ *πτισάνης χυλόν.
aliquod, aut ° aquã mulſam quis °μελίκρητον.
nominauerit, uulgares hæc eadẽ
apud medicos, tum præſtantio-

res, tũ deteriores ſine ullo diſcri-
mine in uſum uenire exiſtimant.
uerum econtrario res ſeſe habet:
nam longo interuallo, quantum
ad iam propoſita attinet, inter
ſe diſſident. Igitur ſcribere ag- 13
gredior, in primis ea, quæ quã-
uis ſcitu utilia ſint, tamen à me-
dicis ignorantur, deinde ea quo-
que quæ magnopere uel iuuare,
uel lædere conſueuerunt. Quæ i-
gnorantur hæc ferè ſunt. Cur
*alij quidem medici non cola-
tam ptiſſanã perpetuo exhiben-
tes, minime ſe errare putant. alij
uero omnino præcipiunt, ut ne
hordeum quidẽ ullum laborans
deuoret, magnam inde noxam
timentes, ſed per lintheum cola-
tum cremorem exhibent. Sunt
qui neq; craſſiorem ptiſſanam,
neque ſuccum eius dandum cen-
ſeant, idq́; alij uſque ad ſeptimũ
diem, alij donec finiatur mor-

*In morbis acutis.

κριθῆ. i. iudicetur.

14 bus. Sane huiuſcemodi q̄ſtio-
nes, medici neq; proponere, ne-
que propoſitas explicare conſue
15 uerunt. Quam ob rem popula-
res graui admodum calumnia
uniuerſam artem damnant, per-
inde ac ſi nulla, uideatur eſſe me-
16 dicinæ profeſſio. Tanta enim
eſt* artificum inter ſe pugna, ut
quod unus ſaluberrimum, id al-
ter protinus pernicioſum eſſe cō
tendant. Atque hac ratione fa-
ctum eſt, ut diuinationi ferè ars
ipſa comparetur. Siquidē augu
res, eandē auem, ad ſiniſtrā qui-
dem fauſtā, ad dextram uero in-
felicē eſſe putant. Similiter *ubi
uictimarū exta inſpectantur, ta-
lia quædā inueniri ſolent, à q̄bus
deinde uatū nōnulli omnino diſ-
ſentiunt. Hanc perpenſionē, tum
honeſtiſſimam eſſe, tum cogna-
tione quadā, plurimis, eiſdemq;
perquam utilibus in arte rebus,

* In morbis acutis.

* ἐν ἱεροσκοπίᾳ.

conuenire dixerim: utpote quæ 17
ægris uniuerſis, magna quadam
ui, ſanitatem, ſanis ſecuritatem,
exercitantibus bonum habitũ,
& quicquid aliud quocꝫ uolue-
ris, pollicetur.

DE PTISSANA.

IGitur ptiſſana in his morbis, 18
*cæteris quæ ex frugibus con
ſtant pulmentarijs, mea quidem
ſententia, rectiſſime antefertur:
neque mediocri laude efferendi
ſunt ij, qui eam anteponere de-
creuerũt. Nam uiſcoſitas eius le-
nis, continua, iucũda, lubrica &
modice laxa eſt, ſitim arcet, &,
ubi ablutione opus eſt, facile de-
ſcẽdit, non aſtringit, non uellicat
grauiter, neque in uentre tume-
ſcit, quippe quũ decoqueretur,
tumuit quãtum maxime tume-
ſcere potuit. Cæterum qui in hu 19
iuſmodi morbis ptiſana utũtur,

*τῶν σιτηρῶν γευμάτων.

ne una quidem die *uenas, ut ita dicam, concidere ſinant, ſed ab eius uſu nequaquam deſiſtant, niſi aut medicamentum aut cly=
20 ſter id impediat. Proinde qui bis die cibum ex cōſuetudine ſumunt, bis quoq; ptiſana eis exhibenda eſt. Qui uero ſemel duntaxat, ijs primo quidem die ſemel tantum detur, facta tamen additione. Quòd ſi fieri poteſt, bis quoq; exhibeatur, ubi uidelicet
21 res ita expoſtulare uidet̃. At in principio neque multam, neque craſſam dare, ſed aliquod tum conſuetudinis gratia, tum etiam
22 *ne uenæ concidant, ingerere cōuenit. Sed de ſorbitionis incremento animaduertendũ eſt. Nā ſi quàm aridiſſimum eſſe conieceris morbum, haud ita multũ ipſius dare oportet: ſed ante ſorbitionem, aut aquam mulſam, aut uinum, utrum magis profu-

* κινεαγγητέον. i. uaſa exinanienda ſunt.

* κενεαγγείην μὴ γίνεσθαι πολλήν i. ne multa fiat uaſorũ inanitio,

turum existimaueris, propinare. utriusque uero usum in singulis affectiõibus postea dicemus.
At si humidum fuerit os, & quę 23
à pulmone excernũtur debitam qualitatem seruauerint, augenda est, ut summatim dicam, sorbitionis quantitas. quippe quo copiosior, citatiorq́ humor apparuerit, eo maturiorẽ: quo uero tardior, minorq́, tardiorẽ morbi* finem denunciat. Verum 24
hæc ipsa per se magna ex parte talia deprehenduntur. multa uero haud inutilia à quibus coniecturas cape oportet, hic omisimus, de ipsis postea dicturi. Cę 25
terum quo copiosior fuerit purgatio, eo cibum oportet esse auctiorem, idq́ * usq; ad morbi iudicationẽ, cuius impetus magna ex parte duos dies non excedit, ubi uel quinto, uel septimo, uel nono die morbus finiri debet,

* κρίσιν. i. iudicium.

* μέχρι κρίσεως.

quocirca & pares, & impares
dies accurate perpendere opor-
26 tet. His ita cognitis, ſorbitio-
nem matutino quidem tempore
exhibe, ueſpere autem ad alios
etiamnum cibos trāſire poteris.
27 Huiuſcemodi igitur inſtitutio,
magna ex parte iuuat eos, qui
protinus ab initio tota utuntur
28 ptiſſana. Quum itaqꝫ pleuritici
aliquid notatu dignum ſcreare
& expurgare cœperint, dolores
ipſorum ilico ſua ſponte deſinūt.
Quinetiam purgationes hoc pa
cto longe perfectiores ſunt, mi-
nusq́ꝫ ſuppuratione afficiūtur,
quàm ſi aliena uictus ratione e-
ducarētur. inſuper iudicationes
ſimpliciores,* facilioresq́ꝫ fiunt, *εὐκριτώτεραι, καὶ ἧσσον ὑποστροφώδεες.
neqꝫ tā facile morbi reuertūtur,
29 Sane ptiſſanam ex hordeo quā
optimo facere, & eā probe cōco
quere oportet. idq́ꝫ præſertim ſi
non ſolo cremore uti decreueris.

Sic enim præter reliquas ptisanę 29
cõmoditates, lubricitas eius ꝓ-
hibebit, ne inter deuorandũ, no-
xam inferat hordeũ, neq; enim
adhærebit, neq; per thoracẽ trã- 30
seundo morã faciet, Quũ enim
studiose coquit̃, ꝓquàm lubrica
euadit, sitim nequaq; excitat, at-
que ut facillime concoquitur, ita
imbecillissima est: quibus nimi-
rum omnibus indigemus. At 31
nisi exquisita fuerit huiusmodi
sorbitionis præparatio, adeò ut
nihil desit, quo minus expecta-
tum auxilium præstet, noxia sæ-
penumero efficitur. Etenim q- 32
bus cibus recens conclusus est, si
eo non uacuato, sorbitio detur,
dolor iam instãs irritabitur: aut
si dolor non est, protinus induce-
tur, spiritus reddetur quàm fre-
quentissimus, id quod non me-
diocre malum est. nam pulmo
* ἦτρον. exiccatur, & præcordia, * abdo-
men,

men,atq; ᵃ ſeptũ tranſuerſum do ᵃ φρένες.
33 lore crucïantur. Quinetiam ubi
lateris dolor continuus eſt, atq;
calidis fomentis non leuatur,ne=
que procedit ſputum, ¨ ſed lentũ, ¨ καταγλι-
& incoctum eſt, ſi tum neq; alui σχραινόμε-
ductione,neque ſanguinis miſſi- νον ἀσαπέ-
one, ſi horum auxiliorum alter= ως.
utrum conferre uideatur, dolo=
rem ſolueris, ſed ptiſanã ſic affe=
ctis exhibueris: nihil obſtabit
quo minus præcipiti morte ra=
34 piantur. Itaque ob has cauſas,
atque id genus alias, qui totam
ptiſanam * ingerunt,uel ſeptimo * χρώμενοι.
die,uel citius moriuntur, ac alij i.utentes.
quidem demẽtes,alij uero à ᵃ ſpi= ᵃ ὀρθοπνοί-
ritus difficultate ſtertentes ſuffo ης.
35 cãtur. Proinde uetuſtiſſimi, eos
¨ ſyderatos eſſe putabãt,cum ob ¨ βλητοὺς.
eas quas modo commemoraui=
mus cauſas,tum uero quòd mor
tuis,latus liuore affectum ad pla
36 gæ ſimilitudinẽ uidebatur. Cu=

ius rei causa est, quòd perseue-
rante adhuc dolore, mors ipsos
præoccupat. citantur enim* spi-
rationes. Ex multa uero frequen
tiq; spiratione, ut diximus, spu-
tum incoctum, uiscosum'q; fa-
ctum, nõ procedit: sed in pulmo-
nis meatibus retentum, stertorẽ
efficit. Quum itaque ad hoc dif-
ficultatis peruenerit, magna ex
parte mortiferum esse cõsueuit.
Quippe retẽtum sputum, pro- 37
hibet aëris ad interna lationem,
ipsum'q; celeriter egredi cogit.
Quo fit, ut uicissim alterum ab 38
altero male afficiatur. siquidem
retentum sputum, spiritum fre-
quentẽ reddit: spiritus autem fre
quẽs, sputum sic facit uiscosum,
ut elabi non possit. Solent uero
ea, quæ supra diximus, accide- 39
re, non solum ob ptissanam im-
portune sumptam, uerumetiam
multo magis, si quid aliud eda-

* πυκνόματικαί.

tur, uel bibat, quod ſit ptiſſana
40 *deterius. Ergo eaſdem fere com * ἀνεπιτηδειότερον.
moditates magna ex parte adi-
piſcũtur, & ij qui tota ptiſſana,
& qui ſucco ipſius, quiq́; neutro
horum, ſed potione duntaxat u-
tuntur. Atque accidit interdum
ut diuerſæ ſint ſingulorum com-
41 moditates. Id uero omnino ob-
ſeruãdum eſt. Si quempiam *qui * νεωβρῶτι.
non ita dudum cibum accepit,
nec alui adhuc onera deiecit, fe-
bris, uel unà cum dolore, uel e-
tiam ſine dolore corripuit, ſorbi
tio danda non eſt, donec coniece
ris cibũ ad imas inteſtinorũ par
42 tes deſcendiſſe. Infeſtante itaq;
dolore, potui dandum eſt oxy-
mel, hyeme quidẽ calidum, æſta
te uero frigidum. Sed ubi ſitis ue
hementer cruciat, & aquã mul-
ſam, & aquam ipſam dare cõue
43 nit. Deinde ſi uel dolor, uel pe-
riculum aliquod aliud imminet,

danda eſt ſorbitio, ſed neq; mul-
ta, neque craſſa, ac ne id quidem
prius quàm dies ſeptimus *præ- [* Vel nonus.]
terierit, ſi uires ægri ſufficiant.
Illi qui nuper cibum accepit, ſi 44
uires ualēt, & uiget ætas, clyſter
immitti debet, ſi cibus iampri-
dem ſumptus, nondum deſcende
rit. Imbecillo autem glandē ſup-
ponere oportet, niſi ſponte deie-
ctio ſequuta eſt. Sane tēpus ex- 45
hibendæ ſorbitionis, tum ab ini
tio, tum per totum morbi decur-
ſum ſummopere obſeruandum
eſt. etenim pedibus frigore affe-
ctis, non ſolum à ſorbitione, ue-
rumetiã à potione maxime ab-
ſtinendum eſt. ſed tum dabimus
& ſorbitionē & potionem, quū
calor ad pedes uſque peruenerit.
Nam hoc tempus quàm maxi-
me opportunū eſt, cū in omni-
bus morbis, tū præcipue in acu-
tis, potiſſimum ubi & febris, &

46 periculũ uehemẽs ſubeſt. Proinde ſi accurate, ea quæ ſupra ꝓpoſita ſunt, animaduerteris, in primis ptiſanæ cremorem, deinde ipſam quoque ptiſanam dare curabis.

LIBER SECVNDVS.

1 LATERIS dolorem, ſiue is ꝑtinus à principio, ſiue poſtea obortus eſt, non abre fuerit tentare, te-
2 pidis fomentis diſſoluere. Calorifico autem fomento, quo aqua calida in utre, ueſica, uel uaſculo æreo, aut teſtaceo adhibetur, nullum aliud præſtantius
3 eſt, ſed molle aliquod. Quo iucundius fiat fomentum, prius lateri apponẽdum eſt. Quinetiam utiliter adhibetur ſpongia magna, mollisq;, ex aqua calida ex-

pressa. Vestiendum uero fomen- 4
tum est, ut neq; uis eius celeriter
deleatur, euanescat'q;, neque ni-
dor ad ægri spiritum pertingat,
nisi fortassis usum quendā præ-
stare uideatur. nam interdū nō-
nihil utilitatis in ipso deprehen-
ditur. Ad hæc hordeum & *er- 5
uum, in aceto ita temperato, ut
paulo acidius sit, quàm ut ipsum
bibere quis possit, macerantur,
feruent'q;, deinde marsupio inie
cta adhibentur. Nec secus de fur
fure quoque sentiendum est. A- 6
rida autem fomenta ex sale, mi-
lio'q; fricto rectissime in laneis
marsupijs apponuntur. etenim
milium & leue est, & iucundum.
Sane dolores ad * iugulum usq; 7
extēsos, huiusmodi ° fomentum
discutit. Sectio ¨ autem, nisi iu- 8
gulum quoque dolor compre-
hēdat. haud æqualem in doloris
discussione obtinet facultatem.

* ὄροβοι.
* κλεῖδα.
° μάλθαξις.
¨ scilicet, uenæ.

9 Vbi fomentis * dolor ſedatus * πόνος.
non eſt, non diutius calorificis
utendum eſt, ne uel pulmonem
exiccent, uel ſuppuratione͂ exci-
10 tent. Quum ergo ad iugulum
dolor extenditur, aut grauitas
uel brachium, uel mammillam,
aut partes quę ſupra trãſuerſum
ſeptum ſunt, infeſtat, interna cu-
biti, uena ſecanda eſt. Neq; dubi-
tes copioſum detrahere ſangui-
nem, donec uel rubicundior mul
to, uel ꝓ puro, rubidoq;, liuidus
effluxerit, utrũq; enim accidere
ſolet. At ſi * eas partes quæ ſub * ὑπὸ τὰς
tranſuerſo ſepto ſunt, dolor affi- φρένας.
cit, ſed ad iugulum non aſcendit,
tũ uel nigro Veratro, uel peplio
aluus ducenda eſt. miſcere uero
oportet ueratro uel daucum, uel
Seſeli, uel Cyminũ, uel Aniſum,
uel aliud quidpiam odoris iucũ-
di. Peplio uero Laſer, id eſt Sil-
phij ſuccum, quanquam & hæc

ipſa ſimul mixta, haud abſimiles uires obtinent. *Cæterum ut hæc ambo quæ diximus, ita plura quoque alia quæ alui ducēdæ uim habent, dolorem mitigant. ſed omnium quæ ego nouerim hęc longe optima ſunt. Nam & 11
in his quæ ſorbitionibus mixta uentrem ſoluunt, nonnihil præſidij eſt, niſi uel ob amarorē, uel aſperitatem, aut multitudinem, aut colorem, aut ſuſpicionem aliquam, omnino fuerint ingrata.

Quum medicamentum aliquis 12
ebibit, mox ptiſana ſorbitioni danda eſt, non minori pene quātitate quàm cōſueuit. *In media 13
purgatione ſorbendum non eſt, ſed ubi ad purgationis finem deuentum eſt, ſorbitio detur, minor tamen quàm pro conſuetudine. Tandem leuato dolore, niſi aliud quidpiā obſtiterit, liberalius exhibeat. Idem dixiſſe ue- 14

*ἄγει δὲ μέλαν μὲν καλλίω &c. Cæterum Veratrū nigrū, & meliora & magis decretoria, q̄ Pepliū ſubducit: ſed Pepliū magis q̄ Veratrū nigrū, flatus diſijcit.

*ἐπεὶ καὶ κατὰ λόγον ἐστὶ i. rationi enim cōſentaneū eſt.

lim, quum ptiſanæ cremor in u-
15 ſum uenerit. Equidẽ ſatius eſſe
puto, ut protinus ab initio ſor-
bitionẽ dare incipias, quàm ter-
tio, quarto, quinto, aut ſeptimo
die: quum uidelicet uenæ conci-
derunt, niſi ſub hoc ſpacio mor-
16 bus fuerit iudicatus. Atq; hos
ſimiliter, ut ſuperiores, pręparа-
17 re oportet. De ſorbitionis exhi
bitione, hæc ferè ſunt quæ dicere
decreuerã. Ac de potione quoq;,
qualiſcũq; ex his, quas poſthac
declarabimus, ſumatur, eadem
ratio eſt.

DE CONSVETVDI-
nis mutatione.

18 SEd nõ ignoro omnes ferè me
dicos à debita obſeruatione,
quàm grauiſſime aberrare, quip
pe qui ab initio duos, aut tres,
aut etiam plures dies, fame cru-
ciant ægros, deinde & ſorbitio-

nes,& potiones exhibent, quòd
uidelicet operæprecium ipſis ui-
detur, magnæ corporis muta-
tioni quidpiã quod ualde ſit ma-
gnum obijcere. Equidem muta-
tionem laudo, ſi modica fuerit,
recta enim debet eſſe mutatio-
nis translatio. Maxime uero in
ciborum exhibitione mutatio-
nis conſyderatio habenda eſt.
Porrò grauiſſime læduntur ij, 19
qui tota utuntur ptiſſana, ſi mu-
tationi peccatum accedat. ac læ
duntur quoque qui ſuccum dun
taxat aſſumunt. Deinde noxa
afficiuntur, qui ſolam potionem
accipiunt, ſed minus quàm ſupe
riores. Cæterũ ut rectã uictus 20
rationem inſtituamus, ſalubria
præcepta quæ per bonam uale-
tudinem obſeruanda ſunt per-
pendere oportet. Quũ enim non
parum interſit, hacne, an illa ui-
ctus ratione ſani utantur; cum

in alijs quibusdam, tum præci-
pue in mutationibus, quomodo
fieri potest, quo minus magna
sit in morbis uarietas, idq; ma-
21 xime in acutis. Quòd autem ui-
tiosam uictus ratione, quæ nun-
quam uariat, longe tutius sit ob-
seruare, quàm subito uel ad me-
liorem transire, facile intelligit.
Quippe siue bis, siue semel dun
taxat in die, quis cibum accipe-
re solitus est, si subito cõsuetudi-
nem mutauerit, noxam imbecil
22 litatemq; subibit. Etenim pran
dium assumens, qui id non con-
sueuit, protinus imbecillus, gra-
uis, ægrotus, segnisq; redditur.
Quòd si præterea cœnauerit, ru-
ctus acidus, & * alui leuitas sub- * ϖατίλη. i. humida deiectio.
seqtur. grauat enim sub insueto
onere uẽtriculus. q antea aridus
esse, ac neq; bis intumescere, ne-
que * toties cibũ coquere solebat. * δὶς, i. bis.
23 Proinde iuuãdi sunt tales com-

penſata mutatione. ſiquidē dor-
mire eos oportet, tanquam no-
ctem à cœna ducerēt, ac hyeme
quidem frigus, æſtate uero calo-
rem uitare. Si ſomnus non acce-
dit, lento, frequētiq́ incesſu am-
bulare, ac neque ſtare, neque cœ-
nare debent, niſi forte perexigua
quædam eaq́ minime noxia ſu-
mant. minus bibere, id'que me-
racius & nequaquam dilutum.

Maiori tamen moleſtia afficie-
tur is: qui ter eadem die ad ſatie-
tatem uſque cibum inieſſerit, ac
multo magis ſi crebrius etiānū
aſſumpſerit. Quāquàm ſunt nō-
nulli qbus nihil moleſtiæ affert,
ter in die cibo repleri, præſertim
ſi ita educari cōſueuerint. Qui- 24
bus conſuetudo fuerit bis die ci-
bum aſſumere, ἢ niſi pranſi fue-
rint, imbecilli, ægroti'q́,* ac i-
gnaui redduntur, dolore præcor
dia torquentur, ueluti ſuſpenſis

*καὶ δειλοὶ εἰς πᾶν ἔργον, καὶ καρδιαλγέες. i. & timidi ad quoduis opus fiunt.

uiſceribus, urina calida* pallidaq́ꝫ redditur, & alui ſedimina aduruntur, ° os amarore afficit̃, oculi cauãtur, tempora ∵ mouentur, extremæ partes frigeſcunt.

25 Sunt plærīqꝫ qui omiſſo prandio cœnare nequeũt. quòd ſi tum cœnauerint, uẽtris grauitate moleſtantur, ac* per ſomnum multo magis uexant̃, quàm ſi pranſi fuiſſent.

26 Quũ igitur eos, qui bona adhuc ualetudine degunt, huiuſcemodi infeſtent accidentia, ſi per diei duntaxat medietatẽ, ratio uictus à conſuetudine mutet̃, cõſtat ut neque addi quicquam, neqꝫ minui utiliter poſſit.

27 Igitur qui præter cõſuetudinem ſemel dũtaxat cibum accepit, deinde ^exinanitis toto die uenis, quãtũ ſolebat cœnauerit, ſi quũ à prandio abſtinuit, & doluit, & ægrotauit, aſſumpta autem cœna grauis effectus eſt: par eſt eum mul-

* χλωρὸν ἢ ἄφοδος. i. ſtercus.
° ἔστι δ' οἷσι. i. ſunt autẽ quibus.
∵ πάλλονται. i. ſaliũt.
* δυσκοιτέουσι.
^ κενεαγγήσας.

to magis grauari. Cui uero ex 28
longiori ſpacio uenæ concide-
runt, ſi repente cœnauerit, multo
grauius afficietur. Reficiuntur 29
autem hi quibus præter conſue-
tudinem uenæ exinanitæ ſunt, ſi
eodē die à frigore, calore, & fati-
gatione tuti ſeruētur, quippe qđ
omnia hæc ægre tolerari ſolent:
deinde cœna multo leuior, quàm
pro conſuetudine, inſtituēda eſt:
eamq; nō aridam eſſe, ſed humi-
ditatis modum ſeruare oportet.
Vinum haudquaquam dilutum
potare, neq; minus quàm ciborum
ratio deſyderat. poſtero die exi-
guum cibū in prandio ſumere,
ut* paulatim ad conſuetudinem
fiat reditus. Huiuſcemodi uero 30
noxas grauiſſime ferunt ij °qui-
bus ſuperiores partes amara bi-
le redundant. Quibus uero in ſu 31
perioribus pituita cōtineť, ij ine-
diam præter conſuetudinem ma

* ἐκ προσαγωγῆς.

° πικρόχολοι τὰ ἄνω.

gna ex parte facile tolerant. quo fit ut minus quoque lædantur, si præter consuetudinē semel duntaxat in die cibo reficiantur.

32 Praeterea efficax argumentum uel ex eo deprehenditur, quòd maxime in nobis mutationes, tum naturæ, tum habitus, potis-
33 simum morbos pariunt. Quā-obrem neque uenas importune exinanire, neq; uigētibus, feruentibusq; morbis aliquid ingerere, neq; etiam per totum morbi decursum, uel ad hoc, uel ad illud quicquam permutare conuenit.

4 Multa ijs *consentanea de uentriculo dixeris. ut pote qui cibos uel malos, ac potiones quoque, si ipsis uti consueuerit, facile sustinet. Contrà grauiter ferre solet, tum cibos, tū potiones, quāuis suapte natura uitio careant, si p̄ter consuetudinem ingerantur. Quo minus mirandū est, si ma-

* ἀδελφιζοντα. i. germana.

iore dolore afficitur illorum uentriculus, qui præter consuetudinē multas carnes, aut Allia, aut
*σίλφιον. ¨ ἢ ὀπός.
*laserpitium, aut¨ laser, aut eius caulem, aut reliqua id genus uehementes uires obtinentia, edunt. Nec ulla admiratione capieris, si didiceris, mazam præter consuetudinem ingestam, tumultum, tumorem, flatum, torminaq́ excitare, præsertim ubi quis mazam edere non consueuit. Et quòd calidus panis sitim, subitamq́ plenitudinē præbet: quippe qui ariditatem inducit, tardeq́ descendit. Item quòd panes, seu admodum puri, seu ª cibarij, repugnante consuetudine ingesti, differentes inter se affectus committunt. Similiter maza siue arida, siue humida, siue uiscosa sit. Ad hæc qualiter recentes polentæ, præter consuetudinem illas comedentem, afficiunt.

ª συγκόμιστοι. i. confusanei, nō puri.

ciunt. * Sic uini quoque & aquæ præter consuetudinem potatio, subita in diuersum usum facta permutatione. Præterea uinum quoq; affatim epotum, siue dilutum est, siue meracum. hoc enim [a] uenas implet, & capitis grauitatem sitimq́ excitat. illud superiores uẽtriculi [b] partes laxat, inferiores flatibus cruciat. Idẽ ex uino, tum albo, tũ nigro accidet, ubi subita fuerit à consuetudine mutatio. quãuis enim uinosum fuerit utrũq;, magno tamen discrimine, corporis respectu, alterum ab altero differt, ut nihil mirum sit, si dulce, idemq́ uinosum uinum, ubi subita fuerit mutatio

36 non idem efficere uideatur. Cæterum hanc sententiam, contraria quoque ratione * fulcire o-

37 portet. Siquidẽ in ijs ratio uictus permutata est, corpore non permutato, ut neque ob auctum

* καὶ τὰ ἑτεροῖα τοῖσι τὰ ποταίνια εἰωθόσι. i. & aliæ eos qui recẽtibus uti cõsueuerunt.

[a] παλμόν τε φλεβῶν. i. uenarum palpitationem.

[b] πλαδόν ἐμποιήσει. i. humiditatẽ & infirmitatem, ut Galenus exponit.

* τιμωρητέον. i. iuuare.

robur cibos addere, neq; ob in-
firmitatem eos minuere oporte-
ret. In singulis itaq; perpēde & 38
uim & speciem morbi, atque ho
minis naturam, ac ægrotātis in
uictus ratione consuetudinem,
non solum in cibis, uerum etiam
potionibus. Sed perquàm mo- 39
dice, additioni studendum est.
ablationi uero in totum intēde-
re, sæpenumero prodest: Modo 40
sufficere possit infirmus, donec
per uigorē morbus maturus fue
rit. Id ubi faciēdum sit posthac 41
perstringemus. Cæterū quam- 42
uis multa iam dictis* consenta- 43
nea scribi possent, tamen res de
qua plurimum habui sermonē,
efficacius testimonium nō desy-
derat, quippe quæ cōmodissimū
cōtemplanti pbet* aditum. Inci
pientibus igitur acutis morbis,
accidit interdum ut laborantiū
aliq eodem quo incœperūt die ci-

* τὴν ἀλφιομένα.

* διδακτή-ριον. i. documentum.

bos ingerãt, alij postero die, alij
qcquid forte fortuna nacti sunt
sorbeãt, alij cyceonem, id est cin
num bibant. Quorum error etsi
grauior est, quàm si diuersa ui-
ctus ratione usi fuissent, tamen
longe minus læditur is, qui hac
occasiõe peccauerit, quã si duo-
bus, tribus'ue primis diebus, ue-
nas penitus concidere sinens,
mox quarto qnto'ue die huius-
modi uictus rationẽ aggredia-
tur. Sed longe grauissimum est, si
omnibus ijs diebus uenas exina
niri pmittat: deinde posteriori-
bus diebus, prius tamen q̃ mor
bus maturetur, ad huiusmodi ui
ctus rationem se cõuertat, siqui-
dẽ plurimi hoc pacto mortis pe
riculũ subeunt, nisi * salubris ad-
modum fuerit morbus. Errores
autẽ ab initio protinus cõmissi,
non ita difficulter corrigunt̃, sed
faciliorem certe admittunt me-

* εὐήθης. i. simplex nõ malignus.

delam. Hoc documẽto nullum 44
aliud puto salubrius ꝙ primis
diebus nullum sorbitionis ge-
nus subtrahendũ est his, qui pau
lo post uti sorbitione quauis co-
gant. Etenim qui hordeacea pti 45
sana utuntur, * penitus nesciunt
ipsam noxiã esse, si tribus, qua-
tuor, pluribus'ue diebus, exina-
nitis iam uenis sorbere incœpe-
rint. Neque etiam cremorem e-
ius duntaxat accipientes, quum
non recte sorbere incœperint,
noxam sibi inferri intelligunt.
sed tum primum & cauent, &
periculi magnitudinem agno-
scunt, quã ante morbi matura-
tionem, quis ordeaceam ptisanã
sumit, qui cremore eius uti sole-
bat. Vnde manifestissime colli- 47
gitur, medicos nõ recte ægrotis
uictus rationẽ prescribere. quip-
pe qui in morbis, non uenarum
exinanitione, sed sorbitione egẽ-

* πανθυμαδό-θεν. i. prorsus.

tibus uenas cõcidere permittũt.
Contrà ubi à uenarum exinani=
tione ad ſorbitiones tranſire pe=
riculoſum eſt, ipſi confeſtim trãſ-
mutando plærumq; peccant.
*Ac nõnunquam à uenarum ina
nitione, ad ſorbitiones eo tẽpore
tranſeunt, quo ſatius eſſet, ita exi
gente morbi irritatione, à ſorbi=
tionibus ad uenarũ exinanitio=
47 nem tranſire. Quapropter qui=
buſdã ex capite ac pectore cru=
da bilis attrahitur, quibus ui=
gilia quoque morbi maturatio=
nẽ impediens accedit, mœſtitia,
amaritudine'q; infeſtantur, de=
lirant, *ac ſplendentia quædam
ipſorum oculis obijciuntur, au=
res ſibilo implentur, extremæ
membrorum partes infrigidan=
tur, urinæ redduntur incoctæ,
ſputa tenuia, ſalſa, colore ſyn=
cero, exigua, ſudores à ceruice
profluunt, anxietate uexantur,

* καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀπάρτι .i. & exquiſite, ut plurimum.

* μαρμαρυγώδεα σφέων τὰ ὄμματα. i. reſplẽdentes eorũ ouli.

ſpiritus errat, quippe quum ſur-
ſum fertur aut frequens eſt, aut
ualde magnus, ſupercilia* gra-
uãtur, animi defectio urget, eaq́;
mala, ueſtes à pectore proijci-
unt, manus tremore afficiuntur,
imum labrum nonnunquam cõ
cutitur. Hæc ſi ab initio appa- 48
ruerint delirium, & quidẽ mul-
tum ac uehemens denunciant,
atque æger ᵃ magna ex parte mo
ritur. Quòd ſi mortem effuge- 49
rit, aut cum abſceſſu, aut ſan-
guinis fluore è naribus, aut craſ-
ſi puris ſputo liberatur, nec ali-
ter euadere poterit. Neque ui- 50
deo medicos harum rerum ex-
perientia ita exercitatos, ut im-
becillitates in morbis diſcernãt,
ſiue *ob uenarum inanitionem,
ſiue ob aliam quandam irrita-
tionem, ut uel dolorem, uel mor-
bi uehementiam, eueniant. Ne-
que eas affectionum ᵃ ſpecies di-

* ὀφρύες ἐπιμετέχουσαι.

ᵃ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. i. ut plurimum, ἀποθνήσκουσι i. moriuntur.

* κενεαγγείην

ᵃ εἴδεα παντοῖα. i. omnigenas.

gnoſcũt, quas uel natura noſtra,
uel habitus, ſingulis efficere ſo-
let: quanquam ab ijs, uel ſalus,
ſi cognoſcantur, uel mors, ſi ꝓ-
pter imperitiam lateant, expe-
51 ctanda eſt. Sanè ut grauiſſimũ
peccatum cenſetur, ſi uel ob la-
borem, uel morbi uehementiam
imbecillo, aliquis uel potionem,
uel ſorbitionem copioſiorẽ, aut
cibum exhibeat, exiſtimãs eum
à uenarum exinanitione factum
debiliorem, ita impudentiſſimũ
eſt, eum quẽ uenarũ exinanitio
reddidit imbecilliorẽ, nõ cogno-
ſcere, & abſtinentia torq̃re: quã-
quam ne hoc quidem peccatum
periculo uacat: tamẽ ut ſuperio-
re leuius eſt, ita magis deriden-
dum. Si enim alius quiſpiam ſiue
medicus, ſiue plebeius, acceſſe-
rit, notaueritq; accidẽtia, deinde
cõtra prioris medici inſtitutũ, ci
bũ, potionemq; exhibeat, planè

cõſtat hunc nonnihil auxilij at= tuliſſe: *proinde prioris artificis inſtitutũ grauiſſimam ſubit calũ niã, uideturq́ʒ ſuperueniens uel medicus uel plebeius ueluti mor tuũ reſuſcitaſſe. Nos de hac re 52
notas quaſdã ſcribemus, quibus ſingula diſcernant. Atqʒ hæc q̃ 53
iam ꝓpoſui, ſimilia fere ſunt ac= cidentibus, quæ uentriculũ non= nunquam infeſtant. Etenim ſi u= niuerſum corpus præter conſue= tudinem diu quieuerit, nõ proti= nus robuſtius euadit. Quòd ſi lõ giori quoqʒ ſpacio torpuerit, de= inde protinus labores aggredia= tur, id quod effecerit, uile erit. Si= militer de reliquis quoqʒ corpo= ris partibus ſentiendum eſt. Ne= que enim pedes, * neqʒ aliæ cor= poris partes, recte ſua munera ꝑficient, diſſuetudine laborẽ in= tercipiente, ſi aliquãdo ſubito la borare tentauerint. Similiter &

* τὰ δ' ἐ τοιαῦτα μάλιστα καθυβρίζεται τῶν χειρωνακτέων ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. i. talia uero artificũ facinore maxime ab hominibus uituperãtur.

* τὰ ἄλλα ἄρθρα. i & alij articuli.

dentes & oculi & cæteræ quoq;
partes afficientur. Nam & cu-
bile præter consuetudinem, aut
molle, aut durum molestum est.
quanquam quod sub diuo præ-
ter consuetudinem stratum est,
54 corpus indurat. Porrò horum
omniũ satis fuerit exempla quæ-
dam perstrĩgere. Esto sanè quòd
tibia cuiuspiam ulcere non omni-
no * salubri laboret, qui neque
perdifficilem, neque facilem o-
mnino curationem admittat. Si
prima protinus die, inter curatio-
nis uidelicet initia, sic iaceat, ut
nequaquam crus eleuet, inflam-
matione haud quaquam afficie-
tur, multoq; citius bonæ ualetu-
dini restituetur, quàm si inter cu-
randum errorem committat. Quòd
si à die quinto, aut sexto, ° uel se-
rius etiam surrexerit, & incedere
conetur, magis dolebit quàm si
protinus ab initio in curatione

* μήτε λίην ἐπὶ καιρὸν μήτι λίην εὐηθές. i. neq; admodum insigni, neque admodũ simplici.

° ἢ καὶ ἔτι ἀνωτέρω. i. uel adhuc superiore.

peccasset. si uero subitò multum'
que fatigetur, grauiori cruciabi
tur dolore, quàm si per iam pro-
positos dies inter curandum fuis-
set fatigatus. Itaque ex his omni- 55
bus perfectum licet colligere te-
stimonium, quod omnis subita
*mutatio, si modum excesserit,
noxam° inducit. Ventriculus au 65
tem grauiter læditur, si ei¨ postea
quàm uehementer conciderunt
uenæ, protinus immodice quid-
piam ingeratur. Sic reliquũ quo-
que corpus, si ex multa quiete su-
bito ad uehementem laborem
deducitur: magis lædetur, quàm
ubi ex pleniore cibo ad uena-
rum exinanitionem transmuta-
tur. Illorum etiamnum corpora
*torpere necesse est, qui ex mul-
ta fatigatione, repente ad igna-
uiam secordiam'que sese conuer-
tunt. Proinde uentriculos ipso-
rum, haud ita multo cibo exer-

* ἐπὶ τὰ, καὶ ἐπὶ τὰ. huc et illuc.

° διὰ τέλεος. ubique, & semper.

¨ ἐκ πολλῆς κενεαγγίης. ex mlta uasorum inanitione.

* ἐλλινύειν. i. quiescere, cessare,

cere oportet, alioquí & dolore & grauitate totum corpus uexabitur. Cæterum de immutatiõe uel ad hæc uel ad ilia, longior fuit nobis ſermo, quòd huiuſmodi notitia, ad omne fere negocium utilis eſt, præſertim ad hoc noſtrũ propoſitum, quòd ſcilicet in acutis morbis à *uenarum exinanitione ad ſorbitionem tranſeuntes, permutationem à noſtris præceptis aberrare nõ permittant. Etenim non eſt exhibẽda ſorbitio donec maturus uideatur morbus, aut aliud ſignum, uel circa inteſtina, ut uacuatio aut irritatio, uel cir-
58 ca præcordia [a] apparuerit. Vehemens uigilia, ut cruditatem incoctionemq́ꝫ, tum ciborum tum potionis efficit, ſic in diuerſam partem tranſmutatio, corpus reſoluit, & ∵ uelut decoctum reddit, capitisq́ꝫ grauitatem inducit.

* μεταβάλλουσιν. μεταβλητέον γὰρ ὡς ἐγὼ κελεύω ἤδη. i. tranſeunt. tranſeundũ enim eſt, ut ego præcipio,

[a] ὁκοῖα γε γράψεται. i. cuiuſmodi ſcribentur.

∵ ἑφθότητα, i. excoctiõe.

DE VINO.

GITVR uinum dulce,& uinosum,& album,& nigrum, atque aquam mulsam & aquam, & oxymel, quãtum ad acutos morbos pertinet, his ferè notis distinguere oportet. Dulce quidẽ uinum, non adeò, ut uinosum, capiti grauitatem affert, & minus tentat mentem, nec ullum aliud tam facile per intestina descendit. sed iecur, & lienem in tumorem attollit: ac ne his quidem utile est, in quibus ᵃ amara bilis exuperat. Nã & his sitim excitat, & ¨ superiorem ĩtestinorũ partẽ inflat. inferiori uero intestino, qđ ad flatus rationem attinet, non adeò infestum est. Sanè flatus, quem dulce uinũ excitauit, non facile perme-

ὀξύμελι.

ᵃ πικρόχολοι.

¨ ἔντερο τῶ ἄνω.

at, ſed in præcordijs diu commo-
5 ratur. Vrinam oĩno minus hoc,
quam album uinoſum'que ciere
6 poteſt. At nullum aliud efficaci-
us promouet ſputum, niſi quum
ſitim induxerit, tum enim minus
7 quàm cætera ſputum euocat. ubi
uero non excitat ſitim, omni alio
8 efficacius ſcreatum iuuat. Vini
albi uinoſi, tum laudes tum uitu-
perationes, in dulci uini enarrati
one magna ex parte cõtinentur.
ipſum enim omni alio facilius ad
ueſicam tranſit, urinam ciet* ma
gnumq́ꝫ ſemper auxilium in his
morbis afferre ſolet. quamuis e-
nim, quod ad reliquos uſus per-
tinet, ab alio uino ª ſuperetur,
quia tamen per ueſicam purgat,
magnifice liberat, ſi exhibeatur
ut oportet. Has igitur de uini
tum uſu, tum noxa coniectu-
9 ras, licet perpulchræ ſint, maio-
res noſtri ignorauerunt. Fuluum

*καὶ καταρρηκτικὸς ἀεὶ i. perpetuo purgans.

ª ἀνεπιτηδειότερος τοῦ ἑτέρου πέφυκεν.

uinum, & nigrum austerum 9
eundem usum habere cense-
rem in acutis morbis,* nisi
capitis grauitatem induce-
rent, & mẽtem attingerent,
atq; sputi urinę'que exitum
impedirent. Cæterum à ui-
no albo, alijsq; id genus nõ
maxime abstinendum est,
quum alui excrementa, &
mollia, & ramentosa fue- 10
rint. Id uero neminem late-
re debet, quòd superiores,
ᵃ & inferiores corporis par-
tes, ut minus lædit uinum di
lutum, ita meracius intesti-
nis magis auxiliatur.

DE AQVA MVLSA.

AQua mulsa per totum mor- 11
bi acuti decursum epota, his
qui amara bile abundant, & qui
bus tumida sunt uiscera, minus
conuenit, quanq; ipsis non adeò 12

* εἰ καρηβαρίη μὲν μὴ ἐν εἴη &c. Si neq; capitis grauitas adfuerit, neq; mentis concussio, neque sputo uia precludatur, neq; urina retineatur. Excrementa autẽ & humidiora, & ramentosa magis fuerint. In huiusce modi enim ab albo demigrare oportet, & quæ his similia sunt.

ᵃ τὰ μὲν ἄνω πάντα &c. Superiora quidem omnia & uesicam.

ut uinum dulce, ſitim excitat: pulmonem autem lenit, ſputum mediocriter educit, tuſſientibus prodeſt, quippe quæ abſtergēdi facultatem obtinet, ſed plus uiſcoſitatis quàm oportunum ſit, ſputo inducit. Ciet urinam efficaciter, niſi uiſcerum aliquod obſtiterit. alui billioſa excremēta educit, quæ interdū uicioſa ſunt, interdum magis quàm oportet, & exuperant & ſpumāt. Id uero bilioſis maxime accidit, & his quibus intumeſcūt uiſcera. Aqua mulſa quo fuerit dilutior, eo efficaciorem euocādi ſputi uim obtinet, atque pulmonem reddit leniorem. Quæ uero minus diluta eſt, alui ſpumoſa excrementa, & ſupra modum bilioſa, & calidiora magis quàm dilutior ducit. Quis alias præterea noxas inferāt huiuſmodi excrementa. Neque enim præcordiorum ardorē ex-

tingunt, ſed excitant, efficiuntꝗ́ que ut difficulter morbum ſuſti= neat æger, & membra hincin= de deijciat. inteſtina etiam, & anum ulcerant. Quibus uero au= 17
xilijs ea curare oporteat, poſtea explicabimus. Igitur ſi in huiuſ= 18
modi morbis, quis aqua mulſa, pro alia potione, poſthabitis ſorbitionibus utatur, is ut multa fe= liciſſime cõſequetur, ita fere nun quam ſua ſpe fruſtrabitur. Ergo quibus danda uel inhibenda ſit, uel quas ob cauſas ab ea tempe= randum ſit, magna ex parte iam dictum eſt. Sed dãnauerunt non= 19
nulli aquã mulſam, ꝙ bibẽtium uires frangat, maturamꝗ́ mortẽ citet. *Cui errori occaſionẽ dede runt hi, qui mortẽ ſibi fame con= ſciuerunt. Sunt enim nõnulli qui aqua mulſa perinde ac ſi huiuſ= modi quandã uim habeat, utun= tur, ſed id perpetuũ non eſt. quip 20
pe

* ἐκλήθη δὲ τῶν διὰ τοὺς ἀποκαρτερέοντας i. Id autẽ propter languẽtes ipſos dictum eſt.

pe per se potui data, nisi uentrem turbauerit, aqua longe ualentior est. Quinetiam uino albo, tenui, imbecillo, non odoro, interdum ualentior, interdum imbecillior deprehenditur. Etenim uini mellisq; puri, si utriusque uim consyderaueris, magna est differentia. Nam si duplo plus uini puri quispiam biberit, quàm linxerit mellis, longe plus uiriū à melle, modo uentrem non turbauerit, consequetur, uel hoc argumento, quòd plus subinde stercoris deijciet. Aqua mulsa à ptisanæ sorbitione epota, uehementer replet, & inflat, uisceráque in præcordijs lædit. Ante sorbitionem autem assumpta non solum non adeo lædit, uerumetiam interdum magnifice prodest. Coctum* mel, aspicientibus quidem longe præstātius crudo uidetur. est enim splendidum, tenue, can-

*melicratum.

didum & perſpicuũ. ſed quibus ab eo uiribus differat equidem non intelligo. Neque enim, ſi mel bonum fuerit, crudo ſuauius eſt * & minus ab eo ſtercoris deſcendit, quanquam neutro horum ad aquæ mulſæ probationem indigemus. Aliquando tamen cocto melle utendum, maxime ſi uitioſum, impurum, nigrum, & haud iucundi odoris mel fuerit. ſiquidem plurima huiuſmodi turpitudinis uitia coctio tollit.

* ἀσθενέστερον μέντοιγε i. imbecillius tamẽ eſt.

DE OXYMELITE.

POtionem ex oxymelle uocato, ſæpenumero utilem inuenies in his morbis: ſiquidem ſputum educit, ſpiritumq́ reddit faciliorem. Atque hæ ſunt eius oc- 26
caſiones. Quòd ſi uehementer fu- 27
erit acidum, modũ in ſputis quæ 28
non facile redduntur non ſeruabit. Etenim ſi retenta educeret,

gutturq́ ipſum leue & lubricum redderet, pulmonem haud mediocriter iuuaret, utpote quòd molliendi uim obtineret: quæ ſi contingerent, inter maxima nimirũ eſſet auxilia numerandum. ſed euenit interdum, quum uſq; adeò acutum fuerit, ut non ſolum non poſſit ſputum educere, uerumetiam uiſcoſius ipſum efficiat atq; * καὶ ἔβλα-
29 *ſubmergat. Sanè illi potiſſimũ ψεν. lædat,
ſic afficiuntur, qui alioqui pernicioſo morbo laborantes, neque Interpres ui detur legiſſe ἔβαψεν.
tuſſes, neque ea quæ intus conti-
30 nentur ſcreare poſſunt. His itaq; ſic ſe habentibus, ægri uires perpendere, & ſi adhuc in ſpe fuerit, tum dare ipſum oportet, quum uero dare decreueris, ᵃ ut perquã ᵃ ἀκροχλιαρου.
tepidum ſit ſtudendum eſt, ac neque affatim, ſed paulatim exhibendũ eſt. Vbi uero non adeo fuerit acidum, os & fauces humectat, ſputum euocat, ſitim cõpe-

ſcit,præcordijs,uiſceribus,cæte-
riſq; id genus partibus amicum
eſt. Etenim mellis, quas prædixi
mus, noxas prohibet. quippe
quod in melle biliofum eſt,ita re-
primitur. flatus præterea illud
quidem diſcutit, & urinam ciet.
ſed inteſtini partem imam laxat,
& ramenta elicit. Atqui in acu-
tis morbis inutiliter nonnunquã
exhibetur. præcipue uero,quia
non ſolum flatum cohibet, ue-
rum rurſus ipſum reuerti cogit,
uires frangit, & membrorum ex
tremas partes infrigidat. Atque 36
*Oxymelitis. hæc ſunt,quas equidem nouerim,
*aceti mulſi noxæ,haud indignæ
quæ literis prodantur. Huius 37
quidem potionis paulum noctu,
ac ieiuno,ante uidelicet ſorbitio-
nẽ, recte propinatur: quamquã
nihil prohibet ipſam à ſorbitiõe
quoque bibere,modo longum in
terueniat ſpacium. Porrò qui in 38

uictus ratione ſola potione, poſt-
habitis ſorbitionibus, utuntur,
ijs ipſum non ſemper exhibere
conuenit, uel ob hanc maxime
cauſam, quòd inteſtina abradit,
& a exaſperat, utpote tum nihil a diuexat.
ſtercoris continentia, & quidem
uacuis iam uenis, atq; fractis ab
39 aqua mulſa uiribus. Quòd ſi per
uniuerſum morbi decurſum, ab
hac potione, eáq; multa, præſidi-
um aliquod expectaueris, paulũ
aceti infunde, tantum uidelicet
ut guſtanti duntaxat ſenſum mo
ueat: ſic enim citra noxam, debi-
40 ta auxilia præſtabit. Cæterum
acuta uis aceti, ut ſummatim di-
cam, his magis quibus amara,
quàm quibus atra bilis exupe-
rat, conferre ſolet. quippe amara
ab ipſo diſſoluuntur, & agitan-
tur, ac in pituitam degenerant.
Atra uero bilis ·· in maſſam attol ζυμοῦται, fer
litur, & multiplicatur. Nam ace- mentatur.

* ἀναγωγόν, educit. tum atram bilem*parit. Mulieribus autem longe magis quàm uiris aduersatur, utpote quòd uterum dolore cruciat.

DE AQVA.

AQua in acutis morbis potui 41 datur, nec aliud ab ea præsidium petēdum censeo. Neque enim in peripneumonia tussim sedat. nec est alia potio, quæ minus sputum producat, si* crebro quis eam biberit. Sanè si inter oxymel & aquam mulsam, aqua modice bibatur, sputum euocat. siquidem potionum qualitatem, ᵃ facta inundatione transmutat: alioqui neque sitim sedat, sed amarescit: bilem etiā parit in his qui suapte natura biliosi sunt. præcordijs infesta est. Quum uero ᵛ uacuo etiam dum uentriculo ingeritur, ut longe pessima, & summe biliosa redditur, ita uires

* διαπαντός, semper, prorsus.

ᵃ πλημμυρίδα. i. humoris copia.

ᵛ εἰς κενότητα. i. in uacuitatem.

maxime prosternit. Lienem & iecur, ubi inflammatio infestat, *attollit, fluctuat, supernatat, tarde transmittitur, utpote frigida, & coctu difficilis, non ducit aluum, nec ciet urinam: atque ex eo quoque uiciosa est, quòd stercoris sua pte natura expers est. Quòd si refrigeratis aliquãdo pedibus quis eam biberit, ex iam propositis noxis omnibus illa multo grauius ipsum afficiet, ad quam fuerit procliuior. Vbi uero in huiusmodi morbis timueris, ne uel caput uehementer grauetur, uel mens tentetur: tum uel aquam, uel uinum aquosum, ᵃ & album, & haudquaquam odorum exhibere oportet: deinde paulum aquæ superbibere. Sic enim uini potentia non tam facile caput & mentem attinget. Sed in quibus affectibus, aqua potui danda sit, & quãdo plurima, & quã-

* αὐξητικὸν, auget.

ᵃ Galenus uidetur legisse κιῤῥὸν, flauum.

do modica, ac ubi frigida, & ubi calida, partim iam diximus, par tim uero ſuo loco dicemus, Cæte 45
rum de potionibus quæ fiunt ex hordeo, herbis, uua, uel eius cor= ticibus, tritico, cneco, myrtis, malo punico, uel ex aliјs quoque rebus, quãdo ipſis uti conueniat, ſeorſum a ſingulis morbis dice= mus, ad quem locum compoſita quoque medicamẽta ſeruamus.

DE BALNEIS.

LAuacri uſus in plæriſq; mor= 46
bis confert, id'que in aliјs quidem morbis perpetuum eſt, in aliјs minime. Sed raro utuntur eo homines, quòd ipſum præpa= rare neſciunt: quippe in paucis admodum domibus, uel inſtru= menta uel miniſtri apti inueni= untur. & niſi exacta cura inter la uandum adhibeatur, haud me= diocre proueniet à lauácro ma-

lum. Etenim tegmine indiget æ=
ger cui fumus non accedat: item
aquæ abundantia, & crebra loti
one, ſed quæ non ſit impetuoſa,
niſi res ipſa ita exigere uideatur.
47 Ac neque abſtergere eum opor=
tet. quod ſi abſterſionis uſus ali=
quando inciderit, calorifico ali=
quo, eodem'que multiplici ſme=
gmate, *pro ipſius conſuetudine,
utendum eſt. Perfundere uero ce
leriter multam aquam oportet.
48 Via ad ſolium breuis ſit, ut & ac
ceſſum, & exitum faciliorem præ
49 beat. Is uero qui eluitur ᵃdecen
tem compoſitum'que gerat cor=
50 poris habitum, atque taceat, ac
ne ipſe quidem quicquàm faci=
at, ſed alij perfundant & abſter=
51 gant. deinde ∵temperaturas mul=
52 tas præparent, & celeriter perfu
53 ſiones ipſas expediant. Spongia
pro ſtrigili utantur, uehementer
54 exiccatũ non ungant. Caput ad=

* ἢ ὡς νομίζεται. i. plus quàm existimat, plus quã ſanis conſuetum eſt.

ᵃ Cõponat ſeſe.

∵ Aquæ mixturas.

hibita ſpõgia tergẽdũ, & quan-
tum maxime fieri poteſt, ſiccãdũ
eſt. Extremæ membrorꝝ partes, 55
& caput, ac reliquum quoq; cor 56
pus, à frigoris iniuria tueri de-
bet, Neq; lauacro cõmittẽdus eſt 57
is, qui nuper uel ſorbitionem uel
potionẽ ſumpſit. ac ne à lauacro 58
quidem ilico uel ſorbere, uel bibe
re cõuenit. Magnopere tamen la 59
boranti indulgendum eſt, ſi quũ
bona adhuc eſſet ualetudine, uel
amauit lauacrum, uel elui conſue
uit. Quippe qui maiore lauacri
deſyderio tenentur, ij maius in-
de præſidiũ ferunt, adeo quòd læ
duntur quoq;, niſi lauentur. Pe- 60
ripneumoniæ magis quàm ardo
ribus auxiliatur lauacrum. nãq;
lateris, pectoris, & dorſi dolorẽ
mitigat. ſputum maturat, & edu
cit. ſpiritum facilem reddit, fati-
gationem lenit, articulos, & am-
bientem cutem emollit, urinam

ciet, capitis grauitatem ſoluit, na
res humectat. Tanta ex lauacro
proueniunt commoda, quibus
nimirum omnibus indigemus.
Quod ſi in apparatu, uel in re u=
nica uel pluribus quoque* pecca * ἐνδείατις. i.
tum inciderit, tantum abeſt ut defectus.
proſit, ut etiam noceat: nam
quidquid à miniſtris improbe
præparatum eſt, id citra noxam
61 eſſe non poteſt. Qui per morbos
citatiore ſunt aluo quàm fuerit
opportunum, aut quibus ſupra
modum aluus aſtricta, non duci=
tur, ij lauacro committi non de=
bent. ac neque ij, quibus imbecil
læ ſunt uires, aut qui faſtidio, aut
uomitione affecti ſunt, aut qui bi
lioſa ructant, aut quibus ſanguis
è naribus profluit niſi minus,
quã occaſio expetit: effluat. Nec
ignorare debes occaſiones. Ete=
nim ſi occaſionis reſpectu, exi=
guus eſt fluor, abluendus eſt

æger, ſiue uniuerſum corpus, ſi-
ue caput dumtaxat, ita iuuari ui
deatur. Igitur ſi ſingula com-
mode parata ſunt, ſi æger citra
noxam lauacrum ſubire poteſt:
quotidie lauandus eſt. Quòd ſi 62
præterea lauacro delectatur, eũ
ſi * bis quoque laueris, non læ-
des. Satius uero eſt eos lauacro
uti, qui integrã ptiſanam, quàm
qui ſolum cremorem eius aſſu-
munt: & ſi his quoq; nõnunquã
uſui eſt. Qui uero potu dumta-
xat utuntur, minime lauacrum
ſubeant, quanquam horum non
nulli ab ipſo arcendi interdum
non ſunt. Coniјcere itaq; opor-
tet ex his quæ ſupra demonſtra-
uimus, quibus lauacrum, & in
quo uictus genere, auxiliari poſ
ſit necne: ſi enim quidpiam eorũ
quæ ad lauacri bonitatem perti
nent, deeſt, quãuis nonnihil præ
ſidij à lauacro ſperaueris, laua-

* τῆς ἡμέρας i. quotidie.

ri tamen nõ oportet. Quòd si nihil horũ deest, uideaturq́; ex notis quibusdam usui fore, tum lauari conuenit.

LIBER QVARTVS.

DE ARDORE.

1 *ENAE æstiuo tẽpore exiccatę auellunt ad sese acrem bilosam'
2 q; ᵃsaniem. Vnde & uehemens febris oritur, & corpus ¨ fatigatione oppressum laborat et dolet.
3 Accidit autem magna ex parte, & ob longa itinera, et diutinam sitim, quum exiccatæ uenæ, acres, calidasq́;
4 fluxiones alliciunt. quocirca lingua fit scabra, arida, & prænigra: uenter torminibus cruciatur: alui sedi-

* καῦσος δὲ γίνεται &c. i. febris ardens fit cum uenulæ.

ᵃ ἰχῶρας, i. tenues humiditates.

¨ ὥσπερ ὑπὸ ὀστεοκόπου ἐχόμενον, i. ueluti a lassitudine ossearia. uel, ut Galenus exponit, ulcerosa, habitum.

mina liquida sunt & pallida, ue-
hemens sitis cruciat, somnus ne-
quaquam accedit, interdum mẽs
quoque turbatur. Huic & aquæ, 5
& aquæ mulsæ coctæ,* quantum
uoluerit, potui dabis. Quòd si 6
amarulentum fuerit os, tum &
uomere, & aluum eluere conue-
nit. si uero ne ab his quidem solui
tur, ex asinæ cocto lacte purga-
to. Nihil uel salsum, uel acre exhi 7
bendum est: non enim descendet.
Sorbitiones, donec morbus de- 8
cretorios dies præterierit, nõ da
to. Quumq́ue sanguis è naribus flu 9
xerit, sudoresq́ue decretorij & le-
gitimi fuerint [a] atque in urina al
ba quædam & crassa & leuia
subsederint, aut si alicubi appa-
ruerit abscessus, [b] soluit affectio. 10
Quæ si nullo horum apparente
soluta fuerit, uel iterum reuerte-
tur, uel coxam, aut crura dolor in
festabit, & crassa quædam expu- 11

* ὑδαρὲς, & aquosæ.

[a] μετ' οὔρων &c. cum urinis albis, crassisque, & leuibus subsidentijs.

et, si uidelicet bonæ ualetudini restitui debeat.

12 ARdoris aliud genus, aluus soluta est, uehemens sitis, lingua scabra, arida, salsa, urinæ defectus, uigiliæ, extremæ mēbro-
13 rum partes frigidæ. Huiusmodi ardor non* finitur, nisi aut ex naribus fluat sanguis, aut ceruici abscessus, aut cruribus dolor superueniat, atq; crassa sputa quis excreet, id quod astricta aluo solet accidere, aut coxæ dolor aut genitalium liuor appareat, aut
14 testiculus intendatur: atque hoc
15 modo solutam aluum ardor co-
16 mitatur, Sorbitiões attractiuas dato. In acutis affectibus sanguinem detrahe, si uehemens uideatur morbus, et infirmus ætate flo-
17 reat, abundetq; uiribus. Igitur si angina fuerit, siue alius quispiam morbus, ut costalis, ecligmate etiam nū purgato. Quòd si ob multi

*κρίνεται. iudicatur.

ſanguinis miſſionem, uires pro-
ſtratum iri timueris, tertio quo-
que die clyſterem aluo inijce, do-
nec in tuto fuerit æger, & fame in
digeat. Inflãmata præcordia* ſe-
ptum tranſuerſum non ab inclu-
ſis flatibus intentum, uel ob fla-
tuum quoq; præſentiã, arida° ſu-
ſpiria, quibus pus nõ ſubierit, ſed
ubi flatuum clauſura huiuſmodi
affectus fiũt, potiſſimum uero ie-
coris dolores, lienis grauitas, ac
reliquæ inflammationes: item ſe
pti tranſuerſi dolores, & morbo
rum∵ conuerſiones ſolui non poſ-
ſunt, ſi protinus ab initio medica
mentis curationem aggrediaris.
Nam præcipuum in his propoſi
tum eſt in primis ſanguinem de-
trahere, deinde clyſterẽ exhibe-
re, idq; ſi magnus uehemens'que
fuerit morbus. Si uero non ita ue
hemens fuerit, medicamento cu-
retur, quod tute, moderateq;, miſ
ſo

* μὴ πνευ-μάτων ἀπο λήψει.i. non ſpirituũ in-terclusione.

° ὀρθοπνοίης ſpirandi niſi ſtantibus difficultates

∵ συστροφαὶ, collectiones interpretaẽ Galeuus.

so prius sanguine, adhibēdū est.
19 Qui statim inter morbi initia
inflāmationes medicamento sol
uere conant̄, ij à distenta, inflam
mataq́; parte nihil auferūt. affe-
ctus uero, utpote crudus, non re-
mittit̄, ac partes sanæ & morbo
resistentes, colliquescunt: quocir
ca morbus imbecillum iam cor-
pus uincēs, curationi nō obedit,
20 Si repēte q̄s obmutuerit, is ue-
narum cōclusione molestatur. si
sano homini sine occasione, ac si-
ne alia uehementi causa, accide-
21 rit, dextri brachij internam ue-
nam secare oportet, & pro habi-
tus ætatis'q; ratione, sanguinem
detrahere, cōsyderando exupe-
22 rantiā atq; defectum. Porrò sic
affectis, huiuscemodi quoq; ca-
sus eueniūt. faciei rubor, oculorū
constantia, manuū *incōtinētia, * διασάσεις
dentiū stridor, pulsus, maxillarū i. porrectio-
contractio, extremarū partiū fri nes.

gus, * flatuum in uenis cõclusio.
Superueniēte ab atra bile dolo 23
re, acriq; ruēte fluxione, internæ
partes mordicus dolēt, uenę uel-
licatæ aridioresq; factæ tēdunt,
& inflãmatæ alliciunt ad sese ea
quæ affluunt. quam ob rem cor-
rupto sanguine, ita ut spiritus in
ipso nequeant naturales meatus
pertransire, frigora ob ª plenitu-
dinem eueniunt: itē ∵ obtenebra-
tiones, taciturnitas, capitis gra-
uitas, * neruorũ distentiones, idq;
pręcipue si iam uel ad cor, uel ie-
cur uel uenā puenerit. Hinc igit̃
comitiales morbi, & attoniti p-
ueniunt, si in cõtinentes sedes in-
ciderint fluxiones, spiritu'que e-
gredi nequeūte, arescant. Qua- 24
propter statim ab initio, adhibi-
to prius fomento, sanguinem de-
trahere oportet, dum adhuc o-
mnia infestātia, tū ª flatus, tū flu
xiones suspēduntur, sic enim fa-

* πνευμάτων ἀπολήψιες. i. spirituũ interceptiões. Galenus id eē dicit ἀσφυξίαν. i. pulsus carētiã.

ª ἀπὸ τῆς στάσεως. i. stationem.

∵ σκοτώσεις. i. uertigines.

* σπασμοί. i. conuulsiones.

ª πνευμάτων. i. spiritus.

25 cilius uincuntur remediis. Deinde reficere, atq; habita iudicationis ratione, nisi sursum ferãt, medicamentis purgare. Quòd si aluus astricta fuerit, clysterẽ iniice, & coctum asinę lac exhibe*, idq́; plus quàm sedecies, si uires tolerare possint.

*καὶ πινέτω δὲ. i. bibatq; non minus duodecim heminis.

DE ANGINA.

26 Angina fit, quum hyeme aut uere, multa eademq́; uiscosa fluxio ad iugulares uenas descenderit, quæ quidẽ, utpote amplæ, plurimũ ad sese spiritum cõuellunt. Quum itaq; fluxio quæ frigida, uiscosaq́; est, & spiritus, & sanguinis meatus obstruxerit, quicquid sanguinis proximũ est, figit, ipsum uero immobilẽ, cõstãtemq́; efficit, quippe q̃ suapte natura refrigerãdi, & obstruendiq́; facultatẽ obtinet. Proinde suffocantur ægri, lingua liuente,

rotunda, & incurua, ꝓpter ſub-
ditas ei uenas. Pręciſa enim uua,
quam nonnulli columellam uo-
cant, utrinque craſſæ apparent
uenæ, quæ ubi impletæ ſunt, lin-
guæ, quæ ob ſiccitatē rara, fiſtu-
loſaq́ꝫ eſt, innituntur. Hæc dein-
de ui coacta, ex uenis humorem
ſuſcipit. quā ob rem latitudo in
rotunditatē, coloris uenuſtas in
liuorē, mollities in duritiem per-
mutatur, ut quæ facile antea fle-
ctebatur, curuari nequeat. Itaqꝫ
celeriter iugulat, niſi ꝓtinus iu-
ueris, ſanguinem ex brachijs de-
trahēdo, deīde uenas ſub lingua
ſecare, medicamēto quod trahē-
di uim habeat purgare, calida
gargariſmata exhibere, caput
radere, eidēq́ꝫ atqꝫ ceruici ceratū
imponere, lanis inuoluere, molli
ſpōgia ex aqua calida exp̄ſſa fo-
uere, aquā *egelidā, & aquā mul
ſam, ſed ne hanc ꝗdē frigidā, po-

*ϖίνδην τε ὕδωρ καὶ μελίκρητον, μὴ ψυχρά. i. aquam & mulſam nõ frigidas.

tui dare, iusculum quoq; tum ex-
hibere oportet, quũ iudicato iã
morbo, in tuto fuerit æger.

ALIVD ANGINAE GENVS.

27 QVum per æstatem, aut au-
tumnũ, calida fluxio à ca-
pite destillauerit, ea'q; nitri qua-
litatem imitetur, fuerit'q;, ut ab
anni tẽpore, acris & calida: hæc
quũ huiusmodi fuerit, mordet,
ulcerat, spiritu implet, ortho-
pnœam, & ariditatẽ uehementẽ
28 inducit. Partes autẽ, quas uisus
cõsequi potest, * tenues apparẽt.
tendines ceruicis posteriores ad-
29 eo intẽdunt, ut ° rigidi uideant.
uox abrũpitur, spiritus paruus
est, ∵ spiratio densa, uiolenta'q;.
30 Atq; sic affectis arteria ulcera-
tur, pulmo ardet. Nanque exter-
num aërem attrahere non pos-
sunt. Itaque nisi sua sponte in ex-
teriores partes huiusmodi affe-

* Non tumentes.

° οἷον τέτανος.

∵ ἡ ἀντίσπασις τοῦ πνεύματος πυκνή. i. reuulsio spiritus frequens.

ctus efferat, grauissimũ ineuita-
bileq́ue periculum comminatur.
id'que propter anni tempus, &
quod à calidis acribus'q́ue cõstat
humoribus. Si febris aliquem 31
inuadit, *uetere nondum deiecto
stercore, aut nup accepto cibo,
is, siue lateris dolor infestet, siue
non, quieti permittendus est, do-
nec ad imum uentrem cibus pri-
mum descenderit, ac subinde ᵃ a-
cetum mulsum in potu sumat.

* παλαιῆς. &c. i. uetere stercore descendente.

ᵃ Oxymeli

Quum uero grauitas ad lum- 32
bos usq́ue descenderit, tum uel cly
sterem exhibere, uel medicamen
to purgare conuenit. mox à pur
gatione uictum instituere, atque
in primis sorbitionem, deinde a-
quam mulsam, postremo cibos,
pisces uidelicet elixos exhibere,
& uinum dilutum id'q́ue exiguũ,
atq́ue noctu dũtaxat: interdiu ue-
ro aquam mulsam dilutã. Si fla-
tus fœtidi fuerint ᵇ balneũ conue

ᵇ βαλάνῳ. i. balanus, glans. suppositorium barbari uocant.

nit aut clyster,*nisi acetum mul-
sum epotum obstiterit,donec ad
imū uentrē descēderit:tum enim
aluū ducere, iniecto clystere ni-
33 hil ꝓhibet. Vbi soluta aluo,ar-
dor acciderit,uideaturq́ medica
mentum posse conferre, id intra
tres dies exhibendum nō est, sed
34 quarto. Quū à uacuatione sor-
bitiones exhibere uolueris, ob-
serua febriū accessiones, ut neq;
quum adsunt neq; quū uenturæ
sunt,eas ingeras, sed quū iam fi-
nitæ sunt,aut conquieuerunt, &
quum maxime ab initio distare
uident. Cæterū pedibus frigore
affectis, neq; sorbitionem, neq;
aliud quicquam dato,sed maxi-
mū te præsidiū attulisse putato,si
donec ꝑcalfacti fuerint expecta-
ueris, deinde sic utile quidpiam
exhibueris:siquidem refrigerati
pedes magna ex parte iā affutu-
rā febris accessionē significant.

*εἰ δὲ μὴ, ἐπισχεῖν ὀξύμελι πινόοντα. i. sin minus, tantisper inhibere ne oxymeli bibat.

Quo tempore ſi cibum ingeſſeris, omnia maxime errore turbabis, ut qui non parum auxeris morbum. At quum febris quieuerit, tum econtrario pedes reliquo corpore fiũt calidiores. Aucta enim febris pedes ipſos refrigerat, atque ex thorace incenſa, mittit flammam in caput, Igitur uniuerſo calore confertim ſuperiores partes petente, euaporanteq́ in caput, nihil mirum eſt, ſi pedes infrigidantur. quippe qui ſuapte natura ut carnis exptes ſunt, ita neruis abundant, ac nõ parum diſtant à calidis ſedibus. itaq collecto in pectore calore ipſi refrigerant. Sic haud abſimili ratione, uicta, quieſcenteq́ febre calor in pedes deſcendit, atq hoc tẽpore, & caput, & pectus refrigerantur, ac tum cibus dandus. Cuius rei cauſam ſic accipe. Nã occupante pedes frigore,

uentri

uentriculum calidum, & faſtidio
affectum, atq; præcordia inten-
ta eſſe neceſſe eſt. quinetiam cor-
pus ob internam turbationē ia-
ctatur, mens ſuſpēditur, dolores
infeſtāt, æger* diſtrahitur, uome-
re affectat, quumq; uitioſa quæ-
dam uomuerit, dolore affligitur.
Ergo quum in pedes calor deſcē-
derit, niſi ſudare uideatur, emiſ-
ſo prius lotio, ᵃ ſorbitionem dare
oportet, alioq; pernicioſam. Qui-
35 bus per febres aluus aſſidue ¨ ſo-
luta eſt, ijs utilius eſt pedes calfa-
cere, ceromata adhibere, & fa-
ſcijs inuoluere: nec unquam com
mitte ut reliquo corpore ipſi ſint
frigidiores. ubi uero calent, calo-
rificis opus nō eſt. ſed ne infrige-
ſcant cauendum eſt. deinde uel a-
qua frigida, uel aqua mulſa, eaq;
perexigua, potui dāda eſt. Febri-
36 citantes nō pauci, quibus aluus
liquida eſt, et mēs turbata, flocos

* ἕλκεται, i. lancinatur.

ᵃ πάντα λωφᾷ. omnia ceſſant. Eo igitur tēpore ſorbitionem dare oportet, alias enim pernicioſa eſt.

¨ ὑγρή, i. humecta.

decerpere, nares fodere, interro-
gati paulum respondere, neque
sua sponte quicquã aptum dice-
re solent. Hæc, ut opinor, ad atrã
bilem pertinent. quibus in hunc
modum se habentibus, si ob aluũ
solutam homo consumi uidetur,
sorbitiones, mea quidem senten-
tia frigidiores, crassioresq́ꝫ, poti-
ones uero reprimentes, & magis
uinosæ, aut astringentes exhibẽ-
dæ sunt. Quibus inter febrium 37
initia, uertigines & capitis pulsa
tiones accidunt, fuerintq́ꝫ urinæ
tenues, ijs febris impetus apud
iudicationem expectandus est.
quod si tum delirant, nihil mi-
randum est. Quibus incipiente 38
morbo urina crassa est, aut *ue-
luti nubeculæ in ipsa suspendun-
tur, eos purgare conuenit, si nihil
aliud obstiterit. Qui uero tenues
urinas ab initio mingũt, medica
mento purgandi non sunt, sed

* νεφελοει-δέα, nebulosæ.

clyſterem exhibendo, eos cura-
re in hunc modum oportet. cor-
39 pus quieti permittere, mox & un-
gere & æqualiter * componere,
aquam mulſam dilutam potui
dare, ad ueſperā ptiſſanæ cremo-
rem ſorbere, aluum ab initio cly
ſtere ducere. Sed medicamentum
eis dandum non eſt. ſi enim al-
uum citaueris, non maturabitur
urina, ſed febris diu ſine ſudore
permanebit, & poſt lōgum quo-
40 que ſpacium ° finietur. Neque ſor
bitiones per tumultum, quum ſci
licet proxima fuerit iudicatio,
dare, ſed donec inclinetur, & in
melius tendat febris, eas ſeruare
oportet. Omniū præterea febri-
um iudicationes conſyderandæ
ſunt: nam eo tempore, ut iam di-
dciſti, ſorbitiones ſunt auferen-
dæ. Si longæ fuerint huiuſmodi
febres, ægri abſceſſus habere ſo-
lent, idq́; ſi aurium imæ partes,

* περιστέλλοντα, contegere, coopperire.

° iudicabitur.

ceruixq́ꝫ frigeſcat. Si uero non af
ficiantur frigore, alia erit febriũ
mutatio. nã et ſanguis fluet è nari
bus. & uentres eorum turbabun
tur. Quibus* moleſtæ febres ſunt
& præcordia tenduntur & in cu=
bili continere in eodem ſe poſitu
nequeunt, atque extremæ mem=
brorum partes infrigidantur, ĳ
multa omnino diligentia, & ac=
curata obſeruatione indigent. at
que ſic educandi ſunt, ut nihil ali=
ud quàm acetum mulſum eis ex=
hibeatur. ſorbitiones nequaquã
offeras, donec morbus finiatur
& maturetur urina. in obſcuro 43
cubiculo decumbere debent, &
ſtrato perquàm molli: diu eun=
dem poſitum tolerare, & haud=
quaquam ſeſe iactare, quo præ=
ſidio nullum aliud ſalubrius eſt.
Deinde præcordia ex lini ſemine 44
linere, cauendo ne dum illinun=
tur, frigus horrorem citet, ipſum

* ἀσώδεις, i. graues, implacidæ.

uero tepidũ eſſe debet, quantum
maxime poteſt, Coquitur aũt ex
45 aqua & oleo. Quid autem futurũ
ſit, ex lotio conijcere oportet. ut
enim craſſum pallidumq́ꝫ melius
eſt, ita peius eſt id quod uel candi
46 cat uel nigrum eſt. Varium uero
lotiũ, diuturniorem fore morbũ
ſignificat, cuius inæqualitatem,
modo ad peius, modo ad melius
47 conuerti neceſſe eſt. Inconſtantes * στῶσιν. con
febres ſinere oportet, donec* in ſtent.
ordinem redigãtur. deinde & ui-
ctus rõnem & aptã curationẽ eis
opponere, non neglecta naturæ
48 contẽplatiõe. At quia uariæ ſunt
49 ægrotorũ facies, animaduertat
medicus ne ullę ipſum occaſiões
lateãt, ſiue ad cõſyderationẽ illæ
pertineãt, ſiue ad numerũ uel pa-
50 rem uel imparẽ referantur. Maxi
me uero impares dies metuendi
ſunt, qui uidelicet ægros in diuer
ſas affectiones diſtrahere conſue

uerunt obseruãdus itaq; primus 52
dies est quo debilior factus est la-
borans cõsyderando initium, ex
quo & unde acciderit, id em̃ præ
cipuũ esse putat̃ quod scire opor-
teat. Itaq; interrogando ipsum,
hæc omnia perpendere debes: In
primis quidẽ capitis affectionẽ,
an dolore, grauitateq; infestetur,
deinde præcordia & latera: hæc
quidẽ, nullo'ne dolore crucietur,
illa uero, num laborẽt, aut suspen
dantur, aut intorqueãtur, aut sa-
tietate grauẽtur, an latus doleat,
an simul cũ dolore tussis, aut tor-
mina, uel uentris dolor infestet.
Quòd si horum quidpiã accide-
rit, potissimum in præcordijs, al-
uus soluenda clysteribus est, &
aqua mulsa eaq; cocta calidaq;
potui detur. Præterea discere o-
portet, an exurgentẽ animus de-
ficiat, an spiritus facile ferat̃. Ad
hæc alui quoq; sedimina inspice-

re, an nigr o admodũ colore infe-
cta ſint, an ſyncera ſint, qualia ſci
licet ſanus deijcere conſueuerat.
an febris tertio quoq; die magis
irritet, quippe in his morbis ac-
curate cõſyderãdę ſunt huiuſmo
di tertianæ afflictiones. Quineti-
am alia quædã aſpicere oportet.
Nã ſi dies quartus, in aliquo iã di
ctorũ, tertio fuerit ſimilis, ſcire li-
cet infirmum in periculo uerſari.
Sũt præterea alia ſigna, ut nigra
excremẽta, quę mortẽ: ſi uero per
omnes dies qualia i ſanitate deij-
ciebãtur, appareãt, bonã ualetu-
52 dinem denunciãt. Si dũ glans ſup
ponitur aluus non obedit, ſed ſpi
ritus facile fertur: ſi ægrũ, ſiue ei e
ctus in ſede, ſiue in ipſo quoq; cu-
bili iaceat, animus deficit: hæc ſi-
ue mari ſiue fœminę acciderint,
53 futurũ deliriũ expectato. Manus
etiam conſiderandæ ſunt, quæ ſi
tremunt, ſanguis ex naribus flu-

xurus eſt. Deinde nares quoq; a- 54
ſpiciantur. nam ſi æqualiter per
utraſque multus ſpiritus trahit,
neruorum ferè diſtentio ſuperue
nire ſolet. Id ubi acciderit, in pro
pinquo mortē eſſe teſtatur, quā
prædixiſſe perpulchrum fuerit.
Si hyemali febricula laboranti, 55
lingua* ſcabra fit, animusq; defi-
cit: quāquam quietior febris ui-
detur, nihilominus tamen impe
rari debet inedia, ab aqua quo-
que, & aqua mulſa, atq; cremore
arcendus eſt. febribus enim qui-
bus hæc accedūt ſigna, haudqua
quam fidendum eſt, utpote à qui
bus mortis periculū pendet. His
igitur accurata perpenſione con
ſyderatis, in hunc modum, ſi pla
cet, præſagire poteris. Quum ue 56
ro terrificū quidpiam febribus
ſuperuenerit, fuerint'que ipſæ
ª quintanæ, & aluus de repente
liquida quædam excernit, acce-
dit'q;

* τραχεῖη. aſpera.

ª Quinto die.

ditq́ animi defectio & taciturnitas,* & neruorum diſtẽtio, & ſingultus, ab his angor euenire ſolet, ac ſudor circa ° muſtacẽ, frontem, & ceruicem ab occipitio. Qui ſic affecti ſunt, paulo poſt
57 ¨ inflati morientur. Quibus per febres circa crura orta tubercula, tractu temporis non maturantur, perdurante etiamnum febre ſi faucibus * iampridem extenuatis ſuffocatio acceſſerit, neque extincta fuerint tubercula, ĳs ſolet ſanguis è naribus fluere: qui ſi plurimus eruperit, morbum ſoluit: ſi uero non ita multus, longum fore morbum ſignificat: & quominus fluxerit eo peior, & diuturnior erit ægritudo. Vbi uero cætera quidem ^ ſecuriſſima fuerint, pedum dolores expectãdi ſunt. Pede itaque ſic affecto, ſi aſſidue dolens inflammetur neque leuetur dolor, paulo poſt ad

* σπασμώδης, conuulſio.

° ὑπορρίνιον.

¨ πνευματωθέντες. i. ſpirituoſi.

* non tumẽtibus.

^ ῥήϊστα, facillima.

* κλεῖδα, claniculam. ceruicē,*iugulū,humerū,pectus, articulū.nam et in hoc tubercula expectari debēt, dolores perueni-
a σπασμός, conuulsio. ent, Quibus extinctis, si manus ulcerātur, aut tremiscūt, a neruorū distētio & deliriū supuenit, in su-
c φλυζάκια, bullæ. perciliis c pustulæ, ruboresq́; nascuntur, gena altera ad alterā ex latere germinat, dura inflammatio infestat. oculus uehemēter tumet, deliriū ualde intēditur. Atq́ delirij signa, noctu magis, quam interdiu notantur. Atq́; huiusce modi signorum plura diebus imparibus magis q̃; paribus deprehenduntur, quanquā utrolibet euenīant numero pniciosa censenda sunt. Hos si à principio medi- 58 camentis purgare decreueris, ante diem quintū id facere oportet,
* κοιλίη, uenter. si uidelicet murmurauerint* intestina, nullo uero percepto murmure, à medicamentis abstinendū est. Quòd si murmurante uen-

tre, excremēta quoq; fuerint bi-
liosa, exhibito* Scāmonio° modi
ce purga. deinde, quod ad reliquā
curationē pertinet, potiones, sor
bitionesq; exiguæ offerēdæ sunt,
quo melius ualeat infirmus, nisi
fortasse diem decimūquartū ex-
59 cesserit. Quū febricitans aliquis,
die decimoquarto obmutuerit, is
non solet celeriter aut solui, aut à
morbo liberari: ¨ quū uero eadē
die apparuerit, longius procedit.
60 Si febricitanti quarto die lingua
conturbata quedā differit, & al-
uus excernit biliosa, et liquida, is
fere delirabit. Sed accurata obser
uatione cōsyderāda sunt ea quæ
accidunt* tū æstate, tū autumno,
61 idq; in morbis acutis. Nam si san
guis subito destillauerit, robur &
uenarum inflammationem de-
clarat, & quòd postero die urinæ
tenues apparebunt quòd si tū ui
geat ætas, fueritq; corpus ob ex-

*σκαμμονία, ° μετρίως. mediocriter

¨ ἀλλὰ χρόνον τῷ τοιῷδε σημαίνει. i. sed temporis spatium huic designat,

* Initium est sequētis clausulæ. Aestate, & autumno in morbis acutis sanguinis repētina destillatio.

ercitationes bene corporatum,
aut melancholicum, aut manus
ob potationem tremulæ, haud
abſurdum fuerit, aut delirium,
aut* neruorum diſtentionem prę
ſagire. Id uero ſalubrius eſt ſi pa- 62
ribus eueniat diebus, quippe in
decretorijs pernicioſum eſt, niſi
multus ſanguis cõfertim aut per
nares, aut per anum effuſus, exu-
perantem plenitudinem finiat,
ᵃaut abſceſſum, uel dolores, præ
cordiorum, teſticulorum, aut cru
rũ inducat. Quibus ∵ ſolutis, red-
duntur ſputa fluuntq́ urinæ craſ
ſæ, leues, candidæ. Si febrienti ſin 63
gultus accidit, * laſer, ᵃ daucum
tritum ex aceto mulſo potui de-
tur, item galbanum ex melle, &
cuminum in eligmate. mox ab
ijs ptiſſanæ cremorem ſorbeat,
quanquam nulla ſalus per huiuſ-
modi affectum ſperanda eſt, niſi
uel ſudores decretorij, aut ſomni

* σπασμοί, Celſus fere neruorũ diſtentionẽ dicit. Sed cõuulſionẽ rectius quis uerterit.

ᵃ μεταστάσιας cõmutationes faciat.

∵ Alias περιφθέντων, coctis.

* ὀπὸν σιλφίου.

ᵃ Oxymeli.

æquales ſuperuenerint, aut urinę
64 craſſæ, acreſq́ue effluxerit, aut *ap- * ἢ εἰς ἀπό-
paruerit abſceſſus. Ex cocallo, id στασιν στηρίξῃ
eſt, fructu pini, & myrrha eli- i. aut in ab-
gma eis exhibendum eſt, ſed ace- ſceſſum fir-
ti mulſi perquam exiguũ. quòd metur.
65 ſi admodum ſiti crucientur, aquã
hordei bibant.

DE PERIPNEVMONICIS & pleuriticis.

66 IN peripneumonia & pleuriti-
de, quàm acuta ſit febris, con-
ſyderandum eſt. item ambo'ne la
tera, an unum duntaxat dolor in
feſtet, an ægre ſpiritus reddatur,
an tuſſis cruciet, an ſputum edu-
catur, ſitq́ue uel rufum uel liuidum
uel tenue & ſpumoſum & flori-
dum, aut ſi alias quaſdam diffe-
rẽtias præter iam declaratas ha-
buerit, eas ſic diducere oportet.
67 Si dolor ad ſuperiores partes ex-
tenditur, ut °iugulum mammil- ° κλῆιδα.

[Margin: * cubiti, dicit Galenus]

lam, brachiũ, internã* brachij ue
nam secare oportet, ab eo uideli=
cet latere quod dolore fuerit affe=
ctum, & pro corporis habitu, &
anni tempore, & ętate, & colore, 68
sanguinem detrahere, utq́; copio
sior sit purgatio, si dolor fuerit a-
cutus, ad animi defectionem du-
cere. Postea clysterem exhibere.
Si uero[a] sub pectore pleuriticum 69
dolor uehemẽtet cruciat, uenter
purgandus est. atq; inter purgan
dũ quidẽ nihil, à purgatione ue=
ro[b] acetũ mulsum dare conuenit.
Porrò die quarto* purgandum:
sed tribus ab initio diebus clyste
res exhibere, q̃bus si dolor leua=
tus non est, tum demum purgare
oportet. Caute tamen obseruã- 70
dum est dum febris soluatur, se=
ptimusq́; dies prætereat: deinde
si æger in tuto esse uidetur, tum
exiguum, tenuemq́; cremorem,
eum'que melle conditum in pri=

[Margin: a ὑποκάτω τοῦ θώρακος, ĩfra sub thorace.]

[Margin: b Oxymeli.]

[Margin: * φαρμακεύειν.]

mis exhibere. deinde si facile reducitur, & bene spirat, & latera dolore uacant, paulatim crassio-
71 rem, ac liberalius, nēpe eadē die bis, dare non erit alienum. Si uero non facile liberari posse uideatur, tum minore potione, exigua sorbitione, & cremore tenui utatur, idq; semel duntaxat, ea uidelicet hora, qua melius degit: hāc uero ex urinis deprehendes. Sorbitio enim in huiusmodi morbis exhibenda nō est, donec & urinę & sputa maturescere uideantur. Si medicamento quis* purgatus creberrime deijcit, eū parcius, ac magis tenuiter alere oportet. is enim [a] obstante uacuatione, neq; dormire, neq; concoquere, ac neque iudicationes sustinere potest, sed postquam cruditas colliquata fuerit, & quæ restiterūt abiecta, tum nihil prohibebit pleni-
72 orem ei cibum exhibere. At uero

* φαρμακευθεὶς.

[a] ἀποκενεαγγείης. propter uasorū inanitionē.

* coctum. ſcire licet ſputum tum eſſe * matu
rum, quum duri ſimile uidetur.
° πεπεσμένοις. urina uero, quum ° id quod reſi-
det, ſicut eruum ſubrubrum eſt.
Cæterum nihil prohibet ad alios
quoq; laterum dolores, tepida fo
menta, & ceromata adhibere, at
que crura, & lumbos, calido un-
gere, & pinguedine illinere: præ-
cordijs uero ad mammillas uſq;
ex lini ſemine cataplaſma impo-
nere. Quum ad uigorem iam per
uenit peripneumonia, niſi expur
getur, in nullo auxilio ſperãdum
eſt, quippe quæ mala eſt, præſer-
tim ſi difficulter ſpirat æger, fue-
rintq; urinę tenues & acres, atq;
ſudores in capite, ceruiceq; oriã-
tur. Eiuſmodi enim ſudores mali
ſunt ob uincentis morbi æſtum,
impetum, ac uiolentiam, niſi uri-
na multa et craſſa eruperit, et ſpu
¨ concocta. ta ¨ matura procedant. utrumli-
bet enim ſi ſua ſponte ſuperuene-

rit, ſoluendi morbi uim obtinet.

73 ELigma ad peripneumoniam Galbanum & coccalus, id eſt pinearum nucleus, ex melle attico. Abrotonum ex aceto mulſo. Item pleuritico Piper, Veratrum nigrum coquito, & in principio quum infeſtat iam dolor *dato. Prodeſt etiam Panace ex aceto mulſo cocta, deinde percolata, & potui data. Similiter & hepaticis ^ & renum doloribus, ac ubi aluus citanda eſt, aut urina, ex uino & melle. Quæ ubi ad uentrem exhibētur, magna ipſorum quantitas ex aqua mulſa diluta in potu ſumatur, ¨ Sic etiam ſedabis dyſenteriam, abſceſſum, aliosq́ue quoſdam tumores, niſi uel in febres uel ſudores, apparentibus urinis craſſis, albis, dilutis, uel in tertianas uel uarices tranſierit, aut in teſticulos, aut crura, aut coxam, dolor tāquam

* πιεῖν, bibendum.

^ καὶ τῇσιν ἀπὸ τῶν φρενῶν περιωδυνέουσιν, i. & quibus ſeptum trāſuerſum circūdolet.

¨ δυσεντερίῃ ἀπόστημα ἢ ἔπαρμά τι παυσαμένῃ ποιήσει. &c. difficultas inteſtinorū quæ ceſſauit abſceſſū aut tuberculū aliqđ pariet niſi. &c.

ad firmam ſtabilemq́ ſedem per
mutetur. Si ante ſeptimum diem 75
*febricitãti ſuperueniat morbus
regius ſimul cum[a] horrore. ſolui-
tur febris. ſi uero ſine horrore,
atq; extra occaſiones ſiue extra
tẽpora acciderit, perniciẽ denun-
ciat. Lumborum[b] rigores, ac ob
atram bilem factæ* ſpirituum in 76
terceptiones detracto ſanguine
ſoluuntur. Sed quum per tendi-
nes uehementer in anteriorem 77
partem retrahuntur, ac ceruix,
& facies ſudauerit, utpote uellica
tis, aridisq́ ob laborem tendini-
bus, caudæq́ uinculis, quæ uide-
licet craſſiora quum ſint, ſpinam
continent, ubi maxima uincula
exorta, ad pedes uſque tendunt,
ibiq́ finiuntur. Qui ſic afficitur,
ſi neq; febris neq; ſomnus ſuper-
uenerit, ſed ſequatur urina coctio
nem ſignificans, atq; ſudores de-

* ἐν πυρετῷ χολώδει, in febre biliosa.

[a] ῥῖγος, rigore.

[b] τέτανος,

* διὰ φλεβῶν, per uenas.

cretorij, is uinum Creticum uino ſum epotet, edat polentam coctam, cerato ungatur illinaturque, crura in * ſcapha, prius calida aqua perfuſa, ad pedes uſq; in uoluat. item brachia uſq; ad digitos. Spinam etiã & lumbos à ceruice incipiendo ad coxas, [a] mollem pellem ſaliua ſubigens, ut exteriores quoq; partes contineat. Relictis deinde fomentis, uter aqua calida plenus ac lintheo tectus adhibeatur. Aluus non admodum ſoluenda eſt: ſatis enim fuerit glandem ſupponere, ubi ſcilicet iampridem fuerit aſtricta. Quòd ſi nihil in melius proficere uideatur τὸ μόδυ, Modi, radicem tritam ex uino odorato, & Daucum, mane ieiuno, ante fomenta, potui dato, idque celeriter. deinde polentam coctam, tepidam, liberaliter comedat, bibatq; uinum temperatum quum

* pelui.

[a] σίαλον ἐγκηρῶσας, &c Molli pelle quæ pinguedine & cera illita ſit uelabis, ſic ut anteriora etiam cõtineat. & omiſſis fomẽtis quæ utribus fiunt aqua calida pfundes, linteo obuolues, & cubare facies ægrum.

uoluerit, atque sic fortasse melius ualebit. Sin minus, ad præsagiū
78 refugere oportet. Morbi omnes soluuntur, aut per os, aut aluum, aut uesicam, aut aliquam aliam huiusmodi particulam. Sudoris uero species omnibus communis est.
79 Veratro purgare oportet eos, quibus à capite destillatio fertur.
80 Quibus uero uel abscessus, uel uenæ ruptura, uel intemperantia, uel alia aliqua uehemens causa, suppurationem fecit, ijs ueratrum haudquaquam dandum est, quippe quod tum nihil præsidij affert. etenim si ob aliam forte causam, æger quidpiam passurus est, id omnino ad Veratrum referetur. Si uero corpus ° resoluitur, aut caput dolet, aut obstructæ sunt aures, aut nares, ∵ aut sputum non redditur, aut genua grauitate infestantur, aut corpus præter consuetudinē

* Galenus addit, Aut per uterum, aut per sanguinis e naribus eruptiones.

° διαλύηται, dissoluatur.
∵ πτύαλισμός.

intumeſcit: quicquid eiuſmodi
acciderit,* ſiue ob potationẽ, ue= * μεθ'. neq
nerem, mœrorem, curas, ſiue ui=
gilias, quodcunque horum cau=
ſæ rationem habuerit, ad ipſum
81 curationẽ dirigere oportet. Do=
lores qui ab itinere proueniunt,
uel in lateribus, aut dorſo, aut lũ=
bis, aut coxis, ac ſi aliquis inter
ſpirandum dolet, aliqua habita
occaſione, nam ſæpenumero lũ=
borum, coxarum'que dolores ex
crapula, & cibis inflantibus, pro
uenire ſolent, itaque qui huiuſ=
modi accidentibus afficiuntur,
urinam difficulter reddunt. Ho=
rum omniũ cauſa eſt iter, ac præ
terea deſtillationum quoque &
82 raucedinis. Sed quæ ob uictus ra
tionem eueniunt, horum multa
unuſquiſque, ut in uictu à conſue
tudine maxime aberrauit, ita a=
pertiſſime declarabit. Etenim q
prandere non conſueuerunt, ſi

praſi fuerint, uenter eorum intumeſcit, ſomnolenti redduntur & pleni. Quòd ſi præterea cœnauerint, uenter ipſi turbabitur. quibus utile fuerit à balneo dormire expergefactis uero circuitione lenta illa quidem, ſed crebra, inambulare: deinde deiectis alui oneribus, paulum uini meraci aſſumere. Si uero aluus non fuerit ſoluta, calido unguento corpus ungere debent: mox uinum dilutum, album, aut dulce, ſi ſitiant, bibere, atque ſic cõquieſcere.* Reliqua uero uictus ratio haud ſecus, quàm ubi crapula aliquem læſit, inſtituenda eſt. Potiones, dilutæ quidem, tarde permeant, circunducuntur, & ſupernatant in præcordijs, nec urinam mouent. Qui huiuſmodi potione plenus eſt, nullum opus, quod uidelicet [a] eliquato iam corpore, aut ui, aut celeritate aggrediendum

* ἢν δὲ μὴ &c. Si uero non dormiant amplius cõquieſcere

[a] ξυντακέντι, cõpoſito.

ſit, celeriter perficere ualet. Itaque à cibo, donec concoctus fuerit, quieſcere oportet. Meraciores uero, auſteriores'que potiones, corpori * tremorem, & capiti pulſationem inducunt. Proinde ſic affectus ſuperdormire debet, & calidum aliquod iuſculum, quod quàm iucundiſſimum ei uideatur, ſorbere. uix enim citra noxam tolerat ieiunium is, quem capitis dolor & crapula infeſtat. Qui uero ſemel duntaxat comedunt, ij imbecilli ſunt, & calidam emittunt urinam, utpote præter conſuetudinẽ exinaniti, os ipſis ſalſum redditur, et amarũ, & in quouis opere contremiſcunt, tẽpora tenduntur, cœnã concoquere nõ perinde poſſunt, ac ſi pranſi fuiſſent, quocirca minus quàm conſueuerunt, bibere debẽt. Et liquidiorẽ ᵃ mazam, panis loco aſſumere, ac ex oleribus

* παλμὸν, palpitationem.

ᵃ Offam,

Rumicem aut Maluam aut Be-
tam, item ptiſſanã. Atq; dum ci-
bãtur, uinum modicum bibere,
idq; dilutius, à cœna parum am-
bulare donec urina defluat et mi-
gant. Neque inutiles ſunt eis pi-
ſces elixi.* Cæterũ ex cibis hi ma
xime notantur ut inſignes. Alli-
um flatum efficit, pectus calfacit
caput grauat, faſtidium parit, do
lorem qui antea infeſtare conſue
uit, irritat, urinam ciet. atq; hæc
eſt eius utilitas, ſed tum maxime
conducit, ubi quis uel potationi,
uel ebrietati indulgere propoſu-
erit. Caſeus, flatum inducit & an
guſtiam, cibos accendit, crudi-
tatem parit, & coctioni reſiſtit.
his uero qui potu ſe repleuerunt,
non alius cibus nocentior eſt. Le
gumina, & cruda & cocta & fri-
cta, * & macerata, & uiridia, om-
nia flatum excitant, qnã ob rem,
niſi cum alijs cibis, ipſis utẽdum
non

* βρώματα δὲ μάλιστα ἐπισημαίνει, Cibi autẽ maxime in dicia faciũt.

* Aliqui codices habẽt ἥκιστα δὲ βεβρεγμένα, ἢ χλωρὰ. i. minime autẽ uel macerata, uel uiridia.

non eſt. Preterea ſingulæ ſpecies
87 ſua habent uitia. Cicer ſiue cru
dum ſiue frictum, flatum labo=
88 rem'q; parit. Lens, non detra-
cto cortice, aſtringit, *tumul=
89 tum'q; efficit. Lupinus uero ab
horum uicijs uel minimis, quàm
90 maxime abeſt. Laſerpicij tum
caulis, tum ſuccus, ut quibuſdã
maxime, ita inexpertis minime
91 aluum ducit. Nominatur uero
92 arida cholera. Id uero potiſſi=
mum accidit, ubi cum multo ca=
ſeo aut bubularum carnium edu
93 lio miſcentur. Quippe bubulæ
carnes atrabilarios excitãt mor
bos. ſuparí enim natura [a] nõ po=
teſt, ſed uentrem nõ mediocriter
lædere natæ ſunt, utpote coctu
94 difficiles. Quãquã facillime de=
ſcẽdunt, ſi coctis ipſis, uetuſtiſq;
95 quis utat̃. Caprinæ carnes ma=
gis conducere uiderentur, niſi o=
mnia bubularum carniũ uicia

* ἄραδον .i. turbationẽ, & uelu- ti pugnam quæ in uentre ex cibis facultate diſcrepantibus fit, ut ait Gal.

[a] Ipſarum.

haberēt. Nam & coctu difficiles ſunt, & flatum magis ſuſcitant, & ructum bilem'q; pariunt. Igitur ut odoratiſſimæ, & ſolidæ, & ſuauiſſimæ, ſaluberrimę ſunt, ſiue coctæ, ſiue frigidæ: ita iniucundæ, odore graues, & duræ, peſſimæ ſunt. Nec ſecus de recentibus dicendum eſt. Præterea ut per æſtatem optimę ſunt, ita per autũnum, ut peſſimæ damnan-
tur. Porcinæ carnes, ſiue ſub- 96
crudæ, ſiue ambuſtæ ſunt, malæ ſunt. Nam & bilem pariunt, & turbationem. Suillis, nullæ aliæ carnes meliores ſunt: id'q; ſi non admodum pingues, neq; etiam pertenues ſint, ac neque ueteris uictimæ ætatem ſint aſſequutæ. At uero reiecta pelle, & ſubfri-
gidæ edendæ ſunt. Arida cho- 97
lera uentrem inflat, ſtrepitum & dolorem, tum laterum, tum lumborum excitat, aluus nihil

98 deijcit, ſed aſtringitur. Eū qui
ſic affectus eſt obſeruare opor-
tet ne uomat, ſed aluus ducenda
eſt. Proinde ex aqua calida, eaq́ꝫ
quàm pingui clyſterem* adhi-
be: mox perunctum in aquam
calidam demitte,° ita ut decum
bere poſſit, ac paulatim calida
aqua perfunde. Si enim ſic calfa
cto aluus ſubducitur, haud du-
99 bie ſoluitur morbus. Hunc ſom
nus quoque iuuat, ac bibere ui-
num tenue uetus, idq́ꝫ meracius.
100 Dabis etiam oleum, ut & qui-
101 eſcat, & aluus ſubducatur, atq́ꝫ
ſoluatur affectus. à reliquis ue-
102 ro cibis arceatur. Quòd ſi do-
lor non remittitur, lac aſinæ, do-
nec purgetur, potui dandum eſt.
103 Soluta aluo, ſi bilis deijciatur,
& tormina, uomitiones, ſuffoca-
tionesq́ꝫ infeſtāt, quieſcere opor-
tet, mox aquam mulſam bibere
& non uomere,

* ὅτι τάχος. i. quàm citiſſime.

° ἐν σκάφῃ. i. in ſcapha, pelui.

DE AQVA INTER CVTEM.

*φύσεις. i. naturæ.

AQuæ inter cutẽ duo sunt *ge 104
nera, unũ subcarnosum: id
hominẽ quũ aggredit̃, ineuitabi
le est. Alterũ ex flatibus constat,
quod multa, ea'q; bona fortuna
indiget. maxime uero erũnis, fo-
mentis, temperantia'q; curatur.
Igit̃ sic affecto aridos, acres'q; ci
bos exhibere oportet, ita enim
citissime reddet urinã, & perquã
fortis efficietur, Quòd si spiritus
quoq; difficulter redditur, id'q;
uerno tempore, & in ætate uigo-
ris, fuerint'q; uires ualidę, ex bra
chio sanguinem detrahere, mox
calidos panes, ex uino nigro ac
oleo submersos edere, atq; ut po
tionẽ maxime minuere, ita plu-
rimũ exercitari cõuenit. Carnes
uero suillas eas'q; crassas ex ace
to coctas edere ut arduas inam-
bulationes tolerare ualeat, Qui 105

uentrē inferiorē calidum habēt, atq; excremēta acria & inequalia deijciunt, ij ob eliquationē sic afficiūtur. quod si ualeant uires, albo ueratro diuertenda sunt: sin minus, frumentacei tritici cremor crassus, frigidusq;, & lenticula, & faba, & panes subcinericij, & pisces exhibendi sunt, febricitāti quidē elixi: non febricitanti uero, assi. atq; huic uinum, nigrū, illi uero aquā aut à Mespilis, aut Myrtis, aut malis, aut Sorbis, aut Palmulis, aut, * Labruscæ flore dare oportet. Si uero non febricitantē tormina cruciant, in primis quidē paulum lactis ᵃ bubuli calidi dandū est, deinde augēda eius quātitas est. Itē lini semen & triticea polenta. Egyptia quoq; faba decorticata, madidaq;, amara parte abiecta, potui det. Edat uero oua assa semiconcreta, similā, miliū, chon-

* οἰνάνθης ἀμπέλων.

ᵃ al's, ὄνφον. asinini.

drem ex lacte coctum. Hæc, fa-
cta prius decoctione refrigerẽt,
ac sic deinde comedant. Quòd
si aliæ quædam uel escæ uel po-
tiones ĩjs similentur, ipsæ quoq;
exhibeantur. Id uero maxime 107
pertinet ad uictus rationem, ut
obserues caueas'q;, tum in acu-
tis tũ diuturnis ægritudinibus,
accessiones, inclinationes'q; fe-
briũ, ut quo tempore cibus ex-
hibendus sit deprehendas: item
quando plurimum ab impetus
uehemẽtia abesse uidentur. Ac 108
consyderare quoq; oportet capi
tis dolores, aut ab exercitatiõe,
aut cursu, aut itinere, aut uena-
tu, aut alia quadã intempestiua*
ambulatione, aut uenere ꝓueniẽ
tes. item decoloratos, raucos,
°splenicos, exangues, ⁿ suspirio-
sos, sicca tussi laborantes, sitien-
tes, flatuosos, uenarum clausu-
ras, intenta præcordia, dorsum

* πόνου. i. labore.
° Lienosos
ⁿ πνευματώδεας. i. spirituosos.

&latera,item torpentes,obſcu-
re uidentes,aurium tinnitu uexa
tos, urinam non continentes,
regio morbo affectos,cruda per
aluum deijcientes,ſanguinem è
naribus, aut ſede profundentes,
& inflatos, & quos * fatigatio * πόνος.
uehementer infeſtat. Eos itaq;,
ſi dictas affectiones uincere ne-
queunt,haudquaquam medica-
mento purgabis. nam & pericu
109 lo ægrum expones, & nihil iuue
ris, & ſpontaneas etiam iudica-
tiones,liberationesq́; impedies.

Si ſanguinis detractio cuipiã
conducere uideatur,aluus in pri
mis ° aſtringenda eſt, poſtea ue- ° στερεὴν
ro ſanguis mittendus eſt. ∵ fa- ποιέειν.i.cõ
mem quoq; inſtituere & uinum firmanda.
auferre oportet. deinde decenti ∵ λιμοκτονέ-
uictus ratione,& fomentis & p- ειν.i. inediã
fuſionibus reliquam curationẽ præcipere.
110 perfice.Si uero aſtricta fuerit al-
uus,mollem adhibe clyſterem.

Quod si medicamẽto opus esse 111
animaduerteris, exhibito Vera-
tro, ꝑ superiores partes tuto ex-
purga, sed per inferiores horum
neminem. Ac mirifice prodest, 112
urinam ciere, sudores excitare,
inambulare, leniter perfricare,
ne uidelicet habitum reddas den
siorem, id quod alij, ipso prono
in cubili iacente, facere debent. 113
Si supra septum transuersum
pectus afficiatur, æger, ut ma-
gna ex parte sedere, ita nequa-
quàm decumbere debet, ut, quo-
ad uires permiserint, sedens ca-
lido fomento perfricetur. At i-
mum uentrem sub septo trans-
uerso, infestante dolore, infirmus
neque moueatur, neque fricetur,
sed quietus iacere debet. Quæ 114
ab imo uentre per urinas, sudo-
res'q; soluuntur, si per se modice
labuntur: debiles quidem affe-
ctus discutiunt, uehementes au-

tem non tam facile. quippe qui ita laborant, aut pereunt, aut sine malis alijs sanari nõ possunt. nam confirmari solent eiusmodi affectus.

AD aquam intercutem. Cantharides tres, abiectis pedibus,* & capite, teruntur in aquę cyatis tribus, atq; ieiuno potui dantur. Quòd si dolor potantem affecerit, calido fomento perfudatur * deinde unctus panẽ edat ex oleo.

* καὶ πτερά. i. alis.

* ἐπαλειφόμενος. &c. i. ungat prius ieiunus bibat, panes calidos ex pinguedine edat.

115 SAnguinem supprimẽtia. Fici succũ lana susceptũ, intus ad uenã adhibe. aut inuoluto coagulo nares obstrue. aut chalcitim adhibẽs, digito cõprime extrinsecus cõpressis utrinq; cartilaginibus, aut uentrẽ cocto asinino lacte solue. Itẽ deraso capiti ᵃrefrigerãtia impone, si uidelicet calido id tempore cõtingat. Sesamoides sesquidrachmæ pon=

ᵃ στυπτικά. i. adstringẽtia.

dere tritũ, ex aceto mulſo potui datũ, per ſuperiores partes expurgat. Admiſcetur quoq; ueratris: ut tertiã faciat potionis partem, atque ſic minus ſuffocat.

AD TRICHΩSIN.

* Additum ex fide uetuſtiſſimi codicis.

ACui foramen hahenti filum ſubijce, & ſuperiorem tenſę palpebræ partem traijciens uſq; ad inferiorẽ, quod ſupius eſt inferiori adliga: tum fila extendens conſue & colliga, donec decidat. Et ſi qdẽ ſatis fuerit, bene habet: ſin aliquid deficit, eadẽ reficito. Mariſcas, q̃ hæmorrhoides dicunt, eodẽ modo perſequeris. Acui craſſiſſimũ & quãmaximũ lanę ſuccidæ filum adliga, tutior enim eſt huiuſmodi curatio, deinde comprime, & medicamento exedẽte utere: nec ante quàm decidat perfunde, atque unam ſemper relinque: poſtea ueratro

purgabis. Exinde exercitetur & ſudet ab exercitatione, & mane admodũ perfricetur. à curſu, temulentia, & acribus, præter Origanũ abſtineat. Septẽ diebus, uel ter in mẽſe uomat. Sic enim corpus optime habebit. Vinũ fuluũ, auſterum, dilutũ, paucum bibat. Suppuratis diſſectos Scyllę orbiculos in aqua excoque, cum uehementer ferbuerit effunde, aliamq́ꝫ infunde & coque, donec percoctũ & molle tangẽti appareat. deinde terito & Cyminum frictũ admiſce, Seſama candida, Amigdalasq́ꝫ recentes terens ex melle eclegma facito, datoque. Poſt hæc uinũ dulce bibat, Pauerisq́ꝫ albi triti acetabulum aqua perfuſum, & cum frumentacea farina melleq́ꝫ coctũ, ac tepidũ ſorbeat. Diemq́ꝫ ſic tranſigat. Deinde ad ea quæ cõtingũt attendens, cœnam dato.

AD TORMINA INTE-
stinorum.

FAbarũ purgatarũ quadrantem accipe, & duodecim Rubiæ surculos admisce diligenter excoque, & delingendũ exhibe.

AD OCVLOS.

CInerẽ lotum acurate maceratum simul adipem leuẽ non liquidã tere, uueq́ acerbæ succo humecta, in sole sic desicca, ut unguenti instar humidũ sit, cum exiccatum fuerit, leui, trito, & sicco oculos inunge, angulosq́ eorum consperge.

AD HVMENTIA.

EBeni drachmã, æris usti ad cotẽ triti obolos nouẽ, croci obolos treis. Hæc ubi triueris, uini dulcis heminã atticam infunde. Deinde soli expone, obtege, cũ excoctum fuerit, eo utere.

AD DOLORES.

CHalcitidis drachmam, uuæ passæ expressę partes duas, Myrrhā Crocūq; tere, mulsum admisce, ad solem coquito, eoq; dolentes punge, sit autem in uase æneo.

QVONAM MODO VVLVAE strangulatio cognoscatur.

DIgitis preme, & siqdē sentiat, ea est, si nō, cōuulsio est.

AD HYDROPICOS POTIO.

MEconij, id est, succi papaueris in pilas adformati acetabulum atticum.

POTIO.

SQuamæ melas tres latitudine cū farina triticea tenuissima adglutina, leui, tere, catapotij instar conuolue, datoq;.

VT VENTER INFRA PURgetur, & á stercore mundet̃.

IN caricas singulas Tithymalli guttas septem instilla, etiā

ſi pueris detur, deinde in nouo uaſe compone, & recōde, ſic'q; affecto ante cibum dato. Meconiū item tere, aquam infunde & percola, farinā ſubige,* Itriū coque, mel coctum infunde, edēdum'q; hydropicis exhibe. bibant uinū dulce, aquoſum uel aquam mulſam dilutam. Meconium ab excrementis collectum reconde & cura.

* ἴτριον. quid ſit. uide Galenū li. priore. περὶ πτισάνης...

Hippocratis περὶ διαίτης ὀξέων. de ratione uictus in morbis acutis, libri quarti finis: quē Galenus Hippocratis eſſe non putat.

GALENI

τέχνη ἰατρικὴ, id est, Ars medicinalis, interprete Nicolao Leoniceno.

RES sunt omnes *doctrinæ q̃ ordini inhærent. Prima quidẽ ex notione finis, quæ [a] per resolutionem fit. Secũda ex cõpositione constat eorum quæ ex resolutione fuerint inuenta. Tertia [b] ex diffinitionis dissolutione, cui nunc incumbimus. Licet autem huiuscemodi doctrinam appellare, non tantum diffinitionis *dissolutionẽ, sed & explicationem, ut nonnulli uocarunt, uel resolutionẽ, uel diuisionem, uel, ut nonnulli alij, explanationem, uel expositionem, ut alij. Conati

*διδασκαλίαι.

[a] κατὰ ἀνάλυσιν.

[b] ἐξ ὅρου διαλύσεως.

*διάλυσιν

ſunt & Herophiliorũ quidã talẽ facere doctrinã, quemadmodũ Heraclides Erythræus. Conati ſunt & eã quæ per cõpoſitionẽ, & ipſi Herophilij, & q̃dẽ Eraſiſtrati ſectatores, & Athenæus Attaleus. Neminem tamen ante nos, eã quæ orit̃ à notione finis, ſcripſiſſe comperimus, ex qua omnes artes * uia quadã, atq; ordine conſtituunt̃: ſed illam quidẽ alio ꝑtractauimus loco. [a] Hic uero diffinitiuam faciemus doctrinã, quæ quãtũ ab ea quæ ex reſolutione conſiſtit, & dignitate, & ∵ ipſo docẽdi ordine linquit̃, tantum & ad totius * compendiũ, & ad [a] ſingulorũ memoriam præſtare inueniet̃. Sufficienter enim facillime memoriæ cõmendantur ex diffinitionis diſſolutione uniuerſa. Quoniã totius artis capita in ſe optima diffinitio complectitur, quam quidam ſubſtan-

tialem

* κατὰ μέθοδον. i. ſecundum uiam cũ ratione.

[a] Lib. de cõſtitutione artis.

∵ καὶ μεθόδῳ.

* σύνοψιν. i. cõprehenſionem.

[a] Particularium.

tialem uocant, ex aduerſo diſti-
guẽtes aliȷ̈s, quæ *notionales ap-
pellantur. Illæ ſiquidem ab his
quæ accidũt rebus diffinitis, hæ
uero ab ipſa ° eſſentia conſtituun-
tur. Elaborata autem eſt à nobis
particulatim, & in pluribus con
ſcripta tractatibus totius medi-
cinæ contemplatio. quibus uti
quis poſſit ad triplicem doctri-
nam. Nunc uero diffinitiuã ag-
grediemur, hoc unum præfati,
quòd ſolum capita, & quædam
ueluti concluſiones eorum, quæ
alibi * latius ſunt demonſtrata,
nunc à nobis dicentur.

*Intellectuales.

° Substantia.

* κατὰ διέξοδον. Gale. lib. 3. epidemiorũ doctrinam per diexodũ factam ab ea diſtinguit, qua in exponẽdis aliorũ libris utitur.

QVID EST MEDICINA. Cap. ij.

Medicina eſt ſcientia ſalu-
briũ, & inſalubriũ, & neu-
trorum. nihil uero differt & ſi
quis ægrorum dixerit. Nomen
uero ſcientiæ communius, non
autem propriæ accipere opor-

tet. Salubre autem, & insalubre, & neutrum, unumquodque tri- pliciter dicitur: hoc quidē ut cor- pus, hoc autem ut causa, hoc ue- ro ut signum. Etenim corpus, quod sanitatem natura suscipe- re aptum est: & causam, quæ ean dem efficere, uel conseruare: & si- gnum, quod potest indicare: hęc omnia Græci salubria appella- re consueuerunt. Eadem ratione & susceptiua morborū corpora, & eosdem efficientes, conseruan tes'que causas, & signa indicātia, insalubria uocāt. Nec aliter cor- pora neutra, causas signa'ue di- xerunt. Et secundum primam quidem rationem, atque præci- puam causarum salubriū est me- dicina scientia, propter eas autē, & aliarum secundo quidem loco insalubrium, & tertio neutrarū. Et post has eodem modo cor- porum, primo quidem, & hic sa

lubrium, secũdo loco insalubriũ, tertio neutrorum. Itidem de signis dicẽdum. In actionibus autem, prima quidem est corporũ cognitio quæ habetur ex signis, post hæc earum quæ in ipsis inuentio causarum.

QVOT MODIS DICITVR effectiuum, indicatiuum, & susceptiuum. Cap. iij.

SEd quoniam & effectiuũ, & indicatiuum, & susceptiuum dupliciter unumquodque dicitur, hoc quidem simpliciter, hoc uero ut nunc, nosse oportet amborum esse medicinæ scientiam. Ipsum uero simpliciter duobus dicitur modis, & quòd semper & quòd plurimum: de quorum utroq; medicina ꝑtractat. Neutra uero & causa, & corpus, & signũ, & quod simpliciter dicit̃ & quod ut nũc, tripliciter unum

quodque appellatur: hoc quidem quia nutrius contrariorum est particeps, hoc uero quia utriusque, hoc uero quia aliquando huius, aliquando illius. Horum autem ipsorum secundum, rursus duobus dicit̃ modis, aut quia utrunque contrariorum ex æquo participat, aut quia aliquãdo plus alterum. Est uero & in tota diffinitione, si uerba animaduertimus, ambiguitas quædam. quã & ipsam dissoluere oportet. Cum enim dicitur medicinam esse sciẽtiam & salubriũ, & insalubrium, & neutrorũ, significatur & quòd omnium particularũ, & quòd quorundã, & qualiũ. Sed omnium quidẽ infinitum quoddã est, atq; impossibile, quorundã diminutum, atq; artificio carens. qualiũ uero artificiosum pariter, atq; sufficiẽs ad omnia artis particularia, quod

etiã dicimus in medicinæ diffinitione cõprehendi. Primũ igitur de corporibus dicere aggrediemur, qualia nã sint, & salubria, & insalubria, & neutra post hæc de signis, & causis disseremus.

DE CORPORE SALVBRI. Cap. iiij.

SAlubre simpliciter corpus est quod ab ipso naturę ortu *bonam habet temperaturã in simplicibus, & primis particulis, atque in his quæ ex illis componuntur instrumentis, est ° cõmoderatum. Salubre uero nunc, est corpus quod in præsenti est sanum. Est uero & hoc eo tempore quo sanum existit, bonã habens temperaturam, & commoderationem, non tamen optimam, at sibi proprium. Ipsius uero salubris simpliciter corporis, tale qdem est semper id quod est optima temperantia præditũ, ac ma

*εὔκρατον.

°σύμμετρον.

xime est cõmoderatum. Vt mutum autem quod à constitutione optima non ualde admodum deficit.

DE CORPORE INSALUBRI. Cap. v.

INsalubre uero simpliciter est corpus quod ab ipso ortu naturę, uel in cõsimilibus partibus *malam habet temperaturã, uel in instrumentarijs ⁂ incommoderationem, uel utrunque uitium. Insalubre uero nunc est corpus quod eo tẽpore, quod tale dicit, ægrotat. Neq; obscurũ est, quòd & hoc ipsum, eo quo dicit tempore ægrotans, uel in consimilibus malam habet temperaturã, uel in instrumentarijs incommoderationem, uel utrunq;. Est uero & semper insalubre, quod ex ipso naturæ ortu uel pessimã habet temperaturam in simplicibus, & primis particulis omni-

* δύσκρατον.
⁂ ἀσύμμετρον.

bus, uel aliq̃bus, uel his quæ obtinent principatum, uel in instrumentarijs, incõmoderatum existit. Similiter autem in his, uel omnibus, uel aliquibus, uel illis q̃ obtinent principatum. Vt multum uero insalubre est corpus quod ab huius quidem uicio recedit, nondum tamen mediocritatem attingit.

DE CORPORE NEVTRO. Cap. vi.

QVoniam uero & neutrum corpus tripliciter dicebat̃, unum quidem quod neutrius erat extremæ dispositionis particeps, aliud autem quoniam utriusque, aliud quoniam aliquando huius, aliquando uero illius. Iuxta primum significatum neutrũ erit corpus, qđ exq̃site mediũ est, & saluberrimi, & insaluberrimi corporis; & huius hoc

quidem ſimpliciter tale, quod ab ipſo ortu naturæ ita eſt conſtitutum, hoc uero ut nũc, quod in præſenti tempore medium exquiſite exiſtit ſaluberrimi, atque inſaluberrimi corporis. Ipſius autẽ ſimpliciter, ſemper quidem tale eſt id, quod in omnibus ætatibus tale perdurat. Vt multum autem quod nonnullas recipit mutationes. Iuxta uero ſecundum ſignificatum neutrum erit corpus quod ab ipſo ortu naturæ contrarium ſimul eſt particeps diſpoſitionum, aut ſcilicet in una parte, aut in duabus differentibus. in una quidem ſi ſecũdum alteram * oppoſitionem effectiuarum qualitatum bonã habuerit temperaturam, uel etiam ſecundum utranque, ſed in formatiõe, uel magnitudine, uel numero partium, uel ſitu delinquat, aut contrà in his quidem

*ἀντίθεσιν.

recte se habeat, uel omnibus, uel quibusdã, peccet autem in temperatura: in differentibus uero partibus, & iuxta omnes oppositiones potest quidquàm simul particeps esse contrariorum. Et semper quidem tale quod per omnes ætates in eodẽ habitu perseuerat. Vt multum uero quod aliqua ex parte euariat. Ita uero & nunc neutrum erit corpus iuxta secũdum significatũ, quia uel parte in una hæc quidem ipsi salubria existunt. illa uero insalubria, uel in differentibus ita afficitur partibus. Iuxta uero tertiũ significatum neutrũ erit corpus, quod aliquãdo quidem salubre, aliquando uero insalubre* existit, ut nõnullis accidit, q in pueritia salubritate corporis uigẽt, quum uero ad iuuentutem peruenerint, insalubres euadũt, aut contrà. In uno autem tempore

* ἀμείβει. i. per uices.

quod ita eſt neutrum conſiſtere nequit:latius uero ſi accipiatur, cõtingit. Nouimus autem quòd nunc,dupliciter dicitur. Salubre igitur, & inſalubre,& neutrum corpus quot modis dicatur, & quale unumquodq; ſit, ſufficienter explicauimus. De ſignis uero deinceps dicendum.

DE SIGNIS SALVBRIBVS.
Cap. vij.

SVnt autem & ex his ſalubria quidem quæcunque præſentem indicant ſanitatem, & futuram prænunciant, & præteritam memoriæ ſubijciunt: inſalubria uero quę & * præſentem indicant ægritudinẽ,& ª futuram prænunciãt, ¨ atque præteritam memoriæ ſubijciũt. Eadẽ ratione neutra dicuntur, quæ neutram diſpoſitionem oſtendunt, prænunciant,& memoriæ ſubij

* διαγνωστικά.
ª προγνωστικά.
¨ ἀναμνηστικά.

ciunt, & quæ nihil omnino de dispositionibus indicãt, uel nihilomagis salubrem, quàm insalubrem dispositionẽ ostendunt, & partim quidem salubrẽ, partim uero insalubrem indicant dispositionem, & quę aliquando quidem salubrẽ, aliquando uero insalubrem, & hæc quoque secundum tria tempora, ueluti salubria, & insalubria appellantur. Vocantur autem nonnunquam à uetustioribus medicis hæc omnia signa * prænũciatiua, quãuis præsentiũ, ac præteritorũ indicatiua sint. Vsus uero nõ paruus ex prẹnunciatiuis, atq; indicatiuis: minor autẽ ex his q̃ memoriæ subijciunt. Cum uero sint salubria corpora, hęc quidẽ simpliciter, hæc uero ut nunc, quæ & bene ualentia dicuntur, salubrium simpliciter corporum duplicem diximus esse differentiã;

* προγνωστικά.

quoniā nonnulla quidē ſemper, nonnulla uero ut multum eſſent talia, & ſemper quidē, quæ optimā conſtitutionem ſortita ſunt, ut multū uero, quæ non magnopere ab illa recedunt.

DE SIGNIS OPTIMAE conſtitutionis. Cap. viij.

HOrum autem dignotiones ſumendæ ſunt ab his, quæ ſecūdum eſſentiæ rationem ipſis inſunt, & ab his quæ ex neceſſitate conſequuntur, operationibus, *caſibusq́ꝫ, q proprie ° accidentia uocant. Ab eſſentia quidē ipſa eorum quæ optimā habent conſtitutionem, cōmoderatione conſimilium quidem, in caliditate, frigiditate, humiditate & ſiccitate. Inſtrumentalium uero, in quātitate, ac numero eorū ex q̄bus componunt, ac pręterea formatione, ſitu partiū ſingularū,

* συμπτωμάτων, ° συμβεβηκότα.

ac totius instrumenti. Ex his uero quæ ex necessitate consequuntur cõsimilia, quantum quidem attinet ad tactum à mediocritate, quæ in mollitie, ac duritie consistit. Quantum uero ad aspectũ, à colore optimo, & leuitatis, atque hispiditatis mediocritate. In operationibus, à pfectione, quã & ipsorum uirtutẽ appellamus. Ab his uero quæ instrumentarias partes consequuntur, à commoderatione, & pulchritudine omnium totius corporis instrumentorũ, ac preterea earum quę ipsis insunt uirtute operationũ. Optimæ igitur constitutionis corporum signa indicatiua sunt hæc. Eorum autem quæ ab ipsa deficiunt, & adhuc tamen salubria existunt, nonnulla quidem in consimilium temperatura uiciũ aliquod paruum habent, nõnulla uero in instrumẽtariorum

cõmoderatione,& hoc quoq; p̃=
exiguũ. Accidit autẽ hoc uel in
omnibus,uel in aliquibus. aut in
utriſq;. Viciorum uero genera
eadem ſunt his quæ uirtutẽ per=
ficiũt. Temperatura quidem in
conſimilibus. Numerus autẽ, &
formatio, & magnitudo, & ſi=
tus,in inſtrumẽtariis. Vtriſq; ue
ro cõmunis unitas, quã & ipſo=
ϰοινωνίαν. rum * continuitatẽ appellamus.
In his autẽ ipſis generibus ſunt
corporum inſalubrium uicia ſe=
cundum utrunq; inſalubritatis
modum. Terminus autem qui
utrunque diſtinguit, eſt opera=
tionis læſio ſenſibilis. Quæ uero
ab optima corporũ conſtitutio=
ne breue aliquid deficiunt, re ue=
ra quidem & ipſa in aliquo ſunt
offenſa,non tamen id ſenſu com=
prehenditur. Diſtinguuntur ue=
ro ex eo, quod magis, minus'ue
in operationibus exiſtit, ac quia

cauſis* quæ ægritudinē pariunt, non æque reſiſtunt. Quæ autem ſimpliciter inſalubria ſunt corpora, diſtinguuntur ob id, quòd facile à cauſis[a] quæ morbos committendi uim habent, ſuperanť, & quoniã in[··] uigore operationum plurimũ deficiũt. In medio autem amborum collocãtur ea quæ neutra* ſimpliciter appellantur, & cum latitudine quadã. Quo fit ut tota ſanitatis latitudo in tres partes, quarum ſingulæ latitudinem habent non paruam, diuidatur. Erit autē prima quidē ſalubrium corporum, ſecunda neutrorum, tertia inſalubriũ. Poſt quæ deinceps ſequuntur quæ iam ægrotant corpora, quæ ſenſibilibus operationũ læſionibus diſtinguunť. Quę igitur *dolore infeſtanť, & quorũ motus ſunt uicioſi aut omnino interierunt, manifeſtas habent de-

*In ſalubribus.

[a] In ſalubribus.

[··] κατὰ τὴν ἀρετὴν. i. in uirtute.

*&

*ὀδυνῶσι

terminationes. Quæ uero imbe-
cilles edunt operationes, in *ma
gnis quidē diſtantijs facile diſcer
nuntur, in paruis uero ambigua
ſunt: atque idcirco in eo genere
noxæ collocat̃, quæ neutrius cō-
trariorum participat diſpoſitio,
quam & ipſam neutrā diximus
appellari, ita tamen ut horum o-
mnium ſenſus ſit iudex, non ipſa
natura rerum inſpiciatur, ne pe-
riculum ſit in dogma ° perpetuæ
paſſibilitatis incidere, & quidē
ſigna ſanorū corporum. Sed quę
inſalubria, ſalubriaq́;, & neutra
exiſtunt quātitate ᵛ diſtantiæ dif
ferent duobus inuicem cōtrarijs
terminis à nobis ſtatutis, opti-
ma uidelicet cōſtitutione corpo
ris, & nuper facta ægritudine, ac
deinceps cōſyderātibus utri eo-
rū uiciniora ſunt * ea q̄ ad examē
corpora ueniunt. Quæ enim ꝓ-
ximiora ſunt optimæ conſtitu-
tioni,

* ταῖς ἀποστάσεσιν.

° ἀπαθείας.

ᵛ ἀποστάσεως.

* τὰ δοκιμαζόμενα. i. de quibus exquirimus.

tioni,salubria: quæ uero ab hac longius distant, atq; ad ea q̄ iam ægrotant magis accedūt,insalubria,quæ autē intermedia, atq; æqualiter ab utrisque distare uident̄,neutra. Optimæ igit̄ constitutionis corporis indicia explicauimus. Eorꝝ uero quæ ab ipsa deficiūt,totidē sunt numero genera,q̄ in magis,& minus secari possunt. Cū autem in tres *latitudines diuisa sint, corporis insalubris simpliciter indicia trademus: ex his enim & reliquæ duæ latitudines innotescēt. Generaliter igit̄ prius à nobis in eo quem de optima cōstitutione sermonē habuimus,spāliter autē nunc dicet̄,si prius partes diuiserimus.

*μέρη.i.partes.

QVOT SVNT DIFFEREN tiæ partium. Cap. ix.

SVnt uero earum quatuor uniuersæ differētiæ: quoniam

nonnullæ earũ principia existũt, aliquæ uero ab ipsis originem habent, aliquæ nec aliarum gubernationi præsunt, necq; aliunde gubernantur, quũ insitas habeant à natura potentias, à quibus reguntur: quędam uero sunt quæ insitas simul, & aliũde emanantes habent. Principia igitur sunt, cerebrum, cor, hepar, testiculi. Ab illis uero ortum habent, atq; eisdem subministrant, nerui quidem, & spinalis medulla cerebro: cordi uero arteriæ, hepati, uenæ: ipsa uero seminaria uasa testiculis. Quæ autem à seipsis gubernantur, sunt, cartilago, os, copula seu ligamentum, membrana, adenes, adeps, caro simplex. Reliquæ uero partes, cum unà cum istis habeant ex seipsis

* διοίκησιν. *regimen, arterijs, neruis, & uenis insuper eguerunt. Capillorũ autem, atque unguium necq; re-

gimen ullũ eſt, ſed generatio tantummodo. Hæ igitur ſunt partium differentiæ.

DE SIGNIS CEREBRI. Cap. x.

INdicia autem ſingularũ temperaturæ ſumpto à cerebro initio, deinceps dicemus. Sũt uero quinq; inſita genera quæ ipſius naturam oſtendunt. Primũ quidẽ totius capitis diſpoſitio. Secundum uero ſenſibilium operationum uirtus, & uicium. Et tertium actiuarũ. Quartum * earũ quæ tenent principatũ. Et quintum naturalium. Aliud uero genus præter hæc omnia, ° ea quæ extrinſecus aduenit alteratio. Et quidem totius capitis diſpoſitio ex magnitudine, & figura ſumit, atque capillis.

* ἡγεμονικῶν.

° ἢ ἀπὸ τῶν ἔξωθεν αὐτῷ προσπιπτόντων ἀλλοιώσεις. i. abijs quæ extrinſecus ipſi incidũt alteratio.

DE PARVITATE ET MAGNITUDINE CAPITIS. Cap. xi.

PAruum igitur caput uicioſę conſtitutionis cerebri proprium eſt indicium. Magnũ uero nõ neceſſario indicat bonam cerebri * compoſiturã. Sed ſi quidem ob ᵃ inſitæ uirtutis robur, q̃ multam, atque optimã materiã afformauerit, eueniat, optimum eſt ſignum. at ſi ob materiæ tantũ multitudinẽ: haudquaquàm bonum. Diſtinguenda uero ſunt hæc, & ex figura ipſa, & ex his quæ ab eo habent ortum. A figura quidem ipſa, ſi concinna: ſemper enim hoc bonũ eſt ſignum. Ex his autẽ quæ ab eo ortum habent, ᵃ ſi ualida eſt ceruix, & ſi alijs oſſibus optime cõſtet, atque omnis præterea neruoſa ſubſtantia boni ſit habitus, ac robur habeat intentũ. Propria autẽ capitis figura eſt, ueluti ſi excogitares ſphærã exquiſite rotundam, ex cæra conſtructam, * paulatim

* κατασκευῆς i. conſtitutio,
ᵃ ἐγχωρίου.
ᵃ κρατεραύχην.
* ἀτρέμα. i. placide.

utrinq; depressam. In hac enim necesse est, ut posteriores, prioresue partes plus gibbæ fiant, quam sphæræ conueniat. Quæ uero utrinq; consistunt, magis rectæ. Quòd si ea quæ secundū occiput eminentia minuat̃, simul intueri oportet neruos, atque ceruicem, unà cum ossibus aliis. Nam si secundū naturam constiterint, materiæ defectu, non uirtutis imbecillitate contingit. Illis uero non recte se habentibus, principium est debile, sed magna ex parte defectus qui occipiti eueniunt, consequitur eorum quæ antediximus imbecillitas, rarissimeq; aliter euenire consueuit. Caput etiam quod secūdum occiput in acutiem tendit, animaduertere oportet, hisdem adhibitis distinguendi rationibus, quibus antea in capite grandiori facto utebamur. Vt plurimū uero. & hic

optimum est signum figura con
cinna* eius partis, quæ cerebro
adhæret, quam nonnulli medici
posterius cerebrū appellare con
sueuerunt. quemadmodū & po-
sterius existit ea sutura quæ Græ
cæ litteræ Λ formam habet præ
finitā. Est uero huiusmodi pars
spinalis medullæ principium, &
eius ratione neruorum omnium
qui actionibus obseruiunt. Ipsa
autē pars posterior per seipsam
paucos admodū sensitiuos obti-
net neruos, plurimos uero acti-
uos: sicuti & anterior, sensitiuos
q̄dē plurimos, paucos admodū
actiuos. Quare ubi bene fuerit
affecta utraq; pars, robustas ha
bebūt eas q̄ ab ipsis* deriuatio-
nes. Eędem quoq; distinctiones
adhibēdæ sunt ad partes capitis
anteriores ad frontē attinentes,
quæ etiam ad posteriores, earū-
dē'q;, & paruitatē, & magnitu-

* παρεγκεφαλίς.

* ἀποφύσεις i. appendices adnascētes.

dinē inſpicere oportet, atque itidem figurã, & ſenſus ibi collocatos, uiſum, guſtũ atq; odoratum. Hæc enim ſe inuicē indicãt, atq; atteſtantur, & quæ à principiis oriuntur, principii uirtutem, uel uicium, & principium eorũ quæ ab ipſo naſcuntur.

DE OPERATIONIBVS obtinentibus principatum. Cap. xij.

EArum autem operationum quæ obtinent principatum, uirtus, ac uiciũ ſunt ipſius principii ſeorſum tantummodo indicia. Voco autē operationes principatum obtinentes, quæ à ſolo principio proueniunt. *Ingeniũ * ἀγχίνοια.
quidē igitur, ° ſubtilem cerebri: ° λεπτομέρους.
ſubſtãtiam indicat: tarditas uero ¨ intellectus craſſam: diſcendi ¨ διανοίας.
uero * facilitas, formarũ facile ſu * παχυμέρους.
ſceptiuam: memoria autē, ſtabi-

lem, ac firmam: ſicuti & diſcendi difficultas, * formarũ non facile ſuſceptiuam: & obliuio, fluidã. Mobilitas quoque in opinionibus, calidã: ſtabilitas autẽ frigidam. Adhuc autẽ duo indiciorũ genera mihi uideor prętermiſiſſe, de quibus ſum ab initio me dicturũ pollicitus, quorum alterũ ad opationes attinet naturales, alterum uero ad ea quæ extrinſecus occurſant. Erit autem in utriſq; ſermo cõmunis.

* δυστυπώτου.

SIGNA BONAE TEMPERATURAE CEREBRI. Cap. xiij.

a εὔκρατος.

Si* quidem cerebrũ ſortiat̃ bonam quatuor primarũ qualitatum temperaturam, omnia quæ diximus habebit moderata, & excrementa q̃ uel per palatum, uel aures, uel nares, uel oculos expurgantur, hæc quoq; modice ſe habebũt, atq; ab his quæ extrinſecus occurſant minime lę

detur, quæ ſcilicet uel calefaciũt, uel frigefaciunt, uel humectant, uel exiccant. Talibus igitur capilli capitis: cum adhuc ſunt infantes *ſubruffi, cum uero pueri, ſubflaui, ª cum iam adoleuerint flaui fiunt, medijque ſunt inter eos qui omnino ſunt criſpi, & ſimplices: non tamen facile caluitium patiuntur. Quæ uero dicuntur ac poſterius dicenda indicia ſunt, accipere oportet, ut in bonam habentibus temperiem habitationibus. Quæ autem ad capillos attinent, non ad locorum tantum, ſed ad humorum quoque temperaturam, qui cerebri temperaturæ proportione reſpondent, ſunt referenda. Si uero calidius ſit quàm oporteat, in altera uero oppoſitione bonam habeat temperaturam, ſi quidem in caliditate exceſſerit, omnia quæ dicentur, ualidiora erunt in-

* ὑπόπυρροι.
ª ὑπόξανθοι

dicia, sed si paruus fuerit excessus imbecillia. Communis autẽ hæc ratio statuatur in omnibus partibus, quarum intemperaturis uniuersis indicia sumus tradituri.

SIGNA CALIDI CEREBRI. Cap. xiiij.

DEinceps igitur signa cerebri caliditatis, præter ea quę nuper diximus, sunt, quòd ea quę circa caput omnia rubicunda, & calida magis, & quæ in oculis uenę sensui patent. Capilli quoque, in his statim in lucem æditis habẽt in capite ortum. & quum plurimum in caliditate à mediocri tẽperatura recesserint, nigri, & robusti, & crispi fiunt. Cũ uero non multum, subflaui quidem ab initio fiunt, deinde nigricant, ac progrediẽtibus ætatibus caluitium patiũtur, atq; eo magis qui plus modico sunt calidiores. Excre-

menta uero quæ per palatum & nares, & oculos, & aures, pauca, &* concocta ipsis existũt, quum integrã habuerint sanitatem. cũ uero eis caput repletur, continuo enim actum præsertim, cum nullam uictus seruauerit rationem, tale quid eis accidit, plura quidẽ in ipsis excrementa, atq; [a] incõcocta generantur, implenturq;: atque aggrauantur eorum capita à ¨ calidis cibis, & potibus, odoribus, atq; hisce omnibus quæ extrinsecus occursant, in quorũ numero est, & qui nobis circunfunditur aër: sed præterea magis, si non solum natura calida, sed etiã humida talia extiterit. Breuibus autem somnis huiusmodi temperaturæ contẽtæ sunt, * neq; admodum profundis.

* πέπονα, matura.

[a] ἀλλ' οὐκ ἄπεπτα, sed nõ incocta.

¨ θερμαινόντων, calfacientibus.

* πρὸς τὸ μηδὲ βαθεῖς αὐτοὺς γίνεσθαι.

SIGNA FRIGIDI CEREBRI. Cap. XV.

FRigidioris uero, quàm oporteat, cerebri indicia sunt, plura in proprijs meatibus excrementa, & capilli recti, & ruffi, & stabiles, & qui longo post natiuitatem tempore nascuntur tenues, atque ab initio* male nutriti, & facile à causis frigidis offenduntur, atque hoc ipso offensionis tempore ° distillationibus, & grauedinibus capiuntur, neque si tetigeris, partes ad caput attinentes admodum calide sentiuntur, neque si inspexeris, rubicundæ apparent, & oculorum uenæ omnino uisum effugiunt, & ¨ somnolenti quodammodo sunt.

* ἄτροφοι.

° καταῤῥοις τε καὶ κορύζαις.

¨ ὑπνωδέστεροι. somnolentiores.

SIGNA SICCI CEREBRI.

Cap. xvi.

SIccioris autē cerebri indicia sunt paucæ superfluitates effluentes, & sensuum perspicacitas. Sunt autem ad uigilias prompti, & capillos habent robustos,

& qui celerrime eis ſtatim innaſcunt. Criſpi autem potius ſunt, quàm recti. Cito autẽ calui fiũt.

HVMIDI CEREBRI INDICIA. Cap. xvij.

HVmidioris uero cerebri indicia, capilli plani, et nequaquàm calui fiunt. ſenſus autẽ* turbulenti, & excrementorum multitudo: ſomni multi, atq; profundi. Et hæ quidem ſimplices ſunt intemperaturæ.

* ἀχλυώδεις tenebricoſi.

SIGNA CALIDI, ET SICCI cerebri. Cap. xviij.

COmpoſitæ autẽ, primum calida, & ſicca, ſecundũ quam, & ſuperfluitatibus carent, & ſenſibus uigent, & plurimum uigilànt, & cito calui fiunt, & prima quidem capillorum generatio celerrima eſt, ac plurimo abundãs alimento. Capillos uero habent nigros, & criſpos, & tangentibus caput, calidi ſentiuntur, &

ſunt rubicundi uſque ad ætatem conſiſtentiæ.

SIGNA CALIDI, ET HVmidi cerebri. Cap. xix.

SI uero humiditas adiungatur caliditati, parum utriſq; qualitatibus ſuperantibus mediocritatem, color bonus,* & quæ circa oculos calidiora, uenæ magnę & plura excrementa, & mediocriter cocta, & capilli recti, ſubflaui, & non facile calui fiunt. Implentur uero atque aggrauantur eorum capita à calidis. At ſi humectentur, protinus multo magis excrementorum habent multitudinem. Et ſi plurimum caliditas, atq; humiditas creuerit, his caput eſt *ægritudinibus obnoxium, atque excrementis abundans, & quod facile à calefacientibus, atque humectantibus offendatur. Auſter uero ſemper eis

* καὶ θερμότης καὶ αἱ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς φλέβες μεγάλαι, & caliditas, & quæ in oculis ſunt uenæ magnę.

* νοσώδης .i. morbidū.

aduerſatur, atque optime in aquilone ſe habent, non tamen diu uigilare poſſunt: & cum ſe ad ſomnum conuerterint, ſimul graui ſomno tentantur, & uigilant, & ſomnia habent imaginationibus plena, uiſus eis turbulenti, neque ſatis ſenſibus uigent. Quòd ſi plurimum in caliditate cerebrum à mediocritate receſſerit, paululũ autem humidius extiterit, calidę temperaturæ indicia prę ſe feret, cum quibus leuia quædam humiditatis ſigna coniungentur, uelu ti ſi longe quidem humidius, paululum uero calidius, uehementia quidem erũt, ac manifeſta humiditatis indicia, debilia autem caliditatis. Cõmunis uero hæc ratio in omnibus cõpoſitis intemperaturis exiſtit.

SIGNA FRIGIDI, ET SICCI cerebri. Cap. XX.

FRigidæ uero, & ſiccæ cerebri intemperaturæ, frigidũ & minime coloratum ſui ratione caput reddunt. Semper enim memoria repetenda quæ à nobis ab initio eſt diſtinctio poſita, ut præterea aduertamus quantum ex humorum temperatura alterentur quæ circa ipſum conſiſtunt. Protinus autem huiuſcemodi temperaturæ uenis carentes habent oculos, & à cauſis frigidis facile læduntur. Quare & inæquali ſanitate fruuntur, quoniam nonnunquam * leuiſſima habent capita, & excrementorum moderatos effulſus, nonnunquàm uero, & grauedinibus, & diſtillationibus minima ex cauſa capiuntur.

ἠκωφότατοι, ſtupida, obtuſa. Interpres uidetur legiſſe, κουφότατοι.

DE SENSIBVS.

Cap. xxi.

SEnſus autem eorum in iuuentute quidem omnes uigẽt, at-

que omni uitio carent, ſed progrediente ętate cito marceſcunt. Et ut ſummatim dicatur, omnes celerrimam circa caput ſenectutem oſtendunt. Quare & cito cani fiunt. Capilli uero ipſis quidẽ genitis uix exeunt, & male nutriuntur, & ruffi ſunt: in progreſſu autem ætatis, ſuperante magis frigiditate caliditatem, quàm ſiccitate humiditatem, multum nõ calueſcunt Eeontra uero ſi contigerit ſiccitatem quidem plurimũ dominari humiditati, frigiditatem uero caliditati, parum calui fiunt hi.

SIGNA CEREBRI FRIGIDI, & humidi. Cap. xxij.

HVmidæ uero, & frigidæ cerebri intemperaturæ faciũt homines ^ graui ſomno tentari, & ad ſomnum facile conuerti, ſenſibus quoque minime uigentes, atque excrementis redundan

* κωματώδεις.

tes:& qui caput frigiditati, ac repletioni habent obnoxium, ac diſtillationibus, & grauedinibus facile tentantur, neque tamen hi calui fiũt. Hęc igitur indicia ſunt cerebri temperaturæ, à quibus ſi progrediaris ad unumquodque ſenſorium dignotiones trãsferre licebit.

DE OCVLIS.

Cap. xxiiij.

SEd ſufficiet de oculis dũtaxat facere mentionem. Quicunq; tangẽtibus quidẽ manifeſte calidi exiſtunt,* & facile à crebro motu ciẽtur, & uenas latas habẽt, hi calidi omnes ſunt. Frigidi uero, his contrarij. Et humidi quidem molles ſimul, & multa humiditate pleni. Sicci uero duri ſimul, & aridi. ᵃA ſimilibus autẽ ſuæ temperaturæ cauſis facile offenduntur, iuuantur autẽ ¨ à modico contrariorum uſu. Sed hoc quidem

* καὶ κινοῦνται ῥαδίως τὲ καὶ πολλάκις, i. et tũ facile tũ crebro mouentur.

ᵃ αὐχμηροί τε ἅμα καὶ σκληροί, i. ſqualidi ſimul & duri

¨ ἐμμέτρῳ, mediocri.

commune in omni cuiuſcunque partis temperaturæ dignotione oportet meminiſſe.

DE MAGNITVDINE OCVlorum. Cap. xxiiij.

MAgnitudo oculorum quidem ubi concinnitas, & operationũ uirtus, multitudinem bene temperatæ ſubſtãtiæ oſtendit, ex qua ſunt conformati: quæ ſi deſint multam quidem ſubſtantiam, non tamen bene temperatam oſtendunt.

DE PARVITATE OCVLOrum. Cap. xxv.

PAruitas uero oculorum, adiuncta quidem concinnitate, ac uirtutum operatione paucam quidem, ſed bene temperatã ſubſtantiam oſtẽdit, ex qua ſunt cõformati. Si uero ſociam habuerint inconcinnitatem quandam, atque operationum uicium: tunc

paucam ſimul ac uitioſam mate riam oſtendunt.

DE COLORE OCVLORVM. Cap.xxvi.

QVæ uero ad colores attinent, ita diſtinguere oportet. Glauci quidẽ oculi, qui pura humiditate, ac non multa præfulgent, tales fiunt ob ſplẽdidi luminis abundãtiam. Econtra uero nigri, & qui intermediam naturam ſeruant, cauſas quoque intermedias habent.

DE GLAVCEDINE ET NIgredine oculorum. Cap. xxvij.

GLaucus igitur oculus fit, uel propter magnitudinem, uel propter ſplendorem humoris, qui à Græcis cryſtalloides nominatur: uel propter ſitum prominentem, aut propter tenuis & aquei humoris: *qui in pupilla exiſtit, paucitatem, & puritatem: at

que omnibus quidem in unũ con
uenientibus, fit glaucißimus ocu
lus. Quòd si aliqua adsint, aliqua
uero non, tunc maior, minor'ue
glaucedo contrahitur. Niger ue-
ro oculus fit, aut ob paruitatem
crystalloidis, aut propter profun
dum situm, uel quoniam splendi
dus, ac fulgidus exquisite nõ est:
uel quoniam tenuis humor, uel
superabundat, uel purus non ex-
istit, uel propter unam aliquam
ex his, aut propter omnes fieri
consueuit. In ipsis autem magis,
& minus, ut antea diximus, re-
peritur. Tenuis igitur humor
quo magis ad aquæ naturam ac
cedit, & superabundat, humidio
rem oculum ostendit: quemad-
modum si craßior, ac minor fiat,
sicciorẽ. Crystalloides autem, si
quidem durior existat, sicciorem
efficit oculum: si uero mollior, hu
midiorem, sic & si plus modico

tenuem humorẽ excesserit, sicciorem: si autem defecerit, cõtrariũ.

DE CORDIS TEMPERATURIS. Cap. xxviij.

DE cordis autem tẽperaturis deinceps dicendum est. Si prius hæc in memoriam reuocauerimus, quòd unamquanque partem seipsa, uel calidiorem, uel frigidiorem, uel sicciorem, uel humidiorem dicimus factam, non alicui rei alteri comparentes.* Vtcunque enim extiterit cor natura frigidius, multo sane calidiorem temperaturã possidebit calidissimo cerebro.

* ὅπως γὰρ ἂν ἡ καρδία γένηται τινὶ φύσει ψυχροτέρα.

SIGNA CORDIS CALIDI. Cap. xxix.

CAlidioris igitur cordis, ut admodum qui ei proprius est, atque conueniens, indicia quædam sunt inseparabilia, & propria, magnitudo respirationis,

& pulsus uelocitas, & frequentia, & audacia, & ad actiones natura prompta.* quòd si multum in caliditate excesserit, tunc °furibunda quædam iracundia, & temeritas adsunt. Est autẽ his thorax hispidus, & præsertim pectus, & quæcunque ∵ ilijs partes ꝓximiores. Magna uero ex parte calidi cordis temperatura, uniuersum corpus calidum reddit, nisi hepar uehementius * obstiterit. Dicemus autem paulo inferius totius corporis indicia. Est quidem & latitudo thoracis caliditatis indicium, nisi & hic quoque cerebrum plurimum obstiterit, quoniam ° ei magna spinalis medulla respondet: tantæ uero erunt uertebræ, quanta & spinalis medulla, quare et spina uniuersa. Configitur uero thorax ad eã spinæ partẽ quæ metaphrenon, id est, dorsum dicitur, tanquàm

* ἄοκνοι.

° ὀξυθυμία τε καὶ μανιώδης θρασύτης, ira præceps, & furiosa temeritas.

∵ καθ' ὑποχόνδριον.

* ἀντιπράττει, in cõtrarium nitatur.

° καὶ τοῦ νωτιαίου μέγεθος ἀνάλογον ἐστὶν ἐκείνῳ, i. spinalis medullæ magnitudo ei ꝓportione respondet.

ad carinã nauis: quare necessario eius longitudo æquabitur dorso, latitudo uero erit pro uertebrarum ratione, quãdo ad proportionem earum crassitudinis fuerit constitutus. cum uero cordis caliditas superans perflauerit, ac dilatauerit, in primo sui ortu thoracem, erit eiusdẽ caliditati proportione respondens. Quare cum caput paruum, thorax autem latus extiterit, maximum hoc tibi fuerit cordis caliditatis indiciũ. Cũ uero magno existẽte capite, paruus fuerit, propriissimum hoc erit cordis frigidioris signum. Si uero capiti fuerit proportione respondens, tunc aliis signis de corde distingues, ex ipsius thoracis amplitudine nihil, assumens.

SIGNA CORDIS FRIGIDI.
Cap. xxx.

IN frigidiore uero corde pulsus minores existũt, quàm mo

do naturæ cõueniat: non tamen neceſſario tardiores, uel rariores. Reſpiratio autem, ſi quidem tãto thorax minor extiterit, quanto cor frigidius, pulſibus erit* pro-portionalis. Si uero maior fuerit, quàm pro frigiditatis uehementia: nõ minorem tantum, ſed etiã tardiorem, & rariorem naturam oſtẽdit. Tales autem timidi ſunt, & ſine audacia,° & ſegnes, & nudum pilis habẽt pectus. De eius uero paruitate diſtinguẽdum ut diximus prius. Eodem modo & de totius corporis caliditate.

* ἀνάλογον.

° καὶ λήθαργοι, ſomnolẽti, ueternoſi

SIGNA CORDIS SICCI.

Cap. xxxi.

COr autem ſiccius pulſus efficit duriores, & iram non promptam quidem, ſed feram, &∵ quæ non facile ſedari queat: magnaq́ꝫ ex parte uniuerſum corpus ſiccius exiſtit, niſi hepar obſtiterit.

∵ δύσπαυστον, implacabilem.

SIGNA CORDIS HVMIDI. Cap. xxxij.

COrdis uero humidioris si=gna, pulsus molles, & mores ad iram quidem procliues, sed talem, quæ facile sedari possit: & uniuersum corpus humidius existit, nisi hepar obstiterit. Secundum uero coniugationem qualitatum primarum* uiciosæ cordis temperaturæ ita se habent.

* δυσκράσίς τῆς καρδίας.

SIGNA CORDIS CALIDI, & sicci. Cap. xxxiij.

CAlidi, & sicci cordis, pulsus duri sunt, & magni, & ueloces, & a frequentes, & respirationes magnæ, & ueloces, & frequētes, & multo magis ad uelocitatem, ac frequentiā uergunt, thorace cordi non aucto proportionaliter. Hi uero præ cunctis pectus habent maxime hirsutum, & ilia. Ad actiones autem prom=

a πυκνοί.

ptiſunt, & iracundi, & ſubiti, & mores tyrannicos habent ad *furorem faciles, non facile uero placabiles. De totius autẽ corporis tẽperatura, & thoracis amplitudine, his quæ ante diximus proportionaliter eſt diſtinguẽdum.

* ὀξύθυμοι. ira præcipites.

SIGNA CORDIS CALIDI, & humidi. Cap. xxxiiij.

SI uero caliditas unà cũ humiditate dominabitur, minus quidẽ his quos antea diximus, hi ſunt hirſuti ad actiones uero nihilominus prompti, non tamen ferior eſt animus, ſed ad iram procliuis tantummodo: pulſus uero magni, ac molles, & ueloces, & frequentes exiſtunt. Et reſpiratio, cum thorax cordi fuerit proportionalis, eandem pulſibus formam ſeruabit. Si uero minor extiterit, tanto illis uelocior erit, & frequentior, quanto

& thorax minor extiterit. Si autem multa facta fuerit euersio in temperatura, ac si hoc præsertim in humiditate contigerit, præter ea quæ diximus. contingent etiã ex putredine morbi his q in ipsis fuerint humoribus corruptis, ac putrefactis. Expirationes autem maiores sunt, ac ueclociores inspirationibus, & *submissio arteriæ in pulsibus uelox.

*ἡ συστολή.

SIGNA CORDIS HVMIDI. & frigidi. Cap. xxxv.

HVmidioris uero, & frigidioris cordis, pulsus quidem molles, moribus autem nequaquam audaces, sed timidi, & segnes existunt. Tales etiam glabrum pectus habent, minimeq; iram retinent, sicuti & ad iram non admodum sunt prompti. Quæ uero ad thoracem, & uniuersum attinent corpus, distin-

guere oportet, ſicuti ea quæ ante diximus.

SIGNA CORDIS FRIGIDI, & ſicci. Cap. xxxvi.

FRigidius uero cor, & ſiccius, pulſus quidem duriores reddit, & paruos: reſpirationem autem, ſi quidem thorax paruitatem cordis frigiditati proportionalem habuerit, moderatam, ſi uero maior extiterit, raram ac tardam. Hi uero præ omnibus minime ad iraſcendum prompti. Cum autem coacti fuerint iraſci quibuſdam, retinent iram. Habēt autem maxime omnium nudum pilis pectus. De paruitate autem thoracis, ac præterea totius corporis frigiditate ſimiliter diſtinguendum. Vnum illud commune in hiſce omnibus memoria repetentibus, quòd quæcunq; de moribus, ſiue nunc, ſiue

quouis alio ſermone explicata ſunt ad temperaturæ cognitionem, non de optimis moribus, ac uiciosis, q ex philoſophia hominibus adueniunt, ſed de inſitis, ac naturalibus nos expoſuiſſe.

SIGNA CALIDI HEPATIS.

Cap. xxxvij.

HEpatis calidioris indicia, uenarum latitudo, *ruffa bilis abundantior, in conſiſtenti uero ætate etiã atra: calidior ipſis ſanguis, atq; eadem ratione corpus uniuerſum, niſi obſtiterit cor. His uenter, & ilia hirſuta.

* ξανθὴ, flaua.

SIGNA HEPATIS FRIGI.

Cap. xxxviij.

FRigidioris uero, anguſtia uenarum, pituita abundãtior, ſanguis frigidior, & totius corporis habitus, niſi à corde calefiat, uenter illis glaber eſt, atq; ilia.

SIGNA HEPATIS SICCI.

Cap. xxxix.

SIcciorís autem, ſanguis quidẽ craſſior, & minus abundans, uenæ duriores, et totius corporis habitus ſicccior.

SIGNA HVMIDI HEPATIS.

Cap. xl.

HVmidioris autem, ſanguis quidem abundantior, atq; humidior, uenæ autem molliores, ita uero & uniuerſum corpus niſi partes ad cor attinents obſti terint.

SIGNA CALIDI ET SICCI hepatis. Cap. xli.

CAlidioris uero ſimul, ac ſiccioris hepatis indicia, ilia plurimum hiſpida, ſanguis craſſior ſimul, ac ſiccior, ruffa bilis plurima eſt, conſiſtente autem ætate & atra, uenarum autem latitudo, & durities. Sic uero & uniuerſum corpus ſe habet.

Nam quæ ex corde caliditas ori-
ginem habet, poteſt obtundere
eam quæ ab hepate naſcitur fri-
giditatem, ſicuti & frigiditas ca-
liditatem. Siccitatem uero nō po
teſt humidius cor ad contrarium
habitum transferre. Media uero
inter has quæ dictæ ſunt, eſt ea
quę ab hepate humiditas oritur.
Magis enim à cordis ſiccitate ſu-
perat, quàm ſiccitas ab humidi-
tate: minus autem caliditate, ad-
huc uero multo minus frigidita-
te. Hæc enim inter omnes quali-
tates quæ ab hepate eueniunt, fa
cillime uincitur. Liquet aūt quòd
cum in unum conuenerint utriuſ
que principij temperaturæ, totū
exquiſite ſecundum illas affici-
tur corpus paulo uero inferius
ipſius dicentur indicia,

SIGNA HEPATIS CALIDI, & humidi. Cap. xlij.

Humi

HVmidius autē,ac ſimul calidius hepar, minus quidē quā calidius, & ſiccius ilia reddit hiſpida. Plurimum uero ſanguinis, & uenas amplas, habitū́q; calidiorē,atq; humidiorem facit, niſi obſtiterit cor. Si uero amplius in ambabus qualitatibus à naturæ modo recedat, à morbis qui ex putredine,ac* uiciosis humoribus fiūt, facillime capit̃. Adhuc autē magis ſi plurimū augeat̃ humiditas, caliditas uero nō ita. Si autē cōtra, parum qdē humiditas creſcat, plurimū uero caliditas, minime uicioſis humoribus laborant. * κακοχυμοις,

SIGNA HEPATIS HVmidi,& frigidi. Cap. xliij.

HVmidius autē, & frigidius hepar habet ilia glabra, ſanguinem uero ad pituitæ naturam accedentem generat,cum

uenarum angustia: sic & reliquum afficit corpus, nisi à corde ad contrariam naturam transferatur.

SIGNA HEPATIS FRIGIdi, & sicci. Cap. xliiij.

FRigidius autem, & siccius hepar cum pauco sanguine, & uenarũ angustia efficit corpus, atq; frigidius, & ilia glabra, nisi & hic cor dominetur.

SIGNA CALIDAE, FRIGIdæ, humidæ, & siccæ temperaturæ testiculorum. Cap. xlv.

TEmperatura uero testiculorum, calida quidem* ad uenerem procliuis est, & masculorũ generatrix, & fœcunda, celerrimeq; genitales partes obsepit pilis, simul autem & circũiacentes attingit partes. Frigidior uero contraria efficit. Et humida

* ἀφροδισιαστική. i. uenerea.

quidē multo & humido ſemine abundat. Sicca paucū, & modice craſſum generat ſemen.

SIGNA CALIDAE, ET ſiccæ temperaturæ teſticulorum. Cap. xlvi.

CAlidior uero, ac ſiccior, & craſſum ſemen habet, & fœcundiſſima eſt, quæ celeriter ab initio protinus ad coitū excitat animal. Sed & his genitales partes citiſſime hiſpidæ fiunt, atque omnes quæ circūſtant ſupra q̄dem * uſque ad umbilicum, infra uero uſque ad media fœmora. Petulca igitur eſt, & ad libidinē prona huiuſcemodi temperatura, ſtatim uero ſatiatur, & ſi cogatur, offenditur.

* ἄχρι τῶν κατὰ τὸν ὀμφαλὸν χωρίων.

SIGNA CALIDAE, ET humidæ temperaturæ teſticulorum. Cap. xlvij.

SI autem caliditas humiditati coniungatur, hirſuti quidem tales minus, plus uero ſemine abundant: nõ tamen plus cæteris appetunt, ſed minori detrimẽto præter modũ uenereis indulgẽt. quod ſi ſatis excreuerint & caliditas, & humiditas, non ſine detrimento à uenereis abſtinent.

SIGNA FRIGIDAE ET HVmidæ temperaturæ teſticulorum. Cap. xlviij.

SI uero frigidiorẽ, & humidiorẽ tẽperaturã teſticuli habuerint, partes circũpoſitæ glabræ ſunt, & tarde rẽ uenereã exercere incipiũt, *neq; pni ad actũ huiuſcemodi ſunt. Aquoſum uero, & tenue ipſis eſt ſemẽ, & infœcũdũ & fœminarum generatiuum.

* οὐδ᾽ ὁρμητικοί.

SIGNA FRIGIDAE, ET ſiccæ temperaturæ teſticulorum. Cap. xlix.

FRigidior uero, & ſiccior temperatura ſimilis quidẽ in reliquis eſt antedictæ. Craſſius uero in ipſa ſemen exiſtit, atq; omnino paucum.

DE HABITV TOTIVS CORporis. Cap. I.

TOtius autẽ corporis habitus diximus, & ſuperius * quomodo & hepatis, & cordis naturã ſequant̃, ei autẽ magis aſſimilant̃, quòd unam aliquã ex primis qualitatibus potentiorẽ habuit, quas & effectiuas appellant. Totius uero corporis habitus in illis maxime dicitur partibus q̃ primæ oculis ſubijciũtur. ſunt uero hę, muſculi, qui omnia ambiũt oſſa, carnes quædã compoſitæ ex prima & ſimplici carne, & [a] filis quibus innaſcunt̃. p̃pria enim muſculorũ ſubſtantia his duobus cõſtat. quæ uero ad ipſos, uaſa p̃tingunt, ueluti riui

* ἀς ὁμοιοῦνται καρδίᾳ καὶ ἥπατι.

[a] τῶν ἰνῶν. i. fibris.

quidã sunt: qui non substantiam
cõplent, sed eis subministrãt,* ut
in uita permaneant. Dicenť igi-
tur, & horũ temperaturæ indi-
cia, in bene tẽperata habitatio-
ne. Nã quæ male temperatę sunt
cutẽ permutãt* ex seipsis formã-
tes, & quædã ex indicijs corrum
punt: ita & in bene tẽperata re-
gione, si qs se tẽpore æstatis nu-
dũ soli exposuerit, ꝑmutabit in-
dicia quę ex calore, & duritie, &
mollitie sumunť. si uero quẽad-
modũ bonã temperiẽ obtinet lo
cus, ita & ipse bene tẽperato ui-
ctu usus fuerit, ut q neq; se pluri-
mũ singulis diebus in sole torre-
faciat, neq; sicuti plæriq; more
puellarum cõtinue in umbra de-
gat, hic certa atq; exqsita tẽpera
turæ indicia præ se feret. tanquã
igiť de hoc futuro sermone nunc
ad ipsum accedemus.

* εἰς διαμονήν.

* καθ' ἑαυτὰς συντιθεῖσαι.

SIGNA MODERATAE TEM

peraturæ. Cap. li.

MOderatæ tẽperaturæ indicia secundum totum animalis habitum. Color quidẽ ex rubro, & albo cõmixtus, capilli uero * flaui, & ut plurimum mediocriter crispi. Carnositatis autem mediocritas in qualitate, & quantitate. Medium est enim exquisite huiusmodi corpus inter omnes excessus, ut qui ad ipsum dicantur, & cognoscãtur. nam & crassum corpus ad hoc comparatũ dicitur crassum, & tenue ad hoc eodẽ modo, & carnosum, & macilentũ, & pingue, & durum, & molle, & hispidũ, & glabrum. ᵃ nullius igitur horum mediocritas est. Sed qualis Polycleti ᵛ regula ad summũ totius ꝑuenit mediocritatis, adeò ut neque tangentibus molle uideatur neque durum, neq; calidum, neque frigidum: inspicien-

* ξανθαὶ μετρίας.

ᵃ οὐδέν οὖν τούτων ἐστὶ σύμμετρον.

ᵛ κανών.

tibus uero, neq; hirsutum, neque glabrum, neq; crassum, neq; tenue, aut aliquẽ alium habẽs * excessum, uel defectum.

* ἀμετρίαν.

DE CORPORE CALIDIORE. Cap. liij.

QVæcũq; autẽ in caliditate à medio recedunt, non tamen in humiditate, ᵃ & siccitate, hęc quãtum ad carnosum genus attinẽt, de hoc enim præsens est sermo, uidenẽ quidẽ tangẽtibus calidiora tantũ quãtum & eorũ tẽperatura calidior. Tanto uero magis hirsuta sunt, quãto & calidiora, & minus pinguedinis habent colorẽ autem rubrum, & capillos nigros habent.

ᵃ ἢ.i.uel.

SIGNA FRIGIDAE TEMPERATURAE. Cap. liiij.

FRigidioris autẽ temperaturæ indicia sunt pilorũ carentia, pinguedo, & frigiditas quæ

tangẽtibus obuiat. Color autem unà cum capillis ruffus. & ubi frigiditas excesserit, liuidus quodãmodo existit, quem nonnulli medici *colorem plumbeũ appellãt. * μολιβδόχρωτος.

SIGNA SICCAE TEMPERAturæ. Cap. liiij.

SIccior autem tẽperatura tanto *gracilior est, & durior bona temperatura, quanto maior est siccitas. In reliquis autem eodem modo se habet. * al's, ἰσχυροτέρα, fortior.

SIGNA HVMIDAE TEMPERaturæ. Cap. lv.

ET humidior etiã in reliquis quidem eodem modo se habet melius autẽ carnosa, & mollior & quidem secundum coniugationem qualitatũ primarum, factæ intemperaturæ cõpositam habent indiciorum formam.

SIGNA CALIDAE ET SICcæ temperaturæ. Cap. lvi.

CAlidior simul, ac siccior est hirsuta magis, ac calida, & dura existit, & pinguedine caret tenuis'que est, & capillos nigros habet. Si uero multum in caliditate excedat, color quoque niger illi adest.

SIGNA CALIDAE ET HVmidae temperaturae. Cap. lvij.

CAlidior autem, & humidior temperatura mollior, & calidior, & carnosior tanto est bona temperatura, quantū & utrisque qualitatibus aucta fuerit. ꝙ si plurimum augeatur, cito à putredinis corripitur morbis: quoniam &* humorum uicio prōpte laborat. Si uero parum quidem humidior sit, multo uero calidior, molliores quidem parū huiusmodi sunt his, qui bonam habēt temperaturā, & magis carnosi,

* κακόχυμ…

non parũ uero hirſutiores,& tan
gentibus non parum calidiores.
nigri uero eis capilli,& caro pin-
guedine caret. Si uero paulo qui-
dem calidior multo uero humidi
or, mollis his caro eſt,& multa: et
color cõmixtus eſt ex albo, & ru
bro,& tangentibus paulo calidi
ores. Et ut ſummatim dicatur, in
omnibus temperaturæ coniuga-
tionibus ſemper ſuper excedẽtis
qualitatis indicia eminebunt.

SIGNA FRIGIDAE ET HV
midæ temperaturæ. Cap. lviij.

FRigidior autem, atque humi
dior temperatura, ſi parum
quidem utraque augeatur pilis
nuda eſt,& alba, et mollis,& craſ
ſa, & pinguis. Si uero magis ex-
ceſſerit, reliqua quidẽ ſunt ſecun-
dum proportionẽ augmenti qua
litatum, color autem unà cum ca
pillis ruffus, quemadmodũ ſi plu

rimum utraq; augeatur, liuidius Si uero qualitatum augmentum fuerit inæquale eius quę superex cesserit, indicia eminebunt.

SIGNA FRIGIDAE ET SICcæ temperaturæ. Cap. lix.

SI autem frigiditas una cũ siccitate æqualiter augeatur, natura durũ ac tenue, & glabrũ corpus habent, & tangentibus frigidum: pinguedo tamen ipsis, & si graciles sint, per carnes dispersa. Capilli autem, & color frigiditatis modum, ac proportionem sequuntur. Vbi uero calida, et sicca temperatura in tempore decrementi, in frigidum, & siccũ labitur habitũ, tunc hi graciles fiũt, & duri, atque atra bilis in eis dominatur: & ob id nigri simul, & hirsuti euadunt. ubi igitur altera qualitas plurimum dominatur, altera uero parũ à mediocritate

recedit, ſuperabunt eius quæ do-
minatur exilia autem erunt alte-
ra qualitatis indicia. In omnibus
uero de quibus ſupra diximus, et
poſtea dicemus, cõmune eſt tem
peraturæ indicium, ſi membrum
facile frigeſit, uel frigiditatis, uel
raritatis. Si uero non facile, uel ca
liditatis, uel denſitatis. Si uerò à
deſiccantibus offendatẽ, & aridũ,
& ſiccum, & non facile mobile fi
at, ſiccitatis quemadmodũ & ſi
ab humectantibus grauiter ſe ha
beat, humiditatis. Inſpicere autẽ
oportet ſi eandem omnes muſcu
li ſeruant temperaturam, uel mi-
nime eandem, atque in omnibus
animaduertere ſubiectorũ oſſiũ
quantitatem. Nonnunquã enim
gracile uidetur membrum, cum
tamen non ſit gracile, quo ad mu
ſculos attinet, ſed propter oſſium
tenuitatẽ tale uidetur, ſic & craſ-
ſius quibuſdam plerunque appa

ret, nõ ob oſſium amplitudinem, ſed ob multitudinem carnis, quæ uel aucta, uel* comminuta, uel durior, aut mollior effecta, ſiccius, aut humidius membrum ͣ oſtendit. Pauca igitur, ac dura, ſiccius: multa autem, & mollis, humidius. Sic & intermedia ſpacia ſimilarium corporũ, uel plus, uel minus humidæ ſubſtantię in ſeipſis continẽt, & uel craſſius, uel tenuius, uel humidius, uel ſiccius membrum oſtendunt. Humidius quidem ubi ſubtilior, & plurima eſt humiditas, ſiccius uero ubi craſſior, ſimul, & minor. Ipſe enim ſolidæ corporis partes quæ uere ſolidæ ſunt, ac primæ, nullo modo poſſunt effici humidiores: at ſatis eſt, ſi quis eas celerius exiccari prohibeat. ͮ Intercepta autẽ in ipſis ſpacia, hac uel illa humiditate complere poſſibile. Hæc uero eſt proprium partium ſimila-

* μειουμένη, i. comminuta.

ͣ ἀποφαίνει τὸ μόριον, reddit.

ͮ διαλαμβανούσας.

rium alimentū, quod ex appositi one fit, & nō per uasa attrahitur. Communis autem hæc ratio & omnium partium existit. Et iterum insalubrium, atque insalubrium causarum doctrina repetetur: nunc autem ea quæ ordine sequuntur attingamus.

SIGNA SICCI VENTRICULI. Cap. lx.

VEntriculi*indicia, eius quidem qui natura siccior existit, si celeriter sitibundi fiant, & paucus eis sufficiat potus, à plurimo autem aggrauentur, fluctuationibus infestentur, aut superfluitet id quod abundat ipsis & cibis delectantur siccioribus. *γαστρ

SIGNA HVMIDI VENTRICULI. Cap. lxi.

HVmidioris autem, si neq; sitibundi fiant, & superabundans humidum facile tolerent, & cibis gaudeant humidioribus.

SIGNA CALIDI VENTRI-
culi. Cap. lxij.

CAlidior uero natura uentri-
culus, melius quidem conco
quit, quàm appetat: & multo ma
gis quæcunque dura sunt, & non
facile alterationem suscipiunt. nã
quæ facile alterantur in ipso cor-
rumpuntur, gaudetq; calidis po-
tibus, ac cibis: neq; à frigidis ul-
lam percipit noxam. si modice
ipsis utatur.

SIGNA FRIGIDI VENTRI-
culi. Cap. lxiij.

FRigidus uero natura uentri-
culus, ad appetẽdum quidẽ
plurimum uiget, ad concoquen-
dum autem minime, tales præser
tim cibos qui frigidi sunt, & non
facile alterationẽ suscipiunt. Ci-
to itaq; in ipso acescũt, atq; ideo
aridis eructationibus talis uẽtri-
culus plurimũ abundat, & gau-
det

det quidem frigidis, ſed facile ab
eorum uſu immodico offenditur,
ita & ea quæ extrinſecus frigida
occurſant,* nequit tolerare, quẽ- * οὐ φέρει τὴν
admodum neq; calidus, calida. πολυχρόνιον ὁμιλίαν, diu
Male uero tẽperaturæ quæ mor-
bi ratione uentriculum occupãt, ᵃ ταύτῃ δια-
ᵃhoc differunt ab his quæ natu- φέρουσι τῶν
rales exiſtunt, quoniam contra- ἐμφύτων, ab
ria, non autem ſimilia appetunt, inſitis.
quemadmodum ¨ naturales. ¨ σύμφυτοι.

DE MALIS TEMPERATV-
ris in uentriculo coniugatis.
Cap. lxiiij.

MAlæ autem temperaturæ
in uentriculo coniugatæ,
ex compoſitione ſimplicium co-
gnoſcuntur. Oportet autem eas
quæ iam ſunt dictæ diligenter ad
uertere, eaſdẽ ab his quæ dicent̃,
diſtinguẽtes. Non ſolũ enim uen-
triculus ſitibũdos, & minime ſiti
entes facit, & frigidi, calidi'ue po
tus appetẽtes, ſed ea quoq; *uiſce * σπλάγχνα

ra quæ in thorace ſunt.ut cor, & pulmo,ſed qui ob horū ſitiunt caliditatē plus inſpirant,& longius expirant,atque æſtum in thorace ſentiunt,non ſicuti qui uentriculi ratione in ilĳs caliditatē patiuntur, & cum potauerint non ſtatim ſedatur ſitis,* & magis cū frigidum hauſerint,quàm calidū nimis.Refrigerat autē eoſdem,& frigidi aëris inſpiratio, quæ nihil eos iuuat qui uentriculi ratione ſunt ſitibūdi,ita & hi qui contrario modo ſe habēt à frigida inſpiratione[a] ſenſibilē ſentiūt affectū.

* καὶ τὸ ψυχρὸν πόμα ἵστησιν αὐτῶν μᾶλλον τὴν δίψαν, frigida potio ſitim ipſorū magis coercet.

[a] αἰσθητῶς ἀνιῶνται, ſenſibiliter læduntur.

SIGNA PVLMONIS FRIgidi. Cap. lxv.

ET hoc maximū ſit frigidi pulmonis indicium . ut uero frigidum inſpirantes manifeſte dolorem ſentiūt & frigiditatem, ita & caliditas eſt ipſis amica,ſed & pituitę excrementa cum ſcreatu, & tuſſi expuunt.

SIGNA PVLMONIS SICCI. Cap. lxvi.

PVlmonis autē ſiccitates ex=crementis uacant, & pituita & uocem claram efficiunt quēad modū humiditates obſcurā red=dunt, ac raucam: & cū uehemen=tius, aut*acuratius loqui ſtudue=rint, tūc intercidunt excremēta.

* ὀξύτερον. acutius.

DE VOCE. Cap. lxvij.

NOn tamē ipſa uocis magni=tudo à caliditate, ſicuti neq; paruitas à frigiditate ineſt, ſed al tera quidē aſperæ arteriæ latitu=dinem ſequitur, & uehementiorē efflatū, paruitas uero à cōtrarijs aduenit cauſis. Quare neq; ſem-per, neque primū, ſed ex acciden=ti, & ſolas naturales temperatu=ras non autem aduentitias uocis magnitudo, aut paruitas ſequi=tur. Quoniam etenim talia inſtru menta temperaturæ ratione ſunt

facta, ad hæc consequitũ huiusmodi uox. Idcirco cõtigit ex uoce de naturali tẽperatura ratiocinari.

DE LENI, ET ASPERA uoce. Cap. lxviij.

NAm & lenis uox, arteriæ lenitatem consequitur, sicuti & asperitatem. Lenitas igitur, arteriæ moderatam sequitur temperaturam, asperitas uero siccitatem. Asperitas etenim fit ab inæqualitate duri corporis: Arteriam uero durã, similarium partium ex quibus constat, siccitas: inæqualẽ uero disperſę in eisdem humiditatis defectus.*

*ἐργάζεται. efficit.

DE VOCE ACVTA. Cap. lxix.

EOdẽ modo, neq; acuta natura uox sine angustia fauciũ, neque grauis sine latitudine fieri potest. Angustia igitur ab insita, atq; innata nascitur frigiditate,

latitudo autem à caliditate. Differentijs igitur naturaliũ uocum hæ quæ ex affectu aliquo fiunt, ſunt proportionales, quæ & ipſæ indicia ſunt cauſarũ à quibus oriuntur, de quibus in libris de uoce ſufficiẽter diſtinxi. Reliquæ uero partes animalis interiores* exilia habent tẽperaturæ indicia. Tentandum tamen ea ex iuuãtibus, atque nocentibus agnoſcere: ac præterea naturalium potentiarũ operationes. Dictum uero eſt in tertio de cauſis accidentiũ, quòd cuiuſque potẽtiæ uirtus, & uiciũ temperatura principalis exiſtat. Temperaturarum itaq; indicia iam explanauimus.

* ἀμυδρὰ, obſcura.

SIGNA NATVRAE INSTRVmentariæ. Cap. lxx.

CIrca magnitudinẽ uero uel formationem, uel numerũ, uel ſitum, quæcunq; quidem ſenſibus ſubijciũtur errata, cognitu

facillima ſunt: quæ autem ſenſu percipi nequeũt, quædam cognitionem habent difficilem, quædam uero facilem. Capitis igitur magnitudo, ac figura, & cerebri ſimul, in propatulo ſunt, & de his antea diximus: ſic & quæ thoracis ſunt, & quæcunque ad* ſcapulas, & humeros, uel brachia, uel cubitos, uel extremas manus, uel coxas, uel fœmora, uel tibias, uel pedes attinent non eſt difficile agnoſcere, ſiue ſecundum formationem, ſiue ſecundum magnitudinem, ex his aliquid nõ recte ſe habeat, ſiue secũdum numerum, uel partium, ex quibus conſtãt compoſituram, ſingularũ etiam operationis detrimẽta facile patent. Quæ autem intra corpus ſunt nõ omnia poſſunt agnoſci.

* ὠμοπλάτας. ſcoptulã opertã a Latinis uocari dicit Cor. Celſ. l. viij. c. j.

DE VENTRICVLO.
Cap. lxxi.

CViusdam enim uentriculum adeò paruum ac rotundum, ac pronum secundum ilia situm habentē inspexi, ut manifeste ex circunscriptiōe propria, & uidētibus, & tangētibus appareret.

DE VESICA. Cap.lxxij.

SIc & cuiusdam uesicam contigit intueri, ita* expositam, ac paruam, ut si quando urinam tardius excerneret, tumor quidē circunscriptus manifeste cerneretur. Non tamen aliud ex interioribus quidquam mihi unquā manifestum præbuit indicium. Tentare autem oportet quā maxime fieri potest uirtutem ipsorum ac uicium: & si non certissima scientia, artificiosa saltem coniectura comprehendere, ueluti, exempli gratia, in hepate.

* ἐγκειμένην incumbentē repositam, molestam.

DE HEPATE. Cap.lxxiij.

VIdi enim aliquos, & quidem quamplures quibus uenæ

erant angustæ, & totum corpus colore priuatum, quod si pluscu-lum cibi assumpsissent qui præsertim flatibus excitandis aptus esset, & crassus, ac tenax: nonnulli quidem ueluti pondus quoddam insidens atque suspensum in profundo dextræ iliorum partis sentiebant: nonnulli uero quandam cum dolore tentionem. In his quidem uerisimile est hepar esse paruum, atque angustos meatus habere.

DE HOMINE PITVITOSO, uomente bilem. Cap.lxxiiij.

ALterum uidi cuius totus habitus pituitam præ se ferebat, quotidie tamen bilem* ruffam euomebat. Censui igitur inspicienda alui excrementa, in quibus minimum bilis apparebat. Quare coniectura quadam comprehendi eum meatum qui biliosum egurgi-

* ὠχρὰν. pallidam.

tat humorẽ non minimam eiuſ-
dem partem ad imum uentriculi
locũ, quem Græci pyloron ideſt
oſtiarium uocãt, effundere, ut in
quibuſdã apparet animalibus.
Ex quibus id conſtat, quòd pluri
mum ad eorũ quæ latent ſenſum,
confert cognitionem, ea quæ ex
ſectionis inſpectione habetur pe
ritia, & operationum, atque utili
tatum inuentio. Quicunq; igitur
facultatem dignoſcendi huiuſce-
modi corpora quæ ita lapſa ſunt
conſequi cupit: oportet ipſum* in
ſectionibus, ac in operationum,
atque utilitatum inuentionibus
exercitari. Scripſimus uero de o-
mnibus ſeorſum in tractatibus
aliĳs, de quibus in fine libri omni
no propoſuimus facere mentio-
nem: ut diſcẽdi cupidi intelligãt
quæcunq; diſcere optauerint, ex
quonam poſſint haurire tracta-
tu, ſed tamen de hiſce ſatis.

* ἐν ταῖς ἀνατομαῖς.

QVOMODO COGNOSCANtur corpora ægrotantia. Cap. lxxv.

QVæcunque uero ut nunc insalubria sunt, hoc est quæ iam ægritudinem patiuntur, dignoſcere & hæc ipſa oportet. Quæquidem ſubijciuntur ſenſui, ex eorum quæ ipſis inſunt, ſecundum naturam permutatione, in magnitudine, colore, figura, & numero, & ſitu, & ea quæ eſt ſecundum duritiem, & mollitiem, & frigiditatem, & caliditatem differentia. Quæ autem uiſum effugiunt, ut ſummatim dicam, ex operationum læſionibus, aut his quæ excernuntur, aut doloribus, aut tumoribus præter naturam, aut horum quibuſdam, uel omnibus.

SIGNA CEREBRI PATIENtis. Cap. lxxvi.

PArticulatim autem quæ quidem ſunt in cerebro ægræ diſpoſitiones, aut *dementiæ ſpeciebus, aut ſenſuum, uel ° imaginationum læſionibus, aut actuū qui ſecundum electionem fiunt, aut ex his quæ excernuntur, per palatum, uel nares, uel aures, aut horum, qui ei dolores eueniunt differentijs.

* παραφροσύνης, deſipientiæ.
° φαντασιῶν

SIGNA CORDIS PATIENtis. Cap. lxxvij.

QVæ uero in corde fiunt, ex difficilis anhelitus ſpeciebus, & tremulis motibus qui ipſi contingunt, ex pulſibus quoque eius, atq; arteriarum, ∵ ab excandeſcendi celeritate, aut tarditate, à febribus, & refrigerationibus & in colore differētijs, ac eis qui ipſi adueniunt doloribus.

∵ ὀξυθυμίας τε καὶ ἀθυμίας.

SIGNA HEPATIS PATIENtis. Cap. lxxviij.

QVæ autem in hepate, ex defectu humorũ, atque abundantia, & ad id quod præter naturam euersione, & * colore malo, ac præterea ex permutatione naturæ in his quæ ad alimẽti ° di-ductionem, aut superfluitatum attinent excretionem: sed & ex grauitatibus, & tumoribus et doloribus, non modo his qui in eo ortum habent, uerum & illis qui compatiendi ratione proueniũt, quemadmodũ in aliqua, uel ¨ spiritus grauis, uel tussis specie.

* ἀχροίας.

° ἀνάδοσιν, digestionẽ.

¨ δυσπνοίας, spirandi difficultate.

SIGNA VENTRICVLI PAtientis. Cap. lxxix.

SIc & uentriculi affectus agnoscitur ubi in concoctione, & appetitu humidi, uel sicci alimenti, uel superfluitatum excretione delinquitur. Ita etiam, ex singultibus, eructuationibus, nauseis, uomitibus, & ipsis eorum quæ euo-

muntur ſpeciebus.

SIGNA THORACIS PATIentis. Cap. lxxx.

ITa & thoracis agnoſcũtur affectus* ex ſpirandi difficultatibus, tuſſibus, & doloribus qui in ipſo fiunt, & ex eorum quæ expuuntur differentia. Sic & aſperæ arteriæ ægritudines, ^a difficiles anhelitus, & dolor in loco, & quę expuuntur, & uocis offenſiones oſtendunt. Secundum uero eandem proportionem, & in aliis omnibus accidit partibus: nã ex tumore, dolore, & operationum læſione, & excrementorum differentia, ſumentur indicia. ∵ Exceſcentiæ autem non naturales, in *inflammationibus, ^a duriſq́ꝫ, ac ∵ laxis tumoribus, ſunt explorandæ. Dolor autẽ quemcunq; obſederit locum, aut* continuitatis ſolutionem, aut ſubitam alter ationem oſtendit. Soluitur autẽ con-

* δυσπνοίας

^a δύσπνοιαι.

∵ ὄγκος, tumores.

* φλεγμοναῖς

^a σκίῤῥοις.

∵ οἰδήμασι.

* συνεχείας

tinuitas incisiõe, exesione, tracti one, & tentione. Alteratur uero substantia à caliditate, frigiditate, humiditate, siccitate. Læditur autem operatio tripliciter, aut quia uix, aut quia uiciose, aut quia nullo modo fit.

DE DIFFERENTIA EORVM quæ excernuntur. Cap. lxxxi.

* παθόντων affectorum.

a Locis affectis.

QVæcunque autẽ excernuntur, nonnulla quidem sunt ueluti partes* patientium locorum: nonnulla uero tanquàm excrementa. Quæ uero in ipsis naturaliter cõtinentur, singula propriam facient indicationem. Dictum est autem plenius de hisce omnibus in tractatu de a mẽbris passis, quem nullus ante nos, aut in artem redegit, aut ad absolutã perfectionem deduxit: quẽadmodum & in omnibus alijs euenit, quibus initium quidem aliquod

ab antiquis eſt datum, nõ tamen abſolutũ eſt opus. Aegrotãtium itaque corporum ex tractatu illo indicia ſunt ſumenda. eorum autem qui in ægritudinem lapſuri ſunt, & qui ſanitati reſtituendi, præſens doctrina complectitur.

SIGNA FVTVRAE AEGRItudinis. Cap. lxxxij.

EOrum igitur indicia quibus ægritudinis periculum imminet, mediam formam habent inter ea quæ ſanis, & quæ ægrotantibus eueniunt. ſi quidem ſanis omnia ſecundum naturam in ſunt, præter naturam uero ægrotantibus.*In confinio autem horum ea quæ ſunt°corporum neutrorum indicia, quorum nonnulla quidem ſunt ex eorum genere quæ ſecundum naturam, ſed uel qualitatibus, uel quantitatibus, uel temporibus permutata. quędam autẽ ex his quæ præter na-

* καθ' ὅσον νοσοῦσιν, quatenus ęgrotãt
° τὰ δηλωτι κὰ τῶν νοσω δῶν.

turam, ac minora his quæ ægri-
tudinibus adſunt. Atque idcirco
hæ quidem corporum diſpoſitio
nes, quæ in ægritudinem caſura
monſtraui, ſunt ex neutrorum ge
nere, atq; una ea quæ ipſa indi-
cant ſigna. Primo enim hæc ſa-
nitatem oſtendunt, ſecundo au-
tem ægritudinem: & fiunt ea-
dem ſigna ſecundum ad aliquid
habitudinem, neutra, & inſalu-
bria. quæ quidem præſentem di-
ſpoſitionem oſtendunt, neutra:
quæ uero futuram præmonſtrāt,
inſalubria. Eadem uero ratione,
& quæcunque ægrotantibus ſi-
gna ſalutaria apparent, dicentur
quidem ſalubria, quia futurā ſa-
nitatem oſtendunt. dicentur etiā
ægra quatenus præſentem oſten
dunt ægritudinem. Neque in am
biguo eſt, quòd quæ ſunt utrorū-
que indicatiua, neutra dicentur,
ſecundum unum quoddā neutri
uoca

uocabuli ſignificatum. Neq; uero mirari oportet eadem ſigna tres in diuerſis habitudinibus ſeruare rationes, quę & ſalubria, & ægra, & neutra dicunt. Secundum uero alterum ſignificatum, quæcunq; his qui à morbo referūtur inſunt, ſigna neutra appellamus. neque in alio ſignificato accipiunt ea quæ ſenibus inſunt, hæc quidem omnia pluribus, & cōceptibus, & rationibus ſubijciuntur. Quæcunq; uero his qui integra ſanitate fruuntur, inter ſalubria tantūmodo computantur. Et quæcunq; ægrotantibus inſunt, neque futuram prænunciāt ſanitatem, ſoli & hæc ægrorum conceptui ſubijciuntur. Sed de his quidem poſtea dicetur, nunc quæ futurā præmonſtrant ægritudinem prius exequamur. Cum uero ſit eorū differentia duplex, prius ea pertractemus quæ

quãtitatibus, qualitatibus, temporibus, non autem proprijs speciebus ab eo, quod secundum naturam, euariant, ueluti ciborum appetentia intenta, uel dissoluta, aut quæ non seruet tempus consuetum, aut quę ad edulia nõ usitata feratur, aut excretiones cibi superfluitatum quæ aut pauciores, aut plures, aut humidiores, aut duriores existant. Sic humidorum excrementorũ, uel defectus, uel superabundantia pręter consuetudinẽ naturalem, aut in colore, aut in consistentia uarietas aliqua, aut in tempore excretionis, & uigiliæ plures, ac somnus, aut non consueto tempore. Eodẽ modo potus pluris, aut paucioris, calidi, aut frigidi, insolens appetitus, sicuti & circa rerum uenerearum usum immodica, aut intempestiua concupiscẽtia, & plures, aut pauciores

ſudores his qui ſint opportuni, & ad motus torpor, aut ſi moue-ri tentauerint grauitas, aut uehe-mens *exolutio, menſtruoꝝ °oc-cultatio, uel immodica, aut dimi-nuta euacuatio. Sic & quæ ∵per ora uenarũ, Græci hæmorrhoi-das appellant, fit ſanguinis effu-ſio, *ſed non eadem quæ prius in cibo, potuq́ꝫ uoluptas, ſunt futu-ræ indicia ægritudinis: hebetu-doq́ꝫ ∵animi non naturalis, aut obliuio quædam incõſueta, aut ſomni qui pluribus imaginatio-nibus abundant, quàm prius au-ditus, & odoratus uiſus'ue hebe-tiores, aut turbulentiores. Et ut ſimpliciter dicam, quæcunqꝫ ſe-cundum naturam inerant, hæc quidem augmentata, hæc uero comminuta, hæc uero tempori-bus quibuſdã, aut qualitatibus immutata. Siquidẽ & ipſius cor-poris moles, aut maior, aut mi-

* ἔκλυσις.
° Suppreſ-ſio.
∵ Per mari-ſcas.
* χρῶ.
∵ τῆς διανοίας.

nor, aut magis alba, aut magis rubra, quemadmodum liuidior, aut nigrior ructus'que, ac sternutamēta, & flatus plures, aut pauciores his qui secundum naturā: sic & quæcunque per nares, uel palatum, uel aures, per quos meatus cerebrū expurgatur, uel temporibus, uel quantitatibus, uel qualitatibus immutata. Hæc igitur omnia ex genere eorum sunt, quæ secundum naturā morsus quoque uentris, uel in ore uentriculi, uel in aliquo intestinorum, aut cum aluus subducitur, aut cum uomitus excitatur, aut cum mingitur, siue aliquis alius * dolor moderatus ex genere quidem existit eorum quæ præter naturam: non tamen qui ita se habent, ægrotare dicunt, sicuti neque qui capite grauantur, aut dolent, cum nondum in consuetis impediuntur operationibus.

* πόνος

Hic enim in huiuſcemodi diſpo-ſitionibus terminus eſt. Atq; idcirco in eo quod ad aliquid, eandem diſpoſitionem ægram atq; neutram appellabimus, Nã pro uigore potentiæ quę uel facile ſuſtinet, uel uincitur, unaquæque ex his, quas antea diximus, uel morbus eſt, uel neutra diſpoſitio ſic & quæcunq; in ſenſibus. non in eo quod magis, aut minus inuicem differunt, ſed eo quod toto genere ſunt præter naturã. Et hæc ſunt ſigna morborũ, donec modica fuerint, & nondum hominẽ à conſuetis operibus ſufficiunt amouere. talia uero ſunt in guſtu quidem, cum uel ſalſæ, uel amaræ, aut alicuius alterius qualitatis* ſapor nobis indicatur, ſiue in omnibus quæ bibuntur, aut manducantur, aut præter quòd aliqd aſſumatur, ſaliua ipſa talis ſentiatur. In odoratu autẽ quãdo

* ἔμφασις, i. expreſſio.

alicuius unius qualitatis ſenſum habemus, nullo odore præſente, aut quũ plura & differẽtia naribus admouemus, omnia ueluti ſimilia ſentimus. Sępius uero nihil ſentimus, aut aliqd fœtẽs, etiã ſi nihil adſit quod fœteat. Quãtũ uero ad auditũ, ſoni, & ſtrepitus ad id quod præter naturã pertinent. Quẽadmodũ in uiſu quæcunq; ante oculos apparere credũtur nigra, & atra, &* cerulea, & ruffa, &° rubra, & nonnulla rotunda, nõnulla autẽ oblonga, quædam gracilia, quædã craſſa oculis prætẽdi uidentur. In ſenſu autem tactus quum inęqualitas aliqua, uel ſpiſſitudo, uel grauitas, uel tentio, uel ¨ torpida, uel ulceroſa diſpoſitio in toto corporis habitu ſentit, ſic & in ſingulis partibus, uel tẽtio, uel cõpreſſio, uel morſus, uel grauitas, quãdo modicæ fuerint, ac minime

* κύανα,
° ξανθὰ i. ſe aua.
¨ ναρκώδης, i. ſtupida.

firmæ, neutrā quidē diſpoſitionē adeſſe demonſtrant, futurā uero ægritudinē prænunciant.

SIGNA CORPORVM ægrotantiū. Cap. lxxxiij.

AT quæ iam in ægrotātibus ſigna uidentur, ex qbus nō-nulla *ſalutem, nōnulla mortem portendunt: °prima quidem ſa-lubria, altera uero genere quidē ægra, ſecundum ſpeciem autem pernicioſa dicuntur. Sumuntur autē, ut uniuerſaliter dicamus, ex operationū uirtute, ac uicijs: ſecundum partem uero ex particularium operationibus, quarū genera antea diximus. Primum quidem eorū quæ principia exiſtunt, ſecundum uero, illorum quæ ∵ à principijs ortum habēt, & tertium eorum quæ ex ſeipſis gubernantur, à principijs autem quaſdam *deriuationes habent.

* ὑγείαν.
° Priora
∵ ἀπ' ἐκείνων. i. ab illis.
* ἀποφύσεις.

quartum ſiquidē genus eorum quæ tunc diximus, ex ſe quidem ad aliquid prænoſcendum inutile eſt: ſecundum accidens autem, & ex his aliquando præcognitiones erunt, quemadmodū. & ex excrementis: * ex his quidem ° compatiēdi ratione: ex excrementis autem quoniam coctionis, & incoctionis ſigna continent. Quare fieri non poteſt quin omnino ſignificent, aut naturam materiei, aut materiā naturæ, aut neutrum neutro dominari. Salubria quidem ſigna dicentur, natura ſuperante: inſalubria uero ſuperata, neutra autē quæ pugnas habēt æquales. Sed quæ quidē manifeſtam indicant coctionē ex ſalubribus ſunt: ſicut quæ cruditatē, ægra: quæ uero neque coctionem, neque cruditatem ¨ oſtendunt, ex neutrorū ſunt natura. Sunt uero & neutra

* δ' ιὰ παντὸς, i. omnino.

° συμπάθειας. i. condolentiæ.

¨ ἐναργῶς. i. manifeſte,

quæcunq; nunc quidẽ hoc, nunc uero contrariũ significãt, ueluti digiti denigrati. Talia sunt etiã critica, id est decretoria* accidẽtia, de quibus omnibus in libris de crisibus dictũ est: sicuti etiam de his quæ ad unamquanq; attinent operationẽ, in his libris in qbus° de causis accidentiũ agit̃. Quare omnem horum singulorũ materiam ex eisdem libris colligere oportet. Ego uero prolixitati parcens, hic sermoni de signis finem faciam, transgrediar autẽ ad illum qui de causis.

*συμπτώματα.

° περὶ συμπτωμάτων αἰτιῶν.

DE CAVSIS SALVBRIbus, insalubribus, ac neutris. Cap. lxxxiiij.

QVoniam uero & harũ hæ quidem salubres, hæ autẽ insalubres, hæ uero neutræ, primum de causis salubribus erit sermo. Quia uero, & harum nõ

nullæ quidem cõseruatrices, nõ- nullæ uero effectrices sanitatis, sunt autẽ & tẽpore, & dignitate priores* cõseruatrices, incipiendum est à cõseruatricibus. Quũ igitur non unũ tantum sit sanum corpus, sed plura, ut supra diffiniuimus, in eorũ singulis propria erit causa conseruatrix. Siquidem omnis causa in eo quod ad aliquid existit. Hic igitur denuo sumendum initiũ ab optima corporis constitutione, ac quæ ei salubria sint considerandum. Eorũ autem inuentionem ipsius rei natura insinuat. Si enim impatibile, atq; inalterabile esset corpus, semper optima constitutio perduraret, neque artis præsidio indigeret. Quoniam uero alteratur, corrumpitur, & uertitur, neque eundem seruat prioris status tenorem, ea ratione auxiliũ desyderat.

* Effectrices.

QVOT MODIS NOSTRVM corpus alteretur.
Cap. lxxxv.

SEcundum quot igitur alterat̃ modos, tot auxiliorũ, hoc eſt cauſarum conſeruatricum genera habebit, quas ex his quæ dicta ſunt liquet eſſe ex correctiuarum genere. Sed quia paulatim correctiones faciunt, antequàm omnis ingruat noxa: nõ pręſeruantes à futuro malo, ſed pręſentis ſtatus conſeruatrices medici appellant. Alterat̃ igit̃ corpus à nonnullis qdẽ neceſſario, à qbuſdam uero nõ neceſſario. Dico autem neceſſario, quę nulla eſt euitandi ratio: non neceſſario autẽ reliqua. nã aërem quidẽ nos ambientẽ ſemper *attingere, comedereq́ꝫ, ac bibere, & uigilare, & dormire eſt neceſſariũ. Enſibus autẽ, & °exitialibus feris obuia-

* τῷ περιέχοντι ὁμιλεῖν.
° θηρίοις.

re, non necessarium. Quare circa primum causarum genus uersatur ars corporis cōseruatrix, circa secundum autē minime. Quot igitur numero sint ea quæ ex necessitate corpus alterant distinguentes, propriū in singulis eorum, causarum salubrium genus inueniemus. Inest igitur unum quidem ex ambientis aëris* adhæsu: alterum uero ex motu, & quiete, & totius corporis, & partium singularum: tertiū ex somno, & uigilia: quartū ex his quæ assumuntur: quintum ex his quę excernuntur, & retinentur: sextum ex animæ affectibus. ex his enim necesse est aliquo modo affici corpus. Ab aëre quidē ambiente, quia aut calefit, aut frigefit, aut exiccatur, aut humectatur, uel secūdum horum patitur coniugationem, aut in tota alteratur substantia. Ex motu uero,

*ὁμιλίαν.

& quiete, cum utraque modum exceſſerint, aut calefactum, aut refrigeratum, aut humectatum, aut exiccatum, uel aliquid ſecundum horum patiens cõiugationem. Sic & ex ſomno, & uigilia ipſum pati eſt neceſſariũ, ſecundum eandẽ rationem, & ex animæ affectibus. Ex his quæ aſſumuntur, aut excernũtur, aut retinentur, hæc ſiquidẽ omnia partim quidem euidenter, partim uero per alias cauſas medias alterant corpus, & ſanitatem corrumpunt, & de horum ſingulis ſeorſum ſcripſimus in tractatu qui* de ſalubribus inſcribitur. *περὶ ὑγιεινῶν. Omnia igitur nunc dicta genera materiæ, quædam ſunt ſalubriũ cauſarũ. At uſu opportuno adhibito cauſæ fiunt conſeruatrices, atque ſalubres: ſed ubi à modo deliquerint, inſalubres redduntur. Vnde etiam liquet ex his nõ

alias pter has, aut ſalubres, aut inſalubres à nobis exiſtimari oportere, at eaſdem potius quandoq; quidem ſalubres, quādoq; uero inſalubres, in eo qđ ad aliquid eſſe. Nam ubi motū corpus deſyderat, exercitatio quidē ſalubris, ocium autem inſalubre. quū uero eget quiete, ocium quidem ſalubre, exercitatio autem inſalubris. Eodē modo de cibis, & potibus, & de aliis omnibus ſtatuendum. Horum enim ſingula quando, ut neceſſitas corporis exigit, cū menſura, ac qualitate opportuna adhibentur, ſalubria fiunt, at cum citra omnem neceſſitatē, ac præter modum afferuntur, inſalubria. Atq; hæ duę ſunt circa ſalubre & inſalubre* intentiones, rei ſcilicet quæ adhibetur qualitas, ac quātitas. Neq; enim eſt rationi conſentaneum, etiam *temporis occaſionē, quæ in his

* σκόποι.

* τὸν καιρόν.

quæ dicta ſunt continetur, ueluti tertium aliquod ab eiſdem diuerſum, introducere. Si enim tali, & tanta re allata egeat corpus, nemini dubium quin etiã in tempore opportuno afferatur occaſio. Siquidem *temporis inde ortum habet, quoniam fluxibile, ac facile mutabile eſt mortale corpus, ac pro tranſmutationis modo alijs alio tempore eget auxilijs. Quare non eſt tertium aliquod præter ea quæ dicta ſunt, °tempus. Sæpius autẽ eo tanquã tertio quodã ob eam quã diximus cauſam ad docendũ uti conſueuimus. Quoniam uero in his ipſis intentionibus, & aliç cauſæ ſalubres, & id quod propoſitum eſt genus cõtinetur, rurſus eaſdẽ repetamus. Optimæ igitur corporis conſtitutioni cum circũfuſus aër fuerit in tẽperie poſitus, earum rerũ de quibus nuper di-

* ἡ γένεσις τῶ καιρῶ. i. occaſiõi ortus inde eſt quoniam.

° καιρός. i. occaſio.

ximus,quietis ſcilicet ac motus, ſomni uigiliæ, & eorũ quæ aſſumuntur,atq; excernuntur,quãtitas moderata conueniet. Cũ uero aër à tẽperie receſſerit, tãtũ à mediocritate euariare oportet, quãtus fuerit ab optima tẽperantia receſſus. Hi uero ſunt mediocritatis *termini,in aëre qdẽ ambiẽte, ^ut neq; horreat ꝓpter frigus,neq; ſudet ꝓpter æſtum. In exercitijs autẽ,cũ primũ ¨ laſſari cœperit corpus, cõfeſtim qeſcere. In cibis autẽ coctionis perfectio, & excrementorũ modus,in quali,quãtoq; cõueniens, æqualis uero in his quodãmodo eſt coctioni appetitus: quare neque prẹſide egent,qui ſingulorũ quæ aſſumuntur quãtitatem metiat̃, Optima ſiquidẽ natura, quantũ appetit,tantũ etiam concoquit. Sic & ſomno modũ ipſa natura præfinit, his qui optimã corporis con

* σκόποι.
^ ὡς μήτε φρίττειν διὰ κρύος. i.ut neq; ob frigus inhorreſcas, neque ſudes propter æſtũ.
¨ πονεῖν.

ris cõſtitutionem ſunt ſortiti: & tunc à ſomno excitantur, cũ corpus ampliori q̃ete nõ eget. Cũq; talem uictus rationem adhibuerint, nullum eſt in eorum excrementis delictũ, quæ uel per uentrem, uel per urinæ meatus, uel per totum corpus egerũtur. Nã priora quidem ex modo eorum quæ aſſumuntur temperãtur, totum uero corpus ſalubriter perflari facit exercitij uſus moderatus. Liquet autem ab ipſis caueri oportere, omnes animi immodicos affectus, uidelicet, iræ, triſtitiæ, furoris, timoris, inuidiæ. Hæc enim* alterant, atq; à naturali ſtatu corpus auertunt.

* ἐξίστησι γὰρ μὲν ταῦτα καὶ ἀλλοιοῖ τὸ σῶμα.

DE VENEREIS.

Cap. lxxxvi.

VEnereorum uero, iuxta Epicuri ſententiam, nullus eſt uſus ſalubris. Re uera autem confert, ſi tantũ interualli in eorum

*ἐκλύσεως. i. dissolutio

° περιστάσεων. i. circũstantiarum, casuũ.

* μήτ' ἐνδεής. i. neq; egens.

usu adhibeatur, ut neque * resolutio aliqua sentiatur, & ipse se ipso homo quodam modo leuior factus, ac melius spirare uideatur. Tempus uero ad utendum opportunum, cum in ° excessuum omnium mediocritate corpus fuerit constitutum: cum scilicet neque supra modum plenum, * neque uacuum extiterit, aut in calore, aut frigore, aut siccitate, aut humiditate excesserit corpus. quòd si aberrare contigerit: paruus sit error. Melius autem illi calefacto magis, quàm infrigidato: & pleno, quàm uacuo: & humecto potius corpore, quàm exiccato uti uenereis. Horum autem singulorum quæ dicta sunt, qualitas in optima corporis constitutione est eligenda. exercitij quidem in quo totius corporis partes æqua proportione mouentur, ita ut non

aliæ quidem ultra modum fatigentur, aliæ uero citra. cibi autem & potus optimam habeant temperiem. Sunt enim naturæ cõuenientiores quæ optima fuerint prædita temperatura. Eadẽ in reliquis etiam eſt ratio adhibenda. At ſi quod ab optima cõſtitutione defecerit corpus, non autem uehementer, & hæ quæ ipſius ſanitatem cauſæ conſeruant, proportione mutabuntur. Sed cum multa ſint huiuſcemodi corpora, per ſingula genera ſeorſum dicendum. Quod igitur in temperatura euariat, inſtrumentariarum autem partium ſeruat commoderationem, duplicem habet ſalubrium cauſarum formam: alteram quidem earũ quæ ipſius conſeruant temperaturam, alteram uero eã, quæ ad optimam transferunt. Quæ itaq; ipſius temperaturam

conſeruant, tãtum à cauſis optime temperatæ naturæ diſtabũt quantum & totius corporis temperatura ab illa euariabit. Calidiora ſi quidẽ corpora calidioris uictus rationem expoſcunt. Frigidiora autem frigidioris; & ſicciora ſiccioris, & humidiora humidioris, ac ſecundum coniugationem calidiora, ac ſicciora calidioris, ac ſiccioris, eadem in reliquis etiam coniugationibus proportione ſeruata. Recte ſiquidem cauſarum utetur materia,
* συμφύτους. i. inſitas. qui* naturales earum potentias agnouerit, ueluti quod motus,
° ἔνδεια. °defectus alimenti, uigiliæ, excretio, & omnes animi affectus corpus exiccant, at quæ his contraria exiſtunt, humectant. Ita uero & calefacientia, & refrigerantia uitæ inſtituta, & ciborum, ac potuum, atque ut ſimpliciter dicã, omniũ, quæ corpori afferuntur,

materias quis noſcens, atq; potẽ
tias, ſalubribus utetur cauſis, ſi-
milia ſimilibus afferendo: ſiqui-
dem eius propoſitũ fuerit in eo-
dem in quo acceperit, corporis
ſeruare temperaturam. Quòd ſi
permutare, atque ad melius tra-
ducere ſtatuerit, alterum eſt hic
ſalubrium cauſarum genus, his
quidem quas nuper diximus cõ
trarium: æqualiter uero decli-
nans ad alteram partem, à bene
temperatis, & mediis, quæ opti-
mis conuenire naturis diceba-
mus. Calidior ſiquidẽ, ac ſiccior
temperatura, à calidioris, ac ſic-
cioris uictus ratione ad exactiſ-
ſimũ bonæ temperaturę habitũ
minime transfertur. At talium
erit uſus neceſſarius, quæ tãtum
eis, quæ bene temperata exiſtũt,
frigidiora ſint, atque humidio-
ra, quantum & natura naturam
in caliditate, & ſiccitate ſupera-

* συμφύτυς, i. insitas,

bat. nã tale cauſarum genus *naturales corrigit intemperãtias, alterum uero de quo ſupra diximus temperaturã conſeruat. Eſt autem utriuſque uiciſſim apud medicos uſus neceſſarius. nã cũ plurimum ſuppetit ocij, corrigere oportet, ac ſenſim ad meliora transferre. Neque enim natura patitur eas quæ ſubito fiunt alterationes: hominem autem neceſſarijs occupationibus diſtrictum, in eodem præſtat habitu conſeruare. Quo pacto igitur & hoc ipſum primum cauſarũ genus cõſeruatiuum appellamus? nam forte magis alteratiuum, & curatiuum & ᵃ naturaliũ defectuum correctiuum uocare cõueniat. Quoniam ad uniuerſum ſanitatis genus referentes, non ad eas quæ ſecundũ ſpeciem differentias quęcunq; ſanos conſeruant, conſeruatiua omnia uoca-

ᵃ συμφύτων ἁμαρτημάτων. i. uitiorum inſitorum.

mus: siue præter id quòd sanitatem conseruãt ad melius totam, traducant temperaturã, siue pristinum tantũmodo habitũ tueantur: at quę deteriorem statum efficiunt, insalubria. Quæcunque igitur similem habent in omnibus corporis partibus intemperiem, eadem egent * procuratione: quæ uero dissimilem, dissimili. Nam fieri potest ut uentriculus frigidior sit quàm oporteat, caput uero calidius, atque utrũque proprijs egeat auxilijs, ac ratione eadem singulæ aliæ partes cũ fuerint aut præter modum humidiores, aut sicciores, aut calidiores, aut frigidiores, suæ intemperiei uictum exigunt accõmodatum. Neque igitur modo eodẽ omnes tales corporis partes exercebimus, neque æqualiter humectabimus, aut exiccabimus, aut tale aliud quippiã age-

* ἐπιμελείας, i. cura.

mus. Plenius uero de his dixi-
mus uolumine illo, quod de salu-
bribus inscribitur.

DE CAVSIS SALVBRIBVS partium instrumentariarum. Cap. lxxxvij.

INstrumentariarũ autẽ partiũ
causæ salubres, quẽadmodũ
& hic ab optima constitutione
delinquit, ita & inuicẽ distabũt.
Alij enim sunt salubres errori-
bus qui in formatione cõsistunt,
alia his qui in magnitudine, uel
numero, uel positu. In formatio-
ne igitur plures contingunt erro
res, nã & figura partis, & si qua
in ea cauitas est secundum natu-
ram, uel meatus, uel orificiũ, uel
asperitas, uel lenitas, quãdo à na
turali mediocritate recesserit. Si
quidẽ parũ hoc patiantur: salu-
briũ corporum retinent appella
tionem, si uero amplius, insalu-

briũ. Quòd si tantus fuerit recessus, ut operationi afferat detrimentũ, iam ægrotare dicent. Secundum quãtitatem autẽ excessus, atq; * defectus ad easdẽ ducit * ἔλλειψις differẽtias. In numero uero, siue una, siue plures quæcunq; ex similaribus partibus fuerint, aut deficiant, aut superabũdent. Ex hoc genere etiam sunt quęcunq; in nobis substantiæ præter naturam consistunt. Reliquum est aliud genus, quod ad ª situm cuiuslibet simplicis attinet partis, in ª θέσιν. quo & ipso quatuor sunt omnes differentiæ. prima quidem quæ optima existit: secunda uero quę parum euariat. atq; ideo salubre adhuc efficit corpus: & tertia quæ insalubre, quando amplius à modo recesserit: & quarta quę iam ægrum recessu plurimo reddit. Quæcunque igitur partes in figura delinquunt, ueluti quæ

*βλαισά. i. valgi seu uatij, uide Gal. lib. de morborum caussis. Alij legũt, βλαισά.

*ῥαιβά. i. uari.

*τελειωθέντα. i. perfecti sunt.

*κατὰ πόρους ἢ στόμια. i. meatus uel orificia.

*blæsæ, °uaræ, & obliquæ appellantur: hæ quum nuper natus & adhuc tenellus est, formatione, atque alligatione, ad naturalem traducuntur habitum. quòd si iam aucto infante ad duritiam peruenerint, emendari non possunt. Sic errores quidem qui ad cauitatem attinent, cum adhuc augeri perseuerãt, correctionem admittunt. cum autem ¨ iam ad ultimum peruenerint, nullus est remedio locus. Cauitates igitur, quiete, atque alligatione paruæ redduntur: magnæ uero partiũ operatione, & spiritus retentione: sic & quæcunque *foramina oraq́ꝫ. Et quidem quæ naturalem magnitudinẽ partes exuperant, quiete, & accommoda alligatione minores redduntur, augentur autem & naturali motu, & frictione moderata, & qbuscunq́ꝫ alijs plus sanguinis attra-

here natura aptis. Deficiẽtes ue-
ro partes quæcunq; ex ſanguine
ortum habuerint, corrigi qui-
dem non eſt impoſſibile. quæ au
tem ex ſemine, propemodum im
poſſibile exiſtit: licet tamen ali-
quando loco eorum alia facere
quæ uſum haud diſſimilem præ-
ſtent. Earum uero omnium na-
tura opifex eſt, medicus autem
miniſter. Quæ uero numero ex-
cedũt, his ablatio cauſa ſalubris
exiſtit. inſpicere uero oportet in
quibus id fieri poſſit. Nam ſi im-
poſſibile appareat, tranſponere
tentandum eſt. Eadem eſt & eo-
rum quæ in ſitu uicia ſunt emen-
datio, neque in obſcuro eſt quòd
duo ſæpius, aut tria uicia eãdem
partem poſſunt occupare, ſicuti
in eo qui uẽtriculum paruum ſi-
mul atq; rotundum, *atq; aduer-
ſus ſeptũ habuit incumbentẽ. In
ipſo etenim, magnitudo, forma-

* κατὰ τοῦ διαφράγματος.

tio, ac situs erant deprauati, temperatura quoq; frigidior existebat, hic nullo artificio ad naturalē habitū transferri poterat: at ne adeò infestaret erat remedio locus. nam quoniam repleto uentriculo difficultate spirandi premebat, minus cibi, at magis alimēto opportuni. & qui nō difficulter subduceretur, ter die assumebat. Alteri uero cui obstructio ī hepate ob uasorꝫ angustiā sæpius contingebat, extenuans
*Sicura, * uictus ꝓ remedio inuētus est.

DE SOLVTIONE CONTINUITATIS. Cap. lxxxviij.

RELiquū igitur id morbi genus est, quod & similaribus & instrumētarijs partibus commune existit. solutio scilicet continuitatis quā quispiā forte his unquam adesse negaret qui integra sanitate fruuntur, quoniam

ſemper ſit paſſio. quę̃ ſane latet
eandem in omnibus generibus
fore dubitationem. Niſi enim o=
perationis lęſio ſenſibilis, ſanita=
tem ab ægritudine ſeparet, ſed
qualitatem tantummodo diſpo-
ſitionis introſpiciamus, * perpe= *ἀειπάθεια.
tuæ paſſibilitatis dogma neceſ=
ſario recipiemus, cum nullus ſit
qui omnes operationes optimas
habeat. Sed de hoc quidẽ, ut qđ
ad logicam potius pertineat con
templationem, ſeorſum conſide=
ret̃. Salubres uero cauſas, ut his
quos nemo dubitat ęgrotare, de=
inceps percurramus à mala tem
peratura exordium faciẽtes. Hic
uero prius diſtinguamus quæ o-
mnes ferè medici prætermittũt,
alias quidem eſſe ſalubres cau=
ſas eius intemperaturæ quę iam
facta eſt, alias autem illius quæ
& adhuc fit, ſicuti etiam alias e-
ius, quæ futura eſt. Huius itaque

* προφυλακτικῷ. postremæ, hæ quidem in *preseruatiua artis parte continent, hæ
* ὑγιεινῷ. uero in ᵃ salubri. Primæ autē in=
ᵃ θεραπευτικῷ, ter omnes in ᵃ curatiua tantum=
modo, sed eius, quā mediā inter
utranq; locauimus, in præseruatiua, & curatiua. Iā enim factā,
atq; existentem ægritudinem curare oportet: sed quæ nondum
quidem adest, at futura est, phibendum est ne fiat ab ea quæ est
in corpore dispositione. Eius autem quę adhuc fit, quod quidem
factum est curare opus est: quod
autem futurum, phibere ne fiat.
Prohibebitur autē sublata ea dispositione, * quā seq natura apta
* ἐφ' ἣ γίνεσθαι πέφυκεν. i. in qua fit naturaliter. est. Talis uero dispositio causa
antecedens appellat̄. Facta autē
ægritudo curabitur soluta ea dispositione à qua primum, ea quę
secundum naturam lęditur operatio, quā quidam & ipsam morbi ᵃ essentiam dicimus esse.

ᵃ αἰτίαν. i. causam.

DE COMMVNISSIMA INtentione curatiua.

Cap. lxxxix.

CVratio uero unam præcipuam, ac cõmunissimam habet* intentionem, ad id quod est dispositioni auferẽdæ cõtrariũ. Ex hoc siquidem genere sunt causæ illæ omnes quæ sanitatem efficiunt. ^a Secundum partem uero, ex unicuique dispositioni cõtrarijs. Calido igitur affectui, causa frigida contraria existit, frigido autem calida: eademq́ in cæteris proportione. Etenim si omne immoderatum est præter naturam, moderatum uero secũdum naturam: necesse est omnino, ut immoderatum ab immoderato contrario ad mediocritatem redigatur. At manifestum est quòd secundum potentiam, nõ autem ^b imaginationem, & calefaciens, & refrigerans, & quæcunq alia

*σκοπὸν ἕνα. [a] κατὰ μέρος.i. particulatim. [b] κατὰ φαντασίαν.

huiuſcemodi oportet aſſumere?
Voco autem ſecundū potētiam
qđ re ipſa uere tale exiſtit, qua-
le eſſe dicit. Secundum imagina-
tionem autē, quod ex prompto
quidem ſenſu tale eſſe imagina-
mur, cum tamen uere tale non
ſit. Sed qua ſint hæc ratione di-
ſtinguenda, diximus in his li-
bris, in quibus de ſimpliciū me-
dicaminū poteſtatibus agitur.
Ad inuentionem autem ſalubri-
um cauſarum, quæcunque qui-
dem, ut ad eam quę iam facta eſt
ægritudinē, cauſæ ſalubres exi-
ſtunt,* uia illa doctrinæ utendū, * μεθόδῳ.
qua id quod imaginamur, ab eo
quod talem habet poteſtatē, ſe-
paretur. Quæcunque uero, ut ad
eam quę adhuc fit, & hac eadem
uia, neq; nō illa pręterea, ex qua
ægritudinum cauſæ inueniūtur.
Eſto enim ſi ita contigerit in hu-
moribus putreſcētibus accendi
febrem

febrem. *Indicatio in huiuſmodi *ἔνδειξις.
eſt euacuatio, atq; alteratio, hæc
quidem quæ putredinem finiat
manente adhuc ſubſtantia, eua-
cuatio uero quæ totã ex corpore
ſubſtantiã educat. Sed dicta qui-
dem alterationis ſpecies conco-
ctio exiſtit, quã ubi inuenerimus
à quibus nam cauſis fieri contin
gat, tũc utiq; eorum quæ hoc pa
cto ſalubria ſunt ſcientiam tene-
bimus. Euacuationes autẽ fiunt,
& per ſanguinis emiſſionem, &
clyſteris uſum, & * p urinæ uias, *καὶ οὔρων. i. & urinas.
atq; eam quæ per cutem fit trãſ-
pirationem, ac preterea per eam
ᵃ quæ fit ad partes oppoſitas at- ᵃ ἀντισπάσεως. i, reuulſionem.
tractionem, atq; ad alias ꝓpin-
quas deriuationem. Nam & ad
hoc idem genus pertinet citare
menſtrua, " atque ora uenarum, " Mariſcas
quę Græci hęmorrhoidas appel
lant, aperire, ac per palatum, na-
resq; expurgare. Cũ igit & hic

materias inuenerimus, quibus in qualitate, & quãtitate, & modo usus adhibitis, euacuatio fit, in ipsa artis parte salubria inueniuntur, atque eorum omnium inuentio traditur in eo uolumine, quod de arte curatiua inscribitur. Eadem ratione in aliis tribus intemperaturis, si unũ commune præceptũ obseruabimus, ut unamquanque prius quę efficit causam rescindamus: deinde ita ad illam, quæ ab eadem causa facta est, ægritudinem accedamus, causarum salubrium inuentionem faciemus. Secundum uero cõpositas intemperaturas ex simplicibus compositio cõmonstrabit salubria præcepta, cum hic quoque studuerimus pro magnitudine intemperaturæ eidem conueniens inuenire remedium. Veluti si ita contigerit quòd in decem quidem numeris ad cali-

ditatem maiorem ea quæ naturæ conueniat, decidat corpus, septem uero ad ſiccitatem maiorem: tunc ſalubrē cauſam in huiuſcemodi affectibus eſſe oportebit, decem quidem numeris frigidiorem, ſeptem uero humidiorē. Si igitur ipſi particulæ patienti admoueatur tale remedium: tanto erit frigidius, atq; humidius, quātum exigit partis affectæ indicatio. Quòd ſi particula affecta in penitioribus locis ſita ſit, machinari oportet inſup tale inuenire ſalubre remedium, cuius uis nequaquā in itinere antea ſoluatur. Si itaque calidius eſſe oportuerit, eo quod eſt moderatum, non ſolum tantam habeat caliditatem, quantā exigit morbus: ſed ultra eandem menſuram tantum adijciatur, quātum ex ſitu, ut pertingere poſſit ad locum patientē, ſit neceſſarium.

Si uero frigidius: nõ simpliciter tantum frigiditatem oportet augere, sed & materia quoq; prius est animaduertẽda. Si enim *crassa sit, non admodum poterit ad profunda penetrare at potius cõtrarium pręstabit effectum, spissando ° superficiem, atque densando, At si ¨ tenuioribus partibus constet poterit sane plurimũ subire profundum. Idẽ in humectantibus, atq; exiccantibus accidit, in quibus crassitudo atque subtilitas partium substantię est inspicienda. A situ quidem loci, ut nuper diximus inuenit indicatio salubre remedium. A formatione autẽ, & situ simul, quando effluxus sensibiles, atq; ad alium locum foraminibus patentes habuerint, aut his omnino caruerint. Quos enim effluxus ad principales deferri partes cognouerimus, auertemus: atq; ad illas

* παχυμερὴς.
° ἐπιφάνειαν.
¨ λεπτομερὴς.

impellemus quæ nullum habent principatum. Illud uero manifestum, quod earum quæ intemperaturam efficiunt causarum, curatio fit per euacuationẽ. Nam ipsæ intemperaturæ sola alteratione sanantur.

CVRATIO SOLVTIONIS cõtinuitatis in parte carnosa. Cap. xc.

Continuitatis autẽ solutionis curatio, intentionẽ quidem habet* unionẽ, quæ in partibus quidẽ instrumentarijs impossibilis est: in similibus uero nõ semp possibilis. At quãdoq;, sicuti in carnosis sanitas conglutinatione perficitur, nil uero differt, neq; si [a] coalitũ appellaueris. Ipsam uero antecedit, quãdo uulnus maius extiterit partium applicatio distantium, quæ ex formationis genere existit. Vt autẽ

* ἕνωσις.

[a] σύμφυσιν.

hæc ipſa firma, ac ſtabilis fiat, & alligatio cogens in unum quæ di
* ἀγκτῆρες. ſtant, & * fibulæ, & futuræ utiles ſunt. Coaleſcere autem facit ea, quæ inuicem diſtant, ac priſtinã reſtituit unitatem ipſa natura. Noſtrum uero opus eſt, ut diximus, applicare extrema diſtan-
ᵃSecũdo. tium partium, atq; ᵃita ut in unũ coacta ſunt, conſeruare: & tertio loco cauere ne quid labris ulceris intercidat: & quarto ipſam partis ſubſtantiam cõſeruare ſalubrẽ. Sed quo pacto & primũ, & ſecundũ impleamus officiũ, dictum eſt. Tertium uero in cogẽdo in unũ partes diſtãtes exequemur, ſi nihil extrinſecus incidere permittamus, quoniam ſæpius uſu euenit, ut pilus, aut oleũ, aut aliqua alia humiditas interueniens, earum quæ copulandæ ſunt, partium, unitatẽ impediat. In eo autẽ quod ſequiĩ tempore

per suffluxiones tertia intētio re=
tinet. Ipsam uero suffluxionē ex
eiusdem, & cōtrarij loci diuisio=
ne, & figura opportuna compa=
randū. Partis autem substātiam
salubrem cum mediocriter exic=
cantibus cōseruabimus. Hæc q=
dem est solutę cōtinuitatis cura=
tio, cum ipsa sola seorsum in car=
nosa parte cōstiterit. Quòd si ali
cui alteri morbo coniungat̄, plu
res sunt indicationum intentio=
nes: quas in compositorum uel
complicatorum, siue ut cuiq; ap
pellare libuerit, doctrina dein=
ceps trademus. In præsenti autē
sermone ad reliquas unitatis so=
lutiones accedendum.

DE SOLVTIONE CONTI= nuitatis in osse. Cap. xci.

F* Ractio igitur est continuita tis in osse solutio: quæ quan= tum ad intentionem primam *κάταγμα.

insanabilis existit: quo ad secundam uero quodãmodo sanabilis fit. Prima igitur intentio est *coalitus partiũ, qui ob ossis duritiẽ fieri nõ potest. Secũda, alligatio quæ fit callo supnato partes fractas ^a alligante. Calli autem generatio qua quidem ex materia, & à natura fit, est & ad alia communis. Qua uero formã ossi uicinam habet, ex eiusdem fit alimento. Molle uero, & puerile os coalescere potest. Sed perraro fit talis affectus, quin cum altero societur. Magna enim ex parte musculi adiacẽtes unà corporibus alijs, fractis ossibus, patiuntur, Quare & curationis intentio oritur duplex, quarum altera quidem circa ossa, altera uero circa corpora adiacentia uersatur. Sed hæc quidem in carnosarum partiũ complicatis dicetur affectibus, nunc uero de fra-

* σύμφυσις.

^a ἐν κύκλῳ. i. in circuitu.

ctionibus dicendum. Quoniam enim harum ſanitas calloſitate procuratur, ut callus generetur, proprij oſſis alimenti ſuperfluitatem naturæ ſuggerere oportet: hanc uero ſuperfluitatem in qualitate, ac quantitate ſeruare modum eſt neceſſarium. unde & ratio uictus eſt adhibēda: quæ tantum ac talem influere oſſibus ſanguinē præparet, qualis, & quantus generando callo fit opportunus. Quoniam uero per fracti oſſis* cauernas idem effunditur ſanguis: eiuſdem qualitatem, & multitudinem animaduertere oportet: atq; ita uel ſicciorem, uel humidiorem uictum inſtituere. Sed hæc omnia in libris, in quibus de curādi ratione tractatur, plenius ſunt explicata.

* συρίγγας, fiſtulas.

DE PVNCTVRA NERVI, ET chordæ. Cap. xcij.

NErui uero, & chordæ punctura, propter ſenſus uehementiam, & quoniam hæc pars principio continuatur, prompta eſt ad neruorum conuulſionem excitandam: ac tum præſertim, cum nihil extrorſum expirat, ob cæcato cutis uulnere.* Aperiendum eſt igitur, atque exiccandum ſubſtantia tenui, quæ uſque ad ima nerui offeſi poſſit penetrare. De his uero exacte dicimus in libris de arte curandi cōſcriptis. In ſimplicibus quidem huius generis affectibus, ſalubrium cauſarum forma talis exiſtit. In compoſitis uero, complicatur ulceribus prima quidem cauitas, quā non alterum[a] affectum, ſed ulceris differentiam eſſe arbitrantur. Eſt autem non differentia huiuſcemodi res, ſed alterum aliquod totius ægritudinis genus, in quo ipſius ſubſtātię[*] iactura facta eſt.

* ἀνασομῶν.

a ἰδιάθεσιν.

* ἀπώλεια.

Et quidẽ curatio in duplici mor=
bo, duplicem exigit intentio=
nem. Nam continuitatis ſolutio,
unitate: ſubſtantiæ autem iactu=
ra, generatione indiget. Paulo ue
ro ſupra generationis intentio=
nes expoſitæ ſunt. Quòd autem
primum quidem hunc affectum
oporteat ſanare, demum unitatẽ
reſtituere tentare, ipſa rerum na=
tura commonſtrat. Cum itaq; re
pletum quidem fuerit cauum, ul-
cus uero ad æqualitatem perdu=
ctum, alteram intentionẽ aboleri
contingit. Nam media exiſtente
inter labia ulceris ea carne quæ
nuper eſt genita, partes quidem
diſtantes uniri eſt impoſſibile, un
de fit ut alia ſit intentio perqui-
renda. Intentionem autem conſe
quemur, ex eo quod eſt ſecũdum
naturam ipſi parti comparan=
do, erat autem eidem cute obdu=
ci naturale. Quare hoc ipſum à

nobis procurandum, aut si hæc
intentio effectum sortiri non po-
test simile aliquid cuti, carnē scili
* δερματώδη. cet * quæ cutis naturæ uicina sit,
instaurandum. Est autem huius-
modi quæ & sicca & calli simili-
tudinem præ se fert. Ad cicatricē
igitur obducendam necessaria e-
runt exiccantia, ac sine mordaci-
tate adstringentia medicamina.
Ita & si sordities aliqua fuerit ad-
nata, intentio quidem erit abster
gendi, & erit medicamen salubre
abstersiuum. Eorūdem uero ma-
teriam in libris, in quibus de me-
dicaminibus agitur, scripsimus.
Et quidem si aliqua inflamma-
° σκῖρρος ἢ οἴδημα. tio, uel attritio, aut ° tumor præ-
durus, uel mollis, & laxus cum ul
cere fuerint, prius eorum curatio
ni intendere oportet, eas sequen-
do uias, ac rationes quas prius
exposuimus. Sic & si aliquid ul-
ceri illabitur, ad illabentium cu-

rationem intendendum. Eodem pariter modo si aliqua intemperies ulceratum locum obsederit, ad eiusdem intemperiei remedia antea ueniendum. Sed de his quidem satis.

DE SPECIEBVS MORBOrum secundũ formationem. Cap. xciij.

NVnc uero transeundum est ad formatiõis genus, quod in plures secatur differentias. At ab eo quod euidentissimum existit, exordium est sermonis faciendum; quod ex figuræ permutatione contingit. In his igitur qui adhuc crescunt, possibile est plurium partium figuram emendare: in his autem qui iam aucti sunt, minime. Intentio tamẽ quoad fieri potest, curationem adhibere ad cõtrarium euersionis adducendo. Si uero fractione aliqua

non recte conformata, alicuius membri figura fuerit uitiata, cui substantia callosa innasci præuenerit, si quidem hæc adhuc recēs extiterit, perfringere oportet, ac rursus recte afformare, deinde callum superinducere.

DE OBSTRVCTIONE. Cap. xciiij.

* ἔμφραξις.
a ἔκφραξιν.

Est uero &* obstructio ex eodem genere ægritudinū, quæ quidem ex lētis, & crassis humoribus fit, unam & ipsa habens intentionem morbo cōtrariā: dico autem a apertionem. Causæ uero salubres sunt abstergētia, atq; incidentia medicamina. Quæ uero fit à stercore duro, quod itersepit intestinum, primū quidem habebit duritiei remedium ex humidis, pinguibusq; clysteribus, demum ex acribus euacuationem exposcet. Quæ autem à lapide fit

In uesica, *in presenti quidē transpositionē requirit, integræ uero sanitatis causa, incisionem, & extractionē. Humiditatis autē quæ præter naturam cōtinetur, sanatio, in omnimoda euacuatiōe cōsistit, quēadmodū etiā in suppuratis. Immodica autem repletio immodica euacuatione curat, ut cū sanguis intra uenas redūdat. Sic & quibuscunq;, in uentriculo, uel intestinis, uel arteria aspera, uel pulmone, pus, aut sanguis cōtinetur, integra euacuatio est necessaria: superflui autē cibi, aut potus adhuc recentis assumptio euacuatione corrigitur. Quæcunq; igitur in pulmone, °uel pectore continentur, cum tussi educūtur, aut à medicaminibus extenuātibus. Quæcunque uero in hepate, uel uenis, uel arterijs, uel renibus, aut per urinam, aut per uentriculum. Sed per urinam quidem,

* ἐν τῷ παραυτίκα, statim.

° θώρακι

ab his quæ uehementer extenuant: per uentrem uero, ab his quę attrahendi, aut aperiendi oravim habent. Quæcunque uero in superiori uentre comprehenduntur, per uomitum, quæ autem in inferiori, per subductionem. Sed quæcunque sub cute per sectionem, uel ignem, aut per medicamina adurentia. Sic uero aliquando quæcunque in aliqua naturali cauitate, ut in thorace. Et ut summatim dicam, quicquid præter naturam in aliquibus partibus continetur, sanationis intẽtio est ablatio: quæ si fieri non possit, transpositio. Quæ uero non sunt ex genere, præter naturã, at quantitate damnantur, in his intentio est abeuacuatio. At inuentio eorum quę ad ipsorum sanationem perducunt, partim quidem ex affectu, sed præcipue ex ipsis affectis particulis sumitur.

De aspe-

DE ASPERITATE ET LENITATE. Cap. xcv.

QVæcunque partes uero ob id quòd exaſperatæ naturalem amiſerint habitum, his leuitas naturalis eſt reſtituenda, oſſa quidem leuigando, arteriam autem, & linguam leniendo, humidis quæ nihil mordeant, & lentorem habeant. Sed quibuſcunque leuitas ineſt non naturalis, aſperitas eſt reuocanda medicaminibus, quæ ſufficienter abſtergant, & parum adſtringant. Quęcunque uero, uel obſtructiones, uel* anguſtiæ meatuum alias ſequuntur ægritudines, ab illarum curatione prius eſt incipiendum. Oſtenſum ſiquidem eſt in libro de differentijs morborum, quòd & inflammationibus, & duris, laxis'que tumoribus, & ſiccitatibus, aliquando immodicis, ac

* στενοχωρίαι.

præterea uitiosis partium conti-
nentium figuris, ea quæ nuper di
ximus, sæpius adueniunt: sicuti
& quibusdam tumoribus eorum
quæ sunt in ambitu corporum.
Quòd si nonnulla ex proxime di-
ctis inuicem complicentur, ua-
rias habebunt indicationes. Suf-
ficiet autem in uno exemplo ha-
buisse sermonem, quoniam de o-
mnibus in libris de arte curandi
plenius sumus exequuti. Suppo-
natur cuipiam particulæ multi-
tudinem sanguinis influi, adeo ut
intendantur in ea * uenæ, non ma
iores tantum, sed etiam paruæ,
quæ prius sensum effugiebant,
nunc uero iam plenæ uisu com-
prehenduntur, sicuti plerunque
in oculis ob tunicæ albedinem
manifestissime patet: par siqui-
dem est quòd & alia uasa quæ la-
tent sensum, iam plena distendan
tur, nondum & ipsa ob paruita-

* ἀγγεῖα, uasa.

tem uiſui manifeſta: & iam periculum imminet, ne quod ex uaſis exudat, ad ſpacia uacua, quæ in medio ſunt, effundantur, aut ne iam paucum aliquod ſit effuſum. Huius quidem affectus ſanatio intentionem habebit euacuationem, aut, ut manifeſtiori uocabulo utamur, abuacuationē: ſi quidem* morbus erat immoderata partis repletio. Neceſſariū igitur eſt, ut aut ſuperfluitas retrocedens euacuet, aut per ipſam patientem particulam. Retrocedet autem, uel impulſa, uel attracta, uel trāſmiſſa, uel horum uno aliquo modorum, uel omnibus. Per locum uero patientem euacuabitur, partim quidem manifeſte, & ſenſibiliter, partim uero in uapores reſoluta. Si igitur uniuerſum corpus plus æquo plenum fuerit, per patientem locum minime euacuandum. Nam

* πάθος, affectus.

si scarificationibus, aut sectionibus sensibiliter euacuabimus, plus ratione excitati doloris attrahemus. Si uero calefacientibus* dispergere tentabimus, plus erit id quod ui caloris ad partem attrahetur, quã dispersum. Quòd si in eo elaborabimus, ut quod influxit retrocedat, corpus plenum non admittet. Ad hæc igitur ambo totum corpus euacuare oportet, aut omnino ad contraria loca retrahere quod patienti particulæ influit: quo perfecto opere, prius à parte repellendum, mox [a]dispergendũ. Quanto enim per minora fit, tanto expeditior est euacuatio. A patiente uero loco adstringendo, ac refrigerando, repellemus: sed & exinanita loca attrahunt ad se ipsa quæcunque repercutiuntur. Hoc siquidem ostensum est in eo uolumine, in quo de potentijs naturalibus agi

* διαφορεῖν per halitum discutere.

[a] διαφορεῖν.

tur, & uasa præterea uigore ex
medicaminibus adstringētibus
addito, à se ad alia remittent. Si
igitur hac uia superfluum omne
retrocesserit, bene se res habet.
At si aliquid fuerit in parte reten-
tum, coniecturandum erit id
lentum ac crassum existere: at-
que ea ratione iam coactum, at-
que adstrictum, ut cum difficul-
tate solui possit. Fieri autem po-
test, etiam si non eius naturæ sit,
ut ad spatia quæ in medio, sit effu
sum: in quo casu tunc ad id ueni-
endum esse tempus suadet, ut
hoc ipsum quod reliquum est per
patientem locum euacuemus, im
ponendo supra iacentibus parti-
bus ea, * quæ influentem humo- * ἀποκρουστι-
rem repellendi uim habent. Ma- κά.
xime uero euacuabis, si in spa-
tijs intermedijs aliquid contine-
ri coniectura assequeris, & scari- a διαφορητι-
ficationum auxilio, a & medica- κῶν.

minum quæ uim habeant, dispergendi. Sed quoniam hæc omnia uires calidas habent, eiusdem uero temperaturæ opus est, mordere quando modum excesserit, cauenda ex eis sunt uehementissime calida, ac tum præsertim, cum patiens locus inter summa fuerit: neque enim paruus excitabitur dolor, si præter proprium affectum insuper mordeatur, omnisq; præterea dolor fluctiones commouet. Quòd igitur mediocrem caliditatem obti-
* ἀνώδυνον net,*in his sensum doloris non inuehit: atque eo amplius omni dolore uacat, si humidum extiterit. Et quidem quicquid per summa hæret, potens est id medicamen dispergere: quòd etiã ualidas non habuerit ad dispergẽdum uires. Quòd si summæ quidem partes omni noxa caruerint, id uero qđ euacuari oporteat ĩ penitioribus

partibus fuerit: intendēdus, atq; augēdus diſpergentis medicaminis calor, cum dubitandum ſit ne priuſquàm profundas attigerit partes, interim uires amittat: neque tamē ex eo ſuperiores partes aliquem dolorē ſentient, cū omni uacent affectu. Quare nunc hæc duo ſimul inuitāt ad calidiorum pariter, atque acrium medicaminum uſum, & ſummæ partes quę tolerant, & profundæ quæ egent. Hæc igitur ex patiente particula indicatio aſſumebatur. Deinceps uero, ſi quid ad ſanitatem deficiat conſideremus, neque enim paruum aliquid deeſſe uidetur. Affectæ partes, in quibus fluctionis ſuperfluitas retinetur, nonnullæ quidem raræ, & laxæ, & molles natura exiſtunt: nonnullæ autem denſæ, & preſſæ, ac duræ. Priores igitur facile euacuantur, reliquæ autem

acrioribus euacuantibus, ac præterea tenuiores partes habentibus, egent: atque eo etiam magis quanto profundiorem ſitum habuerint. Hæc igitur tibi rurſus ſit indicatio, altera à particulæ patientis ſubſtantia: alia uera à formatione ſimul, ac ſitu. Supponatur enim, * ſi ita contigerit, in hepate eſſe proxime dictum affectum, in anguſtis uaſorum finibus intruſis humoribus, qui uel lenti, ac tenaces, uel craſſi exiſtãt, uel ſuperabũdent. Non'ne in prõptu eſt, primum quidem craſſitiem, unà cum lentore, & tenacitate, cibis, ac potibus extenuantibus, ad ſubtiliorum partium ſubſtantiam transferri oportere? Secundo autem loco non per anguſtos, atque inuiſibiles, ſed latiores meatus quicquid infeſtum exiſtit, eſſe euacuandum? Sunt enim in hepate uenæ non minus am-

* εἰ οὕτως ἔτυχεν, exẽpli cauſa.

plitudine, quàm numero excedẽ-
tes: terminantur autem hæ qui-
dem in gibbis ad uenam cauam,
hæ uero in cauis ad portam. Vn
de haud difficile tibi futurũ ubi-
cunque* pressi, ac stipati humores * σφηνώθεν.
fuerint, eosdem expedite euacua-
re, trahendo quidem ad uentrem
cum his quæ attrahendi uim ha-
bent medicaminibus, quicunque
ex ipsis in uenis ad caua hepatis
pertinentibus aceruati, ad urinæ
uero meatus promouẽdo per ca-
uam uenam quicunque in uenis
ad eam pertinentibus sunt. Sed
præter supradictas alia est indi-
catio ab hepate ipso, ueluti à ue-
narum principio: nam cum non
tantum seipsum regere natura a-
ptum sit, ut pleræque anima-
lis partes, sed uenis præterea uir-
tutem largiatur, periculũ immi-
net, ne si eius uigor madefacien-
tibus, ac relaxãtibus cataplasma

tibus fuerit resolutus: & ipsum primum, ad sui opus, atque omnes subinde uenæ eius ratione imbecilles efficiantur. Quare in eius curatiõibus aliqua ex astringentibus medicaminibus miscere oportet. Sed quoniam in profundo admodum loco situm est, dubitandum erit ne adstringentis medicaminis uis debilitetur: nisi ab aliqua altera subtiliũ partium substantia, qualis aromatum est, traducatur. Melius uero fuerit, si & ipsum adstringens medicamen unum protinus ex aromatum genere fuerit: nam si duas habuerit natura insitas qualitates ac potestates, ualentius operabitur. Et quidem euacuetur quod præter naturã in membrũ confluxit. Seruet autem humorũ modum naturæ conuenientem. Quare & illa animaduersio à nobis est adhibenda, nequid ab hu-

moris confluentis qualitate, e-
iusdem membri temperies sit al-
terata: si pituitæ naturam tenu-
erit, ad frigiditatē: si uero bilis,
ad caliditatem, ut hanc ipsam cu
rantes intemperiem sanitati re-
stituamus. Curabimus autem,
contrariam ex aduerso afferētes
qualitatem: quemadmodum in
intemperaturarū curationibus
diximus, quantum unumquod-
que calidius, aut frigidius factū
est, tantum refrigerantes, aut ca-
lefacientes. Quare ut hic rursus
agnoscenda est ipsius secundum
naturam tēperies. Nam quo pa-
cto sciemus quantum in frigidi-
tate, ac caliditate à naturæ modo
recesserit, aut quando à frigefaci-
endo supersedebimus, si nos latu-
erit, ea quæ est secundum natu-
ram caliditas? Ita uero & si frigi-
dius effectum calefaciemus, igno
rantes frigiditatis naturalis mo-

dum:neque opportune calefacere, neque in tempore à calefaciendo desistere poterimus.

DE MORBO SECVNDVM numerum.

Cap. xcvi.

SEd quoniam de his satis diximus, transire iam tempus ad ea in quibus numerus non est secundum naturam. Cum uero duplex sit eorum differentia, quibus quidem aliqua particula deficit, his intentio est alteram efficere subministrando naturæ, eo quo diximus paulo ante, modo. At quibus superabundat, hanc resecare oportet, aut * ferro, aut igne, aut medicamine, ° quod urendi uim habet. Hæc igitur omnia sanare possibile est: at non æque omnia generari possunt, ut in libro de semine diximus. Quædam uero sunt: quæ & si gene-

* σμίλης.
° καυστικοῦ.

rari non possunt, licet tamen pro ipsis alterum efficere: quēadmodum in osse ex toto sublato, alteram substantiam in eius sede reponere, à carne, atque osse differentem: est enim quæ in eius gignitur loco quædam ueluti caro callosa uel* callus carnosus, & pcessu temporis magis, ac magis ad calli duritiem trasfertur, cum ab initio carnis potius imitetur naturam. Quacunq; parte sublata, cum neque eandem secundum speciem substantiam, neq; similem efficere possumus, tertia nobis intentio quēdam decorem inuenire, quemadmodum in mutilationibus.

* πῶρος σαρκοειδής.

DE MORBO SECVNDVM magnitudinem. Cap. xcvij.

COmmunicat autem hoc genus totum cum eo quod ad magnitudinem pertinet. Nam

quodcunque ex eo eſt ſecundum naturam, illi propinquũ exiſtit. Id uero tantum ſeiunctum eſt, ac ſeparatũ, quod inter ea quæ ſunt è genere non naturali connumeratur: in quo quidem prima intentio eſt ablatio. ſi uero hæc impoſſibilis exiſtat, ſecunda eſt trãſpoſitio, quemadmodum in ſuffuſionibus. Quæcunq; uero non integris partibus, ſed partium tantũmodo particulis deficiunt, aut excedunt naturæ modum: refectio quidem, uel generatio in his quæ deficiunt, ablatio uero, & abolitio in his quę ſuperabundãt. Quare neque in ipſis altera inuentio, neque medicaminum forma genere diuerſa.

DE MORBO SECVNDVM ſitum. Cap. xcviij.

SEd iam ueniendum eſt ad reliquum ſalubrium cauſarũ ge-

nus, quod ea corpora emendat, quæ in ſitu ſunt uitiata: ueluti* luxationes, et inteſtinum in ſcroto. Fit autem hoc ex uiolenta tentione, atque impulſu. Hoc uero ex dilatato, ac rupto continente. Quare & duplex ſanandi modus alter quidem ad oppoſitam partem ei à qua facta eſt permutatio intendendo, atque impellendo: alter uero id quod continet firmius ſolidiusq́ reddendo. Quibus uero uijs, ac rationibus ſingula inueniri poſſunt, in libris de arte curandi explanauimus. *ἐξαρθρήματα.

DE CAVSIS PRAESERVAtiuis. Cap. xcix.

COnſequens eſt, ut ea omnia exequamur, quæcunque in ſuperiori ſermone dicere diſtulimus. Vocant autem eadem præſeruatiua. Eſt autem horum triplex ſecundum genus differentia, Pri-

ma quidem hominis qui integra fruitur ſanitate: ſecunda uero eius qui non integre ualet: tertia eius qui ægrotat. Primum igitur genus ad ſalubrem attinet artem atq; in duas, ut antea diximus, diuiditur partes: ſecũdum uero ad præſeruatiuam ſpectat: tertium ad curatiuam. Hoc autẽ uniuerſum genus circa humores præcipue negociatur, quos neque lentos eſſe oportet, neque craſſos, neque aquoſos, neque plurimos, neque uehementer calidos, au frigidos, neq; mordaces, neque putredini obnoxios, neque* ueneni naturæ affines. Nam ubi aucti fuerint, generant morbos. Augentur uero nonnunquam eadem ex cauſa quæ eos ab initio generauit. Illud autẽ plærũq; accidit, ut ſua alteratione inficiant eos qui ſunt in corpore humores. Intentio uero, & horum ſanationis duplex

*δηλητηρίοις

plex existit, alteratio, atque euacuatio. Alterantur igitur, uel ab ipso corpore concocti, aut ab aliquibus aliis facultatibus quæ uim medicatiuam habēt: è quorum numero etiam sunt ea quæ exitialium ferarum uenenis aduersantur, ac præterea pharmaca quæ uenena appellantur trāsmutāt. Euacuantur autem satis calidis medicaminibus, & purgationibus, & clysteribus, & sudoribus, & uomitibus. Hæ quidem igitur sunt communes euacuationes. Propriæ autem ex locis in quibus coaceruantur, assumunt, ut in libris de salubribus ostendimus: tertio præsertim, ac quarto, in quibus de lassitudinibus egimus, ac reliqs dispositionibus quæ lassitudini natura ꝓximæ sunt. Promptius enim euacuantur per uentrem quæcunq; in primis uenis continentur sup-

fluitates, quæ autẽ in his quæ in hepate sunt, per urinæ meatus. at quæ in toto corpore, per sudorem: sicuti quæ in capite, uel per palatũ, uel per nares, uel p utrũque: quæ uero sunt in spatijs pectoris laxioribus, per guttur simul cũ tussi, quę in renibus sunt, uel uesica, per urinã.* At trahendi ex omni loco ad oppositas partes communis indicatio est, ad quãm maxime distãtia: ° deriuatio uero ad uicina. Quęcũq; uero huiuscemodi curãt dispositionem, causas salubres appellamus: sicuti insalubres eas q̃ adaugẽt: & neutras, quæ neque obsunt, neq; iuuãt. Posset uero quispiam, neque omnino causas appellare, quemadmodum maior pars sophistarum, qui rerum quidem differentiam inuenire contemnunt: plurimum uero temporis in nominibus conterunt, contra

* ἀντίσπασις. i. reuulsio.

° παροχέτευσις.

quos in aliis uberius disserui-mus. At pars quidem artis præ-seruatiua talis est.

DE PARTE ARTIS QVAE conualescentes reficit, & senibus congruit. Cap. c.

QVæ autem reficit, atq; re-staurat, in conualescenti-bus, ac senibus locum habet. Quæ uero sit horum dispositio, & à quibus præcipue causis, ad naturalem reducitur habitum, in libris in quibus de medēdi arte tractauimus, abunde explicauimus, sed nunc per capita dicetur. Dispositio quidem igitur talis est, optimus quidem, sed exiguus est sanguis, atque unà cum ipso spiritus animalis, atque uitalis. Ipsæ uero particulæ solidę sicciores, & idcirco eorum uires sunt imbecilliores, atque earundem ratione corpus uniuer-

ſum frigidius. Cauſæ uero ſalu-
bres quæ hanc emendant diſpo-
ſitionem, ut uno comprehendam
capite, ſunt quæcunque præſen-
taneum, atque ſecurum exhibēt
* κατὰ μέρος, particulatim. alimentum.* Secundum partem
autem, in motibus moderatis, &
cibis, potibusq́; ac ſomnis conſi
ſtunt. Sunt uero motus materiæ,
uehicula, ambulationes, frictio-
nes & balneæ: & ubi non parum
ſe ex his proceſſiſſe ſenſerint, pau
latim ſe ad conſueta opera trans-
ferant. Cibos autem aſſumant,
in principio quidem humidos, et
concoqui faciles, neque frigidos,
ac cum progreſſi fuerint, eos etiā
qui plurimum præſtant alimen-
tum. Potus uero opportunus eſt
* ἰδέᾳ, ſpecie, forma. uinum, ætatem quidem habens
mediocrem, *in ſubſtātia autem
purum, atque perlucidum: quod
ſcilicet uel ſubflauum, uel ſubal-
bum exiſtat, atq; ſuauiter olens.

gustui uero, neque aqueum omnino, neque cum aliqua insigni qualitate, aut dulcedine, aut acritudine, aut amaritudine sentiatur. Vt autem proxime diximus, de hisce omnibus in libris de arte curandi conscriptis, plenius disseruimus. Nunc enim neq; omnia particulatim recensere est nostri propositi institutum, sed solum capitum mētionem facere intendimus, eorū quæ in alijs uoluminibus latius explicauimus. Quorum omnium si prius & numerū & qualitatem exposuero, finem libro imponam. Diximus itaq; prius, quòd alter est liber in quo de constitutione artis medicinæ disseruimus: antecedunt autem eum alij duo de constitutione artium, sed hi quidem unà cum hoc cui nunc extremam manum adiecimus, seorsum sunt ab alijs libris in quibus plenior doctrina

explicetur. Illi uero talem inter se ordinē habent. De elementis quidem secundū Hippocratem liber unus. Post hunc autē tres de temperaturis, ex quibus quidem duo sunt de tēperaturis animalium, tertius uero de his quæ simpliciū medicaminum sunt. Quam ob rem & tractatum illum in quo de simplicium medicaminum potestatibus agitur, nemo recte intelligentia assequi potest, nisi prius tertij libri de temperaturis integram cognitionem fuerit adeptus. Est et alius liber paruus, qui ordine sequitur duos priores alios de temperaturis, inscribitur autem de inęquali temperatura. Similiter autem, & hunc alij duo parui, alter quidē de optima corporis constitutione, alter de bono habitu. Alius uero tractatus est qui tres complectitur libros de potentijs naturalibus: quem

ſi quis legere uelit, poſt librum de temperaturis, ſiue poſt librum de elementis, utrunque erit conſentaneum. Poſt hunc in pluribus alijs libris de operationibus animalibus diſſeruimus, ſed quoniã ad earum demonſtrationes non parum conferunt quæ per ſectiones oſtenduntur, in illis exercitari oportet. Eſt autem maxime inter alios utilis ille tractatus qui de ſectionum aggreſſibus inſcribitur. Alij autem ſunt poſt eum plures, duo quidem de diſcordia ſectionis, unus uero de ſectione mortuorum: poſt quos ſequuntur hi in quibus agitur de ſectione uiuorum. In alijs uero quibuſdam particulatim ob eos ſcripſimus qui introducuntur de oſſibus: ſectio quoque muſculorum, & neruorum, & arteriarum, & uenarum, & quædam alia huiuſcemodi ex eodem numero exi-

ſtunt,& liber etiam in quo quæri tur, nunquid in arterijs contine= tur, ſanguis naturaliter. Qui uero earundem partium operationes demonſtrant, duo quidem ſunt de motu muſculorū: tres autem de pectoris, & pulmonis motu: poſt quos ſequitur liber de cauſis reſpirationis, poſt hunc liber de uoce. De principatu autem ani= mæ, & de omnibus alijs quæ de naturalibus, uel animalibus ope rationibus in quæſtionē trahun= tur, in longo uolumine ſcripſi= mus, qui de dogmatibus Socra= tis, & Platonis inſcribitur. Ad e= iuſdem generis cōtemplationem pertinet liber, de ſemine ſeorſum conſcriptus, & amplius de ſectio ne ſecūdum Hippocratem: quos omnes ordine ſequitur tractatio de utilitate partium. Ad digno= ſcendas autem ægritudines, uti- lis eſt liber in quo de mēbrorum

*passionibus agitur: itidem & ille in quo de pulsibus scribitur, in quo & præcognitiones edocemus. Librum uero de pulsibus præcedũt alij duo, alter qui de usu respirationis, & qui de usu pulsuum. Is uero de pulsibus in quatuor diuiditur partes, primã quæ eorum differentias, secundã quæ dignotiones, tertiam quæ eorum causas, quartam quæ illam quæ per eosdem fit, continet præcognitionem. Ex eodem genere est ille qui his qui introducuntur, de pulsibus scriptus est. At uero in animo est alium scribere librum, ueluti quoddam omniũ istorum compendium, quem inscribam, uel artem de pulsibus, uel compendium. Ad hanc quoque iuuãt contemplationem, quæ à me exponuntur, & simul iudicantur in libro Archigenis de pulsibus. Ad præcognitionem autem pluri-

* περὶ πεπονθότων τόπων, de locis affectis.

mum confert liber de crisibus, id est decretis naturæ, quem præcedit alter de decretorijs diebus. Sed liber etiam qui de difficili anhelitu inscribitur, & ad dignoscendum præsentem affectum, & ad præscienda bona, uel mala quæ ægrotanti sunt euētura, conducit. Hi igitur omnes, atque unà cum ipsis tractatus quidā* uno tantum libro comprehensi cogni tu utiles sunt, sicuti illis qui de præincipientibus causis inscribitur, & de medicinali experiētia, & de extenuante uictu, & qui de uenarum sectione ad Erasistratum, & qui° de tumoribus pręter naturam, & qui de multitudine, atque alij præterea similes. Præ cæteris autem ad curandi scientiam maxime necessarius existit qui de morborum differentijs agit, & de accidentibus, & tertius præter illos in quo morborum

*μονόβιβλα.

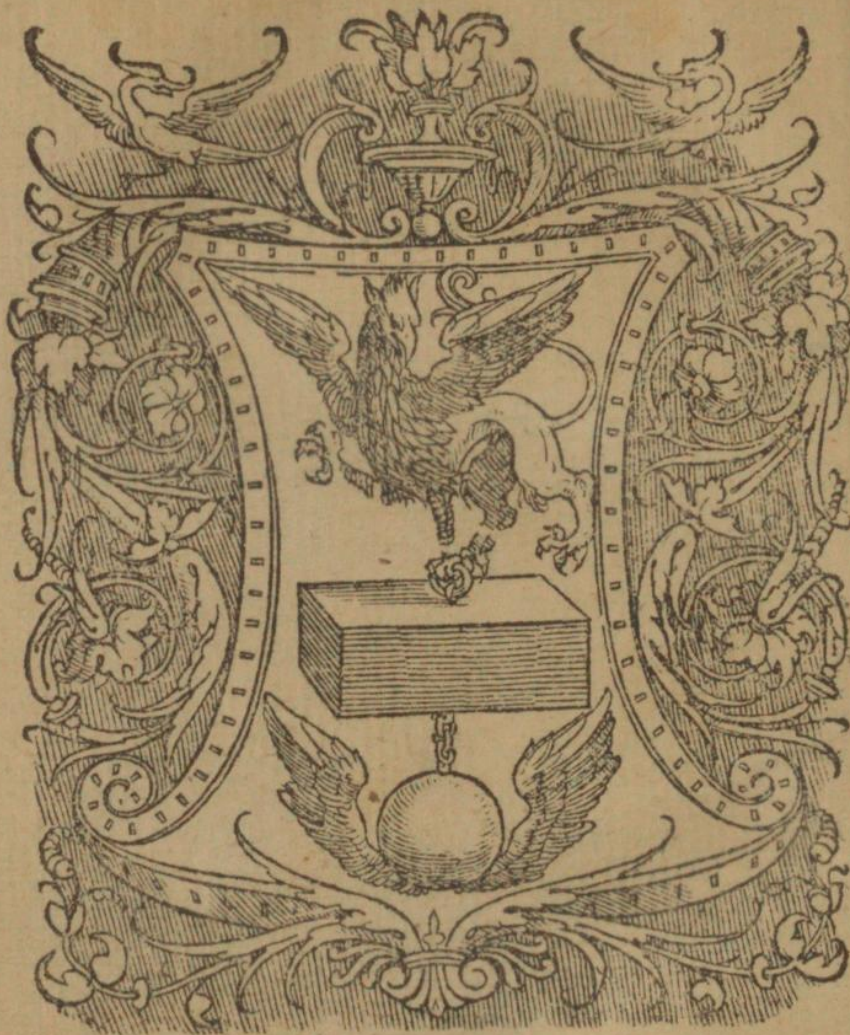
°περὶ πλήθους, de plenitudine.

causas explicauimus: post quos sunt tres alij qui accidētium causas explanant, sunt etiam de medicamentorum simplicium uiribus libri, de quibus supra meminimus, & qui de medicamentorum compositione: quos sequuntur libri de arte curandi, his qui de salubribus inscribuntur, seorsum à nobis conscriptis. Quòd uero ante hosce omnes prius exercitari oporteat, in libris de demonstratione, Si quis hāc artem cum ratione sit tractaturus, monstratum est à nobis in libro qui de optima inscribitur hæresi. De alijs autem libris, & commentationibus à nobis scriptis, transigere nunc minime necessarium, cum de hisce omnibus alibi simus tractaturi in uno fortassis, aut duobus libris qui ita inscribentur, Galenus* de uoluminibus ab eo conscriptis.

* περὶ τῶν ἰδίων βιβλίων. de libris proprijs.

FINIS.

SEBASTIANVS GRY
PHIVS EXCVD.
LVGDVNI,
ANN.
M. D. XXXII.

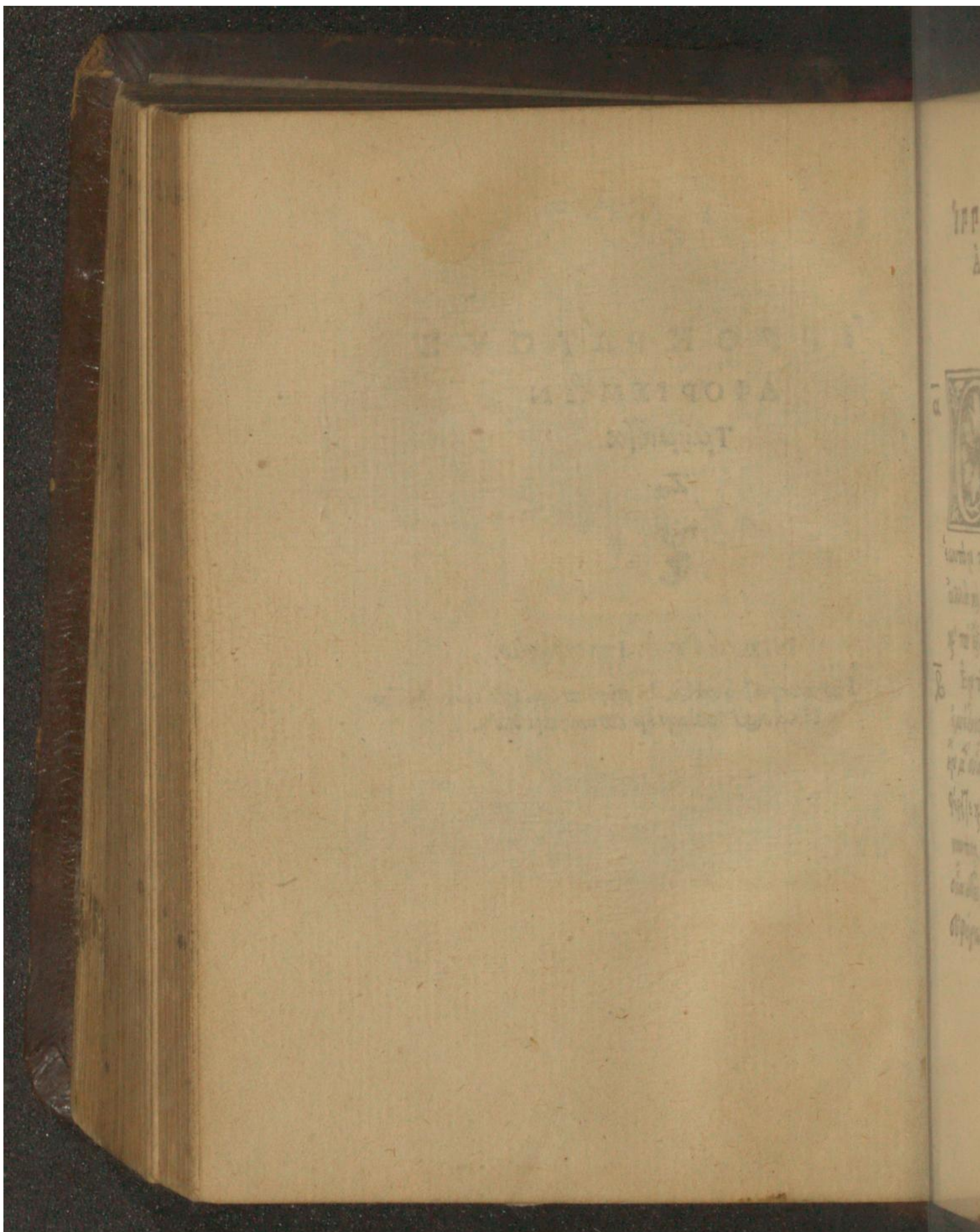

ἹΠΠΟΚΡΆΤΟΥΣ
ἈΦΟΡΙΣΜΩ͂Ν
Τμήματα
Ζ.

Νικομήδους εἰς Ἱπποκράτην.

Ἱπποκράτης φάος ἦν μερόπων, καὶ σώια λαῶν,
ἔθνεα, καὶ νεκύων ἦν σπανὶς εἰν ἀΐδῃ.

ἹΠΠΟΚΡΑ'ΤΟΥΣ ἈΦΟΡΙΣΜΟΊ.

Τμῆμα πρῶτον.

α Ὁ Βίος βραχὺς, ἡ δὲ τέχνη μακρὴ, ὁ δὲ καιρὸς ὀξὺς. ἡ δὲ πεῖρα σφαλερὴ. ἡ δὲ κρίσις χαλεπή. δεῖ δὲ οὐ μόνον ἑωυτὸν παρέχειν τὰ δέοντα ποιέοντα, ἀλλὰ καὶ τὸν νοσέοντα καὶ τοὺς παρεόντας, καὶ τὰ ἔξωθεν.

β Ἐν τῇσι ταραχῇσι τῆς κοιλίης καὶ τοῖσιν ἐμέτοισι, τοῖσιν αὐτομάτως γενομένοισιν, ἢν μὲν οἷα δεῖ καθαίρεσθαι καθαίρωνται, ξυμφέρει τε καὶ εὐφόρως φέρουσιν. ἢν δὲ μὴ, τοὐναντίον. Οὕτω δὲ καὶ ἡ κενεαγγείη, ἢν μὲν οἷα δεῖ γίνεσθαι γίνοιτο, ξυμφέρει τε καὶ εὐφόρως φέρουσιν. ἢν δὲ μὴ, τοὐναντίον.

Ἐπιβλέπειν οὖν δεῖ καὶ χώρην. καὶ ὥρην, καὶ ἡλικίην, καὶ νούσους ἐν ᾗσι δεῖ, ἢ οὔ.

γ Ἐν τοῖσι γυμναστικοῖσιν αἱ ἐπ' ἄκρον εὐεξίαι σφαλεραὶ, ἢν ἐν τῷ ἐσχάτῳ ἔωσιν. οὐ γὰρ δύνανται μένειν ἐν τῷ αὐτέῳ, οὐδὲ ἀτρεμέειν. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀτρεμέουσιν. οὐκ ἔτι δύνανται ἐπὶ τὸ βέλτιον ἐπιδιδόναι, λείπεται οὖν ἐπὶ τὸ χεῖρον. Τουτέων οὖν εἵνεκεν τὴν εὐεξίην λύειν ξυμφέρει μὴ βραδέως, ἵνα πάλιν ἀρχὴν ἀναθρέψιος λάβῃ τὸ σῶμα. μηδὲ τὰς ξυμπτώσιας ἐς τὸ ἔσχατον ἄγειν, σφαλερὸν γάρ. ἀλλ' ὁκοίη ἂν ἡ φύσις ᾖ τοῦ μέλλοντος ὑπομένειν, ἐς τοῦτο ἄγειν. ὡσαύτως δὲ καὶ αἱ κενώσιες αἱ ἐς τὸ ἔσχατον ἄγουσαι σφαλεραὶ, καὶ πάλιν αἱ ἀναθρέψιες, αἱ ἐν τῷ ἐσχάτῳ ἐοῦσαι σφαλεραί.

δ Αἱ λεπταὶ καὶ ἀκριβέες δίαιται, καὶ ἐν τοῖσι μακροῖσιν αἰεὶ πάθεσι, καὶ ἐν τοῖσιν

ὀξέστην, οὗ μὴ ἐπιδέχεται, σφαλεραί. καὶ πάλιν αἱ ἐς τὸ ἔσχατον λεπτότητος ἀφιγμέναι διαῖται, χαλεπαί. καὶ γὰρ αἱ πληρώσιες αἱ ἐς τὸ ἔσχατον ἀφιγμέναι χαλεπαί.

ε Ἐν τῇσι λεπτῇσι διαίτῃσιν ἁμαρτάνουσιν οἱ νοσέοντες. διὸ μᾶλλον βλάπτονται. πᾶν γὰρ τὸ ἁμάρτημα ὃ ἂν γίνηται, μέγα γίνεται μᾶλλον ἐν τῇσι λεπτῇσι, ἢ ἐν τῇσιν ὀλίγον ἁδροτέρῃσι διαίτῃσι. διὰ τοῦτο καὶ τοῖσιν ὑγιαίνουσι σφαλεραὶ, αἱ πάνυ λεπταὶ καὶ καθεστηκυῖαι καὶ ἀκριβέες διαῖται, ὅτι τὰ ἁμαρτανόμενα χαλεπώτερον φέρουσι. διὰ τοῦτο οὖν αἱ λεπταὶ καὶ ἀκριβέες διαῖται σφαλεραὶ ἐς τὰ πλεῖστα τῶν μικρῶν ἁδροτέρων.

ς Ἐς δὲ τὰ ἔσχατα νοσήματα, αἱ ἔσχαται θεραπεῖαι ἐς ἀκριβείην κράτισται.

ζ Ὅκου μὲν οὖν κάτοξυ τὸ νούσημα, αὐτίκα

καὶ τοὺς ἐσχάτους πόνους ἔχει, καὶ τῇ ἐσχάτως
λεπτοτάτῃ διαίτῃ ἀναγκαῖον χρέεσθαι.
ὅκου δὲ μὴ, ἀλλ' ἐνδέχεται ἁδροτέρως διαι-
τᾷν, τοσοῦτον ὑποκαταβαίνειν, ὁκόσον ἂν ἡ
νοῦσος μαλθακωτέρη τῶν ἐσχάτων ᾖ.

Ὁκόταν δὲ ἀκμάζῃ τὸ νούσημα, τότε η
καὶ λεπτοτάτῃ διαίτῃ ἀναγκαῖον χρέεσθαι.

Συντεκμαίρεσθαι δὲ χρὴ καὶ τὸν νοσέοντα, θ
εἰ ἐξαρκέσει τῇ διαίτῃ πρὸς τὴν ἀκμὴν τῆς
νούσου. καὶ πότερον ἐκεῖνος ἀπαυδήσει
πρότερον. καὶ οὐκ ἐξαρκέσει τῇ διαίτῃ. ἢ ἡ
νοῦσος πρότερον ἀπαυδήσει καὶ ἀμβλυ-
νεῖται.

Ὁκόσοισι μὲν οὖν αὐτίκα ἡ ἀκμὴ, αὐτί- ι
κα λεπτῶς διαιτᾷν. Ὁκόσοισι δὲ ἡ ἀκμὴ ὕστε-
ρον ἐς ἐκεῖνο καὶ πρὸ ἐκείνου σμικρὸν ἀφαι-
ρετέον. ἔμπροσθεν δὲ πιοτέρως διαιτᾷν,
ὡς ἂν ἐξαρκέσῃ ὁ νοσέων.

ια Ἐν δὲ τοῖσι παροξυσμοῖσιν ὑποστέλλεσθαι χρή, τὸ προστιθέναι γὰρ βλάβη, καὶ ὁκόσα κατὰ περιόδους παροξύνεται, ἐν τοῖσι παροξυσμοῖσιν ὑποστέλλεσθαι χρή.

ιβ Τοὺς δὲ παροξυσμοὺς καὶ τὰς καταστάσιας δηλώσουσιν αἱ νοῦσοι, καὶ αἱ ὧραι τοῦ ἔτεος καὶ αἱ τῶν περιόδων πρὸς ἀλλήλας ἀνταποδόσιες. ἤν τε καθ' ἡμέρην, ἤν τε παρ' ἡμέρην, ἤν τε καὶ διὰ πλείονος χρόνου γίγνωνται. ἀτὰρ καὶ τοῖσιν ἐπιφαινομένοισιν οἷον ἐν πλευριτικοῖσι, πτύελον ἢν αὐτίκα ἐπιφαίνηται ἀρχομένου, βραχύνει. ἢν δ' ὕστερον ἐπιφαίνηται, μηκύνει. καὶ οὖρα καὶ ὑποχωρήματα, καὶ ἱδρῶτες, καὶ δύσκριτα, καὶ εὔκριτα, καὶ βραχέα, καὶ μακρὰ τὰ νοσήματα ἐπιφαινόμενα δηλοῖ.

ιγ Γέροντες εὐφορώτατα νηστείην φέρουσι, δεύτερον οἱ καθεστηκότες, ἥκιστα μει-

ράκια. πάντων δὲ μάλιστα παιδία. τούτων
δὲ αὐτέων, ἅπερ ἂν τύχῃ αὐτὰ ἑωυτῶν
προθυμότερα ἐόντα.

Τὰ αὐξανόμενα, πλεῖστον ἔχει τὸ ἔμφυ- ιδ
τον θερμὸν, πλείστης οὖν δεῖται τροφῆς. εἰ δὲ
μὴ, τὸ σῶμα ἀναλίσκεται. γέρουσι δὲ ὀλί-
γον τὸ θερμόν. διὰ τοῦτο ἄρα ὀλίγων ὑπεκ-
καυμάτων δέονται. ὑπὸ πολλῶν γὰρ ἀπο-
σβέννυται, διὰ τοῦτο καὶ οἱ πυρετοὶ τοῖσι γέ-
ρουσιν οὐχ ὁμοίως ὀξέες, ψυχρὸν γὰρ τὸ
σῶμα.

Αἱ κοιλίαι χειμῶνος καὶ ἦρος θερμό- ιε
ταται φύσει, καὶ ὕπνοι μακρότατοι. Ἐν ταύ-
τῃσιν οὖν τῇσιν ὥρῃσι καὶ τὰ προσάρματα
πλείω δοτέον. καὶ γὰρ τὸ ἔμφυτον θερμὸν
πλεῖον ἔχουσι, τροφῆς οὖν πλείονος δέονται.
σημεῖον, αἱ ἡλικίαι καὶ οἱ ἀθληταί.

Αἱ ὑγραὶ δίαιται, πᾶσι τοῖσι πυρεταί- ις

νουσι ξυμφέρουσι, μάλιστα δὲ παιδίοισι καὶ τοῖσιν ἄλλοισι τοῖσιν οὕτως ἐθισμένοισι διαιτᾶσθαι.

ιζ Καὶ οἷσιν ἅπαξ ἢ δὶς, καὶ πλείω ἢ ἐλάσσω καὶ κατὰ μέρος. δοτέον δέ τι καὶ τῷ ἔθει, καὶ τῇ ὥρῃ, καὶ τῇ χώρῃ, καὶ τῇ ἡλικίῃ.

ιη Θέρεος καὶ φθινοπώρου σιτία δυσφορώτατα φέρουσι, χειμῶνος, ῥήιστα. ἦρος δεύτερον.

ιθ Τοῖσιν ἐν τῇσι περιόδοισι παροξυνομένοισι μηδὲν διδόναι, μηδ' ἀναγκάζειν, ἀλλ' ἀφαιρέειν τῶν προσθεσίων πρὸ τῶν κρισίων.

κ Τὰ κρινόμενα καὶ τὰ κεκριμένα ἀρτίως, μὴ κινέειν μηδὲ νεωτεροποιέειν, μήτε φαρμακίῃσι, μήτ' ἄλλοισιν ἐρεθισμοῖσι χρῆσθαι, ἀλλ' ἐᾷν.

κα Ἃ δεῖ ἄγειν ὅκου ἂν μάλιστα ῥέπῃ ἡ

φύσις, ταύτῃ ἄγειν, διὰ τῶν ξυμφερόντων χωρίων.

Πέπονα φαρμακεύειν, καὶ κινέειν, μὴ ὠμά. μηδὲ ἐν ἀρχῇσιν, ἢν μὴ ὀργᾷ. τὰ δὲ πλεῖστα οὐκ ὀργᾷ. κβ

Τὰ χωρέοντα, μὴ τῷ πλήθει τεκμαίρεσθαι, ἀλλ᾽ ὡς ἂν χωρέῃ, οἷα δεῖ, καὶ φέρῃ εὐφόρως, καὶ ὅκου δεῖ μέχρι λειποθυμίης ἄγειν, καὶ τοῦτο ποιέειν ἢν ἐξαρκέῃ ὁ νοσέων. κγ

Ἐν τοῖσιν ὀξέσι πάθεσιν ὀλιγάκις καὶ ἐν ἀρχῇσι, τῇσι φαρμακείῃσι χρέεσθαι, καὶ τοῦτο προεξευκρινήσαντας ποιέειν. κδ

Ἢν οἷα δεῖ καθαίρεσθαι καθαίρωνται ξυμφέρει τε καὶ εὐφόρως φέρουσι. τὰ δ᾽ ἐναντία, δυσχερῶς. κε

Τμῆμα δεύτερον.

ΤΜΗΜΑ Β.

α Ἐν ᾧ νοσήματι ὕπνος πόνον ποιέει, θανάσιμον. ἢν δὲ ὕπνος ὠφελέῃ, οὐ θανάσιμον.

β Ὅκου παραφροσύνην ὕπνος παύει, ἀγαθόν.

γ Ὕπνος, ἀγρυπνίη, ἀμφότερα τοῦ μετρίου μᾶλλον γενόμενα, κακόν.

δ Οὐ πλησμονὴ οὐ λιμὸς, οὐδ᾽ ἄλλο οὐδὲν ἀγαθὸν, ὅτι ἂν μᾶλλον τῆς φύσεως ᾖ.

ε Κόποι αὐτόματοι, φράζουσι νούσους.

ς Ὁκόσοι πονέοντές τι τοῦ σώματος τὰ πολλὰ τῶν πόνων οὐκ αἰσθάνονται, τουτέοισιν ἡ γνώμη νοσέει.

ζ Τὰ ἐν πολλῷ χρόνῳ λεπτυνόμενα σώματα, νωθρῶς ἐπανατρέφειν δεῖ, τὰ δὲ ἐν ὀλίγῳ, ὀλίγως.

η Ἢν ἐκ νόσου τροφὴν λαμβάνων τις μὴ ἰσχύῃ, σημαίνει ὅτι πλείονι τροφῇ τὸ σῶμα χρέεται. ἢν δὲ τροφὴν μὴ λαμβάνοντος

τοῦτο γίγνηται, χρὴ εἰδέναι ὅτι κενώσιος δέεται.

Τὰ σώματα χρὴ ὅκου τις βούλεται καθαίρεσθαι, εὔροα ποιέειν. θ

Τὰ μὴ καθαρὰ τῶν σωμάτων, ὁκόσῳ ἂν θρέψῃς, μᾶλλον βλάψεις. ι

Ῥᾷον πληροῦσθαι ποτοῦ ἢ σιτίου. ια

Τὰ ἐγκαταλιμπανόμενα ἐν τῇσι νούσοισι μετὰ κρίσιν, * ὑποστροφὰς ποιέειν εἴωθεν. ιβ

*Al's, ὑποστροφώδεα.

Ὁκόσοισι κρίσις γίνεται, τουτέοισιν ἡ νὺξ δύσφορος ἡ πρὸ τοῦ παροξυσμοῦ. ἡ δὲ ἐπιοῦσα εὐφορωτέρη ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. ιγ

Ἐν τῇσι τῆς κοιλίης ῥύσεσιν, αἱ μεταβολαὶ τῶν διαχωρημάτων ὠφελέουσιν, ἢν μὴ ἐς τὰ πονηρὰ μεταβάλλῃ. ιδ

Ὅκου φάρυγξ νοσέει, ἢ φύματα ἐν τῷ σώματι ἐκφύεται, σκέπτεσθαι χρὴ τὰς ἐκκρι- ιε

σίας. ἢν γὰρ χολώδεες ἔωσι, τὸ σῶμα ξυννοσέει. ἢν δὲ ὅμοιαι τῇσιν ὑγιαίνουσι γίγνωνται, ἀσφαλὲς τὸ σῶμα τρέφειν.

ις Ὅκου λιμὸς, οὐ δεῖ πονέειν.

ιζ Ὅκου ἂν τροφὴ πλείω παρὰ φύσιν ἐσέλθῃ, τοῦτο νόσον ποιέει. δηλοῖ δὲ ἡ ἴησις.

ιη Τῶν * τρεφομένων ἀθρόως καὶ ταχέως, ταχεῖαι καὶ διαχωρήσιες γίγνονται. *Al's, τρε- φόντων.

ιθ Τῶν ὀξέων νοσημάτων οὐ πάμπαν ἀσφαλέες αἱ προδιαγορεύσιες, οὔτε τοῦ θανάτου οὔτε τῆς ὑγιείης.

κ Ὁκόσοισι δὲ νέοισιν ἐοῦσιν, αἱ κοιλίαι ὑγραί εἰσι, τουτέοισι ἀπογηράσκουσι ξηραίνονται. ὁκόσοισι δὲ νέοισιν ἐοῦσιν αἱ κοιλίαι ξηραὶ εἰσὶ, τουτέοισι ἀπογηράσκουσιν ὑγραίνονται.

κα Λιμὸν θώρηξις λύει.

κβ Ἀπὸ πλησμονῆς ὁκόσα ἂν νοσήματα

Ὡς τὰ πολλὰ πάντες οἱ φαύλως ἔχον- λβ
τες, κατ' ἀρχὰς μὲν εὐσιτέοντες καὶ μη-
δὲν ἐπιδιδόντες πρὸς τῷ τέλει πάλιν
ἀσιτέουσιν. Οἱ δὲ κατ' ἀρχὰς ἀσιτέοντες
ἰσχυρῶς, ὕστερον δὲ εὐσιτέοντες, βέλτιον
ἀπαλλάσσουσιν.

Ἐν πάσῃ νούσῳ τὸ ἐρρῶσθαι τὴν δια- λγ
νοίαν, καὶ εὖ ἔχειν πρὸς τὰς προσφορὰς,
ἀγαθὸν, τὸ δ' ἐναντίον, κακόν.

Ἐν τῇσι νούσοισιν, ἧσσον κινδυνεύουσιν λδ
οἷσιν ἂν οἰκείη τῆς φύσιος καὶ τῆς ἡλικίης,
καὶ τῆς ἕξιος, καὶ τῆς ὥρης ἡ νοῦσος ᾖ μᾶλλον,
ἢ οἷσιν ἂν μὴ οἰκείη κατά τι τουτέων.

Ἐν πάσῃσι τῇσιν νούσοισι, τὸ περὶ τὸν λε
ὀμφαλὸν καὶ τὸ ἦτρον πάχος ἔχειν βέλ-
τιόν ἐστι. τὸ δὲ σφόδρα λεπτὸν καὶ ἐκτετηκὸς,
μοχθηρόν. ἐπισφαλὲς δὲ τὸ τοιοῦτον καὶ πρὸς
τὰς κάτω καθάρσιας.

Οἱ ὑγιει-

λς Οἱ ὑγιεινῶς ἔχοντες τὰ σώματα ἐν τῇσι φαρμακίῃσι καθαιρόμενοι, ἐκλύονται ταχέως. καὶ οἱ πονηρῇ τροφῇ χρεόμενοι.

λζ Οἱ εὖ τὰ σώματα ἔχοντες, φαρμακεύεσθαι ἐργώδεες.

λη Τὸ σμικρῷ χεῖρον καὶ πόμα καὶ σιτίον, ἥδιον δὲ, τῶν βελτιόνων μὲν ἀηδεστέρων δὲ, μᾶλλον αἱρετέον.

λθ Οἱ πρεσβῦται τῶν νέων τὰ μὲν πολλὰ νοσέουσιν ἧσσον. ὅσα δ' ἂν αὐτέοισι χρόνια νοσήματα γένηται, τὰ πολλὰ ξυναποθνήσκει.

μ Βράγχοι καὶ κόρυζαι τοῖσι σφόδρα πρεσβύτῃσιν, οὐ πεπαίνονται.

μα Οἱ ἐκλυόμενοι πολλάκις καὶ ἰσχυρῶς ἄνευ φανερῆς προφάσιος, ἐξαπίνης τελευτῶσι.

μβ Λύειν ἀποπληξίην ἰσχυρὴν μὲν, ἀδύνατον, ἀσθενέα δὲ οὐ ῥηΐδιον.

Τῶν ἀπαγχομένων καὶ καταλυομέ- μγ
νων, μηδέπω δὲ τεθνηκότων οὐκ ἀναφέ-
ρουσιν, οἷσιν ἂν ἀφρὸς ᾖ περὶ τὸ στόμα.

Οἱ πάχεες σφόδρα κατὰ φύσιν τα- μδ
χυθάνατοι γίγνονται, μᾶλλον τῶν ἰσχνῶν.

Τῶν ἐπιληπτικῶν τοῖσι νέοισιν ἀπαλ- με
λαγὴν αἱ μεταβολαὶ μάλιστα τῆς ἡλικίης,
καὶ τῶν ὡρέων, καὶ τῶν τόπων, καὶ τῶν βίων
ποιέουσι.

Δύο πόνων ἅμα γινομένων μὴ κατὰ μς
τὸν αὐτὸν τόπον, ὁ σφοδρότερος ἀμαυ-
ροῖ τὸν ἕτερον.

Περὶ τὰς γενέσιας τοῦ πύου οἱ πόνοι καὶ μζ
οἱ πυρετοὶ συμβαίνουσι, μᾶλλον, ἢ γενο-
μένου.

Ἐν πάσῃ κινήσει τοῦ σώματος, ὁκό- μη
ταν ἄρχηται πονέειν, τὸ διαναπαύειν εὐ-
θὺς ἄκοπον.

μθ Οἱ ἐθισμένοι τοὺς συνηθέας πόνους φέρειν, κἂν ὦσιν ἀσθενέες ἢ γέροντες, τῶν ἀσυνήθων ἰσχυρῶν τε καὶ νέων ῥᾷον φέρουσι.

ν Τὰ ἐκ πολλοῦ χρόνου συνήθεα κἂν ᾖ χείρω τῶν ἀσυνήθων, ἧσσον ἐνοχλεῖν εἴωθε. δεῖ οὖν καὶ ἐς τὰ συνήθεα μεταβάλλειν.

να Τὸ κατὰ πολὺ καὶ ἐξαπίνης κενοῦν, ἢ πληροῦν, ἢ θερμαίνειν, ἢ ψύχειν, ἢ ἄλλως ὁπωσοῦν τὸ σῶμα κινεῖν, σφαλερόν. καὶ πᾶν τὸ πολὺ τῇ φύσει πολέμιον. τὸ δὲ κατ' ὀλίγον ἀσφαλὲς καὶ ἄλλως ἢν τις ἐξ ἑτέρου ἐφ' ἕτερον μεταβαίνῃ.

νβ Πάντα κατὰ λόγον ποιέοντι, μὴ γινομένων τῶν κατὰ λόγον, μὴ μεταβαίνειν ἐφ' ἕτερον, μένοντος τοῦ δόξαντος ἐξ ἀρχῆς.

νγ Ὁκόσοι τὰς κοιλίας ὑγρὰς ἔχουσι, νέοι μὲν ὄντες, βέλτιον ἀπαλλάσσουσι, τῶν τὰς ξη-

ρὰς ἐχόντων ἐς δὲ τὸ γῆρας, χεῖρον ἀπαλ-
λάσσουσιν. ξηραίνονται γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ
τοῖσιν ἀπογηράσκουσι.

Μεγέθει δὲ σώματος, ἐννεάσαι μὲν νδ
ἐλευθέριον καὶ οὐκ ἀηδές. ἐπιγηρᾶσαι δὲ δύ-
σχρηστον, καὶ χεῖρον τῶν ἐλασσόνων.

Τμῆμα τρίτον.

Αἱ μεταβολαὶ τῶν ὡρέων μάλιστα τί- α
κτουσι τὰ νοσήματα. καὶ ἐν τῇσιν
ὥρῃσιν αἱ μεγάλαι μεταλλαγαὶ ἢ ψύξιος
ἢ θάλψιος, καὶ τἆλλα κατὰ λόγον οὕτως.

Τῶν φύσιων αἱ μὲν πρὸς θέρος, αἱ δὲ β
πρὸς χειμῶνα εὖ ἢ κακῶς πεφύκασι.

Τῶν νούσων ἄλλαι πρὸς ἄλλας εὖ ἢ κα- γ
κῶς πεφύκασι. καὶ ἡλικίαι τινὲς πρὸς ὥρας,
καὶ χώρας, καὶ διαίτας.

Ἐν τῇσιν ὥρῃσιν ὅταν τῆς αὐτῆς ἡμέ- δ

ρης, ὅτε μὲν θάλπος, ὅτε δὲ ψῦχος γίγνηται, φθινοπωρινὰ τὰ νοσήματα προσδέχεσθαι χρή.

ε Νότοι βαρυήκοοι, ἀχλυώδεες, καρηβαρικοί, νωθροί, διαλυτικοί, ὁκόταν οὗτος δυναστεύῃ, τοιαῦτα ἐν τῇσιν ἀρρωστίῃσι πάσχουσιν. ἢν δὲ βόρειον ᾖ, βῆχες, φάρυγγες, κοιλίαι σκληραί, δυσουρίαι, φρικώδεες, ὀδύναι πλευρέων, στηθέων. ὁκόταν οὗτος δυναστεύῃ, τοιαῦτα ἐν τῇσιν ἀρρωστίῃσι προσδέχεσθαι χρή.

ς Ὁκόταν θέρος γένηται ἦρι ὅμοιον, ἱδρῶτας ἐν τοῖσι πυρετοῖσι προσδέχεσθαι χρή.

ζ Ἐν τοῖσιν αὐχμοῖσι πυρετοὶ ὀξέες γίνονται, καὶ ἢν μὲν ἐπιπλέον ᾖ τὸ ἔτος τοιοῦτον ἐὸν, οἵην τὴν κατάστασιν ἐποίησεν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, καὶ τὰ νοσήματα τοιαῦτα δεῖ

προσδέχεσθαι.

Ἐν τοῖσι κατεστῶσι καιροῖσιν ἢν ὡραίως τὰ ὥραια ἀποδιδῶσιν, εὐσταθέες καὶ εὐκρινέες αἱ νοῦσοι γίνονται. ἐν δὲ τοῖσιν ἀκαταστάτοισιν, ἀκατάστατοι καὶ δύσκριτοι. η

Ἐν φθινοπώρῳ ὀξύταται αἱ νοῦσοι, καὶ θανατωδέσταται τὸ ἐπὶ πάν. ἦρ δὲ ὑγιεινότατον, καὶ ἥκιστα θανατῶδες. θ

Τὸ φθινόπωρον τοῖς φθίνουσι κακόν. ι

Περὶ δὲ τῶν ὡρέων, ἢν μὲν ὁ χειμὼν αὐχμηρὸς καὶ βόρειος γένηται, τὸ δὲ ἔαρ ἔπομβρον καὶ νότιον, ἀνάγκη τοῦ θέρεος πυρετοὺς ὀξέας, καὶ ὀφθαλμίας καὶ δυσεντερίας γίνεσθαι, μάλιστα τῇσι γυναιξὶ καὶ ἀνδράσι τοῖσιν ὑγροῖσι τὰς φύσιας. ια

Ἢν δὲ νότιος ὁ χειμὼν καὶ ἔπομβρος ιβ
καὶ * εὔδιος γένηται, τὸ δὲ ἔαρ αὐχμηρὸν καὶ βόρειον, αἱ μὲν γυναῖκες ἧσιν οἱ τόκοι

* καῖς, εὔδι-ον.

πρὸς τὸ ἦρ, ἐκ πάσης προφάσιος ἐκτιτρώσκουσιν, ὅσαι δὲ τέκωσιν, ἀκρατέα καὶ νοσώδεα τὰ παιδία τίκτουσιν. ὥστε ἢ παραυτίκα ἀπόλλυσθαι, ἢ λεπτὰ καὶ νοσώδεα ζῆν ἐόντα. τοῖσι δὲ ἄλλοισι βροτοῖσι δυσεντερίαι καὶ ὀφθαλμίαι ξηραὶ γίνονται. τοῖσι δὲ πρεσβυτέροισι κατάῤῥοι συντόμως ἀπόλλωντες.

ιγ Ἢν δὲ τὸ θέρος αὐχμηρὸν καὶ βόρειον γένηται, τὸ δὲ φθινόπωρον ἔπομβρον καὶ νότιον, κεφαλαλγίαι *ἐς τὸν χειμῶνα γίνονται, καὶ βῆχες καὶ βράγχοι καὶ κόρυζαι. ἐνίοισι δὲ καὶ φθίσιες. * ἰσχυραί.

ιδ Ἢν δὲ βόῤῥον ᾖ καὶ ἄνυδρον, τοῖσι μὲν ὑγροῖσιν ἐοῦσι τὰς φύσιας, καὶ τῇσι γυναιξὶ ξύμφορον. τοῖσι δὲ λοιποῖσιν ὀφθαλμίαι ἔπονται ξηραί, καὶ πυρετοὶ ὀξέες, καὶ κόρυζαι χρόνιαι, ἐνίοισι δὲ μελαγχολίαι.

Τῶν δὲ καταστασίων τοῦ ἐνιαυτοῦ, τὸ μὲν ιε
ὅλον οἱ αὐχμοὶ τῶν ἐπομβρίων εἰσὶν ὑγιεινότεροι, καὶ ἧσσον θανατώδεες.

Νοσήματα δὲ ἐν μὲν τῇσιν ἐπομβρίῃ- ιϛ
σιν ὡς τὰ πολλὰ γίνεται πυρετοί τε μακροὶ, καὶ κοιλίης ῥύσιες, καὶ σηπεδόνες. καὶ ἐπίληπτοι. καὶ ἀπόπληκτοι, καὶ κυνάγχαι. ἐν δὲ τοῖσιν αὐχμοῖσι, *φθινάδες, ὀφθαλμίαι, ἀρθρίτιδες, στραγγουρίαι, καὶ δυσεντερίαι.

* αἷς, φθινώδεις.

Αἱ δὲ καθημέρην καταστάσιες, αἱ μὲν βό- ιζ
ρειοι τά τε σώματα ξυνιστᾶσι, καὶ εὔτονα, καὶ εὐκίνητα, καὶ εὔχροα, καὶ εὐηκοώτερα ποιέουσι, καὶ τὰς κοιλίας ξηραίνουσι. καὶ τὰ ὄμματα δάκνουσι, καὶ περὶ τὸν θώρηκα ἄλγημα, ἤν τι προϋπάρχῃ μᾶλλον πονέουσιν. αἱ δὲ νότιοι διαλύουσι τὰ σώματα καὶ ὑγραίνουσι. καὶ βαρυηκοΐας, καὶ καρηβαρίας καὶ ἐλίγγους ποιέουσιν, ἐν δὲ τοῖσιν ὀφθαλ-

μοῖσι καὶ τῷ σώματι, δυσκινησίην καὶ τὰς κοιλίας ὑγραίνουσι.

ΙΗ Κατὰ δὲ τὰς ὥρας τοῦ μὲν ἦρος, καὶ ἄκρου τοῦ θέρεος, οἱ παῖδες, καὶ οἱ τουτέων ἐχόμενοι τῇσιν ἡλικίῃσιν, ἄριστά τε διάγουσι καὶ ὑγιαίνουσι μάλιστα. τοῦ δὲ θέρεος καὶ τοῦ φθινοπώρου, μέχρι μέν τινος, οἱ γέροντες. τὸ δὲ λοιπὸν καὶ τοῦ χειμῶνος, οἱ μέσοι τῇσιν ἡλικίῃσι.

ΙΘ Νοσήματα πάντα μὲν ἐν πάσῃσι τῇσιν ὥρῃσι γίνεται. μᾶλλον δ' ἔνια κατ' ἔνιας αὐτέων καὶ γίνεται καὶ παροξύνεται.

Κ Τοῦ μὲν γὰρ ἦρος, τὰ μανικὰ, καὶ τὰ μελαγχολικὰ καὶ τὰ ἐπιληπτικὰ, καὶ αἵματος ῥύσιες, καὶ κυνάγχαι, καὶ κόρυζαι, καὶ βράγχοι, καὶ λέπραι, καὶ βῆχες, καὶ λειχῆνες, καὶ ἀλφοὶ, καὶ ἐξανθήσιες ἑλκώδεες πλεῖσται, καὶ φύματα, καὶ ἀρθριτικά.

Τοῦ δὲ θέρεος ἔνιά τε τουτέων, καὶ πυ- κα
ρετοὶ ξυνεχέες, καὶ καῦσοι, καὶ τριταῖοι πλεῖστοι, καὶ τεταρταῖοι, καὶ ἔμετοι, καὶ διάῤῥοιαι, καὶ ὀφθαλμίαι, καὶ ὤτων πόνοι. καὶ στομάτων ἑλκώσιες, καὶ σηπεδόνες αἰδοίων, καὶ ἵδρωα.

Τοῦ δὲ φθινοπώρου καὶ τῶν θερινῶν τὰ πολ- κβ
λὰ καὶ πυρετοὶ τεταρταῖοι καὶ πλανῆτες, καὶ σπλῆνες, καὶ ὕδρωπες. καὶ φθίσιες, καὶ στραγγουρίαι, καὶ λειεντερίαι, καὶ δυσεντερίαι, καὶ ἰσχιάδες, καὶ κυνάγχαι, καὶ ἄσθματα, καὶ εἰλεοί, καὶ ἐπιληψίαι, καὶ τὰ μανικὰ, καὶ τὰ μελαγχολικά.

Τοῦ δὲ χειμῶνος, πλευρίτιδες, περιπνευ- κγ
μονίαι, κόρυζαι, λήθαργοι, βράγχοι, βῆχες, πόνοι στηθέων πόνοι πλευρέων, ὀσφύος, κεφαλαλγίαι, ἴλιγγοι, ἀποπληξίαι.

Ἐν δὲ τῇσιν ἡλικίῃσι τοιάδε συμβαίνει, κδ

τοῖσι μὲν σμικροῖσι καὶ νεογνοῖσι παιδίοισιν, ἄφθαι, ἔμετοι, βῆχες, ἀγρυπνίαι, φόβοι, ὀμφαλοῦ φλεγμοναί, ὤτων ὑγρότητες.

κε Πρὸς δὲ τὸ ὀδοντοφυεῖν προσάγουσιν οὔλων ὀδαξυσμοί, πυρετοί, σπασμοί, διάῤῥοιαι, καὶ μάλιστα ὅταν ἀνάγωσι τοὺς κυνόδοντας, καὶ τοῖσι παχυτάτοισι τῶν παιδίων, καὶ τοῖσι σκληρὰς τὰς κοιλίας ἔχουσι.

κϛ Πρεσβυτέροισι δὲ γενομένοισι παρίσθμια, σπονδύλου τοῦ κατὰ τὸ ἰνίον εἴσω ὤσιες, ἄσθματα, λιθιάσιες, ἕλμινθες, στρογγύλαι, ἀσκαρίδες, ἀκροχορδόνες, σατυριασμοί, στραγγουρίαι, χοιράδες. καὶ τ' ἄλλα φύματα, μάλιστα δὲ τὰ προειρημένα.

κζ Τοῖσι δὲ ἔτι πρεσβυτέροισι καὶ πρὸς τὴν ἥβην προσάγουσι τουτέων τε τὰ πολλά, καὶ πυρετοὶ χρόνιοι μᾶλλον, καὶ ἐκ ῥινῶν αἵματος ῥύσιες.

Τὰ δὲ πλεῖστα τοῖσι παιδίοισι πάθη κρί- κη
νεται. τὰ μὲν ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσι, τὰ
δὲ ἐν ἑπτὰ μησὶ, τὰ δὲ ἐν ἑπτὰ ἔτεσι. τὰ δὲ
πρὸς τὴν ἥβην προσάγουσιν, ὅσα δ' ἂν δια-
μείνῃ πάθεα τοῖσι παιδίοισι, καὶ μὴ ἀπολυθῇ
περὶ τὸ ἡβάσκειν, ἢ τῇσι θήλεσι περὶ τὰς τῶν
καταμηνίων ῥήξιας χρονίζειν εἴωθεν.

Τοῖσι δὲ νεανίσκοισιν αἵματος πτύ- κθ
σιες, φθίσιες, πυρετοὶ ὀξέες, ἐπιληψίαι, καὶ
τ' ἄλλα νοσήματα, μάλιστα δὲ τὰ προει-
ρημένα.

Τοῖσι δὲ ὑπὲρ τὴν ἡλικίην ταύτην, λ
ἄσθματα πλευρίτιδες, περιπνευμονίαι, λή-
θαργοι φρενίτιδες, καῦσοι, διάῤῥοιαι χρό-
νιαι, χολέραι, δυσεντερίαι, λειεντερίαι. αἱ-
μοῤῥοΐδες.

Τοῖσι δὲ πρεσβύτῃσι, δύσπνοιαι, κατάῤ- λα
ῥοι, βηχώδεες, στραγγουρίαι, δυσουρίαι,

ἄρθρων πόνοι, νεφρίτιδες, ἴλιγγοι, ἀποπληξίαι, καχεξίαι, ξυσμοὶ τοῦ σώματος ὅλου, ἀγρυπνίαι, κοιλίης, καὶ ὀφθαλμῶν καὶ ῥινῶν ὑγρότητες, ἀμβλυωπίαι, γλαυκώσιες, καὶ βαρυηκοΐαι.

Τμῆμα τέταρτον.

α Τὰς κυούσας φαρμακεύειν ἢν ὀργᾷ, τετράμηνα καὶ ἄχρι ἑπτὰ μηνῶν, ἧσσον δὲ ταύτας, τὰ δὲ νήπια καὶ πρεσβύτερα εὐλαβέεσθαι χρή.

β Ἐν τῇσι φαρμακείῃσι τοιαῦτα ἄγειν ἐκ τοῦ σώματος ὁκοῖα καὶ αὐτόματα ἰόντα χρήσιμα. τὰ δ' ἐναντίως ἰόντα παύειν.

γ Ἢν μὲν οἷα δεῖ καθαίρεσθαι, καθαίρωνται, ξυμφέρει τε καὶ εὐφόρως φέρουσι, τὰ δ' ἐναντία δυσχερῶς.

δ Φαρμακεύειν θέρεος μὲν μᾶλλον τὰς

ἄνω, χειμῶνος δὲ, τὰς κάτω.

Ὑπὸ κύνα, καὶ πρὸ κυνὸς ἐργώδεες αἱ- ε
φαρμακεῖαι.

Τοὺς ἰσχνοὺς καὶ εὐημέας ἄνω φαρμα- ς
κεύειν ὑποστελλομένους χειμῶνα.

Τοὺς δὲ δυσημέας καὶ μέσως εὐσάρκους ζ
κάτω, ὑποστελλομένους θέρος.

Τοὺς φθινώδεας ὑποστελλομένους τὰς η
ἄνω.

Τοὺς δὲ μελαγχολικοὺς ἀδροτέρως τὰς θ
κάτω, τῷ αὐτῷ λογισμῷ τ' ἀναντία
προστιθείς.

Φαρμακεύειν ἐν τοῖσι λίην ὀξέσι, ἢν ι
ὀργᾷ αὐθημερὸν, χρονίζειν γὰρ ἐν τοῖσι τοιού=
τοισι κακόν.

Ὁκόσοισι στρόφοι καὶ περὶ τὸν ὀμφαλὸν ια
πόνοι καὶ ὀσφύος ἄλγημα μὴ λυόμενον μή-
τε ὑπὸ φαρμακίης μήτ' ἄλλως εἰς ὕδρω

παξηρὸν ἱδρύεται.

ιβ Ὁκόσοισι κοιλίαι λειεντεριώδεες, χειμῶνος φαρμακεύειν ἄνω κακόν.

ιγ Πρὸς τοὺς ἑλεβόρους τοῖσι μὴ ῥηιδίως ἄνω καθαιρομένοισι πρὸ τῆς πόσιος προϋγραίνειν τὰ σώματα πλείονι τροφῇ καὶ ἀναπαύσει.

ιδ Ἐπὴν πίῃ τις ἑλέβορον, πρὸς μὲν τὰς κινησίας τῶν σωμάτων μᾶλλον ἄγειν, πρὸς δὲ τοὺς ὕπνους καὶ μὴ κινησίας, ἧσσον. Δηλοῖ δὲ καὶ ἡ ναυτιλίη, ὅτι κίνησις τὰ σώματα ταράσσει.

ιε Ἐπὴν βούλῃ μᾶλλον ἄγειν τὸν ἑλέβορον, κίνει τὸ σῶμα. ἐπὴν δὲ παῦσαι, ὕπνον ποίει καὶ μὴ κίνει.

ις Ἐλέβορος ἐπικίνδυνος τοῖσι τὰς σάρκας ὑγιέας ἔχουσι σπασμὸν γὰρ ἐμποιέει.

ιζ Ἀπυρέτῳ ἐόντι, ἀποσιτίη, καὶ καρδιω-

γμὸς καὶ σκοτόδινος, καὶ στόμα ἐκπικρούμενον, ἄνω φαρμακίης δεῖται σημαίνει.

*alij interiectum habent, ὁκόσα καθάρσιος δέονται.

Τὰ ὑπὲρ τῶν φρενῶν ὀδυνήματα *ἄνω φαρμακίας δεῖσθαι σημαίνει, ὁκόσα δὲ κάτω, κάτω. ιη

Ὁκόσοι ἐν τῇσι φαρμακοποσίῃσι μὴ διψῶσι καθαιρόμενοι, οὐ παύονται, πρὶν ἢ διψήσωσιν. ιθ

Ἀπυρέκτοισιν ἐοῦσιν ἢν γένηται στρόφος, καὶ γουνάτων βάρος καὶ ὀσφύος ἄλγημα, κάτω φαρμακίης δεῖσθαι σημαίνει. κ

*al's, ὁκόσῳ.

Ὑποχωρήματα μέλανα, οἷον εἰ αἷμα μέλαν ἀπ' αὐτομάτου ἰόντα, καὶ ξὺν πυρετῷ καὶ ἄνευ πυρετοῦ, κάκιστα. καὶ *ὁκόσοισιν ἂν τὰ χρώματα πονηρότερα ᾖ, μᾶλλον κάκιον, σὺν φαρμάκῳ δὲ ἄμεινον. καὶ ὁκόσῳ ἂν πλείω χρώματα, οὐ πονηρόν. κα

Νοσημάτων ὁκόσων ἀρχομένων ἢν κβ

χολὴ

χολὴ μέλαινα ἢ ἄνω ἢ κάτω ἐπέλθῃ, θανάσιμον.

κγ Ὁκόσοισιν ἐκ νουσημάτων ὀξέων, ἢ ἐκ πολυχρονίων, ἢ ἐκ τρωμάτων, ἢ ἄλλως λελεπτυσμένοισι χολὴ μέλαινα, ἢ ὁκοῖον αἷ μαμέλαν ὑπέλθῃ τῇ ὑστεραίῃ ἀποθνήσκουσι.

κδ Δυσεντερίη, ἢν ἀπὸ χολῆς μελαίνης ἄρξηται, θανάσιμον.

κε Αἷμα ἄνω μὲν ὁκοῖον ἂν ᾖ, κακόν. κάτω δὲ, ἀγαθὸν, καὶ τὰ μέλανα ὑποχωρέοντα, κακόν.

κς Ἢν ὑπὸ δυσεντερίης ἐχομένῳ ὁκοῖον σάρκες ὑποχωρήσωσι, θανάσιμον.

κζ Ὁκόσοισιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν αἱμοῤῥαγέει πλῆθος ὁκοθενοῦν, ἐν τῇσιν ἀναλήψεσι, τουτέοισιν αἱ κοιλίαι καθυγραίνονται.

κη Ὁκόσοισι χολώδεα τὰ διαχωρήματα

κουφώσιος γενομένης παύεται, καὶ ὁκόσοισι κουφώσιες χολωδέων γενομένων, παύεται.

Ὁκόσοισιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν ἑκταίοισιν ἐοῦσι ῥῖγεα γίνεται, δύσκριτα. κθ

Ὁκόσοισι παροξυσμοὶ γίνονται, ἣν ἂν λ
ὥρην ἀφῇ ὁ πυρετὸς ἐς τὴν αὔριον τὴν αὐτὴν ὥρην ἢν λάβῃ, δύσκριτα.

Τοῖσι κοπιώδεσιν ἐν τοῖσι πυρετοῖ- λα
σιν, ἐς ἄρθρα καὶ παρὰ τὰς γνάθους μάλιστα ἀποστάσιες γίνονται.

Ὁκόσοισιν ἀνισταμένοισιν ἐκ τῶν νούσων λβ
τι πονέσῃ, ἐνταῦθα ἀποστάσιες γίνονται.

Ἀτὰρ ἢν καὶ προπεπονηκός τι ᾖ πρὸ τοῦ λγ
νοσεῖν, ἐνταῦθα στηρίζει ἡ νοῦσος.

Ἢν ὑπὸ πυρετοῦ ἐχομένῳ οἰδήματος λδ
μὴ ἐόντος ἐν τῇ φάρυγγι πνὶξ ἐξαίφνης ἐπιστῇ, θανάσιμον.

Ἢν ὑπὸ πυρετοῦ ἐχομένῳ ὁ τράχηλος λε
ἐξαίφνης ἐπιστραφῇ, καὶ μόλις καταπίνειν

δύνηται, οἰδήματος μὴ ἐόντος ἐν τῷ τραχήλῳ, θανάσιμον.

λς Ἱδρῶτες πυρεταίνουσιν ἢν ἄρξωνται, ἀγαθοὶ τριταῖοι, καὶ πεμπταῖοι, καὶ ἑβδομαῖοι, καὶ ἐνναταῖοι, καὶ ἑνδεκαταῖοι, καὶ τεσσαρεσκαιδεκαταῖοι, καὶ ἑπτακαιδεκαταῖοι, καὶ μίη καὶ εἰκοστὴ καὶ ἑβδόμη καὶ εἰκοστὴ καὶ τριακοστὴ τετάρτη, οὗτοι γὰρ ἱδρῶτες νούσους κρίνουσιν. οἱ δὲ μὴ οὕτως γινόμενοι πόνον σημαίνουσι, καὶ μῆκος νόσου καὶ ὑποτροπιασμούς.

λζ Οἱ ψυχροὶ ἱδρῶτες ξὺν μὲν ὀξεῖ πυρετῷ γινόμενοι, θάνατον, ξὺν πρηϋτέρῳ δὲ, μῆκος νόσου σημαίνουσιν.

λη Καὶ ὅκου ἔνι τοῦ σώματος ἱδρὼς, ἐνταῦθα φράζει τὴν νοῦσον.

λθ Καὶ ὅκου ἔνι τοῦ σώματος θερμὸν ἢ ψυχρὸν, ἐνταῦθα ἡ νοῦσος.

μ Καὶ ὅκου ἐν ὅλῳ τῷ σώματι μεταβο-

λαι, καὶ ἢν τὸ σῶμα καταψύχηται, ἢ αὖθις θερμαίνηται, ἢ χρῶμα ἕτερον ἐξ ἑτέρου γίνηται, μῆκος νούσου σημαίνει.

Ἱδρὼς πολὺς ἐξ ὕπνου ἄνευ τινὸς αἰτίης μα
ἑτέρης γινόμενος, τὸ σῶμα, σημαίνει, ὅτι πλείονι τροφῇ χρέεται, ἢν δὲ τροφὴν μὴ λαμβάνοντι τοῦτο γίνηται, σημαίνει ὅτι κενώσιος δέεται.

Ἱδρὼς πολὺς ψυχρὸς ἢ θερμὸς αἰεὶ ῥέ- μβ
ων, ὁ ψυχρὸς μείζον, ὁ δὲ θερμὸς ἐλάσσων, νοῦσον σημαίνει.

Οἱ πυρετοὶ ὁκόσοι μὴ διαλείποντες διὰ μγ
τρίτης, ἰσχυρότερον γίνονται, ἐπικίνδυνοι, ὅτῳ δ᾽ ἂν τρόπῳ διαλείπωσι, σημαίνει ὅτι ἀκίνδυνοι.

Ὁκόσοισι πυρετοὶ μακροὶ τουτέοισι φύ- μδ
ματα ἐς τὰ ἄρθρα, ἢ πόνοι ἐγγίνονται,

Ὁκόσοισι φύματα ἐς τὰ ἄρθρα, ἢ πό- με
νοι ἐκ πυρετῶν μακρῶν γίνονται, οὗτοι σιτίοισι

πλείοσι χρέονται.

μϛ Ἢν ῥῖγος ἐπιπίπτῃ πυρετοῦ μὴ διαλείποντι ἤδη ἀσθενεῖ ἐόντι, θανάσιμον.

μζ Αἱ ἀποχρέμψιες αἱ ἐν τοῖσι πυρετοῖσι μὴ διαλείπουσιν αἱ πελιδναί. καὶ αἱματώδεες, καὶ δυσώδεες, καὶ χολώδεες πᾶσαι, κακαί, ἀποχωρεῦσαι δὲ καλῶς. ἀγαθαί, καὶ κατὰ τὰς διαχωρήσιας, καὶ κατὰ τὰ οὖρα, ἢν δὲ μή τι τῶν συμφερόντων ἐκκρίνηται διὰ τῶν τόπων τούτων, κακόν.

μη Ἐν τοῖσι μὴ διαλείπουσι πυρετοῖσιν, ἢν τὰ μὲν ἔξω ψυχρὰ ᾖ, τὰ δὲ ἔνδον καίηται καὶ δίψαν ἔχῃ, θανάσιμον.

μθ Ἐν μὴ διαλείποντι πυρετῷ ἢν χεῖλος, ἢ ὀφρὺς, ἢ ὀφθαλμὸς, ἢ ῥὶς, διαστραφῇ, ἢν μὴ βλέπῃ, ἢν μὴ ἀκούῃ, ἤδη ἀσθενοῦς ἐόντος τοῦ σώματος, ὅτι ἂν τουτέων γένηται, ἐγγὺς ὁ θάνατος.

ν Ὅκου ἐν πυρετῷ μὴ διαλείποντι δύ-

ἄπνοια γένηται καὶ παραφροσύνη, θανάσιμον.

Ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν ἀποστήματα μὴ νά
λυόμενα πρὸς τὰς πρώτας κρίσιας, μῆκος
νόσου σημαίνει.

Ὁκόσοισι τοῖσι πυρετοῖσιν ἢ ἐν τῇ- νβ
σιν ἄλλῃσιν ἀῤῥωστίῃσι κατὰ προαίρεσιν
οἱ ὀφθαλμοὶ δακρύουσιν, οὐδὲν ἄτοπον·
ὁκόσοισι δὲ μὴ κατὰ προαίρεσιν ἀτοπώτερον.

Ὁκόσοισι δὲ ἐπὶ τῶν ὀδόντων ἐν τοῖσι νγ
πυρετοῖσι περίγλισχρα γίνεται, ἰσχυρότεροι
γίνονται οἱ πυρετοί.

Ὁκόσοισιν ἐπὶ πολὺ βῆχες ξηραὶ βρα- νδ
χέα ἐρεθίζουσαι ἐν πυρετοῖσι καυσώδεσι,
οὐ πάνυ τι διψώδεές εἰσιν.

Οἱ ἐπὶ βουβῶσι πυρετοὶ πάντες κακοὶ, νε
πλὴν τῶν ἐφημέρων.

Πυρέσσοντι ἱδρὼς ἐπιγενόμενος μὴ νϛ
ἐκλείποντος τοῦ πυρετοῦ κακὸν, μηκύνει γὰρ ἡ
νοῦσος καὶ ὑγρασίην πλείω σημαίνει.

νζ Ὑπὸ σπασμοῦ ἢ τετάνου ἐνοχλουμένῳ πυρετὸς ἐπιγινόμενος λύει τὸ νόσημα.

νη Ὑπὸ καύσου ἐχομένῳ ἐπιγινομένου ῥίγεος, λύσις.

νθ Τριταῖος ἀκριβὴς κρίνεται ἐν ἑπτὰ περιόδοισιν τὸ μακρότατον.

ξ Ὁκόσοισιν ἂν ἐν τοῖσι πυρετοῖσι τὰ ὦτα κωφωθῇ, αἷμα ἐκ ῥινῶν ῥυὲν, ἢ κοιλίη ἐκταραχθεῖσα, λύει τὸ νούσημα.

ξα Πυρέσσοντι ἢν μὴ ἐν περισσῇσιν ἡμέρῃσιν ἀφῇ ὁ πυρετὸς, ὑποστροπιάζειν ἔωθεν.

ξβ Ὁκόσοισιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν ἴκτεροι ἐπιγίνονται πρὸ τῶν ἑπτὰ ἡμερῶν, κακὸν, ἢν μὴ ξυνδόσιες ὑγρῶν κατὰ τὴν κοιλίην γενῶνται.

ξγ Ὁκόσοισιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσι καθ' ἡμέρην ῥίγεα γίνηται, καθ' ἡμέρην οἱ πυρετοὶ λύονται.

ξδ Ὁκόσοισιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσι τῇ ἑβδό-

μῃ ἢ τῇ ἐννάτῃ ἢ τῇ ἑνδεκάτῃ, ἢ τεσσα-
ρεσκαιδεκάτῃ ἴκτεροι ἐπιγίνωνται, ἀγαθὸν,
ἢν μὴ τὸ δεξιὸν ὑποχόνδριον σκληρὸν ᾖ.
ἢν δὲ μὴ, κακὸν οὐκ ἀγαθόν.

Ἐν τοῖσι πυρετοῖσι περὶ τὴν κοιλίην ξε
καῦμα ἰσχυρὸν καὶ καρδιωγμὸς, κακόν.

Ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν ὀξέσιν οἱ σπασ- ξς
μοὶ καὶ οἱ περὶ τὰ σπλάγχνα πόνοι ἰσχυ-
ροὶ, κακόν.

Ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν οἱ ἐκ τῶν ὕπνων φό- ξζ
βοι ἢ σπασμοὶ, κακόν.

Ἐν τοῖσι πυρετοῖσι τὸ πνεῦμα προσκό- ξη
πτον, κακὸν, σπασμὸν γὰρ σημαίνει.

Ὁκόσοισιν οὖρα παχέα, θρομβώδεα, ξθ
ὀλίγα, οὐκ ἀπυρέτοισι, πλῆθος ἐπελθὸν ἐκ
τουτέων λεπτὸν, ὠφελέει, μάλιστα δὲ τὰ τοι-
αῦτα ἔρχεται τοῖσιν ἐξ ἀρχῆς ἢ διὰ τα-
χέων ὑπόστασιν ἴσχει.

Ὁκόσοισι δὲ ἐν πυρετοῖσι τὰ οὖρα ἀνα- ο

τεταραγμένα, οἷον ὑποζυγίου, τουτέοισι κεφαλαλγίαι ἢ πάρεισιν, ἢ παρέσονται.

οα Ὁκόσοισιν ἑβδομαῖα κρίνεται, τουτέοισιν ἐπινέφελον ἴσχει τὸ οὖρον τῇ τετάρτῃ ἐρυθρὸν καὶ τ' ἄλλα κατὰ λόγον.

οβ Ὁκόσοισιν οὖρα διαφανέα λευκὰ, πονηρὰ, μάλιστα δὲ ἐν τοῖσι φρενετικοῖσιν ἢν ἐπιφαίνεται.

ογ Ὁκόσοισιν ὑποχόνδρια μετέωρα διαβορβορίζοντα ὀσφύος ἀλγήματος ἐπιγενομένου, αἱ κοιλίαι τουτέοισι καθυγραίνονται, ἢν μὴ φῦσαι καταῤῥαγέωσιν, ἢ οὔρου πλῆθος ἐπέλθῃ, ἐν πυρετοῖσι δὲ ταῦτα.

οδ Ὁκόσοισιν ἐλπὶς ἐς ἄρθρα ἀφίστασθαι, ῥύεται τῆς ἀποστάσιος οὖρον πολὺ, καὶ παχὺ, καὶ λευκὸν γινόμενον, οἷον ἐν τοῖσι κοπιώδεσι πυρετοῖσι τεταρταίοισιν, ἄρχεται ἐνίοισι γίνεσθαι. ἢν δὲ καὶ ἐκ τῶν ῥινῶν αἱμοῤῥαγήσῃ, καὶ πάνυ ταχὺ λύεται.

Ἢν αἷμα ἢ πύον οὐρέῃ, τῶν νεφρῶν, ἢ τῆς οε
κύστιος ἕλκωσιν σημαίνει.

Ὁκόσοισιν ἐν τῷ οὔρῳ παχεῖ ἐόντι ος
σαρκία σμικρὰ, ἢ ὥσπερ τρίχες ξυνέρχον-
ται, τουτέοισιν ἀπὸ τῶν νεφρῶν ἐκκρίνεται.

Ὁκόσοισιν ἐν τῷ οὔρῳ παχεῖ ἐόντι οζ
πιτυρώδεα συνεξουρέεται, τουτέοισιν ἡ κύ-
στις ψωριᾷ.

Ὁκόσοι ἀπὸ ταὐτομάτου αἷμα οὐρέουσι, οη
τουτέοισιν ἀπὸ τῶν νεφρῶν φλεβίου ῥῆ-
ξιν σημαίνει.

Ὁκόσοισιν ἐν τῷ οὔρῳ ψαμμώδεα οθ
ὑφίσταται, τουτέοισιν ἡ κύστις λιθιᾷ.

Ἢν αἷμα οὐρέῃ καὶ θρόμβους καὶ στραγ- π
γουρίην ἔχῃ, καὶ ὀδύνη ἐμπίπτῃ ἐς τὸ ὑπο-
γάστριον, καὶ ἐς τὸ περιτόναιον, τὰ περὶ τὴν
κύστιν πονεῖ.

Ἢν αἷμα καὶ πύον οὐρέῃ καὶ λεπίδας καὶ πα
ὀσμὴ βαρεῖη ᾖ, τῆς κύστιος ἕλκωσιν σημαίνει.

πβ Ὁκόσοισι ἐν τῇ οὐρήσει φύματα φύεται, τουτέοισι διαπυήσαντος καὶ ἐκραγέντος, λύσις.

πγ Οὔρησις νύκτωρ πολλὴ γινομένη, σμικρὴν τὴν ὑποχώρησιν σημαίνει.

Τμῆμα πέμπτον.

α Σπασμὸς ἐξ ἐλλεβόρου, θανάσιμον.

β Ἐπὶ τραύματι σπασμὸς ἐπιγενόμενος, θανάσιμον.

γ Αἵματος πολλοῦ ῥυέντος σπασμὸς ἢ λυγμὸς ἐπιγενόμενος, κακόν.

δ Ἐπὶ ὑπερκαθάρσει σπασμὸς ἢ λυγμὸς ἐπιγενόμενος, κακόν,

ε Ἢν μεθύων ἐξαίφνης ἄφωνός τις γένηται, σπασθεὶς ἀποθνήσκει. ἢν μὴ πυρετὸς ἐπιλάβῃ, ἢ ἐς τὴν ὥρην ἐλθὼν, καθ' ἣν αἱ κραιπάλαι λύονται, φθέγξηται.

ς Ὁκόσοι ὑπὸ τετάνου ἁλίσκονται ἐν

τέσσαρσιν ἡμέρῃσιν ἀπόλλυνται, ἢν δὲ ταύτας διαφύγωσιν, ὑγιέες γίνονται.

ζ Τὰ ἐπιληπτικὰ ὁκόσοισι πρὸ τῆς ἥβης γίνεται, μετάστασιν ἴσχει, ὁκόσοισι δὲ πέντε καὶ εἴκοσιν ἐτέων γίνεται, τουτέοισι τὰ πολλὰ ξυναποθνήσκει.

η Ὁκόσοι πλευριτικοὶ γενόμενοι οὐκ ἀνακαθαίρονται ἐν τέσσαρσι καὶ δέκα ἡμέρῃσι, τουτέοισιν ἐς ἐμπύημα μεθίσταται.

θ Φθίσις γίνεται μάλιστα ἡλικίῃσι τῇσιν ἀπὸ ὀκτὼ καὶ δέκα ἐτέων μέχρι πέντε καὶ τριήκοντα.

ι Ὁκόσοι κυνάγχην διαφεύγουσιν, ἐς τὸν πνεύμονα τουτέοισι τρέπεται, καὶ ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν ἀποθνήσκουσιν. ἢν δὲ ταύτας διαφύγωσιν, ἔμπυοι γίνονται.

ια Τοῖσιν ὑπὸ τῶν φθισίων ἐνοχλουμένοισιν, ἢν τὸ πτύσμα ὅπερ ἂν ἀποβήσσωσιν βαρὺ ὄζῃ ἐπὶ τοὺς ἄνθρακας ἐπιχεό-

μένον, καὶ αἱ τρίχες ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ῥέωσι, θανατῶδες.

ιβ Ὁκόσοισι φθισιῶσιν αἱ τρίχες ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ῥέωσιν, οὗτοι διαῤῥοίης ἐπιγενομένης ἀποθνήσκουσιν.

ιγ Ὁκόσοι αἷμα ἀφρῶδες ἀναπτύουσι, τουτέοισιν ἐκ τοῦ πνεύμονος ἡ τοιαύτη ἀναγωγὴ γίνεται.

ιδ Ὑπὸ φθίσιος ἐχομένῳ, διάρροια ἐπιγενομένη, θανατῶδες.

ιε Ὁκόσοι ἐκ πλευρίτιδος ἔμπυοι γίνονται, ἢν ἀνακαθαρθῶσιν ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσιν, ἀφ' ἧς ἂν ἡ ῥῆξις γίνηται, παύονται. ἢν δὲ μὴ, ἐς φθίσιν μεθίστανται.

ιϛ Τὸ θερμὸν βλάπτει ταῦτα τοῖσι πλεονάκις χρεομένοισι, σαρκῶν ἐκθήλυνσιν, νεύρων ἀκράτειαν, γνώμης νάρκωσιν, αἱμοῤῥαγίας, λειποθυμίας, ταῦτα οἷσι θάνατος.

ιζ Τὸ δὲ ψυχρὸν σπασμοὺς, τετάνους, με-

λασμοὺς καὶ ῥίγεα πυρετώδεα.

Τὸ ψυχρὸν πολέμιον ὀστέοισιν, ὀδοῦσι, ιζ
νεύροισιν, ἐγκεφάλῳ, νωτιαίῳ μυελῷ, τὸ δὲ
καὶ, φίλιον. θερμὸν* ὠφέλιμον.

Ὁκόσα κατέψυκται, ἐκθερμαίνειν δεῖ, ιη
πλὴν ὁκόσα αἱμοῤῥαγέει, ἢ μέλλει.

Ἕλκεσι τὸ μὲν ψυχρὸν δακνῶδες, δέρ- ιθ
μα περισκληρύνει, ὀδύνην ἀνεκπύητον
ποιέει, μελαίνει, ῥίγεα πυρετώδεα ποιεῖ,
σπασμοὺς καὶ τετάνους.

Ἔστι δὲ ὅκου ἐπὶ τετάνου ἄνευ ἕλκεος νέῳ κ
εὐσάρκῳ θέρεος μέσου, ψυχροῦ πολλοῦ
κατάχυσις ἐπανάκλησιν θέρμης ποιέεται,
θέρμη δὲ ταῦτα ῥύεται.

Τὸ θερμὸν ἐκπυητικὸν οὐκ ἐπὶ παντὶ κα
ἕλκει, μέγιστον σημεῖον ἐς ἀσφαλείην, δέρ-
μα μαλάσσει, ἰσχναίνει, ἀνώδυνον, ῥιγέων,
σπασμῶν, τετάνων, παρηγορικὸν, τὴν δὲ
ἐν τῇ κεφαλῇ καρηβαρίην λύει, πλεῖστον δὲ

διαφέρει ὀστέων κατήγμασι, μάλιστα δὲ τοῖσιν ἐψιλωμένοισι, τουτέων δὲ μάλιστα, οἷσιν ἐν κεφαλῇ ἕλκεα ἔχουσι. καὶ ὁκόσα ὑπὸ ψύξιος θνήσκει, ἢ ἑλκοῦται, καὶ ἕρπησιν ἐσθιομένοισιν, ἕδρῃ, αἰδοίῳ, ὑστέρῃ, κύστει, τουτέοισι τὸ θερμὸν φίλιον καὶ κρῖνον, τὸ δὲ ψυχρὸν πολέμιον καὶ κτεῖνον.

κγ Ἐν τουτέοισιν δεῖ τῷ ψυχρῷ χρέεσθαι, ὁκόθεν αἱμοῤῥαγέειν μέλλει, μὴ ἐπ' αὐτὰ, ἀλλὰ περὶ αὐτὰ, ὁκόθεν ἐπιῤῥεῖ, καὶ ὁκόσαι φλεγμοναὶ, ἢ ἐπιφλογίσματα ἐς τὸ ἐρυθρὸν καὶ ὕφαιμον ῥέποντα νεαρῷ αἵματι ἐπὶ ταῦτα. ἐπεὶ τά γε παλαιὰ μελαίνει, καὶ ἐρυσίπελας τὸ μὴ ἑλκούμενον, ἐπεὶ τό γε ἑλκούμενον βλάπτει.

κδ Τὰ ψυχρὰ οἷον χιὼν καὶ κρύσταλλος, τῷ στήθει πολέμια, βηχέων κινητικὰ, αἱμοῤῥοϊκὰ, καὶ καταῤῥοϊκά.

κε Τὰ δὲ ἐν ἄρθροισιν οἰδήματα καὶ ἀλγή-

ματα ἄτερ ἕλκεος καὶ ποδαγρικὰ καὶ σπάσματα, τουτέων τὰ πλεῖστα ψυχρὸν πολὺ καταχεόμενον, ῥηΐζει τε καὶ ἰσχναίνει, καὶ ὀδύνην λύει, νάρκη δὲ μετρίη ὀδύνης λυτική.

Ὕδωρ τὸ ταχέως θερμαινόμενον, καὶ ταχέως ψυχόμενον, κουφότατον. κϛ

Ὁκόσοισι δὲ πιέειν ὀρέξιες νύκτωρ, τοῖσι πάνυ διψῶσιν, ἢν ἐπικοιμηθῶσιν, ἀγαθόν. κζ

Γυναικείων ἀγωγὸν ἡ ἐν ἀρώμασι πυρίη, πολλαχῇ δὲ καὶ ἐς ἄλλα χρησίμη ἂν ἦν, εἰ μὴ καρηβαρίας ἐνεποίει. κη

Τὰς κυούσας φαρμακεύειν, ἢν ὀργᾷ, τετράμηνα, καὶ ἄχρι ἑπτὰ μηνῶν, ἧσσον. τὰ δὲ νήπια καὶ πρεσβύτερα εὐλαβέεσθαι χρή. κθ

Γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ ὑπό τινος τῶν ὀξέων νοσημάτων ληφθῆναι, θανάσιμον. λ

Γυνὴ ἐν γαστρὶ ἔχουσα, φλεβοτομηθεῖσα ἐκτιτρώσκει, καὶ μᾶλλον εἰ μεῖζον εἴη τὸ ἔμβρυον. λα

λβ Γυναικὶ αἷμα ἐμεούσῃ τῶν καταμηνίων ῥαγέντων, λύσις.

λγ Γυναικὶ τῶν καταμηνίων ἐκλειπόντων, αἷμα ἐκ τῶν ῥινῶν ῥυῆναι, ἀγαθόν.

λδ Γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ, ἢν ἡ κοιλίη πολλὰ ῥυῇ, κίνδυνος ἐκτρῶσαι.

λε Γυναικὶ ὑπὸ ὑστερικῶν ἐνοχλουμένῃ ἢ δυστοκούσῃ, πταρμὸς ἐπιγινόμενος, ἀγαθόν.

λς Γυναικὶ τὰ καταμήνια ἄχροα, καὶ μὴ κατὰ τὰ αὐτὰ αἰεὶ γινόμενα, καθάρσιος δεῖσθαι σημαίνει.

λζ Γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ ἢν ἐξαίφνης οἱ μαστοὶ ἰσχνοὶ γένωνται, ἐκτιτρώσκει.

λη Γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ ἢν ὁ ἕτερος μαστὸς ἰσχνὸς γένηται, δίδυμα ἐχούσῃ, θάτερον ἐκτιτρώσκει, καὶ ἢν μὲν ὁ δεξιὸς ἰσχνὸς γένηται, τὸ ἄρσεν, ἢν δὲ ὁ ἀριστερὸς τὸ θῆλυ.

λθ Ἢν γυνὴ μὴ κύουσα, μηδὲ τετοκυῖα, γάλα ἔχῃ, ταύτῃ τὰ καταμήνια ἐκλέλοιπε.

Γυναιξὶν ὁκόσῃσιν ἐς τοὺς τιτθοὺς αἷμα μ
συστρέφεται, μανίην σημαίνει.

Γυναῖκα ἢν θέλῃς εἰδέναι εἰ κύει, ἐπὴν μα
μέλλῃ καθεύδειν ἀδείπνῳ ἐούσῃ μελίκρατον δίδου πιεῖν, καὶ ἢν μὲν *στρόφος αὐτὴν ἔχῃ περὶ τὴν γαστέρα, κύει, ἢν δὲ μή, οὐ κύει.

καὶ τις στρόφον ἔχει.

Γυνὴ ἔγκυος, εἰ μὲν ἄῤῥεν κύει, εὔ- μβ
χρους ἐστὶν, ἢν δὲ θῆλυ, δύσχρους.

Ἢν γυναικὶ κυούσῃ ἐρυσίπελας ἐν τῇ μγ
ὑστέρῃ γένηται, θανατῶδες.

Ὁκόσαι παρὰ φύσιν λεπταὶ ἐοῦσαι ἐν μδ
γαστρὶ ἔχουσιν, ἐκτιτρώσκουσιν δίμηνα πρὶν ἢ παχυνθῆναι.

Ὁκόσαι δὲ μετρίως τὸ σῶμα ἔχουσαι ἐκ- με
τιτρώσκουσι δίμηνα καὶ τρίμηνα ἄτερ προφάσιος φανερῆς, ταύτῃσιν αἱ κοτυληδόνες μύξης μεσταὶ εἰσί. καὶ οὐ δύνανται κρατέειν ὑπὸ του βάρους τὸ ἔμβρυον, ἀλλ᾽ ἀποῤῥήγνυνται.

μϛ Ὁκόσαι παρὰ φύσιν παχεῖαι ἐοῦσαι, μὴ ξυλλαμβάνουσιν ἐν γαστρὶ, ταύτῃσι τὸ ἐπίπλοον τὸ στόμα τῶν ὑστερέων ἀποπιέζει, καὶ πρὶν ἢ λεπτυνθῆναι, οὐ κύουσιν.

μζ Ἢν ὑστέρη ἐν τῷ ἰσχίῳ ἐγκειμένη διαπυήσῃ, ἀνάγκη ἔμμοτον γενέσθαι.

μη Ἔμβρυα τὰ μὲν ἄρσενα ἐν τοῖσι δεξιοῖσι, τὰ δὲ θήλεα ἐν τοῖσιν ἀριστεροῖσι μᾶλλον.

μθ Ὑστέρεων ἐκπτώσιες πταρμικὸν προσιθεὶς, ἐπιλαμβάνειν τοὺς μυκτῆρας καὶ τὸ στόμα.

ν Γυναικὶ τὰ καταμήνια ἢν βούλῃ ἐπισχεῖν, σικύην ὡς μεγίστην πρὸς τοὺς τιτθοὺς πρόσβαλλε.

να Ὁκόσαι ἐν γαστρὶ ἔχουσι, τουτέων τὸ στόμα τῶν ὑστερέων συμμέμυκεν.

νβ Γυναικὶ ἢν ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ γάλα πολὺ ἐκ τῶν μαζῶν ῥυῇ, ἀσθενὲς τὸ ἔμβρυον

σημαίνει, ἢν δὲ στερεοὶ οἱ μαζοὶ ἔωσιν ὑγι-
εινότερον τὸ ἔμβρυον σημαίνει. νγ

Ὁκόσαι διαφθείρειν μέλλουσι τὰ ἔμβρυα, ταύτῃσιν οἱ τιτθοὶ ἰσχνοὶ γίνονται· ἢν δὲ πάλιν σκληροὶ γένωνται, ὀδύνη ἔσται ἢ ἐν τοῖσι τιτθοῖσιν, ἢ ἐν τοῖσιν ἰσχίοισιν, ἢ ἐν τοῖσι γούνασιν, ἢ ἐν τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν, καὶ οὐ διαφθείρουσιν.

Ὁκόσῃσι τὸ στόμα τῶν ὑστερέων σκληρόν νδ
ἐστι, ταύτῃσιν ἀνάγκη τὸ στόμα τῶν ὑστερέων ξυμμύειν.

Ὁκόσαι ἐν γαστρὶ ἔχουσαι ὑπὸ πυρετῶν νε
λαμβάνονται, καὶ ἰσχυρῶς ἰσχναίνονται ἄνευ προφάσιος φανερῆς τίκτουσι χαλεπῶς καὶ ἐπικινδύνως, ἢ ἐκτιτρώσκουσαι κινδυνεύουσιν.

Ἐπὶ ῥόῳ γυναικείῳ σπασμὸς καὶ λει- νς
ποθυμίη ἢν ἐπιγένηται, κακόν.

Καταμηνίων πλεόνων γινομένων, νοῦ-

σοι ξυμβαίνουσι, καὶ μὴ γινομένων ἀπὸ τῆς ὑστέρης γίνονται νοῦσοι.

νη Ἐπὶ ἀρχῷ φλεγμαίνοντι καὶ ὑστέρῃ φλεγμαινούσῃ, στραγγουρίη ἐπιγίνεται, καὶ τοῖσι νεφροῖσιν ἐμπύοισιν στραγγουρίη ἐπιγίνεται, τῷ δὲ ἥπατι φλεγμαίνοντι λὺγξ ἐπιγίνεται.

νθ Γυνὴ ἢν μὴ λαμβάνῃ ἐν γαστρὶ, βούλῃ δὲ εἰδέναι εἰ λήψεται, περικαλύψας ἱματίοισι θυμία κάτω. κἢν μὲν πορεύεσθαι σοὶ δοκέῃ ἡ ὀδμὴ διὰ τοῦ σώματος ἐς τὰς ῥῖνας, καὶ ἐς τὸ στόμα, γίνωσκε ὅτι αὐτὴ οὐ δι' ἑωυτὴν ἄγονός ἐστιν.

ξ Ἢν γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ καθάρσιες πορεύωνται, ἀδύνατον τὸ ἔμβρυον ὑγιαίνειν.

ξα Ἢν γυναικὶ καθάρσιες μὴ πορεύωνται, μήτε φρίκης, μήτε πυρετοῦ ἐπιγενομένου, ἄσαι δὲ αὐτῇ προσπίπτουσι, λογίζου ταύτην ἐν γαστρὶ ἔχειν.

Ὁκόσαι ψυχρὰς καὶ πυκνὰς τὰς μή- ξβ
τρας ἔχουσιν οὐ κυΐσκονται, καὶ ὁκόσαι καθύγρους ἔχουσι τὰς μήτρας οὐ κυΐσκουσιν. ἀποσβέννυται γὰρ αὐταῖς ὁ γόνος. καὶ ὁκόσαι ξηρὰς μᾶλλον καὶ περικαέας, ἐνδείῃ γὰρ τῆς τροφῆς φθείρεται τὸ σπέρμα, ὁκόσαι δὲ ἐξ ἀμφοτέρων τὴν κρᾶσιν ἔχουσι σύμμετρον, αἱ τοιαῦται ἐπίτεκνοι γίνονται.

Παραπλησίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀρσέ- ξγ
νων, ἢ γὰρ δι' ἀραιότητα τοῦ σώματος τὸ πνεῦμα ἔξω φέρεται πρὸς τὸ μὴ παραπέμπειν τὸ σπέρμα, ἢ διὰ τὴν πυκνότητα τὸ ὑγρὸν οὐ διαχωρέει ἔξω, ἢ διὰ τὴν ψυχρότητα οὐκ ἐκπυροῦται, ὥστε ἀθροίζεσθαι πρὸς τὸν τόπον τοῦτον, ἢ διὰ τὴν θερμασίην τὸ αὐτὸ τοῦτο γίνεται.

Γάλα διδόναι κεφαλαλγέουσι, κακόν. ξδ
Κακὸν δὲ καὶ πυρεταίνουσι, καὶ οἷσιν ὑπο-

χόνδρια μετέωρα διαβορβορίζοντα, καὶ τοῖσι ὀσφυώδεσι, κακὸν δὲ καὶ οἷσι χολώδεες αἱ διαχωρήσιες ἐν ὀξέσι πυρετοῖσιν ἐοῦσι. ἐξ οἷσιν αἵματος πολλοῦ διαχώρησις γέγονεν, ἁρμόζει δὲ τοῖσι φθινώδεσι. μὴ λίην πολλῷ πυρέασσι, δισύναι δὲ καὶ ἐν πυρετοῖσι μακροῖσι, βληχροῖσι, μηδενὸς τῶν προειρημένων σημείων παρεόντος, παρὰ λόγον δὲ ἐκτετηκόσιν.

ξε Ὁκόσοισιν οἰδήματα ἐφ' ἕλκεσι φαίνονται, οὐ μᾶλλον σπῶνται, οὐδὲ μαίνονται, τουτέων δ' ἀφανισθέντων ἐξαίφνης, τοῖσι μὲν ὄπισθεν σπασμοί, τέτανοι, τοῖσι δὲ ἔμπροσθεν μανίαι, ὀδύναι πλευροῦ ὀξεῖαι, ἢ ἐμπύησις, ἢ δυσεντερίη, ἢν ἐρυθρὰ ᾖ τὰ οἰδήματα.

ξς Ἢν τραυμάτων πονηρῶν καὶ ἰσχυρῶν ἐόντων, οἰδήματα μὴ φαίνηται, μέγα κακόν.

Τὰ χαῦνα χρηστὰ, τὰ δὲ ἔνωμα, κακά. ξζ

Τῷ ὄπισθεν τῆς κεφαλῆς ὀδυνωμένῳ, ἡ ἐν μετώπῳ ὀρθὴ φλὲψ τμηθεῖσα, ὠφελέει. ξη

Ῥίγεα ἄρχεται γυναιξὶ μὲν ἐξ ὀσφύος μᾶλλον, καὶ διὰ νώτου ἐς κεφαλὴν, ἀνδράσι δὲ μᾶλλον ὄπισθεν, ἢ ἔμπροσθεν τοῦ σώματος. οἷον πηχέων, καὶ μηρῶν, ἀτὰρ καὶ τὸ δέρμα ἀραιὸν, δηλοῖ δὲ τοῦτο ἡ θρίξ. ξθ

Οἱ ὑπὸ τεταρταίων ἁλισκόμενοι, οὐ πάνυ τι ὑπὸ σπασμοῦ ἁλίσκονται, ἢν δὲ ἁλίσκωνται πρότερον, εἶτα ἐπιγένηται τεταρταῖος, παύονται. ο

Ὁκόσοισι δέρματα περιτείνεται, καρφαλέα καὶ σκληρὰ ἄνευ ἱδρῶτος τελευτῶσιν ὁκόσοισι δὲ χαλαρὰ καὶ ἀραιὰ σὺν ἱδρῶτι τελευτῶσιν. οα

Οἱ ἰκτεριώδεες οὐ πάνυ τι πνευματώδεες εἰσί. οβ

Τμῆμα ἕκτον.

α ΕΝ τῇσι χρονίῃσι λειεντερίῃσιν ὀξυρεγμίη ἐπιγενομένη, μὴ πρότερον γενομένη, σημεῖον ἀγαθόν.

β Οἷσι ῥῖνες ὑγρότεραι φύσει καὶ ἡ γονὴ ὑγροτέρη, ὑγιαίνουσι νοσηρότερον, οἷσι δὲ τἀναντία ὑγιεινότερον.

γ Ἐν τῇσι μακρῇσι δυσεντερίῃσιν αἱ ἀποσιτίαι, κακὸν, καὶ σὺν πυρετῷ, κάκιον.

δ Τὰ περιμάδηρα ἕλκεα, κακοήθεα.

ε Τῶν ὀδυνέων καὶ ἐν πλευρίοισι. καὶ ἐν στήθεσι, καὶ ἐν τοῖσιν ἄλλοισι μέλεσιν, ἢν μέγα διαφέρωσι καταμαθητέον.

ϛ Τὰ νεφρικὰ καὶ ὁκόσα κατὰ τὴν κύστιν ἀλγήματα ἐργωδέως ὑγιάζεται τοῖσι πρεσβυτέροισι.

ζ Τὰ ἀλγήματα καὶ οἰδήματα τὰ κατὰ τὴν κοιλίην γινόμενα, τὰ μὲν μετέωρα, κου-

φότερα, τὰ δὲ μὴ μετέωρα, ἰσχυρότερα.

Τοῖσιν ὑδρωπικοῖσι τὰ γινόμενα ἕλκεα ἐν τῷ σώματι οὐ ῥηϊδίως ὑγιάζεται. η

Τὰ πλατέα ἐξανθήματα οὐ πάνυ τι κνησμώδεα. θ

Κεφαλὴν πονέοντι καὶ περιοδυνέοντι, πύον, ἢ ὕδωρ, ἢ αἷμα ῥυὲν κατὰ τὰς ῥῖνας, ἢ κατὰ τὸ στόμα, ἢ κατὰ τὰ ὦτα, λύει τὸ νούσημα. ι

Τοῖσι μελαγχολικοῖσι καὶ τοῖσι νεφριτικοῖσι, αἱμοῤῥοΐδες ἐπιγινόμεναι, ἀγαθόν. ια

Αἱμοῤῥοΐδας ἰηθέντι χρονίας, ἂν μὴ μία διαφυλαχθῇ, κίνδυνος ὕδρωπα ἐπιγενέσθαι ἢ φθίσιν. ιβ

Ὑπὸ λυγμοῦ ἐχομένῳ, πταρμοὶ ἐπιγενόμενοι λύουσι τὸν λυγμόν. ιγ

Ὑπὸ ὕδρωπος ἐχομένῳ τὰς κατὰ τὰς φλέβας ἐς τὴν κοιλίην ὕδατος ῥυέν- ιγ

τος, λύσις.

ιε Ὑπὸ διαῤῥοίης ἐχομένῳ μακρῆς, ἀπὸ ταὐτομάτου ἔμετος ἐπιγενόμενος, λύει τὴν διαῤῥοίην.

ις Ὑπὸ πλευρίτιδος ἢ ὑπὸ περιπνευμονίης ἐχομένῳ διαῤῥοίη ἐπιγενομένη, κακόν.

ιζ Ὀφθαλμιῶντα ὑπὸ διαῤῥοίης ληφθῆναι, ἀγαθόν.

ιη Κύστιν διακοπέντι, ἢ ἐγκέφαλον, ἢ καρδίην, ἢ φρένας, ἢ τῶν ἐντέρων τι τῶν λεπτῶν, ἢ κοιλίην, ἢ ἧπαρ, θανατῶδες.

ιθ Ἐπὴν διακοπῇ ὀστέον, ἢ χόνδρος, ἢ νεῦρον, ἢ γνάθου τὸ λεπτὸν, ἢ ἀκροποσθίη, οὔτε αὔξεται, οὔτε ξυμφύεται.

κ Ἢν ἐς τὴν κοιλίην αἷμα ἐκχυθῇ παρὰ φύσιν, ἀνάγκη ἐμπυηθῆναι.

κα Τοῖσι μαινομένοισι κιρσῶν ἢ αἱμοῤῥοΐδων ἐπιγενομένων, τῆς μανίης λύσις.

Ὁκόσα ῥήγματα ἐκ τοῦ νώτου ἐς τοὺς κβ
ἀγκῶνας καταβαίνει, φλεβοτομίη λύει.

Ἢν φόβος καὶ δυσθυμίη πουλὺν χρό- κγ
νον διατελέῃ, μελαγχολικὸν τὸ τοιοῦτον.

Ἐντέρων ἢν διακοπῇ τῶν λεπτῶν τι, οὐ κδ
ξυμφύεται.

Ἐρυσίπελας ἔξωθεν κατὰ χεόμενον κε
ἔσω τρέπεσθαι, οὐκ ἀγαθόν, ἔσωθεν δὲ ἔξω,
ἀγαθόν.

Ὁκόσοισιν ἐν τοῖσι καύσοισι τρόμοι γί- κς
νονται, παρακοπὴ λύει.

Ὁκόσοι ἔμπυοι ἢ ὑδρωπικοὶ καίονται, ἢ κζ
τέμνονται ἐκροέντος τοῦ πύου ἢ τοῦ ὕδατος
ἀθρόου, πάντως ἀπόλλυνται.

Εὐνοῦχοι οὐ ποδαγριῶσιν, οὐδὲ φαλα- κη
κροὶ γίνονται.

Γυνὴ οὐ ποδαγριᾷ, ἢν μὴ τὰ καταμή- κθ
νια αὐτέῃ ἐκλείπῃ.

Παῖς οὐ ποδαγριᾷ πρὸ τοῦ ἀφροδισι- λ

ασμοῦ.

λα Ὀδύνας ὀφθαλμῶν ἀκρητοποσίη, ἢ λουτρὸν, ἢ πυρίη, ἢ φλεβοτομίη, ἢ φαρμακείη λύει.

λβ Τραυλοὶ ὑπὸ διαῤῥοίης μάλιστα ἁλίσκονται μακρῆς.

λγ Οἱ ὀξυρεγμιώδεες οὐ πάνυ τι πλευριτικοὶ γίνονται.

λδ Ὁκόσοι φαλακροὶ τουτέοισι κιρσοὶ μεγάλοι οὐ γίνονται. ὁκόσοισι δὲ φαλακροῖσιν ἐοῦσι κιρσοὶ ἐπιγένονται, πάλιν οὗτοι γίνονται δασέες.

λε Τοῖσιν ὑδρωπικοῖσι βὴξ ἐπιγινομένη, κακόν.*

*Aliqui codices additum habēt. ἢ δὲ προγεγονέναι, ἀγαθόν.

λς Δυσουρίην φλεβοτομίη λύει, τέμνειν δὲ τὰς ἔσω.

λζ Ὑπὸ κυνάγχης ἐχομένῳ οἴδημα γενέσθαι ἐν τῷ τραχήλῳ, ἀγαθὸν, ἔξω γὰρ τρέπεται τὸ νούσημα.

Ὁκόσοισι κρύπτοι καρκῖνοι γίνονται, μὴ λη
θεραπεύειν βέλτιον, θεραπευόμενοι γὰρ ἀπόλλυνται ταχέως, μὴ θεραπευόμενοι δέ. πουλὺν χρόνον διατελοῦσι.

Σπασμὸς γίνεται ἢ ὑπὸ πληρώσιος, ἢ λθ
κενώσιος, οὕτω δὲ καὶ λυγμός,

Ὁκόσοισι περὶ τὸ ὑποχόνδριον πόνος μ
γίνεται ἄτερ φλεγμονῆς, τουτέοισι πυρετὸς ἐπιγενόμενος λύει τὸν πόνον.

Ὁκόσοισι διάπυόν τι ἐὸν ἐν τῷ σώ- μα
ματι μὴ ἀποσημαίνει, τουτέοισι διὰ παχύτητα τοῦ πύου ἢ τοῦ τόπου οὐκ ἀποσημαίνει.

Ἐν τοῖσιν ἰκτεριώδεσι τὸ ἧπαρ σκλη- μβ
ρὸν γενέσθαι, πονηρόν.

Ὁκόσοι σπληνώδεες ὑπὸ δυσεντερίης μγ
ἁλίσκονται, τουτέοισιν ἐπιγενομένης μακρῆς τῆς δυσεντερίης, ὕδρωψ ἐπιγίνεται, ἢ λειεντερίη, καὶ ἀπόλλυνται.

Ὁκόσοισιν ἐκ στραγγουρίης εἰλεὸς ἐπι- μδ

γίνεται, ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν ἀπόλλυνται, ἢν μὴ πυρετοῦ ἐπιγενομένου ἄλις τὸ οὖρον ῥυῇ.

με Ἕλκεα ὁκόσα ἐνιαύσια γίνεται ἢ μακρότερον χρόνον ἴσχουσιν, ἀνάγκη ὀστέον ἀφίστασθαι, καὶ τὰς οὐλὰς κοίλας γίνεσθαι.

μϛ Ὁκόσοι ὑβοὶ ἐξ ἄσθματος ἢ βηχὸς γίνονται, πρὸ τῆς ἥβης ἀπόλλυνται.

μζ Ὁκόσοισι φλεβοτομίη ἢ φαρμακίη ξυμφέρει, τουτέους προσήκον τοῦ ἦρος φλεβοτομέειν ἢ φαρμακεύειν.

μη Τοῖσι σπληνώδεσι δυσεντερίη ἐπιγενομένη, ἀγαθόν.

μθ Ὁκόσα ποδαγρικὰ νουσήματα γίνεται, ταῦτα ἀποφλεγμήναντα ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσιν ἀποκαθίσταται.

ν Ὁκόσοισιν ἂν ὁ ἐγκέφαλος διακοπῇ, τουτέοισιν ἀνάγκη πυρετὸν καὶ χολῆς ἔμετον ἐπιγίνεσθαι.

να Ὁκόσοισιν ὑγιαίνουσιν ὀδύναι γί-

νοντι ἐξαίφνης ἐν τῇ κεφαλῇ, καὶ παραχρῆμα ἄφωνοι γίνονται καὶ ῥέγχουσιν, ἀπόλλυνται ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν, ἢν μὴ πυρετὸς ἐπιλάβῃ.

Σκοπεῖν δὲ χρὴ καὶ τὰς ὑποφάσιας τῶν ὀφθαλμῶν ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν, ἢν γάρ τι ὑποφαίνηται ξυμβαλλομένων τῶν βλεφάρων τοῦ λευκοῦ, μὴ ἐκ διαῤῥοίης ἐοῦσι ἢ φαρμακοποσίης φλαῦρον τὸ σημεῖον, καὶ θανατῶδες σφόδρα.

Αἱ παραφροσύναι αἱ μὲν μετὰ γέλωτος γινόμεναι ἀσφαλέστεραι, αἱ δὲ μετὰ σπουδῆς ἐπισφαλέστεραι.

Ἐν τοῖσιν ὀξέσι πάθεσι τοῖσι μετὰ πυρετοῦ, αἱ κλαυθμώδεες ἀναπνοαὶ, *κακόν.

καὶ κακαί.

Τὰ ποδαγρικὰ τοῦ ἦρος καὶ τοῦ φθινοπώρου κινέεται ὡς ἐπὶ τὸ πολύ.

Τοῖσι μελαγχολικοῖσι νοσήμασιν ἐ

τὰ

τὰ δὲ ἐπικίνδυνοι, αἱ ἀποσκήψιες, ἢ ἀποπληξίην τοῦ σώματος, ἢ σπασμὸν, ἢ μανίην, ἢ τύφλωσιν σημαίνει.

Ἀπόπληκτοι δὲ μάλιστα γίνονται ἡλικίῃ τῇ ἀπὸ τεσσαράκοντα ἐτέων ἄχρις ἑξήκοντα.

Ἢν ἐπίπλους ἐκπέσῃ, ἀνάγκη ἀποσαπῆναι.

Ὁκόσοισιν ὑπὸ ἰσχιάδος ἐνοχλουμένοισι χρονίης, ἐξίσταται τὸ ἰσχίον, καὶ πάλιν ἐμπίπτει, τουτέοισι μύξαι ἐπιγίνονται.

Ὁκόσοισιν ὑπὸ ἰσχιάδος ἐνοχλουμένοισιν χρονίης τὸ ἰσχίον ἐξίσταται, τουτέοισι *τήκεται τὸ σκέλος καὶ χωλοῦνται, ἢν μὴ καυθῶσιν. *ταῖς, φθίνει.

Τμῆμα ἕβδομον.

ΕΝ τοῖσιν ὀξέσι νουσήμασι ψύξις ἀκρωτηρίων, κακόν.

Ἐπὶ ὀστέῳ νοσέοντι σὰρξ πελιδνὴ, κακόν. β

Ἐπὶ ἐμέτῳ λὺγξ καὶ ὀφθαλμοὶ ἐρυθροὶ, κακόν. γ

Ἐπὶ ἱδρῶτι φρίκη, οὐ χρηστόν. δ

Ἐπὶ μανίῃ δυσεντερίη, ἢ ὕδρωψ, ἢ ἔκστασις, ἀγαθόν. ε

*αἶς, ἄκριτοι. Ἐπὶ νούσῳ πολυχρονίῃ ἀσιτίη καὶ *χολώδεες ὑποχωρήσιες, κακόν. ϛ

Ἐκ πολυποσίης ῥῖγος καὶ παραφροσύνη, κακόν. ζ

Ἐπὶ φύματος ἔσω ῥήξιος, ἔκλυσις, ἔμετος, καὶ λειποψυχίη γίνεται. η

Ἐπὶ αἵματος ῥύσει παραφροσύνη ἢ καὶ σπασμὸς, κακόν. θ

Ἐπὶ εἰλεῷ ἔμετος, ἢ λὺγξ, ἢ σπασμὸς, ἢ παραφροσύνη, κακόν. ι

Ἐπὶ πλευρίτιδι περιπνευμονίη, κακόν. ια

Ἐπὶ περιπνευμονίῃ φρενῖτις, κακόν. ιβ

Ἐπὶ καύμασιν ἰσχυροῖσι σπασμὸς ἢ ιγ

τέτανος, κακόν.

ιδ Ἐπὶ πληγῇ ἐς τὴν κεφαλὴν ἔκπληξις ἢ παραφροσύνη, κακόν.

ιε Ἐπὶ αἵματος πτύσει, πύου πτύσις. κακόν.

ιϛ Ἐπὶ πύου πτύσει φθίσις καὶ ῥύσις, ἐπὴν δὲ τὸ *σίελον ἴσχεται, ἀποθνήσκουσιν. *ταῖς, τοῦ σιέλον.

ιζ Ἐπὶ φλεγμονῇ τοῦ ἥπατος λύγξ, κακόν.

ιη Ἐπὶ ἀγρυπνίῃ σπασμὸς ἢ παραφροσύνη κακόν.

ιθ Ἐπὶ ὀστέου ψιλώσει. ἐρυσίπελας.

κ Ἐπὶ ἐρυσιπέλατι σηπεδὼν ἢ ἐκπύησις, κακόν.

κα Ἐπ λη θάργῳ τρόμος, κακόν.

κβ Ἐπὶ ἰσχυρῷ σφυγμῷ ἐν τοῖσιν ἕλκεσιν, αἱμοῤῥαγίη.

κγ Ἐπὶ ὀδύνῃ πολυχρονίῃ τῶν περὶ τὴν κοιλίην, ἐκπύησις.

κδ Ἐπὶ ἀκρήτῳ ὑποχωρήσει, δυσεντερίη.

κε Ἐπὶ ὀστέου διακοπῇ παραφροσύνη καὶ

ἔκπληξις, ἢν κενεαγγίη λάβῃ.

Ἐκ φαρμακοποσίης σπασμὸς, θανα- κϛ
τῶδες.

Ἐπὶ ὀδύνῃ ἰσχυρῇ τῶν περὶ τὴν κοιλίην κζ
ἀκρωτηρίων ψύξις, κακόν.

Γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ τεινεσμὸς κη
ἐπιγενόμενος ἐκτρῶσαι ποιέει.

Ὅτι ἂν ὀστέον, ἢ χόνδρος, ἢ νεῦρον κθ
ἀποκοπῇ ἐν τῷ σώματι, οὔτε αὔξεται,
οὔτε συμφύεται.

Ἢν ὑπὸ λευκοῦ φλέγματος ἐχομένῳ λ
διαῤῥοία ἐπιγένηται ἰσχυρὴ, λύει τὴν νοῦσον.

Ὁκόσοισιν ἀφρώδεα τὰ διαχωρήματα λα
ἐν τῇσι διαῤῥοίῃσι, τουτέοισιν ἀπὸ τῆς κεφα
λῆς φλέγμα καταῤῥέει.

Ὁκόσοισι πυρέσσουσιν ἐν τοῖσιν οὔροισι λβ
κριμνώδεες αἱ ὑποστάσιες γίνονται, μακρὴν
τὴν ἀῤῥωστίην σημαίνουσιν.

Ὁκόσοισι δὲ χολώδεες αἱ ὑποστάσιες, ἄ- λγ

νωθεν δὲ λεπταί, ὀξείην ἀρρωστίην σημαίνει.

λδ Ὁκόσοισι διεστηκότα τὰ οὖρα γίνεται, τουτέοισι ταραχὴ ἰσχυρὴ ἐν τῷ σώματί ἐστιν.

λε Ὁκόσοισιν ἐν τοῖσιν οὔροισιν πομφόλυγες ἐφίστανται, νεφριτικὰ σημαίνουσι, καὶ μακρὴν τὴν ἀρρωστίην ἔσεσθαι.

λς Ὁκόσοισι δὲ λιπαρὴ ἡ ὑπόστασις καὶ ἀθρόη, τουτέοισι νεφριτικὰ καὶ ὀξέα σημαίνει.

λζ Ὁκόσοισι δὲ νεφριτικοῖσιν ἐοῦσι, τὰ προειρημένα συμβαίνει σημεῖα, πόνοι τε ὀξέες περὶ τοὺς μύας *τῆς ῥάχιος γίνονται. ἢν μὲν περὶ τοὺς ἔξω τόπους γένωνται ἀπόστημα προσδέχου ἐσόμενον ἔξω, ἢν δὲ μᾶλλον οἱ πόνοι περὶ τοὺς ἔσω τόπους γίνωνται, καὶ τὸ ἀπόστημα προσδέχου ἐσόμενον μᾶλλον ἔσω.

* ταῖς, τοῖς ῥαχιαίοις.

λη Ὁκόσοι αἷμα ἐμέουσιν, ἢν μὲν ἄνευ πυρετοῦ, σωτήριον, εἰ δὲ ξὺν πυρετῷ, κακόν,

θεραπεύειν δὲ χρὴ τοῖσι στυπτικοῖσι καὶ τοῖσι
ψυκτικοῖσι.

Κατάρροοι ἐς τὴν ἄνω κοιλίην ἐκπυ- λθ
οῦνται ἐν ἡμέρῃσιν εἴκοσιν.

Ἢν οὐρέῃ αἷμα καὶ θρόμβους, καὶ στραγγου- μ
ρίην ἔχῃ, καὶ ὀδύνη ἐμπίπτῃ ἐς τὸν περί-
νεον, καὶ τὸν κτένα, τὰ περὶ τὴν κύστιν
νοσέειν σημαίνει.

Ἢν ἡ γλῶσσα ἐξαίφνης ἀκρατὴς γένηται, μα
ἢ ἀπόπληκτόν τι τοῦ σώματος, μελαγχο-
λικὸν τὸ τοιοῦτον γίνεται.

Ἢν φόβος ἢ δυσθυμίη πολὺν χρόνον μβ
ἔχουσα διατελέῃ, μελαγχολικὸν τὸ τοιοῦτον.

Ἢν ὑπερκαθαιρομένων τῶν πρεσβυτέ- μγ
ρων λὺγξ ἐπιγένηται, οὐκ ἀγαθόν.

Ἢν πυρετὸς μὴ ἀπὸ χολῆς ἔχῃ, ὕδα- μδ
τος πολλοῦ καὶ θερμοῦ καταχεομένου κατὰ
τῆς κεφαλῆς λύσις τοῦ πυρετοῦ γίνεται.

Γυνὴ ἀμφιδέξιος οὐ γίνεται. με

μϛ Ὁκόσοι ἔμπυοι καίονται ἢ τέμνονται, ἢν μὲν τὸ πύον καθαρὸν ῥυῇ καὶ λευκὸν, περιγίνονται, ἢν δὲ ὕφαιμόντε βορβορῶδες καὶ δυσῶδες, ἀπόλλυνται.

μζ Ὁκόσοι τὸ ἧπαρ διάπυον, καίονται, ἢ τέμνονται, ἢν μὲν τὸ πύον καθαρὸν ῥυῇ καὶ λευκὸν, περιγίνονται, ἐν χιτῶνι γὰρ τὸ πύον τουτέοισιν ἐστιν, ἢν δὲ οἷον ἀμόργη ῥυῇ ἀπόλλυνται.

μη Ὀδύνας ὀφθαλμῶν ἄκρητον ποτίσας καὶ λούσας πολλῷ θερμῷ φλεβοτόμει.

μθ Ὑδρωπιῶντα ἢν βὴξ ἔχῃ, ἀνέλπιστός ἐστιν.

ν Στραγγουρίην καὶ δυσουρίην θώρηξις καὶ φλεβοτομίη λύει, τέμνειν δὲ τὰς ἔσω.

να Ὑπὸ κυνάγχης ἐχομένῳ οἴδημα καὶ ἐρύθημα ἐν τῷ στήθει ἐπιγινόμενον, ἀγαθὸν, ἔξω γὰρ τρέπεται τὸ νούσημα.

νβ Ὁκόσοισι σφακελισθῇ ὁ ἐγκέφαλος, ἐν

τρισὶν ἡμέρῃσιν ἀπόλλυνται, ἢν δὲ ταύτας διαφύγωσιν ὑγιέες γίνονται.

Πταρμὸς γίνεται ἐκ τῆς κεφαλῆς, δια- νγ
θερμαινομένου τοῦ ἐγκεφάλου ἢ διυγραινομένου τοῦ ἐν τῇ κεφαλῇ κενοῦ. ὑπερχεῖται γὰρ ὁ ἀὴρ ὁ ἐννεὼν ἔξω, ψοφεῖ δὲ, ὅτι διὰ στενοῦ αὐτῷ ἡ διέξοδός ἐστιν.

Ὁκόσοι ἧπαρ περιωδυνέουσι, τουτέοισι νδ
πυρετὸς ἐπιγενόμενος λύει τὴν ὀδύνην.

Ὁκόσοισι συμφέρει αἷμα ἀφαιρεῖσθαι ἀπὸ νε
τῶν φλεβῶν, * τουτέοισι ξυμφέρει ἦρι φλεβοτομεῖσθαι.

* ἔαρι, τούτους χρή.

Ὁκόσοισι μεταξὺ τῶν φρενῶν καὶ τῆς γα- νϛ
στρὸς φλέγμα ἀποκλείεται, καὶ ὀδύνην παρέχει οὐκ ἔχον διέξοδον οὐδὲ ἐς οὐδετέρην τῶν κοιλιῶν, τουτέοισι κατὰ τὰς φλέβας ἐς τὴν κύστιν τραπέντος τοῦ φλέγματος, λύσις γίνεται τῆς νούσου.

Ὁκόσοισι δὲ τὸ ἧπαρ ὕδατος πλησθὲν, νζ

ἐς τὸν ἐπίπλουν ῥαγῇ, τουτέοισιν ἡ κοιλίη ὕδατος ἐμπίπλαται, καὶ ἀποθνήσκουσιν.

νη Ἀλύκην, χάσμην, φρίκην, οἶνος ἴσος ἴσῳ πινόμενος λύει τὴν νοῦσον.

νθ Ὁκόσοισιν ἐν τῇ οὐρήθρῃ φύματα γίνονται, τουτέοισι διαπυήσαντος καὶ ἐκραγέντος, λύεται ὁ πόνος.

ξ Ὁκόσοισι δ᾽ ἂν ὁ ἐγκέφαλος σεισθῇ ὑπό τινος προφάσιος, ἀνάγκη ἀφώνους γενέσθαι παραχρῆμα.

ξα Τοῖσι σώμασι τοῖσιν ὑγρὰς τὰς σάρκας ἔχουσι λιμὸν ἐμποιέειν, λιμὸς γὰρ ξηραίνει τὰ σώματα.

ξβ Ἢν ὑπὸ πυρετοῦ ἐχομένῳ οἰδήματος μὴ ἐόντος ἐν τῇ φάρυγγι πνὶξ ἐξαίφνης ἐπιγένηται, καὶ καταπίνειν εὐκόλως μὴ δύνηται, ἀλλὰ μόλις, θανάσιμον.

ξγ Ἢν ὑπὸ πυρετοῦ ἐχομένῳ ὁ τράχηλος ἐπιστραφῇ καὶ καταπίνειν μὴ δύνηται οἰδή-

ματος μὴ ἐόντος ἐν τῷ τραχήλῳ, θανάσιμον.

Ὅκου ἐν ὅλῳ τῷ σώματι μεταβολαὶ ξδ
καὶ τὸ σῶμα καταψύχηται καὶ πάλιν θερμαίνηται ἢ χρῶμα ἕτερον ἐξ ἑτέρου μεταβάλλῃ, μῆκος νόσου σημαίνει.

Ἱδρὼς πολὺς θερμὸς ἢ ψυχρὸς ῥέων ξε
αἰεὶ σημαίνει ἔχειν πλησμονὴν ὑγροῦ, ἀπάγειν οὖν χρὴ, τῷ μὲν ἰσχυρῷ ἄνωθεν, τῷ δὲ ἀσθενεῖ κάτωθεν.

Οἱ πυρετοὶ οἱ μὴ διαλείποντες ἢν ξϛ
ἰσχυρότεροι διὰ τρίτης γένωνται, ἐπικίνδυνοι, ὅτῳ δ᾽ ἂν τρόπῳ διαλείπωσι, σημαίνει ὅτι ἀκίνδυνοι.

Ὁκόσοισι πυρετοὶ μακροὶ, τουτέοισιν ἢ ξζ
φύματα ἢ ἐς τὰ ἄρθρα πόνοι ἐγγίνονται.

Ὁκόσοισι φύματα μακρὰ, ἢ ἐς τὰ ἄρ- ξη
θρα πόνοι ἐκ πυρετοῦ γίνονται, οὗτοι σιτίοισι πλείοσι χρέονται.

ξθ Ἢν τις πυρέσσοντι τροφὴν διδῷ, ἣν ὑγιεῖ, τῷ μὲν ὑγιαίνοντι, ἰσχύς, τῷ δὲ κάμνοντι νοῦσος.

ο Τὰ διὰ τῆς κύστιος διαχωρέοντα, ὁρᾷν δεῖ, εἰ οἷα τοῖς ὑγιαίνουσιν ὑποχωρέεται, τὰ ἥκιστα οὖν ὅμοια τουτέοισι, ταῦτα νοσωδέστερα, τὰ δ' ὅμοια τοῖσιν ὑγιαίνουσι ἥκιστα νοσερά.

οα Καὶ οἷσι τὰ ὑποχωρήματα ἢν ἐάσῃς στῆναι, καὶ μὴ κινήσῃς ὑφίσταται οἷον ξύσματα, καὶ ἢν ὀλίγα ᾖ, ὀλίγη ἡ νοῦσος γίνεται, ἢν δὲ πολλὰ πολλή, τουτέοισι ξυμφέρει ὑποκαθῆραι τὴν κοιλίην, ἢν δὲ μὴ καθαρὴν ποιήσας διδῷς τὰ ῥοφήματα, ὁκόσῳ ἂν πλείω διδῷς, μᾶλλον βλάψῃς.

οβ Ὁκόσοισιν ἢν κάτω ὠμὰ διαχωρέῃ, ἀπὸ χολῆς μελαίνης ἐστίν, ἢν πλείονα, πλείονος, ἢν ἐλάσσω, ἐλάσσονος.

ογ Αἱ ἀποχρέμψιες αἱ ἐν τοῖσι πυρετοῖσι,

τοῖσι μὴ διαλείπουσι πελιδναὶ καὶ αἱματώδεες καὶ δυσώδεες πᾶσαι κακαί, ἀποχωρέουσαι δὲ καλῶς, ἀγαθαί, καὶ κατὰ κοιλίην καὶ κύστιν, καὶ ὅκου ἄν τι ἀποχωρέον στῇ μὴ κεκαθαρμένῳ, κακόν.

Τὰ σώματα χρὴ ὅκου τις βούλεται καθαίρεσθαι, εὔροα ποιέειν, κἢν μὲν ἄνω βούλῃ εὔροα ποιέειν, στῆσαι τὴν κοιλίην, ἢν δὲ κάτω εὔροα ποιέειν, ὑγρῆναι τὴν κοιλίην. οδ

Ὕπνος, ἀγρυπνίη, ἀμφότερα μᾶλλον τοῦ μετρίου γινόμενα, *κακόν. οε

* ἄλλοις, νόσος.

Ἐν τοῖσι μὴ διαλείπουσι πυρετοῖσιν, ἢν τὰ μὲν ἔξω ψυχρὰ ᾖ, τὰ δὲ ἔσω καίηται, καὶ * δίψα ἔχῃ, θανάσιμον. ος

* ἄλλοις, πυρετός.

Ἐν μὴ διαλείποντι πυρετῷ, ἢν χεῖλος, ἢ ῥὶς, ἢ ὀφθαλμὸς, ἢ ὀφρὺς διαστραφῇ, ἢ μὴ βλέπῃ, ἢ μὴ ἀκούῃ, ἤδη ἀσθενὴς ἐὼν, ὅτι ἂν τουτέων γένηται, ἐγγὺς ὁ θάνατος. οζ

Ἐπὶ λευκῷ φλέγματι, ὕδρωψ ἐπιγί- οη

νεται.

οθ Ἐπὶ διαῤῥοίῃ, δυσεντερίη.

π Ἐπὶ δυσεντερίῃ, λειεντερίη ἐπιγίνεται.

πα Ἐπὶ σφακελισμῷ, ἀπόστασις ὀστέου.

πβ Ἐπὶ αἵματος ἐμέτῳ, φθόη, καὶ πύου κάθαρσις ἄνω, ἐπὶ φθόῃ, ῥεῦμα ἐκ τῆς κεφαλῆς, ἐπὶ τῷ ῥεύματι διάῤῥοια, ἐπὶ διαῤῥοίῃ σχέσις τῆς ἄνω καθάρσιος, ἐπὶ τῇ διασχέσει θάνατος.

πγ Ἐπὶ αἵματος πτύσει, πύου πτύσις καὶ ῥύσις, ἐπὴν δὲ τὸ σίαλον ἴσχηται, ἀποθνήσκουσιν.

πδ Ὁκοῖα καὶ ἐν τοῖσι κατὰ τὴν κύστιν, καὶ τοῖσι κατὰ τὴν κοιλίην ὑποχωρῇ, καὶ ἐν τοῖσι κατὰ τὰς σάρκας, καὶ ἤν που ἄλλῃ τῆς φύσιος ἐκβαίνῃ τὸ σῶμα, ἢν ὀλίγον, ὀλίγη ἡ νοῦσος γίνεται, ἢν πολὺ δὲ, πολλὴ, ἢν πάνυ πολλὴ, θανάσιμον τὸ τοιοῦτον.

πε Ὁκόσοι ὑπὲρ τὰ τεσσαράκοντα ἔτεα

φρενιτικοὶ γίνονται, οὐ πάνυ τι ὑγιάζονται, ἧσσον γὰρ κινδυνεύουσιν, οἷσιν ἂν οἰκείη τῆς φύσιος καὶ τῆς ἡλικίης ἡ νοῦσος ᾖ.

Ὁκόσοισιν ἐν τῇσιν ἀῤῥωστίῃσιν οἱ ὀφθαλμοὶ κατὰ προαίρεσιν δακρύουσιν, ἀγαθὸν, ὁκόσοισι δὲ ἄνευ προαιρέσιος, κακόν.

Ὁκόσοισιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσι τεταρταίοισιν ἐοῦσιν, αἷμα ἐκ τῶν ῥινῶν ῥυῇ, πονηρόν.

Ἱδρῶτες ἐν τῇσι κρισίμοισιν ἡμέρῃσι γινόμενοι σφοδροὶ καὶ ταχέες, ἐπικίνδυνοι.

Οἱ ὠθούμενοι ἐκ τοῦ μετώπου, ὥσπερ σταλαγμοὶ καὶ κρουνοὶ, καὶ ψυχροὶ σφόδρα καὶ πολλοὶ, ἀνάγκη γὰρ τὸν τοιοῦτον ἱδρῶτα πορεύεσθαι μετὰ βίης, καὶ πόνου ὑπερβολῆς, καὶ ἐκθλίψιος πολυχρονίου.

Ἐπὶ χρονίῳ νοσήματι κοιλίης κα-

ταφορή, κακόν.

Ὁκόσα φάρμακα οὐκ ἰῆται, σίδηρος ἰῆται. ὅσα σίδηρος οὐκ ἰῆται, πῦρ ἰῆται, ὅσα δὲ πῦρ οὐκ ἰῆται, ταῦτα χρὴ νομίζειν ἀνίατα.

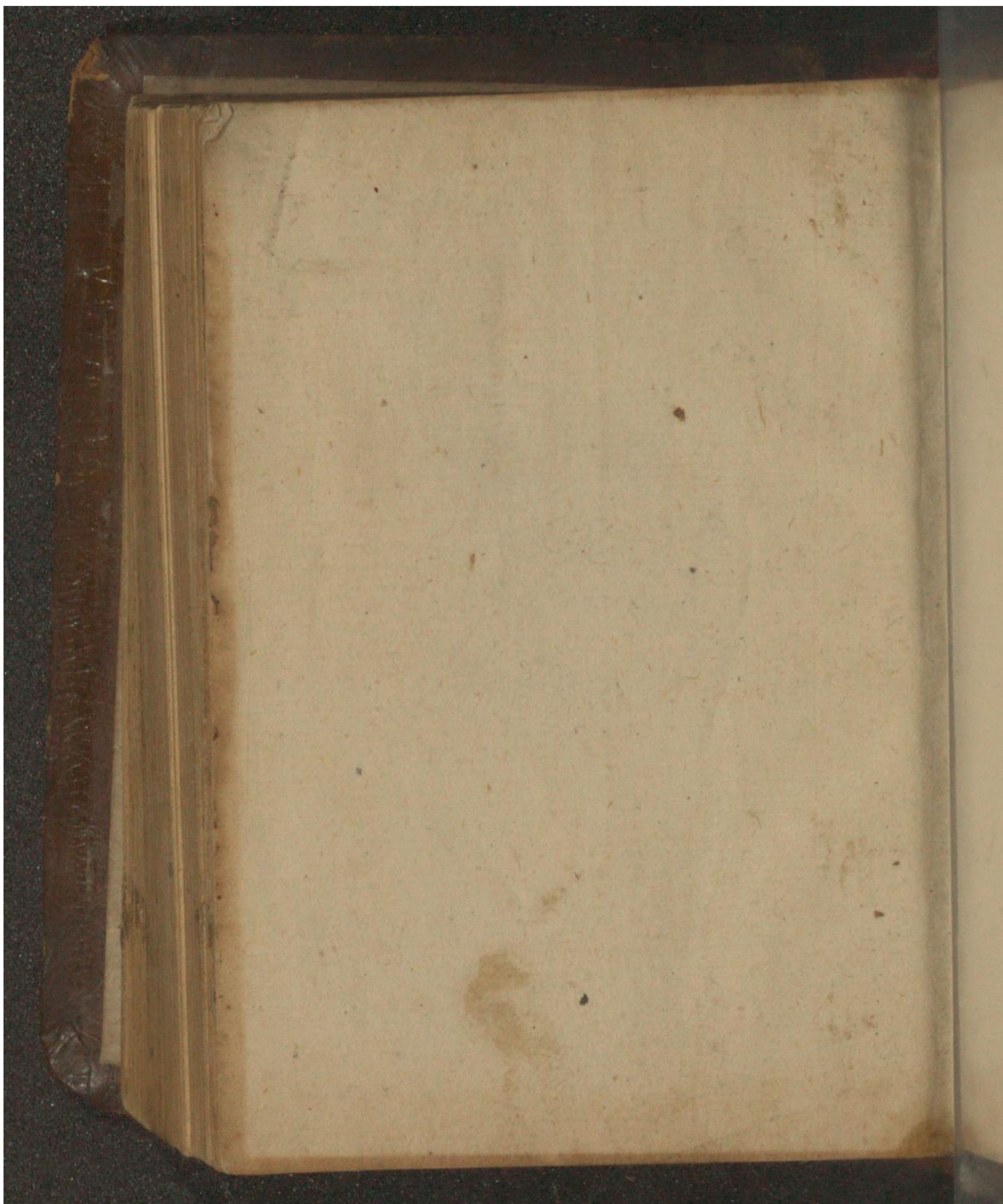
Τέλος.

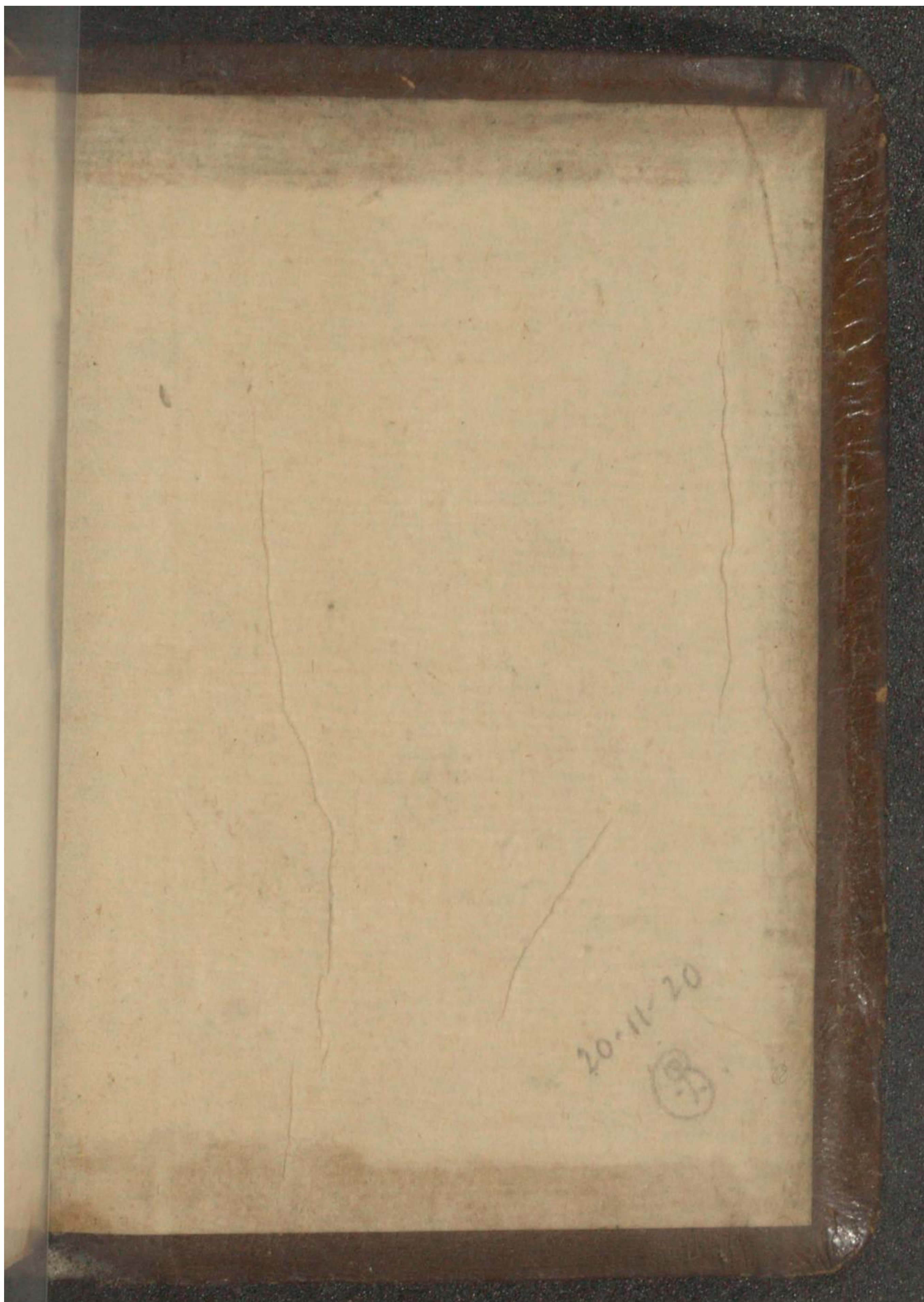
Ἐτυπώθη παρὰ Σεβαστιανῷ τῷ Γρυφίῳ ἐν Λουγδούνῳ ἔτει ἀπὸ τῆς θεογονίας,

͵αφλβ.

20-11-20